Prix Femina 2020

POLIROM

Serge Joncour

Natură umană

BIBLIOTECA POLIROM

Serge Joncour

Natură umană

Traducere din limba franceză
şi note de Mădălin Roşioru

POLIROM
2023

POLIROM | Ne veți citi și mâine!

Serge Joncour, *Nature humaine*

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-9456-3
ISBN PDF: 978-973-46-9457-0
ISBN print: 978-973-46-9206-4

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Christine Haines/Getty Images

Joi, 23 decembrie 1999

Pentru prima dată era singur la fermă, fără nici un zgomot de animale sau de orice altceva, fără nici cel mai mic semn de viaţă. Totuşi, între acele ziduri, viaţa stăpânise mereu, alde Fabrier îşi duseseră acolo traiul timp de patru generaţii şi el însuşi crescuse în acea fermă, cu cele trei surori ale lui, trei flăcărui luminoase, deosebite şi nesupuse, toate numai voie bună.

Copilăria trecuse de mult, o copilărie din râsete şi jocuri, printre reuniuni şi mari întâlniri de vară pentru recoltele de tutun şi de şofran. Apoi surorile plecaseră spre alte zări, toate la oraş, însă nu era nimic trist sau malefic în asta. După ce plecaseră, nu mai rămăseseră decât patru oameni pe toată coasta, Alexandre şi părinţii săi, şi moşneagul nebun de lângă pădurea lui, Crayssac, pe care-l ţineau la distanţă. Dar astăzi doar Alexandre îşi mai ducea viaţa în susul pajiştilor, Crayssac murise, iar părinţii lui plecaseră de la fermă.

În seara aceea, Alexandre târî sacii de îngrăşământ din vechiul hambar la noua clădire de carantinare. Pe urmă, tot după planurile lui Anton, inspectă din nou mortierele şi combustibilul. Acum, totul era gata. Înainte să revină la fermă, se duse să arunce o privire pe vale, pândind cel mai mic semn, cel mai mic zgomot. Vântul bătea cu putere, aşa că înaintă şi mai mult. Rafalele dinspre vest îi aduceau la urechi frânturi de explozii şi huruitul maşinilor de forat, uneori chiar credea că le aude din nou, ţâşnite din iad, la aproape cinci kilometri de acolo. Era un zgomot cumplit, de fiecare dată când reîncepea, se auzea ca o imensă maşină de găurit ce sfredelea din străfundurile spaţiului, un asteroid asurzitor care s-ar fi năpustit către Pământ ca să se strivească acolo.

În drum spre fermă, se întrebă dacă nu cumva jandarmii

stăteau la pândă de cealaltă parte a vâlcelei, dincolo de postaţele rase. Poate că de ieri îl ţineau sub observaţie, aşteptând să treacă la acţiune. Se uită bine, fără să desluşească nici măcar o luminiţă, nici măcar o mişcare, nimic. Era sigur totuşi că fusese reperat ieri-seară, nu de camera din vârful stâlpului alb, ci de cea mică de deasupra barierei de pe şantier, chiar dacă fusese atent când luase detonatorul, după ce-şi pusese pânză de iută sub tălpi, aşa cum îi spusese Xabi. Staţia de betoane era pierdută în plin teritoriu calcaros, la kilometri de orice zonă locuită, însă ar face bine să se întoarcă acolo, cu atât mai mult cu cât, din cauza vântului puternic care avea să dureze, după prognoza meteo, şantierul urma să fie închis o săptămână întreagă, ceea ce i-ar lăsa tot timpul din lume să scoată banda de la cameră sau să-i verifice unghiul, ca să scape de orice grijă, şi să facă asta în linişte. Alexandre se aşeză la masa cea mare, îşi puse coatele pe ea de parcă tocmai i se servise un pahar, numai că în faţa lui nu se găsea nimic altceva decât coşul cu fructe, la fel de trist şi peste iarnă. Luă două nuci, le propti una de cealaltă în podul palmei şi nici nu avu nevoie să le strângă prea tare ca să se spargă cu un zgomot răsunător.

Fiecare viaţă se ţine la distanţă faţă de ceea ce-ar fi putut deveni. Puţin mai lipsise şi totul s-ar fi putut juca altfel. Alexandre se gândea adesea la Constanze, la cum i-ar fi fost viaţa dacă nu s-ar fi întâlnit niciodată, sau dacă ar fi urmat-o în mania ei de a călători, de a străbate lumea şi de a fi mereu în mişcare. Cu siguranţă n-ar fi fost unde era. Dar nu regreta nimic. Oricum, nu-i plăceau călătoriile.

1976-1981

Sâmbătă, 3 iulie 1976

Era într-adevăr pentru prima dată când natura bătea cu pumnul în masă. Nu mai plouase de la Crăciun, seceta întărise pământul şi îngenunchease ţinutul, iar în iunie fuseseră temperaturi ridicate, din cauza cărora emailul vechiului termometru de pe perete se crăpase. Pe costişe, pajiştile se sufocau, vacile păşteau umbre aruncând priviri ce dădeau glas fricii.

De când canicula storcea corpurile, la Bertranges telejurnalul de la ora 20.00 devenise mai important ca niciodată. Pentru Alexandre, toate reportajele despre valul de căldură erau o oportunitate de a vedea o droaie de tinere în fustă sau în bikini, imagini cel mai adesea filmate la Paris, fete îmbrăcate sumar ce se plimbau prin oraş, altele care se lăfăiau prin piaţete sau pe la terase, iar unele, chiar, cu sânii goi, pe lângă câte un lac. La cei cincisprezece ani ai lui era ceva destul de ireal. Cât despre surorile lui, ele priveau cu admirație acea lume atât de râvnită, străzile aglomerate şi trotuarele pline de cafenele, de terase ca din Saint-Tropez, crezând că erau exact opusul plictiselii. Cel puţin căldura era ocazia unei gigantice comuniuni vestimentare a naţiunii, deoarece nici la oraş, nici la Bertranges nimeni nu se temea să-şi descheie cămaşa sau să umble la bustul gol.

Pentru multă lume, arşiţa neobişnuită provenea de la testele atomice şi de la toate centralele nucleare ce răsăreau în Anglia, în Franţa şi în Rusia, cazane absurde ce opăreau cerul şi fierbeau fluviile. Pentru tatăl lui, valul de foc venea mai degrabă de la staţiile spaţiale pe care ruşii şi americanii le azvârleau în spaţiu, uzine plutitoare în înaltul cerului, care pesemne iritau soarele. Lumea o lua razna. Maică-sa nu jura decât pe comandantul

Cousteau care, ca un Moş Crăciun cârcotaş, acuza progresul şi poluarea industrială, deşi, la drept vorbind, nu prea se vedea legătura dintre fumul uzinelor şi nopţile de foc de la Bertranges. La televizor, ca peste tot, fiecare-i dădea zor cu superstiţiile sale, iar drept unic răspuns concret la caniculă erau munţii de ventilatoare Calor la intrarea în hipermarketurile Mammouth, cu băuturile răcoritoare Tang şi îngheţatele Kim Pouss pe post de bonus, semn că lumea nu-şi pierduse totuşi speranţa.

Fără intenţia de-a da pilde din bătrâni, bunicii aminteau că la seceta din 1921 ţăranii din vale ceruseră o slujbă religioasă. Pe vremea aceea, toţi se perpeliseră două ore la soare, cât durase oficierea, în mijlocul câmpului. Oricum, după trei zile, ploaia se întorsese. Dumnezeu readusese la viaţă pământurile crăpate. Doar că în 1976 Dumnezeu nu mai putea fi contactat, pentru că nu mai exista paroh la biserica din Saint-Clair şi, fără mijlocitor, lumânările arse la sărbătoarea Saint-Médard nu avuseseră nici cel mai mic efect, nu căzuse nici o picătură. Seara, la meteo, afişau pe harta Franţei un soare uriaş, şi apoi fulgere galbene ca în benzile desenate, furtuni care în realitate n-aveau loc niciodată, dovadă a uriaşului decalaj care exista între televiziunea din Paris şi lumea de aici.

Duminică, 4 iulie 1976

Tatăl mânase vitele pe terenurile de mai la vale, la Lucienne şi Louis. Totuşi, nu-i bine să laşi vacile să bea din râu, dobitoacele îşi rănesc picioarele pe maluri, sau fac gălbează ori îşi dau tuberculoză unele altora, însă din noua lor casă bunicii aveau şeptelul sub ochi. Lucienne şi Louis de-abia ce le lăsaseră copiilor fosta lor fermă de mai la deal. Deşi ajunseseră la vârsta pensionării, tot îşi făceau de treabă. La şaizeci şi cinci de ani, încă se socoteau în stare să lucreze pământurile noroioase din vale şi să cultive zarzavaturi, cu atât mai mult cu cât deschiderea hipermarketului Mammouth le oferea o frumoasă piaţă de desfacere pentru legumele în vrac.

Acea duminică de 4 iulie era o zi crucială la Bertranges. Se planta şofran pentru ultima oară. Pe căldura aceea, erau siguri că bulbii n-aveau cum să putrezească, iar în pământ şofranii nu se mai puteau strica de la umezeală, dimpotrivă, aveau să tot doarmă la căldură şi să se trezească odată cu primele ploi de la celălalt capăt al verii. La alde Fabrier, ultima recoltă era trăită ca schimbarea unei epoci. De când aurul roşu se importa din Iran, din India şi din Maroc la un preţ de zece ori mai mic, culturile nu mai erau rentabile. În Franţa, mâna de lucru pentru cultivarea unei jumătăţi de hectar cu acele flori se scumpise prea mult, nici măcar în familie nu mai merita osteneala de a petrece zile întregi culegându-le, apoi curăţându-le, şezând în jurul unei mese. La fermă, tata şi mama erau pe deplin conştienţi de cum stăteau lucrurile: bulbii având o durată de viaţă de cinci ani, îi plantau cu certitudinea că pentru încă cinci ani copiii aveau să fie acolo, că preţ de cinci ani timpul n-avea să mai treacă. Fiindcă cea din urmă recoltă de şofran era mai ales pentru a nu-i presa prea mult pe Lucienne şi Louis, după cum nu renunţau nici la făcut ulei de

nucă şi lichior de coacăze, activităţi ce le umpleau serile pe vremea când nu exista televizor.

Pentru ultima oară la Bertranges, trei generaţii se agitau în aceeaşi mişcare. La şaisprezece ani împliniţi, Caroline era cea mai mare. După mania ei de a se scutura întruna de praf, îţi dădeai seama că se distanţase deja de lumea aceea. Vanessa nu avea decât unsprezece ani, dar îşi ţinea tot timpul Instamaticul la gât şi se uita în el din două în două minute ca să vadă ce fotografie ar ieşi dacă ar apăsa pe buton. Aşa că nu prea le era cu adevărat de ajutor. Din când în când lăsa să-i cadă câte un bulb dintre vârfurile degetelor, înainte de a se da înapoi şi de a se gândi cum i-ar ieşi fotografia. Capriciul era costisitor din cauza developării, prin urmare, se gândea de două ori înainte să apese pe declanşator. La şase ani, micuţa Agathe era doar o copilă, iar părinţii o certau întruna, fiindcă punea bulbul invers sau îl decortica înainte să-l planteze. Alexandre, dimpotrivă, îi dădea zor cu toate. Cu o zi înainte pregătise solul, iar acum, pe lângă plantat, mergea să aducă lădiţe noi, pe măsură ce le terminau cu toţii de golit. Cu acea ocazie, Lucienne şi Louis îşi lăsaseră casa pe care tocmai şi-o construiseră în vale, cu patru camere, baie, scară exterioară şi miros de vopsea. În calitate de ţărani depozitari ai unor gesturi milenare, ştiau că mâine acestea n-aveau să se mai facă.

Pământurile din Bertranges erau în familia lui Lucienne de patru generaţii, dar acum totul părea nesigur. Caroline spunea că vrea să studieze la Toulouse ca să devină profă, Vanessa nu visa decât la fotografii şi la Paris, cât despre Agathe, fără îndoială că avea s-o ia pe urmele surorilor ei. Noroc că Alexandre nu avea astfel de gânduri. Urma liceul agricol, dar pe lângă asta iubea pământul, o iubire fără de care ar fi căzut blestemul asupra familiei, ar fi însemnat condamnarea la moarte a pământului, a vacilor, a pădurii şi abandonarea întregului domeniu de cincizeci de hectare plus zece de pădure. Alexandre nu vorbea despre asta, dar o povară imensă îi apăsa pe umeri, iar dacă fetele se simţeau libere să-şi imagineze viaţa altundeva, îi datorau acest lucru fratelui lor, care se pregătea să fie fiul de sacrificiu, cel care avea să se înhame la perpetuarea moştenirii familiale.

Pe când aducea un lot nou de lădiţe, Alexandre auzi o sirenă în

depărtare. Totuşi, jandarmii nu se arătau niciodată pe aici şi, cu siguranţă, nu cu sirena pornită. De la capătul câmpului se putea vedea întreaga vale, dar, cum copacii înalţi erau plini de frunze, o ascundeau în acest anotimp. Printr-o spărtură, zări casa bunicilor, în vale de tot, şi drumeagul care urma îndeaproape râul. Îşi trecu mâna peste chipul care-i şiroia de sudoare şi, chiar în clipa aceea, văzu cele două dubiţe de jandarmerie care ieşeau dintr-un tunel de copaci, lăsându-şi sirenele să urle chiar după curbe, semn că probabil se grăbeau către Labastide, de nu cumva o luaseră pe drumul cu pricina ca să urce până aici.

— Ei, hai, Doamne sfinte, Alexandre, ce naiba faci? spuse tatăl.

— E ciudat, jos sunt două…

— Două ce?

— Nu, nimic.

— Mai adu-ne nişte lădiţe, vezi că nu mai avem…

Alexandre ţinu pentru el ce văzuse. Două dubiţe, asta însemna că se petrecea ceva grav. Se întrebă dacă nu cumva mergeau la moş Crayssac. Săptămâna trecută, cel Roşu urcase pe Larzac şi se năpustise iar în lupta împotriva bazei militare, cică fuseseră cu miile la manifestaţie şi că se lăsase cu scandal. Nişte militanţi invadaseră clădirile militare ca să distrugă actele de expropriere de acolo, iar în seara aceleiaşi zile toţi rebelii fuseseră aruncaţi în închisoare de către jandarmi. Atât că Chirac ordonase să fie eliberaţi ziua următoare, fiindcă oile crăpau de sete din cauza secetei, iar asta jandarmilor nu le căzuse deloc bine… Acasă la alde Fabrier nu se vorbea niciodată despre acele chestiuni, dar Alexandre ştia că Crayssac era implicat. Fără să şi-o mărturisească, acea luptă îl fascina, un fel de Woodstock mai puţin îndepărtat, cu fete şi hipioţi veniţi cam de peste tot, care fumau iarbă la greu, ce mai rupere de minţi o fi fost acolo…

— Mişcă-te odată, Doamne sfinte!

Alexandre făcu mai multe drumuri ca să aducă lădiţe pline şi să le lase lângă fiecare. Erau toţi în patru labe şi plantau bulbii unul câte unul. Alexandre se apropie din nou de marginea pantei, de unde desluşi o a treia dubiţă care gonea. Era de necrezut că Crayssac mobilizase de unul singur o întreagă companie de jandarmerie.

— În loc să visezi cu ochii deschişi, mai bine mai adu-ne nişte

bulbi…

De data asta trebuia să meargă acolo, trebuia să afle.

— Vin imediat!

— Da’ ce naiba faci?

— Mi-e sete, mă duc după apă.

— Da’ avem Antésite…

— Nu, vreau apă proaspătă, şi-apoi trebuie să mă duc la toaletă, vin imediat…

— La toaletă? Nu-i zdravăn la cap, fiu-tu, îi spuse tatăl mamei, care înălţă din umeri.

Duminică, 4 iulie 1976

Alexandre merse până la fermă, dar, în loc să bea apă, se urcă pe Motobécane şi străbătu văiuga în trombă până la Crayssac. Ajuns acolo, văzu că nu erau jandarmi. Poate că drumul era blocat sau roţile foarte subţiri ale dubiţelor se înţepeniseră în crăpăturile săpate de secetă. Alexandre îl găsi pe moşneag şezând înăuntru, lac de sudoare, cu puşca pusă pe genunchi.

— Doamne sfinte, nea Joseph, dar ce se petrece?

Moşneagul, parcă închis într-o mânie rece, rosti, cu ciudă:

— Toate astea sunt din vina voastră!

— Despre ce-i vorba?

— Despre tâmpenia voastră de telefon.

— Oamenii de la PTT[1] i-au chemat pe jandarmi? Totuşi, n-ai tras în ei?

— Încă nu.

Alexandre era cu atât mai descumpănit, mai cu seamă pentru că în ultima vreme bătrânul cioban de capre îi vorbea tot timpul de non-violenţă.

— Nea Joseph, puşca nu-i tocmai în spiritul lui Gandhi.

— Dă-o-ncolo de non-violenţă, nu mai rentează non-violenţa, uită-te la ce se-ntâmplă în Corsica şi în Irlanda, trebuie să arunci totul în aer ca să te faci auzit…

— Dar n-ai tras cu puşca în oamenii care trăgeau cablurile de telefon?

— Fără telefon trăim de două mii de ani, nu-mi trebuie aşa ceva aici…

Moş Crayssac se cufundă din nou în mânia lui şi-l repezi pe Alexandre spunându-i că nu era decât o odraslă de proprietari şi că din cauza lor se trăgeau firele-alea de cauciuc pe marginea drumurilor, că părinţii lui nu erau decât nişte materialişti care

voiau să aibă totul, două maşini, garduri noi, iesle din aluminiu, televizor, două tractoare şi cărucioare pline la Mammouth… Iar acum telefonul, unde o să se oprească?

— Deci ai tras în ei, sau nu?

— Tu ia vezi să nu mănânci rahat prin tot cantonul, doar le-am tăiat cu fierăstrăul porcăriile lor de stâlpi, mizeriile lor de trunchiuri tratate cu arsenic, nu-mi băgaţi mie arsenic de-a lungul pământurilor mele! Cu lemn din ăsta ne-au adus americanii cancerul în ’40, toate lăzile de muniţii erau infestate. Trunchiurile alea, moarte curată…

— Dar puşca?

— Puşca-i de la tata, aici e un ţinut de partizani, şi dacă bunică-tău a căzut prizonier, taică-meu făcea parte din rezistenţă, nu-i totuna.

— Toate astea-s poveşti vechi…

— Ah, păi e clar că nu se poate conta pe tine ca să ne opunem, te-am văzut cu tractorul tău verde şi pe Motobécane, lumea asta o să te mănânce cu fulgi cu tot, o să vezi tu, o să fii halit ca toţi ceilalţi.

— Şi care-i legătura cu telefonul?

— Telefonu-i ca Larzac, Golfech şi Creys-Malville, este ca toate minele şi oţelăriile pe care le închid, nu vezi că poporul se revoltă, oameni de peste tot se răscoală împotriva lumii ăsteia. Nu trebuie să ne lăsăm încălecaţi, iar manifestaţii ca la Larzac o să tot fie, crede-mă, dacă acceptăm toate astea, am murit, lumea asta trebuie refuzată, nu trebuie să ne lăfăim în ea cum faceţi voi, altminteri într-o zi o să vă trântească o autostradă sau o centrală atomică taman în mijlocul pajiştilor voastre…

Alexandre se aşezase în faţa moşneagului, întrebându-se dacă, la şaptezeci de ani, erai, la urma urmei, chiar aşa bătrân… Îl privea fără să ştie dacă trebuia să vadă în el ceea ce tatăl lui numea un neghiob bătrân, sau era vorba de un fel de profet al nenorocirii, un comunist creştin care era redus la stadiul de „smintit“, un cioban de capre năpăstuit de o lume în plină bulversare.

Pentru Alexandre, era evident că aveau nevoie de telefon, ca şi de GS[2], de tractorul John Deere şi de televizor. Fie şi numai pentru a comunica cu hipermarketul Mammouth de pe drumul

spre Toulouse şi a le furniza legume, iar mâine carne, de ce nu? Dar bătrânul Crayssac nu voia fire negre spânzurate pe marginea drumurilor, cabluri care li se adăugau celor deja foarte vizibile ale companiei naţionale de electricitate – EDF.

— Statul o să vă ţină pe toţi în lesă, iar peste zece ani o să fie atâtea fire de-a lungul drumurilor, c-o să fim obligaţi să tăiem copacii.

— Dar ţi-ai tras curent şi apă aici…

— Ce vorbeşti, puţurile au secat, robinetul nu pişă decât un fir maroniu, uită-te dacă nu mă crezi.

Alexandre luă un pahar şi dădu drumul la apă, e drept că apa era murdară, venea plină de pământ.

— E nişte vin sub chiuvetă, toarnă-ţi şi ţie o jumătate de pahar.

Din cauza căldurii care domnea pretutindeni, sticla părea rece. Alexandre bău vinul de sete. Era de un rubiniu frumos.

— Pe vremuri izvoarele erau potabile, dar acu' ne seacă pânzele freatice pentru ca nişte cretini ca voi să meargă la Mammouth s-o cumpere îmbuteliată, ei vă vând apă la preţ de molan, şi voi, ca nişte proşti ce sunteţi, o cumpăraţi…

De când sosise Alexandre, prepelicarul rămăsese tolănit, cu nasul pe duşumea, căutând să se răcorească. Însă, dintr-odată, se ridică şi începu să latre, veni să se proţăpească în faţa stăpânului său şi-l privi drept în ochi, apoi se năpusti afară hămăind ca la vânătoare, repezindu-se în faţa dubiţelor jandarmeriei, pe care numai el le auzise până atunci.

— Ştiu c-o să-mi facă probleme, mă au în colimator la Saint-Géry, şi chiar mai sus, ei da, de oameni ca mine li se face frică, înţelegi, chiar la Paris, sus de tot, le e frică să nu scoatem lumea asta de pe şine…

— Nea Joseph, ascunde-ţi puşca, fiindcă-ţi zic, treaba asta chiar riscă să ajungă până la Paris…

Cele trei dubiţe se iviră în curând la capătul drumului. Pe fereastră, Alexandre şi Crayssac le văzură cum înaintau încet, trei Renault-uri bizar de strâmte şi zdruncinate în ultimul hal de drumul numai hârtoape, ceea ce le făcea să pară jalnice. Atunci, un pic ameţit de la gura de vin rece, Alexandre slobozi o cugetare bătrânească:

— Mai bine ţi-ai cere scuze, la urma urmei, jandarmii sunt

militari, li se cuvine respect.

— Vorbeşti ca Debré.

— Păi, da, trebuie să ne ferim.

— De cine să ne ferim, de soviete, nu? Eşti ca ceilalţi, ţi-e frică de ruşi?

Afară glisau nişte portiere. Alexandre apucă din reflex puşca de pe masă şi o dosi în partea de sus a dulapului. Numai că, ce să vezi, când jandarmii apărură în uşă, Alexandre simţi că militarii erau mai degrabă surprinşi să-l vadă acolo, şi totuşi nu îndrăzni să se eschiveze, să le spună că n-avea nici o treabă cu toate astea. Îşi aminti însă ce-i şoptise Crayssac la întoarcerea de la primele lui manifestaţii cu băieţii de la Larzac: „Dacă într-o zi jandarmii încep să se intereseze de tine, ai pus-o, cu ei nu-i mai dai de cap în veci…“

1. Postes, télégraphes et téléphones: instituţie publică ce deţine monopolul asupra serviciului de corespondenţă, în plan secundar asupra transporturilor, dar care se ocupă şi de operaţiuni bancare.
2. Citroën GS, maşină de familie produsă între 1970 şi 1986.

Duminică, 4 iulie 1976

La masă, Alexandre era spectatorul celor trei surori ale sale. Pe cât se simţea el, afară, cel mai în largul lui, pe atât, acasă, fetele îşi redobândeau poziţia dominantă, umpleau spaţiul cu râsetele şi veselia lor, legate de o complicitate jucăuşă din care el se simţea exclus. Pe lângă faptul că erau mai apropiate de părinţi, surorile erau vorbăreţe şi le plăcea să-şi dea cu părerea, discutau despre orice. Conversaţiile lor aveau ca sursă subiecte de tot soiul, mai mult sau mai puţin serioase sau amuzante, în timp ce cu Alexandre tatăl şi mama nu vorbeau decât despre fermă, animale şi studiile lui. Voiau să le continue şi după BEP[1], pe când el spunea că ştie deja tot despre meseria lui, iar studiile nu l-ar mai fi ajutat cu absolut nimic. Cu părinţii nu avea decât o relaţie profesională.

Se aşezau mereu la masă la ora 20.00, chiar în clipa în care începea jurnalul. Neintenţionat, Roger Gicquel, Jean Lanzi sau Hélène Vila tronau totuşi la capătul mesei. Cel mai adesea reportajele erau acoperite de zgomotul conversaţiei. Nimeni nu asculta cu adevărat marea slujbă de la ora 20.00, decât când tatăl sau mama scotea un „sst“ răsunător, semn că avea loc ceva important în lume sau altundeva, în spaţiu, de exemplu, fiindcă acum îi interesa şi aşa ceva, ruşii fiind în posesia motorului cu care să ajungă pe Marte.

În general, Vanessa vorbea de Cutare sau de Cutărica pe care îi văzuse, de-o colegă ori de-un vecin îndepărtat, în timp ce Caroline povestea ce făcuse cu o zi înainte sau ce avea să facă în ziua următoare, asta când nu istorisea despre o carte sau despre un curs pe care tocmai îl recapitulase, exprimându-se de parcă era deja profă. Când se entuziasma în legătură cu un film, atunci însemna că trebuia dusă la Villefranche sau la Cahors, sau lăsată

la Justine, Alice, Sandrine sau Valérie, şi alţi părinţi să preia ştafeta şi să le conducă până la cinematograf. De fiecare dată când vorbea, Caroline deschidea spaţiul, depăşea cu mult perimetrul fermei, totuşi aici aveai tot ce-ţi trebuie ca să-ţi duci viaţa. Cât despre Agathe, pe ea o amuzau cele două surori mai mari, pe care se grăbea să le prindă din urmă. Între timp, le lua cu împrumut încălţămintea, puloverele şi rochiile, nerăbdătoare să fie şi ea mare şi aureolată de preferinţa statornică pentru ultimul născut.

La televizor încă dădeau imagini de la manifestaţia din Isère, vizionari veniţi din Franţa, din Germania şi din Elveţia să-şi ridice cortul pe şantierul reactorului Superphénix de la Creys-Malville, hipioţi cool care creau un fel de-al doilea Larzac. Cei din Companiile Republicane de Securitate îi izgoniseră cu brutalitate. Iar atunci, pentru prima dată, Alexandre decise să strălucească. În seara aceea, de la el avea să emane senzaţionalul, şi începu să le povestească episodul celor trei dubiţe de la moş Crayssac. Şi pentru prima dată, ceilalţi îl ascultară fără să-i dea crezare, şocaţi că putea vorbi atât de mult şi că fusese atât de aproape de eveniment. Pentru prima dată, actualitatea de pe coastă rivaliză cu reportajele de la telejurnal.

Alexandre le relată scena de parcă o retrăia, captând întreaga atenţie. Caroline îl asculta asociind probabil subiectul unui capitol de carte sau al unei secvenţe de film; Vanessa îşi imagina cu părere de rău fotografiile pe care le-ar fi putut face cu stâlpii sabotaţi, cu moşneagul cu puşca lui şi cu legiunea de jandarmi gata să sară pe el; iar Agathe urmărea toată povestea la fel de sceptică şi de neîncrezătoare ca părinţii, şi, la drept vorbind, cu îngrijorare.

Alexandre fu nevoit să mărturisească şi că bătrânul nu se sfiise să-l facă odraslă de cretini, fiu de proprietari găozari şi să spună că toate erau din vina părinţilor lui care, la urma urmei, se luaseră după Giscard, comandându-şi telefon!

— Deci a tras în ei cu puşca sau nu?

Dacă Alexandre tot ţinea pentru prima dată asistenţa cu sufletul la gură, i-ar fi plăcut să pună de la el, s-o dea în senzaţional cu împuşcături, cu prepelicarul care sare la gâtul jandarmilor, dar se ţinu de adevăr.

De când Crayssac lupta pentru Larzac, devenise o personalitate marcantă. De îndată ce se vorbea la televizor despre manifestaţiile de acolo, despre podişul calcaros, se uitau de aproape la ecran ca să vadă dacă nu cumva, când şi când, aveau să-l recunoască. Mai apropiat de partidul comunist decât de hipioţi, Crayssac era în Larzac ca la el acasă, era solidar cu înflăcăraţii din sindicate şi din Lupta occitană, precum şi cu Tineretul agricol catolic şi cu artiştii veniţi din Paris. Postise cu episcopii din Rodez şi din Montpellier, chiar François Mitterrand li se alăturase, făcând şi el o grevă a foamei, o grevă a foamei de numai trei sferturi de oră, care totuşi impresionase. Socialistul jurase că, dacă avea să ajungă într-o zi la putere, primul lui act va fi să le redea podişul calcaros ţăranilor… Larzac, prin urmare, însemna ceva, iar într-o lume hipnotizată de modernitate, era tocmai dovada că natura se găsea în centrul tuturor lucrurilor.

— Deci l-au săltat în dubă sau nu?

Fără să se dea viteaz, Alexandre preciză totuşi că, în ultimul moment, avusese reflexul de a dosi puşca moşneagului în partea de sus a dulapului, în schimb nu pomeni nimic despre privirea pe care i-o aruncaseră jandarmii când se postaseră în faţa uşii, una dintre acele priviri care nu se mai desprind de tine.

Poate că nu adăugase nimic de la el, dar le transmise celor de la masă mesajul, spunându-le tot ce dezaproba Crayssac în legătură cu felul în care aveau grijă de fermă, în care sporeau şeptelul şi parcelele, că din cauza lor drumurile aveau să fie jalonate cu stâlpi de pin contaminaţi, care aveau să ne otrăvească pe toţi…

Se citea dezaprobare în ochii părinţilor, dar şi în cei ai surorilor. Familia lui nu voia probleme, nici cu jandarmii, nici cu oricine altcineva. Pomparea apei din râu trezea şi-aşa destulă duşmănie, fără să mai aducă în discuţie comerţul cu hipermarketul, până şi-n locurile cele mai izolate de la ţară tot se găseau mereu o droaie de motive să fii văzut cu ochi răi. Alde Fabrier n-aveau nimic împotriva jandarmilor, ba şi mai puţin împotriva militarilor, dimpotrivă, de când cu afurisita asta de secetă se ştia bine că, fără camioanele Berliet ale infanteriei din Angoulême şi din Brive, ţăranii ar fi dus lipsă de furaj chiar în acele clipe. Într-adevăr, doar militarii ce mai coborau, de două

luni încoace, furaje din Creuse, Indre şi Loire, şi doar camioanele-cisternă ale Regimentului 7 de Infanterie Motorizată ce mai urcau apă în zonele rurale afectate de secetă, reaprovizionând adăpătorile şi puţurile. Fără camioanele Berliet ale infanteriei, vacile s-ar fi scorojit la fel de tare ca fundul mlaștinilor. Cu sau fără Larzac, era limpede ca lumina zilei că din luna iunie încoace armata chiar îşi dădea toată silinţa. Deci chiar nu era cazul să le caute gâlceavă jandarmilor sau să facă tămbălău cu baza militară, fiindcă lumea avea nevoie de armată.

1. Brevet d’enseignement professionnel: brevet de studii profesionale.

Luni, 5 iulie 1976

Între seceta care nu se mai termina şi valurile de căldură de pe podişul calcaros, lumea trăia un iulie de foc. Până şi animalele sălbatice căpătaseră apucături ciudate. Pe timpul nopţii, căpriorii veneau să se adape în apropierea caselor, lipăiau apa lăsată în ciubere, dar de foarte multe ori mistreţii le răsturnau ca să se tăvălească în stratul subţire de noroi. Pe izlazuri, vacile stăteau ciorchine lângă adăpătoare. Vacile detestă căldura, aşa că aşteptau lăsarea serii ca să se târască până la iesle, împungând ţevile galvanizate ca să-şi răscumpere mânia. Pe dealuri, izvoarele secaseră, iar din bazinele de retenţie nu mai rămăsese decât o crustă de pământ crăpat de arşiţă.

Pe timpul nopţii, toate ferestrele rămâneau deschise la fermă. Pe la ora două dimineaţa probabil că toţi ceilalţi dormeau, dar Alexandre simţi nevoia să iasă din casă, să dea o tură, afară căldura se risipise. De-a lungul drumurilor, din loc în loc, mirosea a moarte, damful înţepător de gâze moarte, rătăcite. Se gândi la moş Crayssac care-şi petrecea prima noapte la postul de jandarmi, se gândi la caprele lui care trebuiau hrănite mâine, pe lângă muls. Nu-i plăcea să se ocupe de capre, când te-ai obişnuit să trăieşti cu vacile, caprele par mici, ca nişte găini. Uneori se temea să n-o sfârşească precum moşneagul rumen la faţă, să înceapă să-i semene, puţin câte puţin, te pomeneşti că peste cincizeci de ani avea să fie la fel, să n-aibă încredere în nimic, să trăiască în mica lui lume, aşa cum toţi trăiseră dintotdeauna aici.

În noaptea aceea cu semilună natura părea să sufere, copacii îşi trăgeau răsuflarea, bântuiţi de teama de a vedea un nou răsărit de soare, de perspectiva de a îndura strânsoarea unui aer din nou sufocant. Cu năravul lui sâcâitor de a prevesti ce-i mai rău, moş Crayssac avea poate dreptate, poate că progresul nu

aducea nimic bun, aşa cum spunea politicianul ăla cu pulover pe gât, cu paharul lui de apşoară cu care arăta că vom duce lipsă de apă înainte de sfârşitul secolului şi că soluţia ar fi să revină toţi la bicicletă, ca-n China. Poate că aceşti vizionari vedeau limpede şi că soarele, într-o zi, n-avea să mai apună.

Sâmbătă, 10 iulie 1976

Mersul la Mammouth era şi mai tare decât mersul în oraş. În loc să treacă dintr-un magazin într-altul, la Mammouth, în pântecul fabulos şi reînnoit fără contenire, se intra drept în miezul lucrurilor. Sâmbăta, micul dejun se înghiţea repede, iar la fermă nimeni nu stătea de pomană toată dimineaţa. Pentru această mare ocazie, Alexandre se ocupa de tot cât se găteau ceilalţi, scotea GS-ul din hambar şi îi lăsa motorul pornit, mărea turaţia pentru a produce acel zgomot catifelat şi profund al celor 68 de cai putere. De fiecare dată conducea lin pe drum, apoi tura brusc motorul, de i se speriau vacile. Încă era uluit de suspensia hidraulică.

La celălalt capăt al vâlcelei, se auzeau caprele lui Crayssac care zbierau ca din gură de şarpe, deşi Alexandre le mulsese în ajun; aveau din nou ţâţele pline, saturate de lapte încât le ardea ugerul. Asta-nsemna că jandarmii încă nu-i dăduseră drumul lui Crayssac.

În clipa plecării, toţi se văitară când văzură că Alexandre lăsase maşina în soare, scaunele şi bancheta erau încinse, dar asta nu era de-ajuns să le strice excursia la hipermarket şi gustarea la autoservirea Miami. Târguielile aveau valoare de ritual, de voiaj în toată regula, era singura împrejurare în care întreaga familie se aduna, înghesuită bine în GS, ca să facă toţi cei douăzeci şi cinci de kilometri până la Cahors. De data aceasta, expediţia era cu atât mai importantă cu cât Angèle îşi pierduse încrederea în apa de la robinet, care devenise la fel de murdară ca atunci când se branşaseră la reţea. Ca un bun cap de familie, ea decisese că aveau să cumpere cinci baxuri de Vittel, apa care în reclamele de la televizor îţi străbătea corpul ca pe roata morii ca să elimine toxinele. Sticlele din plastic reprezentau alt avantaj

al apei Vittel, după ce se goleau erau de mare folos la fermă, le tăiai şi puteai face capace pentru parii îngrăditurilor ca să nu putrezească sau găletuşe pentru vopsea, cutii pentru cuie, sticlele de plastic întreceau de departe vechile cutii de conserve care rugineau după şase luni.

Alexandre avea să conducă de la fermă până la şoseaua departamentală. Cinci kilometri buni, totuşi. După care tatăl lui avea să-i ia locul la volan. Pe cât de mult surorile lui nu dădeau doi bani pe permis, pe atât de mult el nu avea decât o dată calendaristică în cap, 18 iulie 1979, un prag fatidic, fiindcă în ziua aceea avea să-mplinească optsprezece ani şi să poată obţine în sfârşit faimosul permis. Între timp el conducea GS-ul pe drumul dinspre Bertranges, apoi continuă pe drumul comunal. N-o spunea cu voce tare, dar se temea să nu dea nas în nas cu jandarmii. Înainte de faptele de arme ale lui Crayssac, ei nu dădeau niciodată târcoale pe aici, însă de la o vreme încoace era de preferat să fie prudenţi.

Nimeni nu se opunea să conducă el, dimpotrivă, Jean şi Angèle abia aşteptau ca băiatul lor să-şi ia în sfârşit permisul ca să-i uşureze atât cu târguielile, cât şi cu livrările, ar putea duce animalele la abator sau merge după utilaje, tot ce presupunea deplasarea la Villefranche, Brive sau Cahors. Fără să mai pomenim de fete, pe care trebuia să le ducă mereu la cutare sau cutare colegă, apoi să le ia după ce se termina petrecerea. Surorile îşi spuneau că, mulţumită lui Alexandre, ar putea pierde autobuzul de dimineaţă, n-ar mai fi nevoite să aştepte mult şi bine la capătul drumului în zilele cu ploaie şi, mai ales, ar putea merge la chermeze sau la Sherlock fără să le ceară voie părinţilor, fără ca măcar ei să afle.

În vârful coastei făcură la dreapta şi merseră de-a lungul izlazurilor lui moş Crayssac. Vreo douăzeci de stâlpi de telefon fuseseră înfipţi pe marginea drumului, dar se opriseră acolo. Două remorci mari goale erau încă parcate, în mod curios, lângă drum. Dar în evidenţă ieşeau mai ales zidurile scunde aflate într-o stare jalnică, porţiuni întregi căzuseră cu totul, semn că vibraţiile excavatorului le zgâlţâiseră straşnic. Pe alocuri, dobitoacele lui Crayssac ar putea scăpa lesne prin spărturile care apăruseră.

Drumul era brăzdat de crăpături, dar, ajunşi pe şosea, condusul se schimbă cu totul, suspensia hidraulică dădea senzaţia că pluteai prin peisaj. Alexandre conduse aşa timp de cinci kilometri, ţinând volanul într-un adevărat extaz. Tatăl porni radioul, drept acompaniament al acelei fluidităţi moderne şi, nimerind peste un cântec de Michel Sardou, dădu sonorul mai tare. Difuzau adesea cântece de Sardou, mai ales acel vinil care se auzea necontenit, de ajunsese să răsune ca un imn, *Ne m'appelez plus jamais France…* De îndată ce tatăl îl auzea, dădea volumul mai tare şi intona refrenul compromiţător. Pentru el era ceva cu atât mai savuros cu cât era pentru prima dată când nu risca să fie considerat un tip de dreapta dacă ar fi cântat din Sardou, însăşi Confederaţia Generală a Muncii validase opera, înălţând-o la rang de imn muncitoresc. Caroline şi Vanessa, pe bancheta din spate, îşi astupară urechile cu mâinile, implorându-l să dea mai încet, încercând să se aplece ca să răsucească butonul de pe tabloul de bord, cât existau Clapton, Pink Floyd şi Supertramp, nici pomeneală să îndure fie şi o strofă de Sardou… Alexandre, absorbit de condus, interveni în dezbatere, punându-şi mâna pe rotiţa de volum a radioului, iar atunci tatăl observă că nu-şi pusese centura şi-l mustră. Cele două surori profitară de diversiune ca să se repeadă pe lângă scaunele din faţă, dar tatăl le şi împinse înapoi şi reîncepu să cânte, în timp ce suspensia hidraulică, pe lângă faptul că amortiza neregularităţile drumului, potolea pe nesimţite tămbălăul iscat de toate acele zgâlţâieli.

În tot acel timp mama se uita afară, călătoria armonioasă o dădea în ceartă, şi totuşi, într-un acces de nostalgie anticipată, se gândi la ce avea să mai rămână din familia ei zurbagie peste câţiva ani, când fetele n-aveau să mai fie acolo. De la bun început ştia că avea să se termine ca la alde Jouansac şi alde Berthelot, de la fermele cărora toţi copiii plecaseră la oraş, prin urmare, nu se mai vedeau decât la Crăciun sau la Paşti, de 14 Iulie şi de Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor, viaţa de familie ajungea, mai devreme sau mai târziu, să se împotmolească în calendarul catolic şi republican.

Mammouth avea avantajul că-i scăpa de neplăcerea de a găsi

un loc de parcare. În schimb era o căldură infernală acolo, un hectar de asfalt în dogoarea soarelui, nimănui nu-i trecuse prin minte să planteze nişte copaci. Oamenii păşeau ca pe placa unei sobe, asfaltul se topea pe alocuri, dar după ce treceai de uşile de sticlă, răcoarea te învăluia dintr-odată ca apa unui lac, şi atunci cunoşteau extazul, fericirea desăvârşită. În acea catedrală de tablă şi de beton era la fel de răcoros ca în capela Saint-Étienne sau grota de la Pech Merle. Cu o bunăvoinţă tare suspectă, la intrare tronau ventilatoarele Calor la promoţie, ambalate în cutiile lor. Săptămâna trecută stiva se micşorase de tot. O reaprovizionaseră. Vanessa şi Agathe se opriră în faţa stivei, ca în fiecare sâmbătă din ultimele trei săptămâni, iar de data aceasta mama cedă.

Din acel moment, se avântară printre rafturi ca într-o explorare. Alexandre mergea în urma lor, împingând căruciorul de cumpărături. În faţa lui era tabloul familiei ideale. Îi urmă pe la toate raioanele, fără să-şi piardă răbdarea nici măcar în zona cu textile sau cu electrocasnice, însoţindu-i pur şi simplu, eliberat de orice dorinţă, de orice toană, uşor, cu atât mai mult cu cât climatizarea generală îl cufunda într-o stare de bine fără pereche. De-a lungul culoarelor răzbăteau din difuzoare sunete slabe, totul era motiv de interes, magia părea neîntreruptă, pe când în oraş, la cea mai mică trecere de pietoni cu limitatoare de viteză, realitatea se năpustea iarăşi peste tine. Şi în vreme ce afară aerul ardea peste colinele aride, atât fiinţele, cât şi mărfurile îşi aflau aici alinare, părea ceva ireal.

Cum îşi duceau viaţa într-o fermă pierdută printre costişe, pe părinţi îi linişte a să le arate copiilor că făceau totuşi parte din lumea contemporană, cea a reclamelor de la televizor, a cafetierei electronice şi a fierului de călcat cu aburi, a cuţitului electric, a târgului de tricouri şi a aparatului de făcut iaurt.

La ora 16 fix, tatăl îi lăsă şi se îndreptă spre birouri, unde avea întâlnire cu un responsabil de sector pentru negocierea comenzilor de legume de la Lucienne şi Louis, dar mai ales ca să vorbească despre carne. Fiindcă aici aveau un atelier de tranşare, se va găsi cu siguranţă un mijloc de a se înţelege, directorul de la produse alimentare voia să mizeze pe proaspăt, pe local, şi chiar dacă nu stabilea crescătorul preţurile, colaborarea cu un gigant

ca Mammouth i-ar aduce tatălui siguranţa unor comenzi regulate.

În hipermarket se mergea pe o suprafaţă plată. După o săptămână la Bertranges, de străbătut drumurile pietroase de pe coaste, era odihnitor să păşească pe netezime. La raionul măcelărie mama se uită la tot, fără să cumpere nimic. Doi tipi deghizaţi în măcelari ambalau în plastic porţii gata tranşate. La raionul alăturat, două angajate de la mezelărie tranşau de zor. Douăzeci de metri mai departe, vânzătorul de peşte era îmbrăcat în pescar breton, dar cu accent din Gers. Alexandre observa toate astea, le invidia pe surorile lui pentru minunata lor încântare, când se aliau aveau mai multă greutate decât el ca să pună mâna pe nişte iaurturi Mamie Nova sau nişte pufuleţi Finger. În birouri, tatăl negocia probabil termene şi cantităţi, riscând să-şi asume angajamente şi să-şi fixeze constrângeri, trebuia să se ţină tare şi să nu lase nimic sub cincizeci de franci kilul. Mama continua să-şi mâne turma, în timp ce examina ofertele de hrană cu îngrijorare, bănuind că vrăbioarele de vită fără grăsime şi fleicile flasce proveneau de la vaci de lapte pe final de carieră. De asemenea, se trase înapoi din faţa doradei pe care i-o întinse falsul breton, ideea era seducătoare, dar săracul peşte părea marcat de toţi kilometrii pe care-i făcuse. Oricum, intuiţia îi suflă că adevăratul chilipir nu acolo era, ci pe podiumul de la intersecţia culoarelor, pachete de cafea Grand-mère legate cu o panglică roşie, lată, cinci la preţ de două.

La ora cinci, toată lumea se întâlni la autoservire, aşa cum fusese stabilit, pentru nelipsitele deserturi răcoritoare Pêche Melba sau banana split, Agathe îşi făcu cele zece ture cu elicopterul la 5 franci, după-amiaza era perfectă. În acea atmosferă promiţătoare, canicula nu mai exista, şi oricui i-ar fi trecut prin cap să critice acea lume climatizată ar fi fost un strică-chef. Ca Crayssac.

Întorşi la fermă, se grăbiră să-şi descarce toate noile achiziţii. Alexandre îşi încordă muşchii cărând cele cinci baxuri de apă în acelaşi timp, îmbătat de iluzia adolescentină de atotputernicie. De cum au despachetat frumosul ventilator, l-au şi băgat în priză. Ca să-i facă proba, cele trei surori îşi puseră scaunele chiar în faţa elicei şi se aşezară cu faţa spre suflul fabulos ca în faţa unui ecran

de cinema. Mama nu se lăsa convinsă, pentru ea ventilatorul făcea sigur vânt, dar mai ales zgomot. Cât despre surori, li se părea perfect, deja vorbeau să-l lase mergând toată noaptea în camera lor, atât că aveau trei camere şi un singur ventilator…

Când totul fu pus la loc, tatăl şi Alexandre ieşiră în curte, prinşi pe dată din urmă de senzaţia insuportabilă de apăsare. Sfârşitul după-amiezii era perioada cea mai anevoioasă, ora la care pământul nu mai putea îndura soarele care dogorea de dimineaţă, la care natura copleşită nu mai avea de dăruit decât o tăcere desăvârşită. Vacile erau adunate mai la vale, cei doi câini se pitiseră în hambar, păsările nu mai zburau. Alexandre observă că tatăl lui nu era doar abătut, ci şi cuprins de o încordare neobişnuită, îşi trecea fără contenire mâna peste frunte.

— Deci cum a fost cu băiatul de la achiziţii?

— Nu ştiu, trebuie să facem o alegere.

— Aha, şi care anume?

— Ştii, Alexandre, de acum înainte îţi voi vorbi cam ca unui asociat. Dacă eşti cu adevărat sigur că vrei să duci ferma mai departe, poate ar merita să mărim staulul sau să facem unul nou.

— De ce să-l mărim?

— La Mammouth, înţelegi că nu le putem vinde o vacă la trei luni, ca să fie ceva rentabil ar trebui să le punem la îngrăşat, chit că am creşte şi vaci de lapte rămase sterpe, vaci de reformă, aici avem loc, ar fi de-ajuns doar să dublăm cerealele, să punem porumb în loc de tutun, având râul aproape nu vom duce niciodată lipsă de apă, dacă le-am da trei vaci pe lună, ar merita osteneala.

Alexandre remarcase la tatăl lui de ceva vreme o revenire a ambiţiei, o dorinţă să vadă lucrurile la proporţii mai mari, să scoată domeniul Bertranges din vechiul model de policultură practicat de Lucienne şi Louis. Atât că, dacă tatălui îi umblau asemenea idei prin cap, de la bun început Alexandre ştia că el avea să le fie în egală măsură ostatic şi beneficiar. Asta ar fi presupus să se înhame la trudă alături de părinţi şi de cei bătrâni din vale, ar fi însemnat să preia ştafeta peste douăzeci sau treizeci de ani şi să-şi ducă întreaga viaţă în acel decor, nu era deloc o decizie uşoară… Şi toate astea ca să vândă animale la Mammouth. Cu atât mai mult cu cât puteai să juri că aveau să

răsară alte hipermarketuri, se vorbea deja de un Radar sau de un Euromarché, fiindcă pe viitor oamenii n-aveau să mai cumpere decât din catedrale mari, ca acolo, cu parcare unde poţi ajunge cu căruciorul de cumpărături la maşină. Tăcerea din jurul lor fu doar mai apăsătoare. Atunci Alexandre scoase în evidenţă ceva:

— Nu observi nimic?

— Nu. Ce să observ?

— Caprele: nu mai zbiară.

— Poate s-au pârjolit, ca tufele de cimişir.

Tatăl aruncă o privire către soarele încă sus şi puternic, care-şi răspândea dogoarea ca pe o lavă.

— Oricum, să ştii că, dacă o mai ţine tot aşa încă opt zile, ne va pârjoli pe toţi.

Luni, 19 iulie 1976

Ploile reveniră, aduse de vântul din apus. Din acel moment, vara putu să continue. Ventilatorul se întoarse în ambalajul în care venise, ca s-o sfârşească în hambar, chiar din seara aceea fu dat uitării, o apă răcoroasă umplu din nou adăpătorile şi ţâşni din izvoare, vacile lăsară umbra şi regăsiră iarbă sub copite, viaţa-şi reluă cursul.

Timp de săptămâni întregi, toată naţiunea fusese unită de aceeaşi angoasă, pentru prima dată oraşele şi satele înduraseră aceeaşi dramă, orăşenii văzând cum urcă temperatura până la 59 de grade în autobuze, iar sătenii cum li se usucă recoltele şi pădurile. Timp de săptămâni întregi, oraşele şi satele se împărtăşiseră dintru aceeaşi sete, de atunci s-ar fi putut deduce că acea frăţietate avea să fie pecetluită pe veci, de altfel orăşenii păreau să fi luat poziţie pro-Larzac, înţelegând că militanţii nu se opuneau doar extinderii unei baze militare, ci şi unui modernism care desfigura planeta. Guvernul însuşi dădu semne c-o lasă mai moale, astfel încât tribunalul din Millau îi puse în libertate pe ultimii activişti condamnaţi. Compasiunea faţă de Larzac era semn că nu toţi citadinii se lepădaseră de originile lor, că păstrau natura în adâncul inimii, printre francezi exista, fără nici o urmă de îndoială, un profund respect faţă de mediul rural, sau poate o nostalgie ascunsă pentru viaţa la ţară.

Totuşi, câteva săptămâni mai târziu, la mijlocul lui august, guvernul avea să voteze o mărire de impozit pe care ministrul Bugetului avea s-o numească, stângaci, „impozitul pe secetă“, 2,2 miliarde de franci aveau să fie luaţi de la administraţiile locale ca să le fie daţi agricultorilor şi numai lor, de parcă doar ei suferiseră de pe urma căldurii. În toiul repausului estival, Giscard avea să decidă să-i ardă la buzunar pe muncitori, pe funcţionari

şi pe cadre cu noul impozit, Confederaţia Generală a Muncii avea să facă spume la gură aflând că guvernul de dreapta voia să-i ardă la buzunar pe salariaţi pentru a şterge cu buretele pierderile ţăranilor, şi să facă aşa ceva, colac peste pupăză, şi în miez de august, în timp ce muncitorii erau prin concedii… Această impozitare suplimentară încinse spiritele, provocă demisia prim-ministrului Chirac şi trezi mânia tuturor, inclusiv pe cea a agricultorilor înşişi, cărora suma li se păru de-a dreptul derizorie faţă de daunele suferite… Vara aceea de foc dereglase pe toată lumea, era un haos general, însuşi Crayssac, comunist până în măduva oaselor, simţi un fel de greaţă să se descopere mai apropiat de baronul Giscard d'Estaing decât de Georges Séguy… N-ai fi zis, dar vara aceea de foc dăduse totul peste cap.

Sâmbătă, 10 mai 1980

Iată că se făcuseră patru ani de când era acolo telefonul ăla. Fetele l-ar fi vrut portocaliu, dar sub pretext că o chestie portocalie care ar începe să sune ar fi speriat, părinţii îl cumpăraseră pe gri. Oricum, telefoanele colorate erau rezervate pentru Paris. În provincie era nevoie de săptămâni de aşteptare de îndată ce se cerea un alt colorit decât modelul de bază, bachelita gri-beton. În cele din urmă, se obişnuiseră cu griul-beton. Totuşi, arăta urât cu carcasa lui care suna a gol şi cu cadranul lui rotativ, parcă era un chirpici din plastic injectat.

Şi-apoi, partea iritantă cu modelul gri era că toată lumea îl avea, de la domnul Troquier, directorul agenţiei Crédit agricole, la veterinar sau la benzinăria Antar, şi toate sunau la fel. Şi când te uitai cum trona pe măsuţa lui de pe culoar, ţi se părea mai degrabă o ustensilă administrativă decât o legătură familială. Cu toate acestea, graţie lui, absenţa lui Caroline devenea mai puţin abruptă, măcar ştiau că în orice clipă puteau da de ea. Surorile o sunau cel puţin de două ori pe săptămână, marţea şi joia, de fiecare dată era bătaie care să ţină receptorul, cu toate că ajungea să fie totuna cu a sta cu urechea lipită de uşă sau a călători în portbagajul unei maşini.

De când Caroline locuia la Toulouse, nu venea acasă decât un weekend din două. Ca regulă generală, sosea vineri la sfârşitul zilei, fie la gara din Cahors, fie adusă de părinţii fetei din familia Chastaing, studentă şi ea tot acolo. În restul timpului era ciudat să vadă locul gol din capătul mesei, scaunul mut al primei surori, un loc pe care Caroline şi-l însuşise tocmai pentru că era cea mai mare, dar şi pentru că se scula oricând ca să dea o mână de ajutor. În frăţia lor, felul ei de a se interesa de orice, de a purta conversaţii cam despre toate subiectele, făcuse din ea sufletul

familiei, sora-şefă. Nu-şi regăsea locul cu pricina decât într-o vineri seară din două, şi mai mult ca niciodată avea ce povesti. Despre studiile ei, desigur, despre viaţa ei la Toulouse, despre toţi noii prieteni pe care şi-i făcuse, necunoscuţi, nu tot tineri din partea locului. Povestea o sumedenie de lucruri despre marele oraş, marele apartament din cartierul Saint-Cyprien unde locuiau cinci persoane, un apartament cu cinci camere într-o clădire veche nu departe de Garonne, şi cum de cele mai multe ori erau mai mult de cinci în apartament, avea parte de o vânzoleală din cale-afară. Caroline vorbea deschis despre orice, de parcă n-avea nimic de ascuns, de parcă orice se putea spune. Avusese noroc să găsească acea combinaţie de viaţă mai mult sau mai puţin la comun. Tot timpul vorbea despre gaşca de studenţi care veneau frecvent pe la apartament, Diego, Trevis, Richard, Kathleen, despre încă alţi doi sau trei, dar mai ales despre fata care venea din Germania, Constanze. Dacă aducea deseori vorba despre Constanze, era un pic şi ca să-şi întărâte fratele, de fiecare dată când Caroline îi rostea numele blondei înalte, îi arunca acestuia o privire, deoarece văzuse bine că în serile de duminică, atunci când Alexandre o aducea, mai rămânea să bea un pahar înainte să pornească iar la drum, uneori nu se mai dădea dus o bună parte a serii, dar numai când Constanze era acolo. Dacă nemţoaica blondă lipsea, ori se ştia că n-avea să se arate, atunci Alexandre pleca mult mai devreme.

— Nu-i adevărat?

— Termină! Vorbeşti şi tu ca să te afli-n treabă. Dacă uneori plec mai devreme, plec fiindcă-n unele seri sunt mai obosit, atâta tot…

— Nu, nu, nu-l ascultaţi pe marele secretos, vă jur că-n serile în care e Constanze, nu se grăbeşte să plece!

— E-adevărat că e aşa de înaltă? întrebă Agathe, întinzându-şi mâna mult deasupra capului…

— Pe de altă parte, te previn, frăţioare, e studioasă, face biologie şi drept, nu-i o fată de nasul tău.

— În plus, nemţoaicele sunt sportive, se băgă şi mama. La Moscova au câştigat tot, la nataţie scot timpi mai buni decât bărbaţii…

— Da, dar alea-s nemţoaicele din Est, tranşă tatăl. Frigidere cu

gât de taur…

— Nu toate, sublinie Caroline. Drept dovadă, Constanze vine din Leipzig.

— Şi ce-i cu asta?

— Păi, Leipzig e în Est!

— Bietul meu Alexandre, se scăpă mama, ai face tare bine să capeţi puteri.

De fiecare dată când se deschidea subiectul, cele trei surori nu se abţineau să pună paie pe foc, un pic din gelozie. Nu doar că Alexandre avea permis de conducere, dar mai şi mergea la Toulouse de două ori pe lună, ceea ce, în ochii celor două surori mai mici, era ceva magic. În rest, toţi înţeleseseră că-i căzuse cu tronc fata aia, iar băşcălia cu privire la zeiţa germană devenise o joacă. Deşi încercau să ţină pasul, părinţii îşi dădeau seama că erau, puţin câte puţin, excluşi din conversaţiile copiilor lor, care, fără ca măcar să observe, se distanţau de adevăratele subiecte care-i preocupau, adevăratele întrebări care se puneau la fermă, şi anume cum avea să fie vremea, nivelul râului, fătările, creşterea ierbii pe izlaz şi întreţinerea clădirilor, toate întrebările care, dintotdeauna, ritmau viaţa aici. Angèle şi Jean o constatau cu un fatalism total. Şi chiar dacă Alexandre şi cele două fete mai mici încă locuiau acolo, păreau să se îndepărteze în pofida a orice, prin centrele lor de interes, prin proiectele lor şi prin muzica pe care o ascultau; puţin câte puţin părinţii se simţeau daţi la o parte.

Dar Jean şi Angèle erau descumpăniţi mai cu seamă când copiii lor vorbeau despre oameni pe care ei înşişi nu-i întâlniseră niciodată şi pesemne nici n-aveau să-i întâlnească vreodată în viaţa lor, cu totul nişte străini, precum acea Constanze, o necunoscută care, în mod vădit, părea să conteze pentru Caroline şi Alexandre. Înainte, la ţară, părinţii ştiau tot despre persoanele cu care se vedeau copiii lor, şi nu doar că le vedeau, dar nici nu le scăpa nimic despre familia lor, de altfel se ştia totul despre ceilalţi, şi pe mai multe generaţii, în timp ce acum o vedeau pe Caroline vorbind întruna despre colocatarii ei, dar şi despre studenţi originari din Spania, din Anglia sau din Germania, persoane îndepărtate pe care n-aveau să le vadă niciodată, dar despre care tot auzeau vorbindu-se.

Până la urmă, veni şi seara în care mama vru să afle mai multe despre acea Constanze. Însă ce află o puse pe gânduri. Presupusa iubită a fiului lor venea din cealaltă parte a Zidului, familia ei încă trăia la Leipzig sau în Berlinul de Est, ceea ce făcea din ea o străină şi mai greu de imaginat. Trasă de limbă, Caroline le povesti că mama lui Constanze lucra pentru căile ferate est-germane, călătorea de ambele părţi ale Zidului, dar de locuit locuia în Est, unde avea grijă de părinţii ei care erau bolnavi. Iar tatăl lucra în aeronautică la Blagnac, era un inginer bine-cunoscut. Ca să-l tachineze pe Alexandre, Caroline pretinse că era poate un spion care lucra pentru ruşi; doar fetele râseră, nu şi Alexandre şi părinţii.

Fără s-o spună, lui Angèle şi tatălui nu le dădea pace un gând, oare într-o bună zi Alexandre avea să găsească o fată, una care să accepte să-şi ducă traiul aici, la fermă, sau măcar prin împrejurimi? Oare într-o bună zi avea să se aşeze şi el la casa lui, ştiind că toţi tinerii de prin partea locului îşi luau tălpăşiţa unul după altul? Alexandre mergea pe nouăsprezece ani, ştiau că avusese două prietene la liceu, fără să mai vorbească despre aventurile pe care probabil le ţinuse ascunse, nimic serios până atunci.

Despre nemţoaica aceea, mama ştia deja că avea s-o apuce dorul de ţară, nevoia de a-i revedea pe-ai săi, mai ales dacă erau de cealaltă parte a Zidului. Oricum, o fată care nu cunoscuse decât Berlinul, Toulouse-ul şi Parisul n-ar putea niciodată să trăiască la ţară.

Nu se petrecuse nimic între Alexandre şi ea, dar deja povestea asta le ţinea tuturor mintea ocupată, iar el n-o trăia prea bine. De două ori rămaseră singuri în aceeaşi cameră, însă strategia lui ca să-i atragă atenţia era tocmai să nu-i vorbească, să facă pe indiferentul. Acea abordare subtilă le fusese predată de domnul Roger, antrenorul de rugby, ca să seduci o fată nu trebuie s-o abordezi, şi mai bine e să te prefaci că nici n-o vezi. Deoarece, fără doar şi poate, asta o va pune pe gânduri şi, de fiecare dată, îşi va spune: „La naiba, cine-i tipul care nu mă bagă-n seamă când toţi ceilalţi stau ciorchine în jurul meu de la-nceputul serii?". Problema era că domnul Roger era tare-n sfaturi înainte de întâlnire sau în pauza dintre reprize, dar, în cele trei sezoane în

care Alexandre jucase la US Saint-Clair, nu câştigaseră prea multe meciuri, prin urmare, sfaturile domnului Roger poate nu erau cu adevărat dintre cele mai bune.

În weekend, Caroline era mai mult ca niciodată sora cea mare în ochii celorlalţi trei. Nu era doar cea mai mare, dar se şi bucura de statutul extraordinar al celor care au trecut de partea bună a lucrurilor, care au făcut în sfârşit pasul miraculos către independenţă, către oraş, în vorbele ei se amestecau Place Wilson, cartierul Mirail, cheiurile râului Daurade şi Capitoliul, fiindcă, în afară de facultate, erau şi cafenelele, terasele care închid târziu şi malurile fluviului Garonne, străzi pline de lume de-a lungul nopţilor luminate, grămezi de noi spaţii care-i lărgeau viaţa… Văzut din Bertranges, oraşul Toulouse era cea mai frumoasă uzină de promisiuni, acolo se născuse avionul Concorde, ultima ispravă a umanităţii, şi dacă într-o bună zi n-ar mai fi nevoie decât de o oră pentru a merge la New York, am datora acest lucru societăţii Sud Aviation, tocmai oraşul Toulouse avea să propulseze civilizaţia către anul 2000, şi poate chiar, într-o zi, aviaţia europeană avea să halească Boeing şi McDonnell Douglas, Toulouse avea să conducă lumea…

Totuşi, pe părinţi îi supăra că în weekendurile în care se afla acolo, Caroline nu mai mergea să vadă vacile. Nici măcar viţeii abia fătaţi. Bine că se terminase cu şofranul, ultimii bulbi putreziseră în pământ din cauza ploilor, terminate erau şi recoltele de tutun, China omorâse preţurile, iar Europa nici că mai subvenţiona culturile cu pricina. Se abandonaseră toate muncile agricole care presupuneau o prezenţă numeroasă, sarcinile care odinioară adunau familii întregi, la fel şi cartofii, nu mai era nevoie să petreacă două zile în patru labe, acum maşinăria recolta de o sută de ori mai repede, astfel încât bunicii îşi triplaseră suprafaţa de soiuri Bintje şi Rosa pe terenurile din vale. Ca să umple raioanele cu marfă în vrac de la Mammouth, trebuia să vină în întâmpinarea cererii, să vadă lucrurile pe o scară din ce în ce mai mare. Cu vitele era la fel, şi cum iarba rămânea cea mai bună hrană pentru vaci, în familie se favoriza păşunatul, pe care acum izbuteau să-l programeze, făcând să crească iarba dorită, în loc să aştepte să crească iarba singură, ştiau să semene graminee, trifoi şi raigras cât trebuia, pentru ca

izlazul să aibă proporţia potrivită între frunze şi tulpini, astfel încât iarba era mai hrănitoare şi mai bine asimilată de animale, şrotul de soia şi porumbul din silozuri completau raţiile de proteine, totul devenea precis şi sigur, ştuţurile semănătorilor erau ajustate la milimetru, progresul nu era rezervat doar pentru Hong Kong, Taiwan sau Singapore, îşi găsea loc şi în ferme.

Sâmbătă, 12 iulie 1980

În privinţa aceea Giscard câştigase. În vecii vecilor avea să rămână drept Preşedintele care atârnase fire cauciucate, negre, de-a lungul şoselelor, întinse între pini morţi. Graţie lui toată lumea avea telefon, precum la oraş aşa şi pe văi, ba chiar şi la munte. Firele negre ale lui Giscard se răspândeau peste tot în mediul rural. La limită, ar fi fost o ruşine ca pe drumul ce duce spre casa ta să nu existe nici cel mai mic stâlp ori fir de ceva, ar fi însemnat că erai chiar pe dinafară. Încă o luptă pe care moş Crayssac o pierduse. Cam ca la Larzac, fiindcă, deşi nu slăbea, lupta tot nu era câştigată. Totuşi, bătrânul ţăran continua să-şi adune tovarăşii în Aveyron şi, de fiecare dată când mergea pe-acolo, fără să sufle o vorbă nimănui, Alexandre îl scotea din încurcătură, fie dându-i caprele afară dimineaţa, fie aducându-i-le seara acasă, văzându-se chiar nevoit să i le şi mulgă când li se umpleau ţâţele. Oricum, moşneagul nu zăbovea niciodată prea mult pe acolo, în general se întorcea noaptea târziu, cu fostul poştaş şi Citroënul lui Ami 6 break.

Necazurile lui cu jandarmii nu-l potoliseră. Crayssac urca la luptă o dată la două săptămâni, fie cu poştaşul ieşit la pensie, fie cu gaşca de hipioţi care se aciuaseră către Lalbenque, din fericire încă nu-i ceruse niciodată lui Alexandre să-l ducă acolo cu maşina. Lupta dura de zece ani şi, ca să continue, erau nevoiţi să vină fără contenire cu idei noi. După marşuri şi slujbe, le venise rândul picnicurilor şi concertelor, ocupărilor de spaţii deschise şi acţiunilor în forţă, precum slobozirea oilor în prefectură. Iar de vara trecută legiuni de orăşeni veneau să le dea o mână de ajutor la muncile câmpului sau la reparatul acareturilor, la degajarea drumurilor sau la ridicarea stâlpilor de telefon căzuţi.

Se făcuseră zece ani de când militanţii întreţineau flacăra

sfântă a luptei, totuşi inamicul cu care se confruntau nu era fitecine, provocau nici mai mult, nici mai puţin decât armata celei de-a cincea puteri mondiale, adică soldaţi echipaţi cu puşti mitralieră şi cu tancuri, care uneori se lansau în exerciţii de luptă, trăgând cu muniţie de 105, chiar dacă, din fericire, până atunci, nu trăseseră decât în gol.

De când era mic copil, Alexandre îl auzea pe Crayssac vorbind despre revoltă. Încăpăţânarea lui impunea respect. Bătrânelul îşi ducea viaţa aşa cum se trăise de secole întregi prin partea locului şi, în afară de electricitate şi de aparatul de radio pe unde scurte, la el acasă era chiar ca-n Evul Mediu. De fiecare dată când Alexandre mergea să-l vadă, se posta în faţa lui, accepta ţigara pe care moşneagul tocmai o rulase, de parcă era o ofrandă mirifică.

— Ştii ce avantaje au oile faţă de ţărani?

— Nu!

— Au o moacă simpatică.

— Nu văd legătura.

— O oaie pare simpatică, tare de treabă, ca o tufă de lână numai blândeţe.

— Şi ce dacă?

— Păi, ai văzut tu pe cineva să se teamă de-o oaie, nu, ei bine, pe Larzac, graţie oilor s-au bucurat ţăranii de susţinerea tuturor, atât a hipioţilor, cât şi a orăşenilor, a catolicilor şi a comuniştilor, a tuturor… Crede-mă că, dacă acolo ar fi crescut curci, porci sau tauri, n-ar fi mers niciodată la Larzac, înţelegi?

— Poate că sunt drăguţe oile, totuşi nu prea le duce capul.

— Aşa e, dar poliţaii lui Debré habar n-au!

Crayssac luptase în Al Doilea Război Mondial, zice-se în Rezistenţă, cu taică-su, dar singura faptă de arme asupra căreia îi plăcea să revină, Austerlitzul lui alintat cu bucurie, era episodul legiunii de oi slobozite în prefectură. Dacă te uitai în gura lui, scena fusese peste măsură de comică, toţi poliţaii ăia şi cei de la CRS nu le mai făceau faţă coloanelor de oi săltăreţe, atât de înnebunite, încât fugeau care-ncotro, iar poliţaii-şi pierdeau chipiele alergând după animale, ceea ce le întărâta şi mai şi, oi aşa de agitate, că-i răsturnau pe cei din CRS…

Doar că, având alegeri prezidenţiale în mai puţin de-un an, de data asta se îngroşase gluma. Ca să-şi arate muşchii, guvernul se

pregătea să ordone expulzări, iar singura modalitate de a mai atrage atenţia asupra luptei era să facă din nou manevra cu oile, dar nu la Rodez şi nici la Millau, ci în mijlocul Parisului.

— Da, mii de oi slobozite pe Champs-Élysées sau pe Champ-de-Mars, şi poate chiar la Palatul Élysée, de ce nu?

Alexandre era fascinat de exaltarea revoluţionară care-l însufleţea pe unchiaș, îl captiva şi totodată îl speria, fiindcă n-avea nici un chef de încurcături cu jandarmii, doar gândul că într-o zi s-ar putea trezi cu ei la fermă, sau l-ar chema la post, fie şi numai pentru un stop ars la maşină, îi stârnea o frică de moarte.

Crayssac trăia scena dinainte, ce vălmăşag aveau să facă pâlcurile de oi slobozite prin ministere, şi cum Giscard o să-şi ţină în lesă bracul de Weimar şi labradorul, căţeii lui şic care apăruseră în emisiunea *30 millions d'amis*, ca să arate că avea inimă.

— Crede-mă că o să fie harababura de pe lume! Fiindcă la Paris poliţaii sunt învăţaţi cum să trateze cu interlopi înarmaţi ca nişte portavioane, cu stângişti sau cu terorişti din OEP[1], dar nu cu oi.

— Totuşi, nu oile o să ţină banderolele?

— Nu, dar o să fie acolo. De la început au fost acolo. Iar în luptă, cel mai mult contează să nu le cedezi nimic, să fii sigur că le poţi rezista zece ani, douăzeci de ani, la nevoie, iar aşa ceva oile sunt în stare să facă.

Până să-şi termine ţigara, Alexandre îşi luase porţia de spectacol. Nu ştia prea bine ce anume admira la Crayssac, poate dăinuirea unei lumi străvechi, a vremurilor în care prin ferme se făceau brânzeturi numai pentru consum propriu şi nu se vindea decât prisosul, în care menirea fiecărei ferme era autosusţinerea şi atât. Alexandre se temea un pic să nu se recunoască la un moment dat în bătrân, să ajungă să-i semene peste treizeci sau cincizeci de ani, poate că nu va fi nimic altceva decât un holtei tomnatic, cum se spunea prin partea locului, trăindu-şi toată viaţa singur.

— Ştii, Alexandre, nu degeaba îţi povestesc toate astea. Cândva poate vei simţi că te priveşte şi pe tine.

— Manifestaţiile nu-s tocmai genul meu.

— Aşa o fi, dar dacă într-o zi ţi se întâmplă ţie un necaz, ei bine, nimeni n-o să aibă chef să vină să-ţi mângâie vacile, înţelegi?... La Bertranges vă credeţi cei mai tari, fiindcă aveţi hectare şi şeptel, poate aveţi voi multe, dar sunteţi singuri. Şi dacă într-o zi statul va decide să trântească o bază militară pe pământurile voastre sau un baraj pe râu, ei bine, o să fiţi pe cont propriu.

— Nu vor face niciodată o bază militară pe aici.

— Habar n-ai tu... De zece ani se vorbeşte despre construirea unei autostrăzi ca să mergi din Spania la Paris, chiar acum înaintează în nord, la Châteauroux, Limoges, Orléans, dar în curând, e sigur, o s-atace tronsonul din sud.

— Şi de ce-ar trece fix pe aici?

— Fiindcă de jur împrejur sunt doar terenuri neocupate, iar astea se expropriază uşor. Suntem exact în calea lor, au plănuit deja să treacă peste Dordogne şi peste Lot, aşa că-ţi dai seama că n-o să se-mpiedice de Rauze...

De când era mic, Alexandre tot auzea vorbindu-se despre povestea asta. La fiecare iureş al turiştilor se făceau ambuteiaje de câte două ore la Cahors, Brive, Caussade şi Gourdon, zeci de mii de maşini traversau centrele oraşelor. Alexandre ştia că moşneagul îi spunea asta ca să-l mâne şi pe el la luptă, oricare ar fi fost ea, de altfel îi străluceau ochii de fiecare dată când readucea în discuţie autostrada. Dar nici o clipă Alexandre nu-şi imagina un viaduct construit pe deasupra văii, şi nici o şosea cu două benzi pe sens printre izlazuri, aşa ceva nu era cu putinţă.

— Vezi tu, eu unul mă jurasem că niciodată n-o să treacă telefonul prin câmpurile mele, şi-ai văzut rezultatul. Progresul e ca o maşinărie, ne zdrobeşte.

1. Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei.

Duminică, 21 septembrie 1980

În duminica aceea Caroline voia să se întoarcă mai devreme la Toulouse, fiindcă seara era o petrecere în apartamentul cel mare, colocatarii ei invitaseră studenţi veniţi cam de peste tot, din Montpellier, din Barcelona şi chiar din Germania, ba chiar şi tipi care puneau ţara la cale cu ideologii din cartierul Mirail, stângişti, ceea ce nu prea-i era pe plac. Ca să se asigure că totul avea să se petreacă bine, ţinea să fie în apartament înainte de sosirea invitaţilor. Rămânea destul de enigmatică în privinţa motivelor acelei petreceri, inclusiv cu Alexandre, dar avea nevoie de el ca s-o ducă, mai ales că se întorcea cu patru lădiţe de legume şi conserve. La rândul lui, Alexandre avea de gând să profite de seara aceea, pentru el ar fi o ocazie să vadă multă lume, să zăbovească într-o ambianţă cu desăvârşire exotică şi, dacă se putea, să se mai apropie de Constanze, ştiind că după aceea urma să se întoarcă pe şoseaua naţională 20, cu geamurile coborâte şi în plină noapte, liniştit. N-avea nici o problemă să conducă noaptea, şi nici să meargă la culcare la ora trei dimineaţa, chiar dacă a doua zi trebuia să se trezească după numai două ore de somn ca să ducă o vacă la abator.

Caroline nu mai venea la fermă decât un weekend pe lună, şi atunci fără prea mult chef să se afle acolo, fiindcă se orăşenizase definitiv. Trecea în anul doi la litere moderne la Toulouse, oraş din care nu se mai dădea dusă, de altfel aproape că n-o mai văzuseră pe durata verii. În iulie lucrase într-un parc de distracţii, apoi în august într-un Hippopotamus, servind zile întregi felii de carne năclăite pe care restaurantul le primea ambalate în vid, conservate în propriul lor sânge.

Ca s-o ducă, Alexandre avea dreptul să împrumute GS-ul, era mult mai confortabil decât 4L[1]-ul. Era pură plăcere să conduci

unduiosul Citroën, mai ales pe lungile porţiuni drepte de pe şoseaua naţională după Caussade, drumuri drepte nu erau pe lângă Bertranges, în tot cantonul drumurile erau sinuoase şi nu se puteau depăşi niciodată cincizeci de kilometri pe oră.

Odată intraţi pe şoseaua naţională, Caroline începu să fumeze. În faţa părinţilor nu îndrăznea să-şi scoată ţigările Camel fără filtru, şi nici pe drumeagul vechi sau îngust, de teamă să nu fie judecată de cine ştie ce suflet de prin partea locului. Nu fuma la fermă de teamă ca nu cumva părinţii să vadă în asta încă un semn al eliberării sale. Şi totuşi, tatăl fuma şase Gitanes maïs pe zi, aprindea câte una după fiecare masă, o ţigară galbenă al cărei fum dens mirosea frumos a paie şi a humus de pădure. Fumatul nu era interzis la Bertranges, dar deja îşi părăsise cuibul şi s-ar fi simţit prost să-şi afirme şi mai abitir emanciparea, duhănind în faţa lor.

Ajunseră la ora 19.00 în faţa vechii clădiri din cartierul Saint-Cyprien. Abia parcaţi pe străduţă, auziră hărmălaia de petrecere, ritmuri mult mai nervoase decât de obicei. Madness apoi Police răzbăteau pe ferestre, nu era ceva obişnuit să se audă aşa, ca regulă generală, pe durata zilei puneau mai degrabă muzica sferelor, şi niciodată nu dădeau boxele atât de tare. Alexandre închise portbagajul, cu braţele pline de lădiţe o prinse din urmă pe soră-sa, care o luase înainte, un pic îngrijorată. Deja se simţea cufundat într-un cu totul alt univers, ferma părea dintr-odată departe, mai mult ca niciodată se îndepărtase de viaţa tocmită de pământurile răbdătoare şi de costişele adormite. Caroline se temea că fratele ei avea să nu se mai dea dus, să stea până târziu şi să conducă noaptea după ce băuse sau fumase, poate că părinţii aveau să-şi facă griji, aşa că, se îngrijora şi ea. Alexandre o urma fără să sufle o vorbă, în apartament era firesc să urce, fiindcă ducea lădiţele uriaşe umplute cu legume şi cu borcane pregătite de mama lor. Pătrunseră în curtea cu arbori înalţi, un adevărat parc, dar mai curând ponosit, la fel de dărăpănat ca zidurile faţadei sau ca ferestrele mari. Alexandre era de fiecare dată impresionat de decor. Clădirea veche din blocuri de piatră şi cărămidă fusese pesemne, la vremea ei, o frumuseţe, s-ar fi spus o locuinţă fără vârstă, un mic domeniu pitit în oraş. Cântecul păsărilor lupta cu vuietul bulevardului de cealaltă parte a porţii,

dar, în seara aceea, predominau ecourile petrecerii revărsate pe ferestrele deschise.

Când să intre în apartament, Alexandre se simţi zăpăcit de emoţii contradictorii. Pe de o parte, îşi dorea din suflet să se amestece în acea reuniune disparată şi numeroasă, în acea beţie, pe de altă parte, era reţinut de o droaie de prejudecăţi crude şi de timiditate. Pentru că nu era student, se simţea fără drept de cuvânt într-o sumedenie de conversaţii, pe lângă studenţii puţin mai mari decât el avea impresia că este groaznic de tânăr, dar mai ales îngrozitor de mediocru, complet pe dinafara vieţii şi a preocupărilor lor.

Lăsă toate proviziile în bucătărie, bău un pahar de apă de la robinet, apoi se îndreptă spre încăperea cea mai mare, de unde venea hărmălaia. Era multă lume, vreo patruzeci de inşi, studenţi pe care-i mai văzuse, alţii mai în vârstă pe care atunci îi cunoscuse, mai ales o anumită gaşcă, una care nu se amesteca printre ceilalţi, unde toţi băteau pe la treizeci de ani. Pe drum Caroline îi explicase că nu era de acord cu acea petrecere, îi vorbise despre anumiţi oameni care urmau să vină, militanţi care se ocupau mai mult de politică decât de studiile lor. Alexandre se apropie de Antoine şi de Sophie, pe care-i cunoştea deja, apoi doi nou-veniţi li se alăturară. În pofida zgomotului, pricepu repede că aglomeraţia din seara aceea era legată de inaugurarea Rotondei şi de un mare miting, care avusese loc cu o zi mai devreme, împotriva proiectului centralei nucleare de la Golfech. Alexandre îi asculta cu senzaţia ciudată că întâlnise fantoma lui Crayssac, doar că aceia erau mai tineri. Dar, precum Crayssac, păreau al naibii de înflăcăraţi şi foloseau aceleaşi cuvinte, vorbeau despre centrala nucleară cum vorbea moşneagul despre telefon, un soi de blestem care ameninţa omenirea. Din ce auzi, Rotonda era un petic de teren pe care antinuclearii tocmai îl cumpăraseră chiar în mijlocul şantierului, o postaţă de pământ achiziţionată pentru agricultură, ajutaţi fiind de ţăranii din Larzac, care aveau o experienţă îndelungată a ocupării terenurilor. Proiectul consta în ridicarea unei case a rezistenţei de unde să plece toate acţiunile. Se pare că ambianţa de acolo fusese veselă şi de gaşcă, atât că nişte cocteiluri Molotov fuseseră zvârlite în utilajele de pe şantier şi nişte echipamente ale EDF fuseseră incendiate, nu se aflase de

către cine.

— Poliţaii fac asta, fac orice ca să ne submineze lupta, pun foc, apoi dau vina pe noi, se ştie!

Antoine aşteptă ca Alexandre să încuviinţeze, dar pe el tot ce-l interesa era să afle dacă avea să vină sau nu şi Constanze în seara aceea. Pe furiş, se uită de jur împrejurul camerei, fără s-o zărească. Abia se abţinea să nu arunce o privire pe culoarul intrigant care ducea spre dormitoare, acelaşi culoar pe care Caroline se făcuse nevăzută, de îndată ce intrase în apartament. În loc de asta, desfăcu un Schweppes şi trecu de la un grup la altul, fără să zăbovească. Toate noile prezenţe îl perturbau, mai mult ca niciodată se simţea transparent. Nici măcar celor pe care-i cunoştea deja n-avea mare lucru să le spună. Ca să-şi recapete atitudinea de om sigur pe el, se întoarse în bucătărie, să vadă care mai era treaba cu proviziile pe care le adusese, iar acolo erau nişte nou-sosiţi, patru tipi care încărcau frigiderul cu bere. Păreau nemţi, dar Constanze nu era cu ei. Băieţii se uitară urât la el, chiar încetară să vorbească, iar atunci Alexandre ieşi. Pe culoar nu mai simţi mirosul de patchouli care o înconjura mereu pe Constanze, o mireasmă obsedantă ce dădea senzaţia că abia ieşise dintr-o fumigaţie paradisiacă. Fata îi plăcea mai mult decât orice, chiar dacă, pentru o sumedenie de motive, o ştia de neatins, mai întâi fiindcă era studentă, nemţoaică, pe deasupra şi cu un an mai mare decât el, şi mai ales, deoarece Caroline n-ar fi suportat ca el să aibă o aventură cu una dintre colocatarele ei. Din toate acele motive, ea-i plăcea mai presus de orice.

Caroline tot nu apăruse. Alexandre ştia de dinainte că, dacă o găsea, ea avea să-i ceară să nu mai piardă vremea şi să plece. Neavând chef să se amestece printre cei care dansau, se lăsă pe canapeaua mare, pe jumătate stricată. Resimţea disconfortul desăvârşit de a fi singur printre atâţia oameni care se distrează şi îşi vorbesc. Cel mai rău era că se temea să nu fie cumva abordat, întrebat de unde venea, ce gen de studii făcea… Dacă ar fi spus că-i agricultor, crescător de vite, ar fi fost tratat de sus, sau nu l-ar fi crezut nimeni. Până la urmă, nu făcuse rău să mai stea o clipă, să mai zăbovească oleacă la petrecere, măcar asta îi îngăduia să priceapă că n-avea nici o treabă acolo. Dar chiar atunci un tip

veni să se aşeze pe canapea, un bruneţel îmbibat de bere, cu un chef de vorbă evident. Era surprins că Alexandre nu fusese la manifestaţia de ieri, şi nici la Rotondă, în acea după-amiază. Nervosul avea un puternic accent spaniol şi se lansa în tirade marţiale, iar din cauza muzicii Alexandre trebuia să se concentreze ca să-l înţeleagă. Băiatul îi dădu o ţigară, pe care o acceptă, fără chef. Tipul se dădea a fi dintr-o familie de spanioli republicani, era mândru de asta, deci te puteai lăuda cu strămoşii republicani, ca aristocraţii sau cei din marea burghezie cu ai lor. La rândul lui, Alexandre nu voia să spună că provenea dintr-o familie de ţărani, câtă vreme nu era întrebat, n-avea s-o zică. Băiatul îi povesti manifestaţia din ziua precedentă, relatând-o ca pe un război, vorbind de grenade, de militari înarmaţi cu care se confruntau, în ochii lui, Giscard devenea Franco, Alexandre se gândi la telejurnalul de pe TF1, ieri-seară, în ştirile pe scurt de la închiderea ediţiei pomeniseră într-adevăr de nişte utilaje de şantier sabotate pe lângă Agen, dar în Franţa astfel de explozii aveau loc zilnic. Băiatul continuă, de parcă voia să-l convingă că centrala aia nucleară nu avea să se construiască niciodată, începuseră să ridice o tabără din materiale recuperate, Rotonda avea să fie o veritabilă redută în mijlocul lucrărilor, un simbol internaţional, iar ei aveau să reziste la asediu luni întregi, dacă trebuia. Cu cât tipul vorbea mai mult, cu atât mai abitir dădea impresia că se exprimă în spaniolă, cu cât se agita, cu atât vibra r-urile, iar fulgere îi ieşiră din ochi când descrise cum luaseră foc noaptea trecută spaţiile EDF, cum cocteiluri Molotov aprinseseră vehiculele de pe şantier, ridicând adevărate ruguri, fiindcă rezervoarele erau pline… Ascultându-l pe tip, Alexandre îl revedea pe moş Crayssac. În faţa acelor revoltaţi de toate vârstele, a acelor exaltaţi din toate generaţiile, se întreba în ce privinţă nu era ca ei, de ce nu era şi el mobilizat de mersul lumii, şi nici sensibil la circumspecţiile pe care le nutreau ceilalţi. Măcar în privinţa aceea se simţea apropiat de părinţii lui, nu de cei care protestau sau revendicau, ştiindu-se, înainte de orice, concentrat pe evoluţia fermei.

— La referendum au votat optzeci la sută împotriva centralei, îţi dai seama, optzeci la sută! Când nu se respectă voinţa poporului, se cheamă că e dictatură!

— Îmi dau seama.

Alexandre n-avea nici un chef să se bată cu energia nucleară, revolta tipului îl stânjenea, la fel şi stările lui sufleteşti pe care nu dădea nici măcar o ceapă degerată. Brunetul simţi, pesemne, acest lucru şi se trase înapoi. Şi aşa i se părea ciudat că Alexandre îi spusese că nu fusese niciodată la faţa locului, şi că se arăta, colac peste pupăză, atât de puţin îngrijorat de Golfech.

— Eşti în luptă sau nu?

— Nu. Oricum, nu am timp. Muncesc de la şase dimineaţa la opt seara, în mijlocul pampasului, trebuie să fiu acolo zilnic…

— Dar cu ce te ocupi?

— Cu creşterea animalelor, a vitelor.

— A, înţeleg, viţel cu hormoni, tot tacâmul!

Alexandre nu aprecie gluma.

— Nu suntem în Italia şi nici în Spania, vacile mele pasc iarbă, iar viţeii sug lapte de la mamele lor…

— Deci trăieşti la o fermă adevărată, eşti un *campesino* adevărat, un cowboy, aşa-i?

— Poţi să-i zici şi-aşa.

— Şi ferma e mare?

— Vreo cincizeci de hectare, plus pădure, un râu, optzeci de animale, ai ce face.

Brunetul îl aţinti pe Alexandre cu privirea de parcă nu-şi mai revenea din uimire. Se ridică şi dădu mâna cu el. Îi spuse că se numea Xabi, preciză că nu era spaniol, ci basc, apoi se uită la Alexandre fără să mai sufle o vorbă, de parcă tocmai fusese străbătut de o intuiţie pe care o ţinea sub tăcere. Alexandre îi remarcă tulburarea. Apoi tipul se ridică să traverseze salonul, făcu slalom printre toţi cei aflaţi în picioare sau aşezaţi pe podea şi ajunse la cei patru tipi mai retraşi, băieţii din bucătărie care acum şedeau la masa cea mare şi nu vorbeau decât între ei. Alexandre dădu ochii roată prin încăpere, dar tot n-o vedea pe Constanze. Probabil că ieşise. Caroline îi spusese că, uneori, seara, se ducea în centrul oraşului ca să vorbească la telefon cu familia ei, la Berlin. Deseori trebuia să aştepte ca să i se facă legătura şi convorbirea se întrerupea continuu, dar dacă suna dintr-o cabină o costa o avere în monede, aşa că se descurca şi mergea până la facultate unde se folosea pe şest de telefoanele de la etajul

administraţiei. Din ce înţelesese Alexandre, ceilalţi colocatari nu voiau ca ea să sune de la telefonul din apartament. Poate aveau dreptate să fie paranoici, sunatul în RDG de pe telefonul lor comun le-ar fi adus, poate, un dosar la serviciile de informaţii, de ce nu şi un mandat de ascultare, într-o asemenea stare de frenezie se aflau.

Din celălalt capăt al încăperii, bruneţelul începu să-i facă semne ca să-l cheme. Alexandre nu dădea doi bani pe ei, dar măcar asta-i oferea un bun pretext ca să mai stea. Aşa că se strecură printre dansatori şi, când ajunse în dreptul lor, trei dintre băieţi se ridicară să-l salute. Când să se aşeze din nou, conveniră că era prea multă gălăgie, prea multă lume, aşa că-i spuseră lui Alexandre să vină după ei în bucătărie, unde îi rugară pe toţi cei care se aflau acolo să iasă cu bolurile lor doldora de chipsuri, apoi deschiseră frigiderul ca să ia nişte beri. Alexandre se simţi obligat să accepte o doză, şi ciocniră.

În bucătărie era mai linişte. Doi tipi aveau accent nemţesc, dar stăpâneau franceza. Începură să-i vorbească despre centrala din Golfech, întrebându-l ce părere avea, aşa, ca simplu cetăţean. Alexandre răspunse că n-avea nimic împotriva energiei nucleare. Opinia lui păru să-i uimească, aşa că vrură să afle pe ce elemente se baza ca să-şi facă un punct de vedere. Alexandre mărturisi că nu era la curent cu toate astea, energia atomică, centralele, habar n-avea de nici unele, doar că de la venirea toamnei vorbeau despre asta la jurnalul de la ora 20.00 pe Antenne 2 şi pe TF1, deseori Elkabbach şi Zitrone explicau că din cauza noului război între Iran şi Irak şi a închiderii strâmtorii Ormuz, existau ameninţări adevărate la adresa aprovizionării cu petrol, Franţa avea, prin urmare, nevoie de energie nucleară… Pe măsură ce vorbea, tipii aflau că la televizor erau o droaie de reportaje care prezentau ce era un *generator*, cum spunea Léon Zitrone, şi, ca totul să fie limpede pentru telespectatori, o sumedenie de scheme şi schemuliţe care descriau cum anume funcţionează, „să înţelegem ca să nu ne mai fie frică“, cum ziceau ei.

— Deci nu ţi-e frică?

— De energia nucleară? Nu.

— Înseamnă că ai înţeles tot?

— Nu tot, doar că n-ar costa nimic şi că nu poluează…

— Şi tu crezi asta?

— Mi se pare evident că atomul poluează mai puţin decât petrolul. La petrol mă pricep, când îi dau la blană pe John Deere ard cincizeci de litri de motorină la hectar, pot să jur că scuipă fum negru, la arat pârlesc două sute de litri şi credeţi-mă că scoate ceva fum…

Cei patru tipi păreau perplecşi. Alexandre simţi că răspunsul lui nu le convenea.

Atunci uşa bucătăriei se deschise şi apăru Constanze. Fu surprinsă să-i găsească acolo, îşi ceru scuze de deranj şi spuse că voia doar să ia nişte sticle de Coca-Cola din frigider. În mod vădit, îi respecta pe tipii ăia şi era uimită să-l vadă pe Alexandre în grupul lor restrâns. De fapt, nu-i venea să creadă. Că el se afla cu ei, ţinând un conciliabul în bucătărie. Îi pupă pe obraz pe toţi, fără căldură şi nici adevărată prietenie, schimbară câteva cuvinte în germană, cuvinte care păreau grave şi al căror sens Alexandre nu-l ghici. La ieşire ea-i aruncă o privire, o privire în care bănuiala se lupta cu discreţia. Înţelese că marcase un punct.

În săptămânile în care o întâlnea, îşi dădea seama că n-avea să fie floare la ureche să-i atragă atenţia, mai ales că ea se arăta de fiecare dată atentă la conversaţiile celor mai militanţi din gaşcă, era pesemne entuziastă a politicii, n-ar avea nici o şansă să fie remarcat de ea vorbindu-i de lucernă la siloz şi de turte de soia. În clipa aceea, tipul care-o făcea pe liderul grupului, Anton, se apropie foarte mult de el.

— Dar spune-mi, Alexandre, Alexandre e chiar prenumele tău adevărat?

— De ce, ale voastre sunt false, sau cum?

— Uite ce-i, Alexandre, cred că te uiţi cam prea mult la televizor. Problema cu energia nucleară nu-i dacă poluează sau nu, nicidecum, problema-i că energia e centralizată doar în folosul statului, iar energia reprezintă motorul capitalismului industrial, capitalism cu care *tu unul* crezi că n-ai probleme, în orice caz, nu încă…

Şi se porniră să-i ţină un discurs pe care nu-l ascultă cu-adevărat, debitând chestii din care mai auzise deja frânturi de fiecare dată când se trezea că asistă la conversaţiile celorlalţi studenţi.

— Staţi aşa, eu îmi văd de treabă în ferma mea, nu cer nimic nimănui şi nimeni n-are ce împărţi cu mine, eu unul sunt liber, sunt autonom.

— Asta crezi tu, dar, tocmai, cu energia nucleară statul va controla tot, deoarece cine deţine energia deţine tot, iar cel care mâine va deţine electricitatea va fi şi mai puternic decât cei care deţin azi petrolul, oricum, bagă de seamă că în anul 2000 nu va mai fi un strop de petrol!

Alexandre nu se gândise niciodată la asta, că într-o zi nu va mai exista motorină sau combustibil, o lume fără benzină ar fi sfârşitul tuturor lucrurilor.

— Tot forând şi forând, într-o zi vor pompa în gol, iar în ziua aceea nu va mai rămâne decât electricitatea, până şi tractorul tău va fi electric, de aceea condamnarea de astăzi a energiei nucleare înseamnă lovirea drept în inima sistemului…

Bruneţelul continuă, de parcă încerca să-l prindă pe Alexandre în menghină.

— Nu trebuie să le cedăm asta, înţelegi, nu trebuie să ne lăsăm dominaţi, iar din clipa în care vor începe lucrările, vor exista acţiuni în fiecare zi… Bum, bum! Înţelegi?

Bascul spusese asta desfăcând încă o Kronenbourg cu o monedă de cinci franci, mimând o explozie…

Nedumerit din cale-afară, Alexandre era sigur de ceva, apropierea de ei îl ridica în ochii lui Constanze, simplul fapt că era cu ei chiar în clipa aceea, uneltind în bucătărie, îl înălţa în rândul agitatorilor. Antinuclearii îi creşteau cota, dar, pe măsură ce conversaţia se prelungea, începu să priceapă de ce erau interesaţi de el.

— E nevoie de acţiune, fiindcă sunt frumoase ocupările de spaţii deschise sau închise, încăierările cu forţele de ordine, dar în luptă trebuie să fii mai decisiv, altminteri e doar apă de ploaie, ecologiştii se mulţumesc să se lungească pe şosea ca să împiedice trecerea camioanelor, când mai bine le-ar arunca în aer înainte să demareze… E mereu nevoie de mijloacele cele mai radicale, nu eşti de acord?

— Nu tocmai, la o adică, ecologia, natura, da, cu astea sunt de acord, dar să faci camioane să explodeze, nu…

— Alexandre, ecologiştii sunt împotriva energiei nucleare,

pentru că sunt ecologişti, dar sunt nişte mari naivi, ei cred că adevăratul pericol al energiei nucleare este energia nucleară, dar nu, adevăratul pericol este să lase toate cheile în mâna statului…

Atunci, cel care stătuse sprijinit de zid şi nu spusese nimic de la început ridică ochii spre Alexandre şi rezumă situaţia cu un puternic accent german.

— Vom da cărţile pe faţă, Alexandre; drept răspuns la toate întrebările, ale ecologiştilor şi ale celorlalţi, cel mai înţelept e să arunci în aer centralele înainte să fie construite, te-ai prins?

— OK, dar de ce-mi vorbiţi despre asta…?

— Îngrăşământul, Alex. Îngrăşământul.

1. Renault 4, maşină de clasă mică produsă între 1961 şi 1992.

Duminică, 21 septembrie 1980

„În anul de grație 2980 pământenii se scaldă în opulenţă… Au trimis roboţi în spaţiu care exploatează resursele altor planete. Tot ce se recoltează este distribuit gratuit populaţiei. Totuşi, seniorii se tem că o tresărire de orgoliu ar putea împinge omenirea să-şi ridice, într-o zi, fruntea, aşa că, prin intermediul abrutizorului mondio-vizual, blochează gândurile, omul de astăzi este aservit şi, cum nu mai cugetă, se crede fericit… Eu, Albator, şi echipajul meu am scăpat de înfierarea morală, suntem singurii care ne putem preveni semenii de pericolul care-i ameninţă… Astfel încât, pentru binele tuturor, am devenit renegatul spaţiului, urmărit de toţi şi ameninţat cu pedeapsa capitală…“

Duminică, după cină, nu aprindeau niciodată televizorul, aşa că Agathe citea cu voce tare aventurile căpitanului Albator din benzile desenate, ea îl aducea la viaţă pe zveltul pirat al spaţiului, frumuşelul cu veşnica şuviţă pe ochi. În seara aceea, la cină, părinţii erau singuri cu Vanessa şi Agathe, aproape că-i întinerea să le aibă pe cele două de cealaltă parte a mesei, aşa că le forţaseră să citească tare, desăvârşind educaţia începută pe cei mai mari.

Fără Alexandre şi Caroline, nu mai erau aceleaşi jocuri, nici aceleaşi conversaţii, nici aceleaşi zgomote, totul reamintea de copilărie. După cină plutea în aer o moleşeală, o mireasmă de vară persistentă, totuşi a doua zi aveau şcoală, dar la vederea sfârşitului de duminică scânteietoare, a rândunicilor împrăştiate care zburau sus, s-ar fi putut crede în toiul lunii august. Înainte ca soarele să apună, tatăl merse să arunce o privire către balta Braţelor de Apă, vacile care beau din râu stricau malurile, în curând aveau să-l oblige să instaleze adăpători de-a lungul apei, să îngrădească malurile, conform noilor normative vacile nu se

mai puteau adăpa după plac. Vanessa şi Agathe hotărâseră să-l urmeze, dar alergând, aşa că erau amândouă înaintea lui pe drum, fugeau încolo şi-ncoace cu o mică plasă de fluturi câştigată la surprize, orbite de prezentul etern al copilăriei. Văzându-le, Jean se consolă spunându-şi că încă doi-trei ani Vanessa urma să rămână la fermă. Cât despre Agathe, aveau să mai treacă încă şase-şapte ani până să-şi ia zborul. Tatăl făcea constatarea fără amărăciune, Alexandre, în schimb, era o valoare sigură, doar că trebuia să cumpere un tractor nou ca să-l încânte, fiindcă tractorul John Deere devenea la fel de greu de manevrat ca o poartă de ecluză. Jean ştia că achiziţionarea unui tractor nou ar fi un gest grozav faţă de fiu, în acelaşi timp ar însemna să-l constrângă să trăiască acolo. Poate că într-o zi şi el avea să se lase prins din urmă de dorul de ducă, tot mergând la Toulouse, văzând oameni şi descoperind vieţi diferite de a lui, mult mai moderne şi mai vesele, poate că şi el avea să prindă gust pentru un alt fel de viaţă. Aşadar, să cumpere un tractor pe care să nu-şi rupă spinarea şi care să nu ameninţe să se răstoarne pe terenurile în pantă ar fi însemnat să aducă un pic de modernitate în muncile câmpului.

Drumul cobora de-a lungul costişei, zarea se deschidea larg către apus. Între copaci se zărea valea, cu pământurile roditoare. Vacile erau ceva mai jos, pe coastă, liniştite, la distanţe mari unele de altele. Anul acela izlazul ţinuse mai mult, iarba creştea încă, mulţumită nopţilor răcoroase şi a zilelor blânde. Natura e un echilibru care nu se decide, care se oferă sau se refuză, de la an la an. În faţa peisajului, tatăl avu un fel de presentiment cumplit, de fiecare dată când îl ştia pe Alexandre la Toulouse se temea să nu dea peste vreo fată, să nu se îndrăgostească de-a binelea de nemţoaica aia, cât să se răzgândească şi să nu mai preia ferma, caz în care continuitatea s-ar fi întrerupt. La ţară, toţi fermierii ştiau, de cum dădeau copiii de gustul oraşului, nici că mai reveneau.

Fără să mai fie nimeni acolo, toate pământurile pe care le îmbrăţişa cu privirea, izlazurile şi gardurile vii ar fi crescut iute în toate direcţiile, s-ar fi răspândit anarhic şi s-ar fi asfixiat. Nimeni n-ar fi venit să exploateze o fermă prin zonă, dimpotrivă, toate aveau să se închidă unele după celelalte, într-o zi n-aveau să

mai existe vaci care să ţină izlazurile sub control, nici capre sau oi care să tundă pământurile de sus, nici ţărani care să întreţină drumurile, lumea aceea avea să redevină sălbatică, sufocant de sălbatică.

Vanessa şi Agathe se întoarseră către el, pe fugă, mândre peste măsură că aveau o pradă în mica lor plasă pentru fluturi.

— Uite, tati, unul galben, înseamnă c-o să plouă!

Tatăl privi apusul înainte să se uite la fluture. Nu avea să plouă, nu la noapte, în orice caz, şi nici mâine, cel puţin aşa auzise la meteo.

— Daţi-i drumul, fluturii sunt fragili, foarte fragili.

— Nu, vreau să-l duc acasă, şi-l vom pune să doarmă într-un borcan.

— Ia spune-mi, Agathe, pe tine te-ai vedea într-un borcan? Ei? Ţi-ar plăcea să fii pusă într-un vas mare de sticlă?

Faţa lui Agathe încremeni într-o perplexitate emoţionantă. La vederea fluturelui prizonier în plasă, Jean văzu cu ochii minţii viţeii crescuţi în cuşcă, din scandalul viţeilor cu hormoni, care doar ce izbucnise şi de pe urma căruia autorităţile ceruseră eliminarea a două milioane de viţei în următoarele şase luni, două milioane de viţei fătaţi degeaba, sacrificaţi din precauţie, se spusese că într-o zi toate astea aveau s-o sfârşească prost.

— Agathe, fă-mi pe plac, dă-i drumul.

Agathe îşi întoarse plasa pe dos, ca pe o mânecă, dar fluturele rămânea prins, nu-şi mai lua zborul.

— Vezi, tati, nu vrea să plece!

— Lasă-l să-şi revină, l-ai zăpăcit de tot, vezi bine că l-ai speriat.

— Ah, da?

Insecta părea împietrită sau moartă. Stătură toţi trei o clipă, fără să se clintească. Vacile erau încă departe, la trei parcele mai încolo, şi mai mulţi kilometri de jur împrejur nu era nimeni, doar casa bunicilor undeva în vale, tot acel cadru atârna, aşadar, de soarta fluturelui ăluia, avea să-şi ia zborul sau nu, dacă mai putea oare… După câteva minute, în cele din urmă, începu să bată din aripi ca să se desprindă de plasa căreia-i căzuse captiv şi ţâşni către înaltul cerului. La ora aceea, în mod normal, fluturii zburau mai degrabă jos, la nivelul solului, dar mica pată galbenă

continuă să tot urce în văzduhul făgăduit nopţii, vioaie ca o rugăciune împlinită. Vanessa şi Agathe o luară iar înainte, reluându-şi jocurile şi râsetele. Jean îşi spuse că avea mare noroc cu cele două puştoaice pline de viaţă cărora nu le mai tăcea gura…

Duminică, 21 septembrie 1980

Alexandre ieşi din bucătărie total răvăşit, buimăcit de parcă primise o palmă. Măcar lucrurile erau limpezi. În timp ce tipii vorbeau, el parcă o vedea pe maică-sa, săptămâna trecută, curăţând cartofi pe pagina dublă din *La Dépêche du Midi*, lăsând cojile să cadă peste fotografiile cu gara care tocmai explodase în Italia din cauza unui cazan sub presiune sau mai degrabă a unei bombe, o explozie atât de puternică, încât răsturnase trenurile şi făcuse optzeci de morţi chiar în inima Bologniei.

Dar, dincolo de acele viziuni cumplite, Alexandre reţinuse din şedinţă fascinaţia exercitată de tipi asupra lui Constanze când venise să li se alăture, ascultându-l pe Anton cu o adâncă solemnitate.

În încăperea cea mare, muzica era din ce în ce mai tare, Pink Floyd, apoi Yes acopereau băltoace de cuvinte şi hohote de râs, o mare de conversaţii purtate de spirite în derivă. *Shilomul*[1] trecea cu atâta lăcomie de la unul la altul, încât acum cei mai mulţi fumători erau lungiţi pe podea, şi nu pe canapele, cât despre cei care continuau să danseze o făceau într-un mod aproape abstract.

După o oră, Constanze ieşi la rândul ei din bucătărie şi veni să se aşeze lângă Alexandre, care stătea singur pe canapeaua lungă şi prăpădită. Îl întrebă dacă totul mergea bine, cu o amabilitate pe care nu i-o cunoştea. În vacarmul ăla nu se auzea bine, dar Alexandre nu îndrăznea să se apropie mai mult de frumoasa nemţoaică. Ea vorbea despre muzică, voia să ştie ce-i plăcea lui şi dacă dorea să asculte ceva anume. Alexandre îi remarcă accentul, părea pronunțat pentru că ea ridicase vocea ca să acopere muzica. În acel apartament comunitar, nu se ştia niciodată cine punea discurile, dar mereu îl apuca pe câte vreunul damblaua să asculte chestii vechi. Atunci cineva puse acul de safir pe Crosby,

Stills, Nash and Young, o jelanie nervoasă care-ţi spărgea urechile. Toată faţa A, Alexandre simţi că genunchiul lui îl atingea uşor pe cel al lui Constanze, ea se apropiase de el ca să-i vorbească, era aşa de aproape de ea, că-i simţea pletele bogate, le inspira mireasma abia abţinându-se să nu-şi cufunde capul în dogoarea lor.

La ora unu dimineaţa, era tot acolo. Caroline nu mai apăruse decât o dată ca să le ceară să dea volumul mai încet, aruncând o privire dezaprobatoare către tot. După parcul de distracţii şi Hippopotamus, în toamna aceea lucra de la opt dimineaţa la amiază într-o cafenea din Place Wilson, ceea ce-i lăsa puţin timp pentru cursuri. Ca o studentă conştiincioasă, nu zăbovea niciodată în acele seri, studiile erau pentru ea o miză mult mai importantă decât să fumeze în timp ce asculta muzică ore întregi. Lui Alexandre îi era groază de haşiş, din cauza senzaţiei crâncene că pierdea controlul, dar nu îndrăznea să refuze de fiecare dată când i se întindea câte un joint, ar fi dat de bănuit, aşa că, aspirând mai mult aer decât fum, trase iarăşi din cel care i se dădea, ca să se contopească în grup, cu atât mai mult cu cât era acum pe felie cu activiştii, aproape pe picior de egalitate cu Anton, Xabi, Gerhard şi Esteban, refuzarea cuielor sau a fumurilor trase din *shilom* l-ar fi făcut să pară un tip dubios, pe când tot ce căuta el era, dimpotrivă, să se integreze în această mică societate.

1. Pipa de haşiş.

Luni, 22 septembrie 1980

Alexandre plecă de la petrecere la ora trei dimineaţa. Urcându-se în GS se descărcă dintr-odată de zgomot, de fum, dându-şi seama cât era de fumat. „Fumat“, îi plăcea cuvântul, de data asta încerca pe bune starea în care pluteşti un pic pe deasupra ta însuţi, sau un pic pe dedesubt. La ora aceea nu mai era nimeni pe străzi, şi nici pe ieşirile din oraş sau pe şoseaua naţională. Nu mai rămânea decât să facă o sută douăzeci de kilometri cu toate geamurile deschise, să se oxigeneze de la aerul proaspăt ca să se desprindă de volutele psihotrope pe care le respirase timp de ore întregi.

În timp ce conducea, gândul îi zbură către Constanze, îi era ciudă pe el că n-o luase de mână în tot timpul în care li se atinseseră genunchii. Însă remuşcările îi trecură repede când se gândi iar la ce vorbise cu tipii din bucătărie. Privind în urmă, îşi dădu seama că făcuse o tâmpenie, dar una enormă de data aceea, cu detaşarea dată de trecerea timpului reconsideră neliniştit scena. Rememorând totul de la început, îşi aminti că mai întâi tipii îi vorbeau doar despre centrala nucleară, despre statul care mâine avea să deţină toate cheile, îi serviseră discursul clasic ca să-l aducă de partea cauzei, dar după trei-patru beri simţise că tatonau terenul, punându-i întrebări cu anumite gânduri ascunse, foarte precise. La un moment dat, se aşezaseră toţi la masă, Xabi şi Anton începuseră să-i pună întrebări despre fermă, şi mai precis despre cum lucra, despre cantităţile de îngrăşământ folosite sau câte avea pe stoc. Alexandre nu pricepuse din prima unde anume voiau să ajungă. Acum era uimit că nu-l pusese deloc în gardă Caroline, că nu-i spusese în mod expres să nu stea de vorbă cu tipii ăia. Sau poate nu era la curent, nu bănuia că în gaşca de la petrecere se aflau nu numai studenţi şi militanţi

antinucleari, ci şi activişti foarte informaţi cu privire la explozibili. Ea nu făcuse niciodată legătura între azotatul de amoniu şi revoluţie. Totuşi, ştia şi ea toate precauţiile din jurul enormilor saci de îngrăşământ de la fermă, indiferent că veneau de la Bayer din Germania sau de la AZF din Toulouse, sacii erau mereu împodobiţi de avertizări cu etichete roşii şi capete de mort, simboluri care-i îngrozeau când erau ţânci, ca să nu mai vorbească de fişele de securitate pe care părinţii le adunau în sertarul vechii cutii pentru pâine, fişe care explicau ce precauţii trebuiau luate de fiecare dată când se manipulau acele produse, şi mai ales legate de depozitarea lor. Alexandre şi surorile lui auziseră mereu din gura tatălui lor că azotatul de amoniu trebuia protejat de umezeală, ţinut la distanţă de orice fir electric, de orice radiocasetofon portabil, şi mai ales că n-aveau voie să se joace niciodată cu petarde sau rachete pentru focuri de artificii în preajma lor. În zilele cu furtună, trebuia să aibă grijă ca uşile hambarului să fie bine închise, dacă din nefericire fulgerul ar fi lovit vreun sac, ar fi declanşat o explozie gigantică, o deflagraţie care ar fi făcut ţăndări nu doar hambarul şi celelalte acareturi, ci şi copacii dimprejur... Manipularea azotatului de amoniu era şi mai păcătoasă decât a DDT-ului, interzis de mult, dar pe care continuau să-l folosească până la epuizarea vechilor stocuri, ca să nu le-arunce. La fermă, deşi n-ai fi zis, exista un întreg arsenal.

Pe măsură ce se îndepărta de marile artere, Alexandre izbuti în cele din urmă să se destindă, să-şi recapete încrederea în sine. Uneori se întreba dacă ar fi în stare să trăiască în altă parte decât la ţară. Cu cât pătrundea mai mult în natura cufundată în noapte, cu atât se simţea mai uşurat că lasă în urmă lumea citadină, terorizată şi gălăgioasă. Totuşi, oraşul Toulouse rătăcit în mii de lupte, petrecerile pline de chipuri noi erau al naibii de distractive şi de ispititoare.

Pe şoseaua departamentală care urca până la Bertranges, simţi că-i revenea forţa care-l părăsea de îndată ce se îndepărta de natura profundă, regăsi un aer pur, respirat doar de el. Cu Constanze discutase mult. Ea-i spusese că felul ei de-a iubi natura era s-o apere, spunea cuvântul „natură“ prelungindu-l în gura ei, cuvântul o făcea să viseze, vorbea despre natură ca despre o sferă îndepărtată, pe care nu prea o frecventa, dar o sferă care trebuia

salvată. Alexandre îşi spusese că o fată ca ea n-ar fi putut niciodată trăi altundeva decât la oraş, la un moment dat aproape că voise s-o întrebe.

N-avea nici cea mai mică idee ce credea despre el, ci sentimentul clar că-i trezea curiozitatea, altminteri n-ar fi rămas în tot acel timp lângă el. Tot ascultând-o se întrebase dacă nu cumva ea era mână-n mână cu tipii din bucătărie şi încerca să-l îmbrobodească. Ştia acum ce anume aşteptau tipii de la el. Îngrăşământ. Probabil ca să arunce în aer transformatoare EDF sau camioane de şantier. Dacă se gândea mai bine, le-ar putea da fără probleme zece kile de bobiţe, dar i-ar lăsa pe ei să le amestece cu combustibil ca îngrăşământul să capete masă, transformându-se în ANFO[1]. Se simțea gata s-o facă. Doar să-i furnizeze recipientele şi nici un indiciu să nu facă legătura cu Bertranges.

Alexandre conducea drept către nord, pe asfaltul pustiu, cu cotul pe portieră și avea impresia că este un actor din serialele americane pe care le vedea la televizor, se simţea Mannix sau Napoleon Solo, un solitar îmbătat de extravaganţa unei misiuni, un aventurier ca Lord Brett Sinclair, înnobilat de prestigiul unui rol pe scena Istoriei. Comiterea unei tâmpenii deschide un spaţiu nou, te proiectează în afara ta şi te face mai mare, iar în ochii celorlalţi capeţi o altfel de strălucire. Dacă le-ar da îngrăşământ, ar dobândi o importanţă nesperată, deja se simţise băgat în seamă de Constanze, pe când în duminicile de până atunci privirea ei pur şi simplu nu se oprea niciodată la el.

1. Prescurtare din engleză de la *ammonium nitrate/fuel oil*: amestec exploziv utilizat și de teroriști pentru bombe improvizate (în engleză, *fertilizer bomb*).

Luni, 22 septembrie 1980

Plastic Bertrand şi Mireille Mathieu treceau dintr-o încăpere în alta. Se fofilau într-un labirint de statui mari de teracotă, de păpuşi uriaşe cu priviri de copii îngroziţi… Alexandre urmărea totul scărpinându-se în cap. Pentru prima dată, la prânz se aşezase la masă înainte să fie pusă, n-avea putere s-o facă. Totuşi, în dimineaţa aceea dormise până la unsprezece, dar din cauza fumului de peste noapte îl lua cu ameţeală.

— Doamne sfinte, ce-i cu grozăvia asta?

— E Mireille Mathieu.

— Nu, în partea cealaltă.

— E o statuie de teracotă.

— Nu, aia cu mască de scufundări şi cravată?

— Dar vezi bine că-i Plastic Bertrand!

Mama ridică din umeri şi puse pe masă puiul fript ale cărui arome bântuiau toată coasta.

— Alexandre, ţi-am zis să pui masa, ce Dumnezeu, te-ntreci cu gluma. Şi unde sunt?

— Cine să fie?

— Păi, Danièle Gilbert[1]!

— Către Alsacia, cred, într-un muzeu de statui, n-am înţeles tot.

Cel mai rău era să-şi dea seama că părinţii lui nu-i vedeau decât oboseala, se tot uitau ciudat la el. Niciodată în viaţa lui nu se trezise la ora 11.00, nici măcar când avea gripă. Probabil se întrebau dacă băuse, sau poate dacă, la Toulouse, întâlnise o fată, îi mânca limba să-l întrebe, să afle ce anume făcuse până atât de târziu, dar nu-ndrăzneau.

— *Ça plane pour moi, ça plane pour moi…*

Sărmanul Plastic Bertrand venise să-şi prezinte ultimul single,

doar că de fiecare dată era obligat să-şi reia şlagărul pogo-punk care-l făcuse celebru, nu mai putea scăpa de el. Părinţii îndurau asta cu desăvârşire neîncrezători, dacă surorile ar fi fost acolo, fără îndoială că ar fi început să danseze, cu ele cântecul ar fi avut un sens, pe când, cu Alexandre care-şi cobora privirea ca să nu i se vadă ochii roşii şi cu părinţii lui care suportau refrenul ăla cu greaţă, şlagărul pogo-punk devenea sinistru.

În vremuri normale, *Midi Première* era un mic miracol de distragere în timpul prânzului, un program clar mai puţin polemic decât telejurnalul şi care oferea puţine motive de dezacord în familii, în afara alegerilor vestimentare ale vreunui invitat, bărbaţi ultra-machiaţi sau fete în ţinute sumare. În general, lui Alexandre toţi acei oameni i se păreau cu totul depăşiţi, pe când părinţii lui, dimpotrivă, îi găseau prea avangardişti. *Midi Première* se suprapunea cu ora prânzului, cu splendidu-i paradox, demodat sau la modă, la răspântia vremurilor.

După cafea, Alexandre mărturisi că avea nevoie de o mică siestă, nu se mai ţinea pe picioare. Tatăl îşi aprinse ţigara Gitane şi, fără să-l mai ia pe ocolite, îl întrebă de ce se întorsese aşa târziu noaptea trecută, ce fusese deci atât de extraordinar la Toulouse, încât să merite să meargă la culcare la ora trei dimineaţa.

— O petrecere.

— Măcar ai fost cu sora ta?

— Da.

— A, da? Credeam că se culcă devreme.

Alexandre nu răspunse, se îndreptă spre camera lui. Acea formă de subordonare îl apăsa. Rămânerea în casa părinţilor până la douăzeci şi cinci, treizeci, patruzeci de ani ar fi implicat acel gen de reproşuri, de observaţii care-i aminteau de cele mai rele combinaţii din copilărie. Şi cel mai neliniştitor era să-şi spună că situaţia avea să dureze poate toată viaţa, poate că n-avea să se termine, cu siguranţă părinţii lui n-ar fi vrut niciodată să-l vadă decât ca pe puiul lor. Cât timp îi vor lipsi mijloacele de a-şi închiria o casă pe undeva, cât timp va mai sta la fermă, va fi priponit în vechiul laţ. Ca să scape într-o zi din capcană, ar trebui să-şi crească al naibii de mult încasările sau să se roage ca bunicii

să se retragă într-un azil, iar Angèle şi Jean să le ia locul în casa dichisită de mai la vale, cu patru camere, baie şi scară exterioară, să devină la rândul lor bătrâni…

Alexandre se lungi îmbrăcat pe pat. Oricum îl privea, viitorul părea trasat dinainte, fără nici o posibilitate de emancipare. În acelaşi timp, ferma era mare, avea cinci camere, dar un singur televizor, o singură bucătărie, un singur culoar care înşiruia fiinţele de-a lungul zilei şi, mai ales, nu era decât un singur telefon, afurisitul de broscoi care sărea în ochi, acolo, pe culoar, de cum telefona cineva, toţi ceilalţi îi puteau asculta conversaţia.

În clipele sale de mânie, Alexandre îşi jura să găsească o scăpare, uneori îşi promitea să se care într-o zi, să aibă o casă a lui, o cocioabă de renovat, la o adică, o rulotă veche i-ar fi ajuns. Atunci era cu atât mai mânios cu cât se simţea vinovat pentru dimineaţă, în orice caz nu era mândru că nu se trezise în zori aşa cum promisese, poate tatăl fusese nevoit să ducă singur vaca la abator.

Rămase o jumătate de oră în camera lui, cu obloanele trase, fără să izbutească să doarmă, îşi auzea părinţii într-un continuu du-te-vino, vorbind afară, apoi pe tatăl lui care pornea compresorul, ai fi zis c-o făcea dinadins. Fiindcă simţea nevoia să ia distanţă, se ridică, îşi luă radiocasetofonul cu două boxe şi plecă să refacă îngrăditurile pajiştilor de pe versantul de vest, de pe pământurile aflate mai la vale ale lui moş Crayssac. Măcar în acel colţişor avea să fie liniştit. Totuşi, avea doar pentru el acele imense spaţii dăruite soarelui, natura vastă, marele noroc de a se putea izola, îi era de-ajuns să pornească un tractor şi să meargă să lucreze pe vreun izlaz, la celălalt capăt, fiindcă avea de treabă, fără să vină nimeni după el. Şi cum bătrânul tractor făcea din ce în ce mai mult zgomot, putea să dea muzica mai tare, să bage Supertramp la maximum, nu supăra pe nimeni.

1. Animatoare de televiziune, printre altele a emisiunii *Midi Première*.

Marţi, 30 septembrie 1980

În seara aceea Alexandre şi tatăl lui erau supăraţi unul pe celălalt, se certaseră după-amiază în legătură cu îngrăditurile, aveau de refăcut kilometri întregi, tatăl zicea că nu mai era la vârsta la care să facă asemenea meştereli. Cu nasul în farfurie, urmăreau distraţi jurnalul de la ora 20.00, cu atât mai mult cu cât mama era în plină negociere cu puştoaicele în legătură cu temele pentru acasă, iar cele două surori se tot împotriveau. La primele imagini ale unui reportaj, tatăl se ridică să dea sonorul mai tare, recunoscuse barajul din Malause, în iulie o explozie aruncase în aer uzina hidroelectrică. Noi date ale anchetei indicau că atentatul viza viitoarea centrală de la Golfech, ale cărei lucrări doar ce începuseră. Din cauza atentatului, EDF trebuise să lase să curgă zeci de milioane de metri cubi de apă, rezerva de apă fusese pe zero toată vara, culturile nu fuseseră irigate în timpul lunilor de arşiţă, iar recoltele se stricaseră. Camera zăbovea în mod nepoliticos asupra celor patru sute de hectare de noroi, patru sute de hectare de peşti morţi şi de locuri de depunere a icrelor distruse, şi totuşi ecologiştii făcuseră asta. Tatăl turba la vederea dezastrului. Alexandre asculta fără să mai înghită nimic, simţindu-se ciudat de implicat. Mama şi surorile nu remarcaseră nimic.

Seara, după cină, tatăl cobora deseori să-şi vadă părinţii. Pe jos făcea cam zece minute bune, dar de două ori mai mult pentru urcat, aşa că de cele mai multe ori mergea cu maşina. În bătrânul 4L profita să-şi fumeze ţigara Gitane de după masă, arunca o privire la gardurile vii, la copaci, mai ales la îngrădituri, cum ar fi făcut dacă ar fi mers pe jos.

I se părea amuzant că părinţii lui locuiau într-o casă modernă, ei care se lăudau că sunt din şcoala veche. Niciodată Jean nu i-ar

fi crezut pe Lucienne şi pe Louis în stare să-şi ducă traiul între ziduri de beton, netede, dar până la urmă le era bine acolo. Chiar spuneau că se trăia mult mai bine decât în vechea fermă, pentru simplul fapt că în sfârşit aveau cadă, la aproape şaptezeci de ani era şi vremea, şi totuşi nu făceau niciodată baie în ea. Adevăratul lux era scara interioară care ducea în garajul închis, confort pe care considerau că-l meritaseră din plin.

Cu Jean trecură în revistă ce era de recoltat în următoarele zile, salate, spanac, roşiile din ce în ce mai rare. Dar grija mare era cu ferma din deal, înainte să se gândească să cumpere un nou tractor ar trebui refăcute canalizările de sub clădiri, pentru asta ar trebui să aibă încasări ceva mai mari, şi cu tot ce se povestea în vremea din urmă despre viţeii cu hormoni, Jean le spuse că era momentul să le arate tuturor că acolo ei lucrau altfel, aveau acea comoară de care crescătorii de vite păreau să fi uitat, minunea care făcea cât toate turtele şi anabolizantele din lume: iarba. Hectare de pajişte, lungi şi grase. Le vorbi din nou despre ideea lui de a trece la îngrăşare, de a recupera vaci de reformă, foste vaci de lapte care, cu iarba potrivită şi cu porumbul potrivit din siloz, ar pune uşor pe ele suta de kile…

— Ştii, Jean, la cum stă treaba acum, nu sunt sigur că ar fi o idee bună să pui vaci de lapte în turmă. Nu-i de glumit cu amestecatul vitelor, aduc o droaie de microbi, nu uita de zicătoarea „cumperi boale, cumperi boli“. Şi-apoi, cu celelalte vaci, ar merge prost.

— Ei bine, le-am pune separat. Am putea lua cel puţin încă douăzeci… Cum carnea tocată e la modă, douăzeci de vaci bătrâne de lapte ar fi numai bune.

Dintotdeauna Jean îşi creştea vacile cu iarbă, în proporţii care depăşeau caietul de sarcini. În plus, graţie râului, porumbul creştea bine, randamentele erau bune, ferma Bertranges era o adevărată mină de aur vegetală, valea aurului verde, ar putea îngrăşa fără probleme douăzeci de vaci de lapte şi chiar ajunge până la o sută cincizeci de vaci în total, susţinea Jean, şi cum nu mai ningea, iar iernile erau din ce în ce mai blânde, nici n-ar mai fi nevoie să refacă staulele, aici vitele îşi puteau vedea de viaţă în aer liber.

— Uite ce-i, Jean, ştiu că sus pe coastă tu eşti stăpân acum, dar

vezi că iarba nu mai creşte ca pe vremuri. Acum cincizeci de ani, era iarbă până la brâu, creştea chiar şi-n noiembrie, de Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor.

— Ce tot spui, iarba o să crească mereu…

— Ascultă la mine, văd mai puţină apă în soluri, nu mai văd trifoi alb, şi uită-te la puţuri, în iulie se pompează deja pietricele, crede-mă, vremurile se schimbă.

— Şi dacă nu-i destulă iarbă pentru încă douăzeci de vaci, ei bine, ar fi de-ajuns să dublăm porumbul şi le hrănim cu porumb, o să le-arătăm noi ce-nseamnă nişte vite crescute natural…

— Şi aşa tot ai avea nevoie de mai multă apă, iar porumbul, pe lângă cele douăzeci de vaci, ar cere nişte metri cubi…

— Ei bine, i-am pompa din râu. Doar e râul nostru.

— Râul da, dar nu şi apa.

Lucienne îşi făcuse un înlocuitor de cafea, din cicoare Leroux dreasă cu un strop de rachiu ca să tragă la somn. De când Louis îşi dăduse ferma pe mâna fiului, nu-şi găsise liniştea, dar nu din cauza acestuia, ci a noilor normative pentru orice, a orelor întregi de hârțogărie pe care acestea le presupuneau. Ca să muţi cât de puţin o crenguţă în fermă, trebuia deschis un dosar. Adulmecând efluviile de rachiu, Jean nu mai zicea nimic, ideile i se tot învălmăşeau în cap, oare avea dreptate să umble tot timpul după idei noi, şi unde avea să-l ducă parteneriatul cu hipermarketul, oare era cu adevărat riscant să îngraşe vite aduse din Normandia sau de cine mai ştie de pe unde?

— Sunt sigur că tipul de la Mammouth ţi-a băgat ideea asta în cap.

— Care dintre ele?

— Să te apuci de îngrăşat vite.

— Tu nu te-ai gândit niciodată la asta?

— Sigur că nu. Oricum, ar rezulta carne moale.

— Tocmai, astăzi grosul cererii e pentru carne tocată, toată lumea vrea carne tocată, în biftecuri tartar, burgeri, McDonalds şi fripturi congelate, nu vezi toate reclamele la televizor…?

— La televizor nu mă uit la reclame.

— Fără să mai vorbim de bătrânii care nu mai au dinţi, sau de copilaşi, chiar în restaurante carnea tocată e la modă…

Lucienne amesteca cu linguriţa în cafeaua ei falsă, de foarte

multe ori nu era de acord cu fiul ei, doar că nu voia să-l nemulţumească.

— Dar tu, mamă, ce crezi despre asta?

— Cred că tocătura e un cuib de microbi, ai văzut că măcelarului din Uzerche i-au pus lacătul pe uşă, cu maşina lui de tocat a otrăvit pe toată lumea, ba chiar se pare că ar fi murit nişte copii, e o porcărie chestia asta, carnea nu-i făcută să fie tocată.

— Dar, mamă, astăzi oamenii nu mai au timp să gătească tocană din ceafă sau spată, orice are nevoie de două ore de gătit, în zilele noastre carnea pleacă gata tocată, altfel nu s-ar vinde, lumea se schimbă, astăzi toate femeile lucrează…

— Şi ce, eu nu lucram, te pomeneşti?

— Nu asta vreau să zic, dar femeile, la oraş, nu mai au timp să facă un *pot-au-feu*, în lumea modernă nu mai merg lucrurile aşa…

— Ei bine, atunci lumea asta nu-i în regulă. Să congelezi carnea ca s-o mănânce oamenii la o sută, două sute sau două mii de kilometri depărtare, aşa lume eu una nu-mi doresc.

— Ascultă, nu vom schimba noi lumea, n-avem ce-i face, să ţi-o zic p-aia dreaptă, adevărul este că trebuie ţintit către două sute de kile de carne tocată pe cap de vită, să ştii, altfel şeptelul nu-i rentabil… Degeaba faci vite frumoase, cu muşchi, numai rotunjimi, dacă nu le şi vinzi la un preţ cât de cât.

Lui Jean nu-i venea bine că trebuia să le ţină piept părinţilor, dar se ştia la întretăierea a două epoci, a două lumi. Era nevoit să ţină ferma cu clădiri vechi, cu metode bătrâneşti, şi în acelaşi timp s-o adapteze conform legii, s-o pregătească pentru lumea de mâine, pentru fiul lui, să construiască grajduri mai înalte şi un local de carantinare. Jean ştia că aparţine unei generaţii de răscruce, cea care avea să treacă sau nu de punctul de cotitură, o generaţie care trebuia să accepte progresul fără de care lumea avea să se lipsească de ei.

Le reproşa părinţilor lui că nu acceptau realitatea. Chiar în casa lor nouă aduseseră vechea sobă de gătit pe lemne, la care gătitul dura o zi întreagă, de cum se răcorea vremea, mama avea mereu un ceaun pe foc. La fel, tatăl lui nu voia să priceapă şi pace că astăzi se congela carnea încă din abator, că lanţul frigorific era suficient de avansat pentru ca un burger să facă ocolul pământului fără să se decongeleze, putând fi conservat cu lunile.

Conversaţiile astea sfârşeau mereu la fel. Bătrânul Louis se ridica ţinându-se de şale, subliniind că n-o mai ducea ca pe vremuri. Spunea că merge la culcare, chiar dacă nu se întunecase încă. Apoi ieşea să dea bineţe câinelui, ştiind că fiul lui, de-acum singurul, de când Pierrot îşi luase zilele, avea să-l urmeze afară, după ce-şi pupase mama, cât să se împace, schimbând subiectul.

Se lăsa seara, temperatura era blândă, fără pic de umezeală în aer. Totuşi, în vale erau cu trei-patru grade mai puţin decât la deal, la fermă, se aflau într-o zonă foarte adăpostită, orientată est-sud-est, adică aveau soare dimineaţa şi după-amiază, dar nu şi arşiţe, mai ales între iunie şi august. Louis mângâie prepelicarul şi dădu o tură printre culturile sale, printre toate acele plante cuminţi, devotate, gata să se dăruiască. Simţea că Jean mergea în urma lui.

— Ştii, Jean, umblă nişte zvonuri în legătură cu vacile de lapte.

— Viţelul cu hormoni, ce-ţi spuneam!

— Nu, în legătură cu Prim'Holstein şi cu cele normande. Ascultă, nu-s sigur de nimic, dar cred că fac chestii ciudate cu vacile de lapte.

— Dar astea-s tâmpenii şi, oricum, era vorba de Anglia, cică acolo bagă în ele făină, nu la noi.

— Nu contează, nici în glumă n-ar trebui să amesteci turmele, pe vacile tale le cunoşti, dar pe celelalte, nu. Nu e bine să le schimbi locul vitelor aşa. Animalele sunt ca oamenii, nu trebuie să călătorească, altminteri se întorc cu o grămadă de murdării, şi crede-mă că, dacă acolo chiar au ajuns să hrănească viţeii cu ouă, ori dacă cresc juncile cu făină din peşti morţi, am murit şi noi…

— Sigur inventezi.

— Nici în glumă nu poţi aduce vaci în fermă când nici nu ştii ce-au halit.

— Dacă spui tu.

— Ştii, înainte se puneau peşti roşii în adăpători ca să ţină apa curată, băiatul tău mi-a zis că voia să reînvie obiceiul.

— Da, şi ce-i cu asta?

— Ei bine, nu s-a văzut niciodată vreo vacă să halească un peşte roşu. Niciodată. Iar un cal cu atât mai puţin. Atunci crede-mă că ăştia pe care-i distrează să facă aşa ceva o s-arunce totul în aer, până în ziua în care nimeni n-o să mai vrea să mănânce

carne de vită. Așa că, vezi tu, Jean, fă-ţi planuri mari, dacă vrei, dar nu prea mari.

Miercuri, 1 octombrie 1980

Era soare cât trebuia, dar nu şi destulă ploaie. Dacă natura nu voia să dea mai mult, periclita toate semănăturile, iar dacă gramineele duceau lipsă de frunze, aveau să fie terminate la primul îngheţ. Vacile erau tot în vale. Toamna abia începuse, totuşi, dacă dădea ploaie, se putea face a treia lucernă. Anul viitor, tatăl voia să facă două hectare de furaj în plus, avea să închirieze noua combină de făcut baloţi cilindrici, cum se făcea acum, dar la ce pantă aveau, trebuia să forţeze rău tractorul ca s-o tragă, ce risipă de motorină, nu se mai termina.

Contemplând pajiştile, Alexandre se strădui să aibă o privire de artist, ca unchiul Pierrot, fratele tatălui său, care se trezise fără pământ şi fără fermă, fiindcă Lucienne şi Louis considerau că bea prea mult şi nu gândea limpede. Pierre care, pe când lucra acolo, vorbea despre culturile de semănat cum ar fi făcut-o un pictor: „Anul viitor vom planta rapiţă de-a lungul pădurii, vom face galben pe toată lungimea verdelui, cu maci în mijloc...". Cu el, coasta era pictată cu violetul vremelnic al şofranului, iar tutunul în floare era un câmp de ciorchini albi tiviţi cu mov. Pierrot păstra florile de tutun culese în vaze, le strângea într-un buchet uriaş în cuva de afară, mirosea bine, ca o miere de chihlimbar. Pierrot era un adevărat poet, un ţăran destoinic, dar unul care nu punea niciodată ceasul deşteptător şi deseori ieşea la lucru când soarele era deja sus.

Alexandre hotărî că în sezonul următor avea să semene şi lucernă, pe lângă trifoi, astfel încât avea să fie plin de flori, florile au importanţa lor, de departe-s o desfătare pentru ochi şi-apoi le încântă pe albine. În vremea din urmă, la ţară, o droaie de oameni îşi instalaseră stupi, s-ar fi zis că devenise o modă, doar că, de la atâtea noi colonii de albine adăugate, un acarian venit

din Asia se strecurase printre ele şi le ataca, trecut prin Siberia în anii 1960, de ceva vreme invada Europa, unii se temeau că parazitul avea să le omoare pe toate, de parcă într-o zi Pământul ar fi putut duce lipsă de albine din cauza unui acarian asiatic. Aşadar, fiindcă albinele se înmulţeau, Alexandre avea să pună flori, stimulându-le cu îngrăşământ ar ajunge să facă trei recolte. Tatăl avea poate dreptate să vrea să pună la îngrăşat şi alte vaci, cu atât mai mult cu cât, cu douăzeci de animale în plus pe an, Alexandre începea să-şi spună că, decât să renoveze o cocioabă, ar putea să-şi închirieze de-a dreptul o casă, o casă adevărată, nu una bătrânească precum cea a lui moş Crayssac. Cu douăzeci de vaci în plus, ar putea avea o casă adevărată cu trei camere pe un singur nivel, cu frigider din inox, combină hi-fi Technics de 80 de waţi din metal gri, înaltă ca un zgârie-nori, amplificată cu două boxe Cabasse…

Tot răsucind combinaţii în minte, Alexandre nu contenea să asude şi să se şteargă pe frunte. De când cu petrecerea, ostenea la cel mai mic efort, de parcă *shitul* pe care bascul i-l strecurase în buzunar alaltăseară era prea tare pentru el. Dar mai ales povestea cu îngrăşământul îl muncea, niciodată n-ar fi trebuit să se vâre în aşa ceva, ba mai mult, nici n-ar fi trebuit să le vorbească vreodată tipilor ălora. Sudoarea îi curgea în ochi, în loc să înfunde scoaba în parul de lemn lovea de fiecare dată pe lângă, turtind metalul sârmei ghimpate şi zdrelindu-şi degetele. Într-o jumătate de oră se lovise deja de trei ori peste degete, se lăsa cu vărsare de sânge. Totuşi, trebuia neapărat să repare îngrăditurile. Cel mai rău era când se apleca pentru scoabele din partea de jos, de fiecare dată când se ridica i se învârtea capul și era nevoit să se rezeme. Îl luă şi mai tare cu ameţeală când se gândi iarăşi în ce se băgase, fiindcă duminică, pe opt, urma să-i revadă în apartament, în orice caz Anton spusese că avea să fie acolo, chipurile stătea fără forme legale în camera cea mare pentru câteva luni. Stând strâmb şi judecând drept, nu-i mai venea să le dea cele zece kile de îngrăşământ, fiindcă n-avea să se isprăvească nicicând, în fiece duminică aveau să-i ceară şi mai mult. Tocmai îşi vârâse degetul într-un angrenaj periculos. Doar să nu mai meargă la Toulouse, să nu mai reia legătura, şi nici pe Constanze să n-o mai vadă… Alexandre lăsă ciocanul, azvârli

ruloul de sârmă ghimpată şi tot echipamentul în cupa tractorului, dar, în loc să demareze, lăsă autovehiculul şi urcă pe jos peste câmpuri, străbătu păduricea, să-l vadă pe Crayssac. Cel Roşu chiar era singura persoană din lume cu care ar putea vorbi despre asta, cel puţin el avea o experienţă a luptelor şi a activiştilor, frecventase tot felul de militanţi în afară de toţi revoltaţii cu care se întâlnea pe Larzac.

Îl găsi pe moşneag în stâna lui de capre, făcându-şi afurisitele de brânzici. Lui Crayssac nu-i prea plăcea să fie vizitat, atât c-avea pretext să bea ceva, să-şi mai ostoiască setea de care nu mai scăpa, o sete care i se trăgea de la sarea pe care punea mâna zilnic ca să-şi întărească brânzeturile, sarea cu care îşi ungea mingiile de lapte, omul îşi ducea traiul între lapte de capră şi sare.

— Vai de capul tău, nefericitule, nu-ţi băga nasu-n asta. Crede-mă că antinuclearii-s un adevărat viespar. Între anarhişti, maoişti şi agenţii germani, fără să mai vorbim de exaltații din ETA şi de toţi fiii de burghezi care se joacă de-a gherila visând să le-o tragă poliţailor, ai mare grijă… Şi-apoi, să-ţi spun drept, energia nucleară e cea mai mică dintre grijile lor.

— N-aş zice, la urma urmei, sunt ca dumneata pe Podiş, apără natura…

— Ce vorbeşti, cu energia nucleară treaba-i mult mai complicată.

Alexandre nu se aşteptase la acea reacţie, dimpotrivă sperase la aprobare din partea lui moş Crayssac, de fraternitate complice, dar, de fapt, simpla evocare a antinuclearilor părea să nu-i cadă bine. În timp ce vorbea, continua să-şi răsucească brânzeturile deasupra unui ciubăr mare, dădea cu sare cam peste tot, în acelaşi timp îi spunea ce gândeşte şi, deşi se poziţiona împotriva telefonului, a bazelor militare şi a hipermarketurilor, se vede treaba că n-avea nimic împotriva centralelor.

— Ce chestie, deci dumneata eşti pentru energia nucleară?

— Nu. Sunt împotriva celor care i se opun.

— Totuşi, bătălia de la Creys-Malville a fost cam ca pe Larzac, erau ţărani care se băteau împotriva centralei…

— Zici tu.

— I-am văzut la televizor!

— Ăia, dacă s-au dus, a fost ca să dea cu geana la nemţoaicele

care se spălau în faţa microbuzului, au mers să-şi clătească ochii, iar bătălia lor a fost ca la Waterloo, un mort, sute de răniţi, curgeau loviturile din toate părţile. Oricum, între pacifişti şi turbaţii de extremă stângă n-are cum să meargă, când tragi linie, iese un atentat pe săptămână în ultimii trei ani…

Alexandre se simţi cu musca pe căciulă. Pentru prima dată, simţea că-l priveşte acel cuvânt, „atentat“, cu bombele care se vedeau bubuind la televizor, cu toţi stâlpii de înaltă tensiune, toate clădirile EDF, barajele, utilajele de şantier care erau aruncate în aer cu explozibili, toate nopţile albastre în Corsica, la fel ca-n Irlanda şi-n Ţara Bascilor, în Germania, în Italia, atâta violenţă, atâtea bombe şi răpiri, de atâţia ani, că nimeni nu mai era atent.

Ieşiră din stână ca să bea un pahar în căscioară. În depărtare, Alexandre recunoscu zgomotul autobuzului şcolar, se oprea la răspântia drumurilor din deal. Fără să le vadă, doar auzind bătrânul autobuz că se urneşte din nou, ştiu că Agathe şi Vanessa tocmai coborâseră din el. Îşi imagină scena, autobuzul se îndepărta în spatele lor, se îndrepta spre şoseaua către Pastura, şi ele, cu tot drumul de urcat pe jos, aproape doi kilometri, doi kilometri în afara lumii, un drum pe care toţi din familie îl făcuseră pe jos, doi kilometri care mergeau de la şoseaua asfaltată la fermă, pe care consiliul municipal nu voise niciodată să-l asfalteze din cauza vechilor chestiuni cu privire la dreptul asupra apei din baraj. Pe vremea când mai erau şi alţi ţărani în canton, aceştia îi pizmuiau pe alde Fabrier că puteau pompa apă din râu, unde şi vacile se puteau răcori. Drept represalii, lăsaseră ferma Bertranges cu drumul vechi de pământ. Acum, în afară de Crayssac, nu mai erau alţi ţărani în apropiere, dar drumul tot neasfaltat rămăsese.

— E vreo problemă?

— Nu, se întorc alea mici, voiam să le fac semn, dar gardurile dumitale vii sunt prea înalte…

Moş Crayssac ridică din umeri. Pe el, copiii nu-l interesau.

— Nici în glumă să nu le vorbeşti despre astea…

— Cui?

— Surorilor tale, nu le spune de toţi tipii cu care te vezi la Toulouse. Să-ţi spun drept, nici mie n-ar trebui să-mi vorbeşti

despre ei, când te apuci să te vezi cu tipi ca ăştia, îi ţii numai pentru tine.

— Dar eu n-am nici o treabă cu ei, doar i-am întâlnit, atâta tot.

Intrând în cocioaba veche, Alexandre fu ajuns numaidecât din urmă de miros, un amestec de paie şi de tutun rece, un miros de pământ accentuat de răcoarea solului. În fond îi plăcea mult mirosul cu pricina, era parfumul unui bârlog atemporal, un miros care exista de veacuri şi de care astăzi lumea se descotorosea, punând gresie peste tot, chiar și în stânele de capre, iar atelierele deveneau laboratoare de brânzeturi.

— N-am eu sfaturi de dat, dar unu' tot am să-ţi dau…

Moş Crayssac îşi scoase sticla de vin de sub chiuvetă şi turnă două pahare.

— Gata, gata, nu prea mult, mulţumesc…

— Ştii, ce contează când te alături unei lupte este mai întâi să ştii cu cine te lupţi. De prea multe ori oamenii se avântă în luptă fiindcă sunt găunoşi, sună a gol, rareori din pură generozitate.

Alexandre lăsă apa de la robinet să curgă, ca să vină rece, apoi îşi înecă de tot vinul, fără ca moşneagul să-şi dea seama.

— Chiar eu la început m-am dus pe Larzac pentru sora mea şi cumnatul meu. În fond, mi se rupea de Larzac, dar acum, dacă mă întorc, e ca să mă bat cu toţi tâmpiţii care vor să-mi ţin naibii laptele în bidoane de aluminiu şi să-l strecor în nailon aseptizat, mă bat cu toţi tehnocraţii care-mi spun că brânza mea e plină de bacterii, când bacteriile fac parte din viaţă, în curând o să-mi ceară să-mi fac brânza cu o plasă pe cap şi o mască de chirurg… Ai înţeles, dacă urc pe Larzac, e ca să mă bat împotriva acestei lumi, nu împotriva terenului lor militar. Nici măcar eu nu-s onest, sunt sincer, dar nu onest. Nu trebuie să-ţi faci iluzii, militanţii sunt egoişti, așa că dă-mi voie să râd de interesul general în toată povestea asta.

Era întuneric în baracă. Degeaba se uitase Alexandre la decorul sumar, nu mai zărea puşca aflată de obicei la vedere, suspendată de curea pe perete. De când stătuse la răcoare, vechiul tovarăş devenise prudent. Până la urmă, acum patru ani, tipii de la PTT terminaseră de pus stâlpii în timp ce Crayssac îşi rodea unghiile în arest preventiv, apoi plătise şi amenda.

— Ia spune-mi, flăcăule, cum se face că dintr-odată te

preocupă energia nucleară?

— Mă interesează şi atât, e în joc viitorul nostru! Nu te mai înţelege omul, înainte scoteai puşca la tipii care instalau telefonul, iar astăzi n-ai nici o problemă cu energia nucleară, o centrală e totuşi altceva decât nişte stâlpi de pin trataţi cu arsenic, nu-i aşa?

Crayssac nu-i spuse nimic despre propriile lui contradicţii. Ideea centralei nucleare îl revolta, desigur, ca orice idee de progres, doar că avuseseră loc toate acele atentate revendicate de falşi comunişti, pretinşi „comunişti antinucleari“, zeci de explozii cam prin toată Franţa, iar el nu suporta acea formă de violenţă. Dar mai ales adevăraţii comunişti, aparatcicii din Place du Colonel-Fabien, îşi enunţaseră punctul de vedere legat de energia nucleară, noua linie a partidului era că respectivele centrale aveau să fie o adevărată mină de aur pentru lumea muncitorească, construirea a şaizeci de reactoare până în anul 2000 însemna certitudinea creării a două sute de mii de locuri de muncă… Cel dintâi miracol al energiei nucleare consta în sutele de mii de noi lucrători care aveau să existe graţie ei, cât să uite ravagiile siderurgiei care se prăbuşea peste tot în Franţa. Pe deasupra, EDF promisese să redirecţioneze 1% din cifra de afaceri către sindicate prin comitetul de întreprindere, aşa că nici vorbă să strice totul, iar dacă acel social-trădător de Mitterrand continua să se distanţeze de energia nucleară, era ca să recupereze snopi de voturi ecologiste ale hipioţilor care nu votează decât când au timp, lui Mitterrand trebuia să-i dea la gioale mai degrabă decât să-l ajute să fie ales…

Rămaseră câteva clipe aşa, fără să-şi vorbească, amândoi înmărmuriţi în contradicţiile lor. Apoi moş Crayssac umplu din nou cele două pahare şi, fără să-şi ridice ochii către Alexandre, spuse, fără falä:

— Ştii, flăcău, în viaţă, când priveşti prea departe, sunt multe lucruri care ne depăşesc, iar să faci politică înseamnă să te înveţi să nu mai gândeşti cu mintea ta, te-ai prins?

Alexandre nu răspunse. Caprele dădeau chemare din stână, voiau să iasă în aer liber. În cadrul uşii, exteriorul era ca un tablou, soarele de la ora 17.00 colora frunzele începutului de toamnă, ultimele nuanţe de verde erau încă vii, pâlpâiau pe

fundalul cerului albastru, totul era liniştitor.

Marţi, 31 decembrie 1980

„În direcţia anului 2000!“ Cu mare tam-tam de ediţii speciale şi de titluri exaltate, revistele nu conteneau să vorbească despre anul 2000, s-ar fi putut crede că era un moment de răscruce, o dată de la care aveam să ne prăvălim într-o altă lume, mileniul trei. O droaie de reportaje arătau cu ce urma să semene lumea în „anul 2000“, tone de ilustraţii şi de fotomontaje care trimiteau mereu la decoruri urbane, crochiuri futuriste şi articole care vorbeau de oraşe pe verticală, un univers de edificii exclusiv verticale, şi în toate astea nimic despre mediul rural, nimic despre copaci sau păduri, de parcă în anul 2000 natura urma să nu mai existe şi n-o să mai fie decât oraşe. Niciodată acele frumoase crochiuri futuriste nu păreau interesate să reprezinte cum ar arăta pajiştile şi dealurile în mileniul trei, pentru futurologi lumea ţărănească era încremenită veșnic în datinile ei, demodată pe veci. De altfel, în anul 2000, de natură n-avea să mai fie nevoie, lumea urma să se alimenteze cu pilule, totul elaborat în laborator, mediul rural n-avea să mai folosească la nimic.

Cu numărul ei din *Paris Match* Caroline speria de moarte pe toată lumea. „Anul 2000 este mâine“, formula răsuna necontenit, pentru unii ţinea loc de incantaţie promiţătoare, pentru alţii de angoasă pură. Cu noul mileniu, fix peste douăzeci de ani, schimbarea avea să fie ineluctabilă. În cursa previziunilor, Caroline era singura pe deplin încrezătoare. Până atunci, în ferme, tot ce se vedea din marşul forţat spre noutate era sporirea continuă a normativelor, cu acareturi de reconstruit şi controale de nu se mai terminau. Singurul progres adevărat era cu seminţele, hibridări fără sfârşit care dădeau naştere unor noi seminţe cu nume imposibile care se vindeau la preţ de aur. În rest, lumea modernă se elabora din ce în ce mai departe de sat,

oraşele aspirau toate finanţările şi dacă aleşii găseau bani de construit autostrăzi şi sensuri giratorii, era doar ca să se apropie de oraşe. Între timp, drumurile de pământ rămâneau neasfaltate, iar şoselele departamentale erau năpădite de iarbă.

Caroline era şi mai pionieră decât avangardiştii. Pentru ea nici măcar nu era nevoie să aştepte anul 2000 ca să se schimbe totul, din luna mai a anului următor totul se putea schimba, şi chiar dacă Giscard conducea în sondaje, ea plănuia să răstoarne dreapta, cum ar fi spus despre un rege sau un autocrat. În Franţa, dreapta era la putere dintotdeauna, aşa că, dacă ar fi câştigat stânga, ar fi fost o adevărată revoluţie. La Toulouse, Caroline milita activ în partidul socialist. Spre deosebire de studenţii din UNEF[1] şi de Tineretul socialist, cei mai mulţi cu părinţi burghezi, ea făcuse deja un mare pas trecând de la o condiţie la alta. Părăsirea unei ferme izolate pentru un oraş mare ca Toulouse, fără să fie un exil, presupunea totuşi o capacitate straşnică de adaptare. Ea se considera dovada vie că fiecare putea trece prin schimbare, nu era nevoie să aştepte anul 2000 pentru asta.

Ca de fiecare dată când se afla la Bertranges, Caroline monopoliza atenţia. Toată îi era rezervată. Mai mult ca niciodată, ascultându-şi sora, Alexandre se abţinu să zică ceva, totuşi îl mânca limba să-i anunţe pe toţi că şi el milita, şi el influenţa mersul lumii, ba chiar mai concret decât sora lui. De două ori le dăduse deja peste treizeci de kile de azotat de amoniu lui Anton şi lui Xabi. Amestecat cu nişte combustibil putea să zguduie societatea, şi cu toate că nu se simţea activist doar pentru atât, depindeau de el, pe viitor, pentru acţiunile lor.

Dar, ca de fiecare dată, Caroline strălucea. Bomba ei, explozibilul ei pentru schimbarea lumii se numea François Mitterrand. O bombă care avea să-l arunce în aer pe Rocard înainte să-l pulverizeze pe Giscard, şi chiar pe Chirac dacă se hotăra. Pentru ea, acel bărbat avea ceva revoluţionar: era un literat, nu doar un om de acţiune. De când îl văzuse la *Apostrophes*, îi citise cele două volume, spunea că descoperise în el un intelectual câmpenesc, un strateg prieten al florilor, un om politic care găsea micsandra mai frumoasă decât trandafirul, fiindcă de fapt nu-i plăceau trandafirii. Şi cum în cărţile lui evoca la fel de bine amintirea unei plimbări prin pădure şi o seară cu

prietenii, ea se regăsea în acel om sensibil, în acea fiinţă aparent citadină, dar cu desăvârşire rustică în esenţă, un om care nu renegase nicicând pactul vieţii încheiat între mediul rural şi el, acea lume pierdută a copilăriei.

— Un politician care vrea să scrie istorie trebuie mai întâi să ştie să scrie, iar Mitterrand scrie bine, pe când Rocard, Chirac sau Giscard nu vor scrie niciodată.

Părinţii o ascultau, nu prea încântaţi că ea căuta să-i convingă de ideile ei. Dacă admirau tot ce venea de la ea, nu le plăcea deloc cum făcea politică, nu trebuia să se bage în aşa ceva, însă, cum părea să-i iasă totul bine şi-şi vedea serios de studii, erau decişi să fie mândri de fata lor, orice-ar fi făcut.

Din familie, doar Caroline avea încredere în viitor. Peste trei ani urma să-şi ia primul post, aspira la unul în învățământ, la Toulouse sau la Montpellier, avea să predea la periferie, fiindcă, dacă unii nu vedeau în cartierele mărginaşe decât liniuţele de la semafor şi maşinile furate, ea însăşi vedea acolo un tineret lipsit de cultură, un tineret în căutarea unor distracţii altele decât *shitul* şi scuterele, o ţară a făgăduinţelor. Chiar Giscard tocmai îşi dăduse seama de asta, investind în sfârşit bani în acele oraşele provizorii care se încăpăţânau să reziste.

— La Toulouse, consiliul municipal tocmai a votat construirea unui metrou, oriunde te-ai afla la periferie, nu vei fi niciodată departe de centru.

Dacă te luai după ea, Toulouse şi Montpellier urmau să devină cu mult mai atrăgătoare decât Parisul, capitala din ce în ce mai aglomerată şi mai murdară, decât Bordeaux şi Lyon, burghezele care moţăiau în spatele faţadelor lor negre, Toulouse şi Montpellier, dimpotrivă, mizau pe tineret, peste cinci ani aveau să fie un alter ego al Californiei, un fel de Silicon Valley din sud-vest, aşa că anul 2000 putea să vină liniştit, pentru Caroline totul era deja pregătit, în curând ea urma să aibă un salariu şi un apartament, şi în ciuda muncii avea să profite de fiecare clipă liberă ca să meargă la cinema sau la teatru. Urma să vină din ce în ce mai puţin la Bertranges, dar ştia că avea să trăiască îndepărtarea fără amărăciune sau regret. Nu o deranja să-şi planifice viaţa departe de familie, cu atât mai mult cu cât avea una nouă, formată din studenţi, dintre care unii aveau să meargă

mai departe, să se lanseze în cercetare, fiindcă nu erau siguri că au destulă forţă să le facă faţă elevilor. În ce-o privea pe ea, fără să se îndoiască de autoritatea ei, nu avea să se lase niciodată destabilizată de nimic, şi dacă mâine ar fi trebuit să le tragă pe surioarele ei după ea, avea s-o facă. Pe de altă parte, avea să-l ţină pe Alexandre departe de drumul ei, cu orice preţ. El unul trebuia să rămână la fermă. De aceea nu-i plăcea să-l vadă că vine prea des pe la Toulouse, se temea ca nu cumva să prindă şi el gust de viaţa de la oraş.

1. Union nationale des étudiants de France: asociație studențească formată în 1907 la Lille.

Vineri, 17 aprilie 1981

Le spusese „da“ celor din gaşca lui Anton, dar numai pentru o acţiune non-violentă. Anton nu credea în acţiuni non-violente, dar, doar atunci, la două zile de primul tur al alegerilor prezidenţiale, îşi spusese că aceea ar fi meritat osteneala. Alexandre ezitase mai întâi, dar, când tipii îi spuseseră că misiunea era pentru doi, iar partenera prevăzută era Constanze, acceptase. Timp de douăzeci şi patru de ore avea să facă echipă cu ea în zona rurală din Gers, ceva cu nişte cutii de recuperat şi de redistribuit, fără alte precizări. Perspectiva de a petrece douăzeci şi patru de ore lângă Constanze i se păruse cu totul nesperată.

În dimineaţa aceea, ca să pregătească 4L-ul, scoase bancheta din spate, cică erau voluminoase cutiile, trebuia să facă loc. După care se avântă în muncă să-şi ţină mintea ocupată, inclusiv să-şi mai mute gândul de la tura de douăzeci şi patru de ore alături de Constanze. Din fericire, să fii agricultor înseamnă să lucrezi necontenit, să îmbrăţişezi ce e viu şi ce e inert deopotrivă, presupune să fii în acelaşi timp crescător, îngrijitor, contabil, agent administrativ, veterinar, zidar, mecanic, geolog, dietetician, zoolog, chimist, peisagist şi o grămadă de alte lucruri… Şi mai ales să nu te temi să-ţi petreci ore întregi în tot felul de utilaje, să-ţi bagi mâinile în echipament, fiindcă penele şi reglajele nu se terminau niciodată. Uneori Alexandre era sătul de înlănţuirea de constrângeri, la fiecare o sută cincizeci de ore de muncă trebuia să schimbe uleiul tractorului, să verifice cutia de viteze şi circuitul hidraulic, şi se făceau repede cele o sută cincizeci de ore de tractor când era de semănat, de cosit, de împrăştiat îngrăşământul, de întors fânul, de cules, de plivit, de recoltat, de curăţat vegetaţia în exces de-a lungul drumurilor, o sută cincizeci

de ore erau nimic. Iar acum că la fermă aveau două tractoare, sarcinile ingrate îi furau şi mai mult timp. Trebuia să scurgă uleiul uzat din motor şi să-i schimbe filtrele, dar şi să arunce o privire la osii, la cilindrii hidraulici, ca la tot restul, şi de fiecare dată Alexandre descoperea o scurgere de ulei, oricât de mică, semn că scăpa pe undeva. De fiecare dată îi lua o grămadă de timp să desfacă şuruburile de fixare blocate şi să găsească cheile potrivite. Vechea cutie cu scule a tatălui său cântărea peste douăzeci de kile, nici nu se mai închidea, de plină ce era. Era important pentru gaşca lui Anton şi a altor câţiva din apartament şi fiindcă ştia să facă totul cu mâinile lui, şi în plus avea şi unelte.

În dimineaţa aceea, după ce scosese din blocul-motor ultimul strop de ulei uzat, băgă de seamă că tractorul nu era perfect orizontal, ceea ce strica totul. Trebuia să-l repornească, să-l parcheze mai departe ca să-l pună pe loc drept, s-o ia de la capăt, sau să facă nivelurile la întâmplare, nici nu mai ştia… În dimineaţa aceea făcea numai tâmpenii. Cutia de viteze avea nişte scurgeri de ulei, la şurubul de prindere nu se putea ajunge, aşa că se strecură dedesubt întrebându-se dacă la cincizeci de ani avea să mai fie destul de suplu s-o facă, sau dacă avea să semene cu tatăl lui, pe care-l durea spinarea tot timpul. Înlocui corect garnitura, dar uleiul îl schimbă de mântuială, cum nu trebuie făcut niciodată.

După aceea, adună uleiul uzat şi-l vărsă în bidonul verde de colectare. Nici vorbă să mai arunce acum uleiul folosit în râu sau pe jos, în faţa hambarului, ori în râpa din Aujolle, ca înainte. Anul trecut se dăduse o lege, garajele trebuiau să colecteze uleiul uzat. Din zi în zi, orice gest era reglementat de o lege, şi-n ungherele cele mai îndepărtate fantoma unui reprezentant al administraţiei observa totul.

Când închise bidonul cel mare, privirea lui Alexandre fu atrasă de enormii saci albi din fundul hambarului, trei saci de cinci sute de kile de îngrăşământ. De fiecare dată când îi vedea îl cuprindea o grijă cumplită. În total, le dăduse deja aproape cincizeci de kile. Ca tatăl să nu-şi dea seama că lipsea din îngrăşământ, Alexandre nu umplea complet cuva utilajului de împrăştiere când îl folosea. Culturile duseseră puţin lipsa azotului, de altfel pe alocuri se cam văzuse la sfârşitul iernii, iar,

ca s-o dreagă din mers, Alexandre răspândise bunul şi vechiul bălegar, bălegar ca pe vremuri, ca să compenseze nitraţii plecaţi să arunce în aer stâlpi de înaltă tensiune şi utilaje de şantier.

Ştia că avea un rolişor în istorie, un rol secundar şi secret. Cu atât mai mult cu cât nu doar că le furnizase îngrăşământ şi combustibil, dar le vânduse şi pontul ca să intre în localul tehnic de la Sauvanet, cariera de pe şoseaua către Villefranche, şmecheria era să ajungă acolo venind de pe cărarea de deasupra, de pe drumeagul care cobora de-a lungul pădurii. După care nu mai aveau decât să se strecoare către clădirea tehnică şi să taie lacătul cu bomfaierul. Cariera nu era supravegheată seara şi nici în weekend, exista doar o vechitură de cameră video deasupra uşii, dar care nu era niciodată conectată, puţini ştiau de ea. Tipilor din gaşca lui Anton nu le fusese greu să spargă lacătul ca să se servească. Luaseră vreo zece detonatoare electrice, zece fitiluri de detonare, poate chiar mai multe, Alexandre nu voia să ştie. În rest, era treaba lor să facă emulsia, îi lăsase să-şi bată capul cu asta, ştiind că în grup erau studenţi la chimie şi tipi apropiaţi de ETA. Tot ce conta pentru el era misiunea despre care i se vorbise, o misiune de efectuat chiar înainte de primul tur al alegerilor prezidenţiale, ca să aibă mai mult ecou, şi pentru care trebuia să facă pereche cu Constanze.

Deja de cinci luni nu mai deschidea ziarul la paginile regionale, ci la cele naţionale, temându-se să nu-şi găsească bobiţele de îngrăşământ în spatele cutărei sau cutărei explozii. Necontenit se întreba ce făcuseră cu ele. Doar că acţiuni violente erau întruna, fără să mai pună la socoteală răpirile, luările de ostatici şi asasinatele, violenţa nu se mai sfârşea. Cu o zi înainte, la Ajaccio, o bombă distrusese aerogara exact în clipa aterizării preşedintelui Giscard d’Estaing, se vorbea de coincidenţă, totuşi erau mulţi răniţi, chiar un mort. Preşedintele-candidat nu fusese rănit şi îşi văzuse de miting conform planificării, de parcă nu se întâmplase nimic, dar o bombă tocmai făcuse victime, pentru prima dată, în Corsica. Povestea era ameţitoare, câteva secunde au lipsit ca să rămână fără preşedinte în fruntea statului şi un candidat mai puţin la alegerile de duminică. Totul i se părea nebunesc, în acelaşi timp teribil şi fascinant, Istoria se juca deci la secundă, fiecare o putea deturna, cu un simplu gest violent.

În prezent nu mai vedea decât violenţă, între Brigăzile Roşii şi gruparea Baader-Meinhof, Proletarii Înarmaţi şi Armata Revoluţionară Bretonă, fără să mai pomenească de ETA sau de brigăzile de extremă dreaptă, zilnic erau noi bombe şi deflagraţii. În litania terorii reperase stâlpul EDF făcut ţăndări în Gers şi a enşpea explozie la barajul din Malause, tremura de fiecare dată când apăreau imagini cu maşini pulverizate, transformatoare distruse, bănci sau birouri devastate, de parcă de când le dăduse azotatul exploda peste tot în Franţa, pe Champs-Élysées sau la Bursă, la uşa unei sinagogi sau în birourile de la Chanel, plus seria de bombe din faţa domiciliilor unor diplomaţi turci şi a ambasadei Siriei, şi-apoi în faţa clădirilor Aeroflot şi Primăriei din Paris… De-acum înainte, se simţea implicat de cum dădea peste fotografia unui bărbat întins la pământ, ca fizicianul atomist care lucra pentru Irak şi care tocmai fusese asasinat la Paris, sau a unei explozii, ca bombele extremei drepte împotriva unui cămin al SONACOTRA[1] şi împotriva Asociaţiei studenţilor musulmani nord-africani. Totuşi, în pofida fricii care creştea, le spusese „da“ celor din gaşca lui Anton, vinerea viitoare avea să se lanseze în acţiune, de data asta nu mai putea face cale-ntoarsă, o dezertare ar fi fost considerată de ei ca o trădare, şi ar fi însemnat să se rupă definitiv de Constanze.

1. Société nationale de construction de logements pour les travailleurs: asociaţie economică dedicată muncitorilor migranţi.

Vineri, 24 aprilie 1981

Alexandre se trezi la ora 4.00 fără să mai poată adormi la loc. Nu mai ştia ce anume îl stăpânea, ameţeala de a se revedea cu Constanze sau angoasa de a se compromite şi mai mult, de a se lăsa manipulat de gaşca aia. Dar nu mai putea să dea înapoi. Urma să se vadă cu Constanze la ora 14.00 în faţa micii gări din Dieupentale, nişte cutii erau pitite în hangarele abandonate, din acel moment aveau să se aventureze într-un periplu cu un traseu pe care-l ştia Constanze, un gen de operaţiune de aprovizionare.

Caroline îl surprinsese când vorbea cu activiştii în urmă cu cincisprezece zile, dar n-avea niciodată să afle despre ce era vorba. De altfel, probabil că nici măcar nu-şi închipuia că el putea fi cu adevărat mână-n mână cu ei.

La ora 6.00, era deja în hangar, schimbând cuţitele de la maşina de tuns vegetaţia, să fie totul brici. Tatăl lui avea s-o folosească la tăiat tufişurile şi iarba de pe marginile drumului, era de muncă pentru vreo două zile bune. Alexandre voia să ajungă mai devreme la locul de întâlnire. Constanze era la cursuri toată dimineaţa, după care urma să ia trenul până în gara aceea mică, de acolo aveau să cutreiere cu maşina o mână de cantoane dintre Lot-et-Garonne şi partea de sud din Gers, în total ar fi fost aproape douăzeci de echipe de câte două persoane care operau în Grand Sud-Ouest, fiecare cu planul ei de parcurs. Alexandre minţise spunând că ştia departamentele Gers şi Lot-et-Garonne ca pe buzunarele lui, de fapt nu se orienta decât vag, dar esenţial era ca misiunea lui să-l ducă departe de Toulouse şi de periferiile sale.

Sosi cu peste douăzeci de minute mai devreme. Gara din Dieupentale era pierdută pe linia Toulouse-Paris, departe de sat. Cutiile se aflau probabil într-unul dintre vechile hangare pentru

mărfuri, ar fi trebuit să le lase în cinci puncte prestabilite, mai puţin pe ultima, al cărei conţinut aveau să-l distribuie ei înşişi într-un perimetru larg, care mergea de la Lauzerte la Mauvezin. Constanze ştia toate amănuntele. Alexandre îşi trecu în revistă casetele. Scormonind prin torpedou, se îndoi un pic de alegerile sale, albumul *Greatest Hits* al trupei Simon & Garfunkel, albumul *Breakfast in America* al trupei Supertramp, se temea să nu i se pară demodate lui Constanze, pesemne pentru ea era *muzică de bătrâni*, asta spusese alaltăseară despre Pink Floyd şi Dire Straits. Dar măcar era sigur de sonorizare. În vara aceea îşi instalase în maşină un radiocasetofon K7 Pioneer, un bloc de metal cu boxe de 40 de waţi, calitatea sunetului era fabuloasă.

Ieşi din maşină ca să facă nişte paşi. Împrejurimile erau pustii. Şeful de gară părea zăvorât în biroul lui, cu uşa închisă, dacă nu cumva îşi făcea siesta. La stânga se aflau hangare mari, abandonate. Gara fusese probabil importantă la vremea ei. De cealaltă parte a şinelor de cale ferată, Canalul celor Două Mări curgea în partea de jos, pe lângă ce mai rămăsese dintr-un debarcader, şi el abandonat. Pe vremuri butoaiele de vin plecau pesemne cu barjele, de-a lungul canalului, pe când fânul se transportă cu trenul. Alexandre înaintă spre clădirile vechi. Era întuneric înăuntru, la prima vedere, nici urmă de cutii. Avea emoţii, fiindcă totuşi fata aceea nu era o oarecare, vorbea trei limbi, voia să fie doctorandă sau profesor agregat, nu ştia diferenţa, doar că era o intelectuală pură, nu prea-şi imagina despre ce anume ar fi putut vorbi cu ea.

Trenul avea întârziere. Nu era nici măcar o locuinţă în jurul gării, iar stâlpii ruginiseră. Când şi când soarele străpungea norii, căldura creştea, dar de îndată ce norii ascundeau iarăşi soarele, vremea redevenea mohorâtă, iar în vechile hangare aproape se întuneca. Dintr-odată începu să se teamă că era o bombă înăuntru, sau că jandarmii erau la pândă pe undeva, nu cumva să apară, la urma urmei, nu mai era un om la locul lui, nu mai era unul dintre acei bravi cetăţeni cum fuseseră mereu în neamul lui.

Încremenit în faţa hangarelor întunecoase şi a gării pustii, îşi spuse că mai bine ar fi lăsat totul baltă. Până atunci avusese noroc, nimeni nu venise la fermă să-i ceară socoteală despre îngrăşământ. Nu ştia el, dar poate că jandarmii începuseră deja o

anchetă, într-o zi aveau să ajungă până la el, iar dacă Anton şi zbirii lui ar fi fost arestaţi, aveau să spună până la urmă cine le făcuse rost de azotat.

O uşă scârţâi. Şeful de gară ieşi din biroul lui, cu cascheta la subţioară. Alexandre era la umbră, nu ştia dacă omul îl putea vedea, dar înaintă la rândul lui pe peron.

— Nu prea e lume pe-aici!

Omul îl privi fără să-i răspundă, pesemne că remarca îl jignise, fiindcă sublinia că nimeni nu mai venea în mica lui gară.

— Am venit să iau pe cineva.

— Aşa credeam şi eu.

Şeful de gară îşi puse cascheta, dintr-odată era mai impresionant, mai înalt, oficial. Îi aruncă o privire lui Alexandre, de-ai fi zis că ştie despre cutii. Apoi se uită la ceas, cu paleta de dat semnalul de plecare la subţioară. Alexandre îşi spuse că n-ar fi trebuit niciodată să parcheze chiar în faţă, tipul sigur avusese timp să-i reţină numărul de înmatriculare. Îşi dădea seama că nu era pregătit pentru acel gen de misiune, de-acum înainte n-ar strica să fie mai prevăzător. Un zgomot abia auzit răzbătea dinspre calea ferată, semnalul unei rostogoliri îndepărtate, automotorul roşu pe pneuri apăru la capătul şinelor, spre sud, părea lent, total pe dos faţă de imaginile cu viitorul TGV care se vedeau la televizor. Apoi zgomotul se intensifică până deveni vuiet, iar în el se amestecară scrâşnetele frânării. Prin faţa lui Alexandre trecură trei vagoane, înăuntru era puţină lume, nu şi Constanze. La o adică, asta simplifica totul.

În cele din urmă, ea ieşi din ultimul vagon, fără grabă. Afişa acel zâmbet larg care la ea părea o dispoziţie naturală. Purta o rochie înflorită cam hipiotă şi avea o traistă mare din răchită pe umăr, părea o turistă. Alexandre se pregăti s-o pupe pe obraji, dar ea-l strânse în braţe, iar el se cufundă în mireasma de patchouli, cu atât mai mult cu cât ea-l înlănţuia de-a dreptul, de parcă erau îndrăgostiţi şi se sărutaseră deja de mii de ori. Alexandre îşi dădu seama că şeful de gară îi privea, de fapt ea făcea asta pentru el, pentru ca tipul să creadă că erau doi îndrăgostiţi care nu se mai văzuseră de zile întregi. Apoi ea-l apucă de mână şi-l trase spre maşină. Alexandre îi şopti: „Dar cutiile?“. Ea îi răspunse ca o cunoscătoare că nu erau acolo, ci în altă parte, ca să încurce

pistele. Fata asta era un vârtej, nu era lângă ea nici de două minute şi deja totul îl depăşea, totul se transforma în neprevăzut.

Vineri, 24 aprilie 1981

Caroline era la cursuri. După ce-şi petrecuse dimineaţa şezând incomod în amfiteatrul cel mare, acum se bucura de liniştea săliţei în care se ţinea seminarul. Aici uita de timp şi de oră, nu-i păsa deloc nici de starea vremii, era absorbită de mitul lui Orfeu, Orfeu care o pierde pe Euridice chiar în ziua nunţii lor, era cu atât mai sensibilă cu cât era cumplit de speriată de şerpi, fobie care li se adăuga multor altora, precum cea de păianjeni, de lighioane în general… Viaţa la ţară nu fusese niciodată o plăcere pentru ea, ci o luptă aproape fizică, o încleştare cu o droaie de duşmani care urzicau sau înţepau. Analiză în detaliu mitul eroului care coboară până în Infern ca s-o regăsească pe fiinţa iubită şi s-o scoată de acolo. Se gândi ce corespondenţe actuale li se puteau găsi tuturor acelor simboluri, lăsându-se distrasă de copacii subţiri care se vedeau pe ferestre, toate frunzele în creştere erau de un verde emoţionant. Genul de colţişor de natură care se găseşte la oraş îi ajungea din plin. Din când în când se simţea un pic vinovată, fiindcă nu o încerca nici cel mai mic regret că-şi ducea viaţa departe de colinele şi de pajiştile unde erau ai ei, ferma, izlazurile, pădurile nu-i lipseau deloc.

La Bertranges, tatăl se sculă din siesta de după masă, nu se odihnea niciodată mai mult de o jumătate de oră, doar când arşiţa verii era în toi, dormea la umbră până la ora 16.00. Dădu pe gât un Nescafé şi porni spre câmpuri, să vadă vitele mai degrabă decât să continue să tundă gardurile vii. Viţeii prinseseră putere şi se strecurau pe sub sârma ghimpată prea slăbită, erau zeci de metri de dres de-a lungul izlazurilor, şi cât mai repede. Căzuseră douăzeci şi cinci de milimetri de ploaie peste noapte, douăzeci şi cinci de litri de apă pe metru pătrat, de fiecare dată îşi imagina ce ar fi însemnat să arunce douăzeci şi cinci de litri de apă la

picioarele sale, se simţea întotdeauna recunoscător pentru acea binefacere pură. Totuşi, nu îndeajuns cât să creadă în Dumnezeu.

Nu-i convenea că Alexandre nu era acolo să-i dea o mână de ajutor, era la un curs de formare pentru combina secerătoare-batoză, cel puţin asta-i spusese, dar tatăl nu prea crezuse în povestea lui cu Massey Ferguson, fără să-i dea de înţeles, realiza că-i vânduse gogoşi, pretinzând că ar fi câştigat un stagiu de douăzeci şi patru de ore. Totodată voia ca fiul lui să se simtă liber, nu foarte supravegheat. Şi el lucrase alături de părinţi toată tinereţea, ştia prea bine ce agasant putea fi să-i sufle necontenit în ceafă, cu atât mai mult cu cât, pe vremuri, ăi bătrâni îi aminteau şi-n culcare, şi-n sculare că ferma era a lor, că ei ştiau să facă totul mai bine decât el. Jean nu voia să treacă şi fiul său prin asta. La urma urmei, bietul băiat chiar avea dreptul să-şi trăiască şi el viaţa, şi-aşa era zilnic la fermă şi făcea toată treaba, era conştient că la douăzeci de ani avea şi el nevoie să ia aer, „să-şi vadă şi el de treburile lui“, cum spunea mama.

Profitând, aşadar, de absenţa lui Alexandre, tatăl îşi puse în minte să arunce o privire la pământul lui. De mult timp avea îndoieli, mai ales în zilele de după ploaie, i se părea că parcelele proaspăt semănate nu trăiau, şi cu toate îngrăşămintele răspândite de Alexandre, plăntuțele creşteau greu. Dar în loc să sape cu cazmaua în mijlocul câmpului, urcă până la hambarul unde era depozitată vechea cupă de excavator cumpărată de părinţii lui în urmă cu treizeci de ani pentru plantarea nucilor.

Ruginise de tot şi arăta ca o vechitură. Jean se chinui s-o desţepenească înainte s-o ataşeze în partea din spate a tractorului. Angèle era în sat, puştoaicele acasă, nimeni n-avea să-l întrebe ce mama naibii făcea, ce-l apucase să scoată ditamai cupa care folosea la făcut gropi adânci. Tocmai, voia să vadă ce anume avea pământul lui în burtă, aşa că plecă spre dealuri fără să dea nimănui de veste, doar căţeaua care nu mai era tânără fugi să-l prindă din urmă, probabil sătulă să le audă pe puştoaice jucându-se înăuntru de la începutul după-amiezii. Nici măcar nu observă că Fanou alerga în urma lui, avea mintea în altă parte, prinsă cu lucruri importante, la ieşirea din iarnă câmpurile i se păreau prea netede, îl duceau cu gândul la nişte terenuri de fotbal, nu mai vedea muşuroaiele de pământ ridicate de râme.

Dar cel mai mult îl nelinişteau că în zilele de după ploaie s-ar fi spus că apa fugea, şiroia de-a lungul pantei trăgând după ea pământ de-a lungul unor dâre lungi de scurgere.

Ca să aibă inima împăcată, începu să sape în locul care i se părea prea tasat şi prea curat, din câteva mişcări de cupă făcu un şanţ de vreo treizeci de centimetri adâncime şi coborî din tractor să vadă cum îi ieşise. De unde scosese prima cupă, pământul era şlefuit ca un perete. Din toamnă, solul era dăruit soarelui, fără să putrezească nimic pe el. Se reapucă de săpat. Oricine l-ar fi zărit de departe ar fi crezut că săpa un mormânt pentru un om sau un cal, ar fi fost luat drept nebun sau asasin, ba chiar sinucigaş. Vrând să facă o groapă de aproape doi metri, continuă să înfigă cupa până când dinţii acesteia scoaseră un ditamai hârjâitul la atingerea fundului gropii, de parcă lovise o placă de metal sau un seif. Jean opri motorul şi, fără să-şi mai pună întrebări, sări în groapă ca să vadă ce era acolo. Fanou îl urmărea fără să înţeleagă, adulmeca vag pământul pe care tocmai îl scosese, nedesluşind nici miros, nici urmă, nimic viu de stârnit. Scormonind cu degetele, Jean scoase la iveală un fel de conductă zidită, apoi, zgârmând ceva mai mult, desluşi o dală sigilată cu mortar, era speriat de moarte să descopere acea construcţie sub pământul lui, întrebându-se dacă era vreun soi de mormânt ferit de ochii lumii sau de sit sacru. Uită cu desăvârşire de ce săpase groapa şi reîncepu să scurme cu mâinile goale. Incapabil să clintească dala enormă de gresie, văzu că se sprijinea pe doi montanţi, dar că nu se afla nimic dedesubt, doar pământ, ca un mormânt de pământ îngropat în propriul său pământ. Nu mai înţelegea nimic, cu atât mai mult cu cât se ivea capătul altei dale, de parcă se continua la infinit, mai scurmă puţin să vadă unde ducea, mai degrabă mânios decât curios, se gândi iarăşi la ce-i spunea Pierrot, fratele lui blestemat, Pierrot care jura că pământul suferea de pe urma unui blestem, Pierrot care-n delirurile lui etilice spunea că pământurile de la Bertranges erau sortite pieirii, că acopereau morminte de cai ciumaţi sau de vrăjitoare romane, turme întregi de vite ucise de tuberculoză, Pierrot care arunca anateme ca să se răzbune pe familie, refuzând să înţeleagă că nu moştenise acel pământ nu pentru că era cel mai mic, ci pentru că-şi băuse minţile…

Jean se ridică pe fundul gropii, pentru prima dată în viaţa lui era chiar în inima pământului său, în măruntaiele sale, aruncă o privire la profilurile inerte şi constată că totul murise înăuntru, ploile nu mai coborau până acolo, nici aerul şi nici rădăcinile, pământul era tasat, încremenit sub greutatea lui inertă. Dala de dedesubt era poate o vână sleită de apă. Însemna că acolo, cu generaţii în urmă, mustea apa şi că totul seca acum, că într-o zi avea să nu mai fie nimic, însemna că pământul acela putea să crape, că dintotdeauna îl ucideau, el şi cu generaţiile de strămoşi de dinaintea lui, îl uciseseră spălându-l, îndepărtând resturile de paie şi curăţându-l ca-n palmă între două recolte. Pentru ca solurile să reînceapă să asimileze apă şi aer, ar trebui să le dea de mâncat râmelor, să azvârle resturi de materii organice ca să se întoarcă râmele, în lipsa cărora ar fi nevoie să adauge din ce în ce mai mult îngrăşământ, să ajute toate recoltele viitoare... Pământul trebuia murdărit ca să revină la viaţă, dar ar lua ani întregi, ar câştiga un centimetru de humus în trei ani, altfel spus cinci în cincisprezece ani, ar dura îngrozitor de mult, dar mai ales le-ar pune sub semnul întrebării felul de a munci şi randamentele, or, ca să fie rentabili, trebuia să crească tot mai multe vite, să dubleze şeptelul în zece ani, atunci nu era momentul să dea totul peste cap.

Pământul rece, dala îngropată, toate îl îngrozeau. Probabil nu era o vână de apă, fiindcă alte dale păreau îngropate în continuare. N-ar fi trebuit niciodată să-şi bage nasul acolo, cel mai bine era să astupe totul şi să uite. Ridicând capul, o văzu pe Fanou pe marginea gropii. Căţeaua era neliniştită, proţăpită zdravăn pe labe, aşteptând o comandă. Îşi spunea că, dacă tatăl săpase aşa de adânc, era pentru a scoate din vizuină vreun vânat prea bine ascuns, vreun suflet sau vreun duh, şi tremura din toată fiinţa, se agita pe loc, dar nu lătra, în aret ca un câine de vânătoare.

— N-ai grijă, totul e bine. Linişteşte-te, Fanou, hai, linişteşte-te...

Dar căţeaua nu se opri din tremurat, Jean fu nevoit să se ridice pe vârfuri ca s-o mângâie pe burtă, iar ea se şi lungi, înseninată, recăpătându-şi calmul.

Se sui în tractor şi astupă gaura cu ajutorul cupei hidraulice.

La final văzu că făcuse o adevărată movilă, aşa că trecu de mai multe ori cu tractorul pe deasupra, ca să şteargă orice urmă.

De la capătul izlazului său, pitit în spatele ienuperilor, moş Crayssac îl urmărea şi se-amuza teribil. Era sigur că tontul de Fabrier nu pricepuse nimic din ce găsise, acele dale îngropate, acele temelii pecetluite cu mortar, în mod vădit nu pricepuse nimic. Iar asta îl amuza teribil pe moş Crayssac.

Vineri, 24 aprilie 1981

Istoria se săvârşeşte în apropierea fiinţelor, le influenţează vieţile la fel cum mâinile modelează argila. Constanze venea dintr-o ţară tăiată în două, în care n-avea să se mai întoarcă niciodată. Nu visa decât să călătorească, spunea că ar vrea să-şi ducă viaţa cândva în Africa sau în India, cu atât mai mult cu cât voia să repare nedreptăţile revoluţiei verzi, politica ţărilor mai avansate care, tot forţându-şi randamentele în ţările în curs de dezvoltare, le uciseseră pământurile. Venind dintr-o ţară închisă, devora lumea larg deschisă şi voia să înveţe toate limbile. În schimb, Alexandre ştia că n-avea să plece niciodată de la Bertranges, statutul lui de succesor se întemeia pe faptul că pământul avea nevoie de el. Proveneau de pe două planete cu totul diferite, de aceea el nu-şi mai revenea din uimirea că se afla lângă ea, că străbătea cu ea departamentul Tarn-et-Garonne şi văile din Gers, gata să devină un activist, un artizan al umbrei.

Urmând traseul pregătit de ea, Constanze îi explică obiectivul misiunii, o amplă distribuire de documente false cu antetul EDF. Ideea aparţinea unui grup de militanţi de care se declara apropiată, era vorba să profite de prima comemorare a accidentului de la centrala nucleară de la Saint-Laurent-des-Eaux ca să reînvie psihoza. În urmă cu exact un an, o bucată de tablă înfundase circuitul de răcire al centralei, temperatura crescuse atât de mult, încât uraniul intrase în fuziune în reactor, ameninţând să explodeze. Evenimentul fusese cu atât mai spectaculos, cu cât televiziunea filmase alarmele şi sirenele care urlau, imagini care evocau o declaraţie de război… La un an după aceea, cinci sute de persoane curăţau încă reactorul contaminat. Pe rând, timp de două minute, se coborau grupuri de muncitori în reactor, legaţi cu frânghie, înainte să-i tragă repede înapoi. După

care trebuia să aştepte ziua următoare înainte să se întoarcă, trecându-şi astfel ştafeta la nesfârşit. Avea să fie nevoie de ani întregi şi de milioane de litri de apă din Loara pentru clătirea completă a acelor instalaţii, deocamdată resturile de plutoniu continuau să ucidă peştii din fluviu. Trebuia, aşadar, cu ocazia comemorării accidentului, să trezească spiritele şi să reactiveze psihoza prin distribuirea fluturaşilor cu antetul EDF, fluturaşi alarmanţi pe care toată lumea avea să-i ia drept un mesaj oficial. Dacă operaţiunea va reuşi, un val de panică va cuprinde toate departamentele din jurul Golfech, o frică gigantică i-ar remobiliza pe toţi.

Constanze îi arătă unul dintre fluturaşi. Împodobită cu logoul oficial al EDF, hârtia îi poftea pe abonaţi să modifice de urgenţă voltajul tuturor aparatelor electrocasnice, televizoare, calorifere, maşini de spălat sau prăjitoare de pâine, trebuia neapărat să le rectifice pe toate în cazul în care o parte din energia care le era furnizată ar fi de origine nucleară. În câteva rânduri documentul lămurea că voltajul din cablurile electrice urma să sară de 220 de volţi, din cauza electricităţii provenite dintr-o centrală nucleară, ar fi crescut ca să absoarbă preaplinul de intensitate datorat atomului, încât, dacă le-ar fi lăsat aşa, toate electrocasnicele riscau să ia foc sau chiar să explodeze de-a dreptul…

A doua zi după distribuire era clar că toate centralele telefonice ale EDF şi ale pompierilor aveau să fie supraîncărcate de apeluri panicate, urma o dezorganizare completă, psihoza avea să se răspândească, iar energia atomică ar fi apărut aşa cum era – incontrolabilă şi lipsită de măsură. Oricum, populaţia din Grand Sud-Ouest n-avea încredere în energia nucleară, iar la referendum 83% spusese „nu“ viitoarei centrale, după scrisoare mulţimile aveau să fie cuprinse de o asemenea angoasă, încât îndoiala urma să pună stăpânire pe toate minţile.

Constanze desenase linii verzi şi puncte albastre pe harta ei Michelin, pătratul mare şi roşu era ascunzătoarea unde se aflau cutiile, un fost adăpost de unelte în mijlocul zonei rurale. Din depărtare identificară construcţia mică din piatră fără mortar, în vârful unui deal, lângă o pădure, o apucară pe un drum şi se apropiară panicaţi. Cele şase cutii erau complet anonimizate, nu se putea şti din ce tipografie sau maşinărie offset ieşeau.

Alexandre abia le încărcă în spatele 4L-ului, între timp Constanze ţinea de şase, cerceta conştiincioasă peisajul, lăsându-se puţin câte puţin invadată de decor, pajiştile noi, catifelate, natura proaspăt zugrăvită în nuanţe de verde, izlazurile încadrate de garduri vii, o natură foarte simplă care-i sărea în ochi. Nu ştia nimic despre mediul rural. Între Leipzig, Berlin, Paris, apoi Toulouse, ea locuise mereu la oraş.

Alexandre închise portbagajul fără zăbavă. În timp ce coborau pe drumul haotic, el se aştepta să-i zică ce operaţiuni urmau, să meargă la punctele-releu, să livreze cele cinci cutii şi să distribuie conţinutul celei rămase în cutiile poştale ale unor sate bine definite. Dar Constanze nu mai ieşea din reverie.

— Te asigur, n-am văzut niciodată un loc aşa de *frumoasă*…

— Aşa de frumos.

— Aşa de frumos. Dar ţie, ţie nu ţi se pare că e frumos?

— Ba da, cum să nu, în Gers sunt locşoare frumoase, dar nu e foarte sălbatic.

— Şi la tine acasă e aşa de frumos?

— La Bertranges? După părerea mea, e mult mai frumos, e mai mult relief, păduri, dealuri, şi-apoi e mai ales sălbatic…

— Cum aşa, sălbatic?

— Sălbatic, adică e o casă la cinci kilometri, fermele sunt izolate, departe de tot.

— Când eram mică, mergeam pe autostradă către unchiul meu, dar acolo la ţară nu-i ca aici, pământul e murdar, iar fermele sunt colhozuri de trei mii de vaci.

Alexandre o privi bănuitor, ştiind sigur că ferme de trei mii de vaci nu erau cu putinţă. Ea-l asigură că era adevărat. Niciodată totuşi Crayssac nu-i vorbise de aşa ceva. Fata chiar venea de pe altă planetă, din acel Est complet misterios, despre care se auzeau tot felul de informaţii contradictorii. Fără tam-tam, ea alesese să lase totul în urmă, să-şi părăsească familia şi să aleagă libertatea. Pe lângă ea, Alexandre se simţea total nedemn. Ea se afla chiar acolo, lângă el, dar el n-ar fi încercat niciodată nici cea mai mică apropiere. Aşa că se concentră din nou pe misiune, să ferească omenirea de pericolul smintit al atomului, să evite construirea unei centrale, cu tot alaiul ei de deşeuri eterne, în mijlocul pajiştilor frumoase, măcar în acea privinţă ea-l convinsese, mai

ales că deşeurile aveau să fie toxice timp de milenii întregi, le lipsea distanţarea faţă de energia nucleară, dar părea ceva sigur că deşeurile radioactive aveau să se acumuleze într-un asemenea ritm, încât foarte repede n-o să mai ştie ce să le facă. Ea-i mai spuse şi că alţii din grup pregăteau acţiuni violente, voia să le împiedice deriva cu orice preţ, dar violenţei pe care ea o denunţa el însuşi îi devenise complice, Alexandre era îngrozit. Constanze îi mărturisi că partizanii acţiunii violente se simţeau îmbărbătaţi de evenimentele din Bilbao. Acolo lucrările încetaseră brusc după asasinarea inginerului centralei, dovadă că violenţa renta. Într-un astfel de climat, Mitterrand jura să abandoneze proiectul Golfech dacă ar fi fost ales. Refuzând orice acţiune violentă, Constanze susţinea că modalitatea potrivită de acţiune era sensibilizarea opiniei publice, de-aici ideea cu fluturaşii, trebuia înteţită frica de atom pe care fiecare o purta în sine, sărmani şi puternici deopotrivă.

— Ajunge să le fie trezită frica, doar ea emoţionează popoarele, înţelegi…

— Înţeleg.

Alexandre înţelegea mai ales că ea nu ştia de îngrăşământ şi mai ales că nu trebuia să afle. Se opri la răscruce, aşteptând ca ea să-i zică în ce parte să cotească, o privi, absorbită de harta ei cea mare, o privi îndelung, pe cât de fascinat, pe atât de debusolat. Pentru ea se trezea amestecat printre termeni ca „fluturaşi“, „manifestaţii“, „bombe“, „deşeuri nucleare“, „sovietici“, cuvinte pe care până atunci le auzea doar la jurnalul de la ora 20.00.

— De fapt, cel mai bine este să o apucăm la stânga, către Gimont.

Alexandre continua s-o privească. Niciodată n-ar fi crezut că o femeie l-ar fi putut deturna atât de mult de la traiectoria lui.

— Ei bine, nu porneşti?

— Ar fi mai bine să nu mergem pe şoseaua naţională, găseşte-ne mai degrabă un itinerar pe drumuri mai lăturalnice, cele marcate cu alb pe hartă.

Constanze îşi întoarse privirea spre el, convinsă de pertinenţa observaţiei lui. Porniră din nou la drum pe şoseaua departamentală. Alexandre conducea încet în timp ce Constanze stabilea, încrezătoare, un nou parcurs. Ea începu să vorbească

despre sine, respingea violenţa, venea dintr-o ţară unde cei care încercau să treacă frontiera erau împuşcaţi, în RDG nici vorbă să manifesteze împotriva energiei nucleare, totuşi acolo era mult mai rău decât în Franţa, lucrările de la centrala din Stendal începuseră, cea mai nebunească dintre toate, patru mega-reactoare sovietice, fiind un lucru ştiut că-n acel tip de şantier prioritatea ruşilor nu era să respecte normele, nici sănătatea populaţiei, ci calendarul.

— În Est construiesc centralele oricum, e nebunie curată, dar nimeni nu se poate opune…

Fata avea o înaltă conştiinţă a omenescului, în timp ce-o asculta Alexandre ar fi dat orice s-o ia de mână, s-o sărute pe gât. Nu fusese niciodată în largul lui cu fetele, îşi petrecuse copilăria în umbra celor trei surori, dându-le mereu întâietate, apoi la liceul agricol nu erau decât trei fete în clasa lui, una dintre ele avusese bucurii la el, iar ceilalţi băieţi erau geloşi, dar el îi picase fetei cu tronc tocmai fiindcă nu încerca s-o agaţe, spre deosebire de ceilalţi nepricepuţi.

Deşi schimbaseră traseul, ajunseră la timp la diferitele întâlniri. La ora 18.30 se opriră, conform planului, în faţa unei case decrepite de pe lângă Mauvezin, ultimul lor contact din zi. Doi băieţi ieşiră. De data aceea Constanze îi pupă pe obraz, în timp ce cu ceilalţi doar dăduse mâna. Alexandre puse două cutii în faţa porţii fără să-i salute pe băieţi, apoi plecară din nou în 4L. Misiunea era acum să distribuie ultimele teancuri în cutiile poştale, doar că trebuia să aibă grijă să cumpere mai întâi ceva de mâncare, fiindcă la ţară magazinele închideau devreme. În sat era un singur magazin de mezeluri, dar acolo găsiră pâine, casolete cu crudităţi, cârnaţi şi jambon feliat, ar fi mâncat de toate. Aveau chiar vin, dar nu şi Coca-Cola. Când porniră din nou la drum, întâlniră băcănia ambulantă care se întorcea, atunci Alexandre se puse de-a curmezişul ca s-o oprească, de departe s-ar fi putut crede că-i un jaf la drumul mare, chiar comerciantului păru să-i treacă asta prin minte, dar îi plătiră ban pe ban baxul de sticle de Coca-Cola, lui Constanze îi plăcea la nebunie.

— Ştii, Alexandre, este primul meu camping.

— Camping? Dar nu mi-a dat prin minte să aduc un cort.

— Ştiu, dar când dormi într-o maşină, în franceză nu se poate

spune tot „camping“?

— Nu ştiu, Constanze, habar n-am. În schimb, când se doarme afară, se poate spune că „se doarme sub cerul liber“.

— A, da, cerul liber, dar cât de liber mai e cerul?

Vineri, 24 aprilie 1981

La Bertranges, rareori le venea să se plimbe. Mersul pe jos nu-i ducea niciodată mai departe de hangar sau maşină, şi mereu cu vreo treabă. Mersul degeaba, cu privirea în gol, n-avea nici un rost. Totuşi, mai pe seară, cât mai era lumină, mama pleca uneori să dea o tură după cină, se plimba fără nici o treabă pe dealuri sau pe câmpul de mai la vale. Toamna profita de plimbări ca să dea de ciuperci, primăvara mai degrabă ca să descopere primele flori de narcisă sau de ciuboţica-cucului, vara ca să se cufunde în mirozna de izmă sălbatică, o droaie de pretexte ca să-şi justifice nevoia de a merge pe jos.

În general, unul dintre câini o urma, Rex sau Belle sau Fanou, uneori toţi trei. Se întâmpla chiar ca pisicile s-o însoţească. În serile cu vreme frumoasă, după o zi tare călduroasă, până şi animalele se bucură să plutească printr-un aer care-şi recapătă blândeţea.

Dar în seara aceea câinii nu voiau să se mişte din curte, degeaba îi chemase mama, nu se clinteau. Lucru ciudat din partea lor, păreau să vegheze asupra tatălui, tatăl care, în schimb, nu mai ieşea, nervos, fumând chiar o a doua ţigară, de parcă aştepta ceva. Aşa că mama porni singură spre dealuri. Apropiindu-se de izlazuri, aruncă o privire înduioşată spre vacile adunate la celălalt capăt. Priveliştea era frumoasă. Pajiştile erau acoperite de mii de globuleţe pufoase de flori de păpădie, ca o zăpadă scămoasă. Animalele o simţiseră, vacile erau deja în picioare, dar viţeii rămaseră culcaţi şi cuminţi în iarbă. Văzând-o cu coatele pe barieră, toţi vrură să se ridice, cel puţin încercară, cu o stângăcie emoţionantă. Ca să se ridice de unde şedeau şi se odihneau, cei mai abili se opinteau pe picioarele dindărăt ca să-şi ia avânt, apoi îşi balansau greutatea corpului spre înainte, dar

picioarele din spate erau încă prea slabe, iar mişcarea nu le izbutea, aşa că-şi împingeau din nou toată greutatea corpului spre spate, încercând să se avânte iar, de mai mare dragul, de parcă erau căluţi de legănat, jucării mari, stricate. Mama se gândi la cele două milioane de viţei care tocmai fuseseră sacrificaţi, la ce se spusese, săptămâni întregi, despre scandalul viţeilor cu hormoni. Uitând să-i mai pese de animale, cu spatele la mediul rural, Franţa descoperise că trei sferturi dintre viţei creşteau în cuşti negre şi infecte, iar acolo erau îndopaţi cu anabolizante ca să se îngraşe cu cincizeci de kile în trei luni. Marea dereglare era o consecinţă a politicii agricole comune, din acele sfere deconectate de realitatea de pe teren, unde se vorbea mereu de creşterea producţiei, dar iată consecinţele pentru ţărani, luni întregi presa nici că mai vorbise de altceva în afară de creşterea viţeilor fătaţi de vaci de lapte, închişi în celule, înţepaţi ca bicicliştii sau halterofilii, ca să câştige masă musculară, muşchi şi nicidecum grăsime, c-aşa voiau vremurile, omul modern tocmai identificase doi duşmani noi: pâinea şi grăsimea. Erau condamnate în toate revistele, pâinea îngrăşa, iar grăsimea ucidea pe şest, la televizor, doctori îmbrăcaţi în trening dădeau poruncă să se mănânce slab şi să se facă jogging sau gimnastică pe muzică disco.

Angèle avea sentimentul că merge în răspărul vremurilor. În orice caz, la Bertranges n-aveau să pună niciodată viţei în cuşcă, fiindcă aici aveau ce le trebuia: izlazuri, fân, porumb şi apă, ca să crească animalele în libertate, libere să se mişte.

Viţeii se ridicaseră, aşteptaseră ca mamele lor să o ia înainte spre îngrăditura unde stătea Angèle. Îmbrăţişând cu privirea pământurile din jur, ea se gândi la generaţiile care trăiseră aici. Un viţel îşi apropie capul şi veni să-i sugă degetul. Mamele erau calme, cu atât mai mult cu cât câinii nu erau acolo. Angèle îşi spusese mereu că vacile dispreţuiau câinii, li se păreau slugarnici, când ele însele se eliberaseră de când lumea, nu mai trăgeau nici la şaretă, nici la plug. Privind spre asfinţit, Angèle zări vălătuci de nori în înaltul cerului, vesteau sosirea aerului rece. Se gândi la Alexandre. De dimineaţă îl văzuse scoţând o pătură din camera lui ca s-o pună în portbagajul de la 4L, nu întrebase nimic. Uneori se întreba dacă fiul ei era zdravăn, dacă mai avea capul pe umeri.

Vineri, 24 aprilie 1981

Până la urmă nu distribuiseră nici măcar un fluturaş. Cutia era tot în spate, nedeschisă. Mâine aveau să înceapă devreme. Ca să se pitească cât mai la distanţă de şosea, Alexandre şi Constanze identificaseră un colţişor liniştit pe o costişă, la adăpost de misiunea în care erau implicaţi. De acolo dominau colinele din Gers, reliefuri cadrilate în parcele mici, atât pajişti, cât şi culturi, zone sălbatice şi de pădure, un tablou cu peisaje liniştite. Constanze părea din nou fascinată de amploarea acelui spectacol atât de simplu.

Alexandre o asigură că, după ce soarele trecea spre apus, putea zări lanţul Pirineilor, poate se vedea deja, deschizând larg ochii se întrezărea o linie de creste albe deasupra orizontului… Constanze voia să creadă asta. Alexandre nu era totuşi sigur că erau zăpezile veşnice, crestele albe păreau mai degrabă nişte nori, o acumulare enormă, aducătoare de ploaie dinspre mare. Dar n-o mai spuse.

Un aer umed şi răcoros i se strecură între haine şi piele, iar Constanze începu să tremure. Consolarea era picnicul. Lăsaseră toate proviziile ambalate pe iarbă. Aveau vin, dar nu și pahare, Alexandre scoase dopul cu briceagul Opinel, Constanze nici măcar nu deschise o Cola, privea peisajul, de data asta cu o mină serioasă.

— Să spun drept, mă întristează…

— A, da, de ce?

— Ce nebunie, fermele, câmpurile, un accident într-o centrală ar fi de-ajuns să le nimicească pe toate, o singură explozie şi totul ar dispărea, e ridicol…

Lui Alexandre nu-i trecuse niciodată prin minte că acea panoramă ar fi fost vulnerabilă sau în pericol. El ştia natura acolo

dintotdeauna şi pentru totdeauna. Rămaseră să privească apusul, fiecare aprofundându-şi intuiţia. Copii ai Războiului Rece, dintotdeauna resimţiseră echilibrul terorii, americanii şi ruşii nu mai prididеau, de o parte şi de cealaltă, cu acumularea stocurilor de arme nucleare, dar se spunea că acel război n-avea să vină niciodată, oricum, nu era uman să trăieşti necontenit cu o ameninţare deasupra capului. Aşa că scăpau de ea, uitau de bombele stratosferice. În schimb, Constanze avea dreptate când spunea că, dacă centralele nucleare se răspândeau cam peste tot, acea angoasă avea să devină concretă, vizibilă şi omniprezentă.

În loc de faţă de masă, Alexandre întinse pătura pe sol, apoi despachetă hrana, cu hârtiile de ambalaj pe post de farfurii. N-avea decât un cuţit şi nu se gândise să ia nici ştergar, nici lingură. Totuşi, se strădui să aranjeze masa cât mai frumos. Constanze spuse că tatăl ei era inginer şi că-i părea rău că energia atomică absorbea majoritatea fondurilor pentru cercetare fundamentală, alocarea celor mai mari bugete unei energii moştenite de la bombe era imorală în timp ce mai existau pe lume o mulţime de boli netratate. Din acel moment, nu se mai opri. Nu vorbea ca o militantă, ci pătrunsă de umanitate. Ascultând-o, Alexandre întinse pateu pe felii de pâine, îşi cufundă cu lăcomie briceagul în casoletele cu varză roşie şi cu ţelină, înghiţi o bucată de cantal[1]... Din când în când, îi întindea câte un mini-sendviş lui Constanze, care-l ronţăia fără să se întrerupă o clipă.

Măcar acum ştia de ce era în Franţa. Toulouse trecea drept un eldorado al aeronauticii, iar tatăl ei, după ce se stabilise în Vest, devenise din inginer om de afaceri, călătorea tot timpul pentru ca Europa să cucerească lumea cu avioanele ei Airbus. Businessul era mai tare decât politica, pentru a-şi impune dominaţia era de-ajuns să vândă. Se pare că tatăl ei nu vorbea decât despre viitor, în timp ce mama şi sora ei rămăseseră în acea lume încremenită, de cealaltă parte a Zidului. Nu le mai văzuse de doi ani. Maică-sa avea grijă de părinţii ei bolnavi, având în vedere vârsta lor, ar fi putut pleca din Est, dar nu voiau. Constanze se simţea vinovată că nu mergea acolo, că nu era lângă ei, doar că trecerea obligatorie prin Checkpoint Alpha, cu aşteptări şi interogatorii umilitoare, şi frica de a nu se mai putea întoarce din Est o terorizau din start.

Alexandre mâncase mai bine de jumătate dintre provizii, se

lungi, iarba răcise pătura.

— Dar tu, ai călătorit în alte ţări?

— Nu.

Constanze îl privi de parcă tocmai îi spusese ceva ieşit din comun.

— Ai călătorit deja cu avionul?

— Sigur că nu. Şi nu voi călători cu avionul niciodată.

Constanze se gândi la acea ciudăţenie. Iată că mai existau şi tineri pe care nu-i tentau marile călătorii, nici Asia, nici America, se mulţumeau cu micul lor univers.

— Nu-mi plac avioanele. Când eram mic, plecam singur cu bicicleta pe podiş, lipseam cu orele, ei bine, chiar când rătăceam, fără griji, la adăpost de orice, tot trecea un avion pe deasupra, cu o droaie de oameni care probabil se uitau pe hublouri, iar asta mă stânjenea, toţi oamenii care şedeau acolo sus, toţi bogătanii…

— De fapt, ţi-e teamă de avioane?

— Poate. Nu vreau să aflu.

Constanze vru să-l facă să vorbească despre el. Îi puse întrebări cărora Alexandre le răspunse evaziv. N-avea mare lucru de spus decât că-i plăcea să trăiască în aer liber, în natură, ca aici, avea cu adevărat nevoie de asta, şi dacă nu-şi cunoştea pe deplin nici propria lui vale, la ce bun să mai exploreze şi altele? În rest, viaţa lui era gata trasată, planul lui era să se ocupe de fermă, în ritmul anotimpurilor, şi dacă nu se plângea de nici un zid, simţea în schimb că se cască o prăpastie între vechea lume în care trăia şi noua lume care se anunţa, cea a oraşului, a producătorilor de seminţe selecţionate, a reglementărilor şi a băncilor. Spre marea lui surprindere, lui Constanze nu i se păru ceva desuet şi nici arhaic, dimpotrivă, i se părea frumos să trăieşti în mijlocul naturii, cumva liber, ea-i spuse că el era fiinţa cea mai liberă pe care o cunoscuse vreodată.

Penumbra punea stăpânire peste tot. Constanze era aşa de frumoasă, îşi zise Alexandre, îi iubea cuvintele, vocea, accentul care-i însufleţea zâmbetul, chiar când nu vorbea, gura ei mare desena o amplă mulţumire universală, un zâmbet permanent. Nu se priveau, nici măcar nu se căutau cu privirea, şi dacă se apucară de mână, dacă avură amândoi, în aceeaşi clipă, acelaşi reflex, era nu atât ca să se atingă, cât ca să se liniştească. Fiindcă,

din clipa aceea, nu mai erau foarte siguri de nimic, nici măcar dacă era cu adevărat frig sau nu, totul devenea nesigur, de parcă doar ce i-ar fi aruncat înapoi acolo copilăria sau adolescenţa, azvârlindu-i pe plaja din urmă a inocenţei, cea de pe care ne îmbarcăm spre viaţa noastră, dar fără să ştim cu adevărat spre care anume. Dacă se apucară de mână, era pentru că amândoi căzuseră de sus. Amândoi, fără să zică nimic, cugetau la legăturile lor, la tot ce-i împiedica să fie cu adevărat liberi, ea care se simţea chemată de alte ţări ca să fugă necontenit de a ei, şi el, care se simţea ataşat visceral de pământul lui. Continuară să se ţină de mână, strângându-se din ce în ce mai tare, se-nţelegeau fără un cuvânt, de parcă li se arătase că nu trebuie să ia de bună ordinea lucrurilor. Ar trebui să lupte pentru ca totul să fie altfel, să lupte nu numai împotriva centralelor nucleare, ci şi pentru sine, să lupte foarte egoist împotriva acelei vieţi gata trasate. Orice cuplu e o revoltă.

— Ştii, n-am văzut niciodată noaptea aşa.

— Ce vrei să spui?

— Noaptea totală, bezna… Mereu am văzut noaptea pe bucăţi şi mereu în lumina oraşelor, dar niciodată aşa vastă ca aici, niciodată în întregime.

1. Sortiment de brânză din lapte de vacă.

Vineri, 24 aprilie 1981

În seara aceea, la Toulouse avea loc ultimul mare miting al candidatului Mitterrand de dinaintea primului tur, apartamentul devenise loc de adunare înainte să plece în grup la stadion. Între timp, se distrau parodiind lirismul bărbatului cu trandafirul înainte să meargă să-l asculte de-adevăratelea. Fiecare se amuza să-şi trâmbiţeze, la fel ca el, învăpăierea pentru socialism.

Doar Antoine şi Marc stricau, maliţioşi, atmosfera, spunându-le ce mai auziseră pe-acasă.

— Pentru bunicul, dacă primăvara e naşpa şi-i frig ca iarna, este semn că vin comuniştii la putere, bate un vânt din Est.

— Da, iar la mine se spune că, dacă e ales Mitterrand, va lega Franţa de URSS, iar pe 14 Iulie, la anul, tancurile ruseşti vor defila pe Champs-Élysées…

La astfel de vorbe, Caroline se mânie.

— Dar e şi normal că burghezii cred asta, se tem de socialism, fiindcă socialismul e înflorirea fraternităţii, socialismul înseamnă însoţirea poporului cu progresul…

Iar Sophie adăugă:

— Socialismul le este prielnic popoarelor, moarte burgheziei!

— Ei, na, ce vorbeşti?!

— Ei bine, pentru mine socialismul înseamnă ca toată lumea să cumpere, pe rând, hârtie igienică, Mir şi Spontex, declară sobră Paula…

— Da, socialism ar fi şi să nu-şi mai pună fiecare lucrurile în micul compartiment propriu din frigider… Şi mai ales să nu se mai facă, vezi Doamne, că n-a văzut că s-a înfundat chiuveta, ca să-l lase pe următorul să rezolve!

Pentru Sophie şi Paula, exerciţiul era un prilej de reglări de conturi cu acei colocatari care nu făceau decât să se servească, şi

n-aveau niciodată grijă să ia de mâncare, în afară de beri şi de chipsuri, băieţii, de cele mai multe ori.

La acele cuvinte, Caroline aplaudă, înainte să ia cuvântul cu intonaţia ei de şefă de cercetaşi care o caracteriza în ochii tuturor:

— Socialismul înseamnă să luăm aminte că duminică are loc primul tur şi că trebuie să mergem la vot... Aşadar, toţi cei care nu s-au sinchisit să-şi facă mutaţia să ia trenul şi să voteze la tati şi la mami, singura modalitate de a câştiga alegerile este să votezi, faceţi ce ştiţi, dar votaţi!

Vreo zece dintre ei o aclamară la finalul frumoasei ei tirade, dar fără să-şi lase paharul jos; cât despre ceilalţi, aceştia îşi amintiră că nu se ocupaseră de cartea lor de alegător, dându-şi seama că acum era prea târziu s-o mai facă.

Mai mult ca niciodată, în seara aceea, Caroline era inima grupului. Aveau întâlnire cu alţi studenţi ca să meargă împreună până la Stadium, nu pentru un derbi şi nici pentru un concert, ci pentru Mitterrand. După ce se făcuse nevăzut toată iarna, candidatul ţinea miting după miting în oraşele mari din provincie, intuia că odraslele de ţărani, abia mutate la oraş, păstrau în sinea lor nostalgia obârşiei lor ţărăneşti, simţindu-se cât mai legați de pământ cu putinţă. Pe noul lui afiş, poza în faţa unui sat pierdut pe dealurile din Morvan, o fotografie care voia să spună să Franţa rămânea o ţară rurală cu tradiţii adânc înrădăcinate. Faţă de acea carte poştală campestră, prin contrast, Giscard părea protocolar şi rece între decorurile aurite din Élysée, un monarh instalat în inima acelui Paris elitist şi plin de dispreţ, din capitala de deasupra tuturor, unde se concentra puterea.

În rest, dacă Mitterrand venise acolo în seara aceea, era pentru că, dintre toate marile metropole regionale, Toulouse fusese singura care-i spusese „nu“ lui de Gaulle în 1969. Aici toţi deputaţii erau de stânga, la fel şi preşedintele regiunii şi majoritatea primarilor. Simbolic, oraşul roz avea să servească drept avanpost pentru a cuceri Franţa, dar, pentru asta, era nevoie ca stadionul să fie plin. Cu frigul şi aversele, lupta nu era câştigată şi, în caz de tribune goale, cele trei canale de televiziune ale fostei ORTF n-aveau să se abţină să le filmeze la greu.

De altfel, tocmai din cauza stării dezastruoase a vremii unii se răzgândiră chiar când erau pe picior de plecare. În loc să le îngheţe toate cele într-un stadion, preferau să joace cărţi în apartament, aşa că nu mai rămăseseră decât unsprezece care să meargă la Stadium, ca o echipă de fotbal. Doar că nu aveau decât trei scutere.

Marc şi Paula urcară pe scuterul Piaggio al lui Antoine, Sophie şi Brigitte îşi găsiră loc uşor pe MBK-ul lui Pablo, totul se organiza, doar Caroline refuză să şadă pe genţile laterale mari de pe Honda 125 a lui Xabi, în primul rând fiindcă nu avea cască, dar mai ales nici o încredere în Xabi. El avea obiceiul să facă pe misteriosul, punându-şi o pelerină mare ca-n *Elephant Man*, dar cel mai stânjenitor pentru ea era că el făcea parte din gaşca lui Anton, nici nu înţelegea de ce-ar fi venit la miting, el, care-şi inventa legături cu băieţii din Iparretarrak[1] şi se lăuda că ştie să umble cu explozibili, chiar n-avea ce să caute la o întâlnire republicană.

— La naiba, Caroline, nu te mai încăpăţâna, e la doar cinci minute.

— Nu, trebuie mai întâi să mergem la Tortoni, după gaşcă…

— Dar sunt nişte beţivani, preferă să-şi bea minţile la crâşmă!

Caroline ridică tonul, arătând că ea deţinea controlul operaţiunilor.

— Nu, mergem după ei, altminteri şi ei ne vor trage ţeapă, OK?

În loc s-o şteargă direct la stadion, Caroline voia să-i mobilizeze iarăşi pe băieţii de la rugby, fiindcă ei nu se temeau de frig. Era îngrijorată ca nu cumva stadionul să fie gol, deja vedea imagini cu tribunele pustii a doua zi dimineaţă la televizor, aşa că dezlegă bicicleta comunitară de la piciorul scării şi deschise calea către Place du Capitole. Când traversară pe Pont Neuf mai că-i luă vântul pe sus, pentru băieţi seara aducea cu înfrângerea de la Berezina.

Ajunşi la Tortoni, intrară într-o sală şi mai înţesată decât de obicei, cu tot felul de oameni, nu doar punkări şi rugbiști, Caroline recunoscu chiar băieţi din PFN, frumosul ecumenism se datora faptului că patronul îşi sărbătorea marea transformare, se întorsese din Frankfurt, unde tocmai semnase cu filiala McDonald’s din Europa, graţie lui, oraşul Toulouse avea să intre în lumea modernă şi să existe, în sfârşit, un McDo în sudul

Franţei, primul de acest fel…

— Primul ce?

— Nu vă mai prefaceţi că nu ştiţi ce e…

— Te vinzi americanilor!

— Ia spuneţi, aţi văzut locul ăsta, aţi văzut Toulouse, trebuie făcut ceva, altfel cartierul o să devină o ruină…

— Şi dacă ajung comuniştii la putere?

— Mi se fâlfâie, am obţinut toate finanţările, Mitterrand sau chiar Brejnev n-au decât să vină la Élysée, eu am contractele mele, iar de luni încep lucrările, deci înainte să racordez pompele de Coca-Cola trebuie golit tot alcoolul, Four Roses, Guinness şi ţigările, Marlboro, tot-tot… Haide, cinste la toată lumea!

Invitaţia patronului stârni un val de urale… Pentru Caroline, Sophie şi Paula părea o provocare, pe lângă starea vremii erau nevoite să se lupte acum şi cu droaia de studenţi mai mult beţi decât angajaţi politic. Făcând pe amfitrionul, patronul îşi coaliza clientela în jurul unei globalizări concrete, rom din Antile, *cachaça*[2] din Brazilia, votcă cu iarbă de bizon din Siberia, dădea lumea pe nimic… I se rupea grav de viitorul socialismului, după ce trăise cinci ani în Statele Unite ştia că pentru a schimba lumea trebuia să fie întreprinzător!

— Eşti un vândut!

— Poate, dar, până una-alta, în seara asta totu-i gratis.

Caroline se dădu înapoi, mai ales când reperă în mulţime băieţi din gaşca lui Anton, duşmani declaraţi ai imperialismului, totuşi gata să golească barul ca să facă loc unui McDonald’s. Era cu atât mai enervată, cu cât de două zile n-o mai văzuse pe Constanze, unii se amuzau să-i dea de înţeles că l-ar fi îmbarcat pe fratele ei într-un gen de expediţie secretă. Îl ştia pe Alexandre credul şi de treabă, de fiecare dată când călca pe la Toulouse se temea să nu se lase păcălit, aşa că nu-i plăcea ideea să o ardă cu Constanze şi chiar mai puţin cu gaşca lui Anton, toţi aveau dosar la serviciile de informaţii, în caz de vreo problemă, s-ar băga poliţia pe fir, iar părinţii n-ar tolera aşa ceva niciodată, o droaie de probleme, pentru fermă ar fi fost o dramă. Alexandre era o gâsculiţă, în timp ce ei erau fii de burghezi, în caz de belele, s-ar găsi o rudă sau un avocat care să-i scoată din rahat.

— Berea Guinness, dă cu pace! Bacardi, dă cu pace! Four

Roses, dă cu pace! Malibu, dă cu pace! Get 27, dă cu pace! Businessul, dă cu pace!

Scârbite de atâta prostie, fetele ieşiră de la Tortoni, norocul era că aveau destule scutere pentru fiecare, iar Caroline rămase cu bicicleta. Cuprinşi de remuşcări, Antoine, Éric şi alţi doi nu întârziară să iasă din bar şi să le urmeze, jurând că aveau să revină şi să golească Tortoni după miting... Vrură să conducă ei, dar fetele îi trimiseră pe locurile din spate, teribil de lăsate în jos.

Ajunşi la faţa locului, nu doar că tribunele erau pline, dar şi fervoarea contrasta cu cerul. Tribunele erau obişnuite cu meciuri în plină iarnă, un frig subit n-avea să le anchilozeze. Pe ecranul uriaş se vedeau planuri largi cu lumea de la poalele estradei, acolo se regăsea prima gardă, căreia i se cunoşteau vag chipurile, dar nu şi numele, Lang, Quilès, Mauroy, majoritatea bărbaţi, iar toţi aceşti tovarăşi, după cum se putea observa, erau înfrăţiţi, uniţi, cu adevărat de frigul care-i cuprinsese pe toţi, toţi înfofoliţi cum erau în haine groase, pălării şi fulare frumoase, oferind o imagine nu prea cuceritoare şi nici dinamică.

Caroline punea prima dată piciorul într-un stadion, era plin-ochi, treizeci şi cinci de mii de persoane strigând şi urlând „Mitterrand, Mitterrand", iar pe peluză scria cu litere mari, albe, „Mitterrand preşedinte". Dar cel mai inedit pentru ea era să-l vadă de aproape pe ecranul uriaş, apoi mic în depărtare, pe veritabilul Mitterrand care urca la tribună, Mitterrand în carne şi oase, dar nu mai mare decât o figurină. Pe ecran înainta încet, cu un trandafir în mână, un bărbat cu o floare în mână nu părea ceva foarte modern, mai ales cu acel mers cam afectat, cam de înmormântare, mai că te puteai întreba pe ce mormânt avea să-şi arunce trandafirul. Doar că un fior străbătu tot stadionul de îndată ce începu să vorbească, de la cuvintele foarte simple adresate tuturor de parcă le rezervase fiecăruia în parte: „Bună seara, oameni de stânga!".

În câteva cuvinte tocmai operase fuziunea, în câteva cuvinte unise trupele, poate că aşa arăta un şef, poate fi remarcat după astfel de detalii, cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de cei de la poalele tribunei, el era febril şi încălzit, nu purta decât o haină. Şef e cel căruia nu-i este frig. Îşi puse trandafirul pe pupitru şi nu se adresă mulţimii, ci fiecăreia dintre privirile îndreptate către el,

modulându-şi vocea, forţând-o când trebuia, vorbind uneori mai încet, cu coatele pe pupitru, de parcă avea să le şoptească un secret. Caroline descoperea că bărbatul iradia o credinţă laică. Sau o fi fost vreun mare actor, dintre cei care îşi iau rolul în serios, chiar riscând să improvizeze, da, păstra în mâna stângă un sul de pagini înfăşurate pe care nu le desfăcea, probabil discursul lui, în timp ce mâna dreaptă i se agita întruna, i se învârtea ca o torţă în dreptul chipului, pupitrul fragil se clătina la cea mai mică mişcare, estrada însăşi părea să se legene, şi totuşi candidatul părea tare, puternic, de neoprit.

Caroline vedea bărbatul pe care voia să-l vadă, auzea cuvintele pe care voia să le audă, politica îşi regăsea, prin intermediul acelui bărbat, tot sensul, de a avea un proiect şi înainte de orice un şef, doar un şef ştie să întrupeze un proiect, atunci ea-l asculta din ce în ce mai atent, chiar închizând ochii, încât Sophie o întrebă:

— Caro, e totul bine?

„...Afirm în faţa dumneavoastră şi voi afirma cu tărie până la ultima mea suflare că eu unul sunt un om liber. Şi nimeni pe lume, nici o forţă, nici o putere nu apasă asupra deciziei mele, nici la Est, nici la Vest, nici Moscova, nici Washington, nici Bonn, nimeni, nici o forţă internă, nici forţele capitalului pe care nu dau doi bani, nici marele capital, nici multinaţionalele, nici lobbiştii, nici coaliţiile, nici o putere de pe lume nu mă va face vreodată să vă zic altceva decât ce gândesc...“

Caroline tremura sub efectul vorbelor candidatului, ar fi vrut să nu se mai oprească, aruncă o privire la gaşcă, şi ei erau copleşiţi de fervoarea discursului, ba chiar mai mult, când simţiră că se apropia încheierea, că bărbatul, ridicat în faţa tuturor, se proiecta nu mai puţin decât la prova unui popor, în faţa Istoriei, vocea-i umplea acum tot spaţiul, tribunele vibrau de tremolourile tribunului, pactul se pecetluise, comuniunea se săvârşise...

„Aşa că vă spun pe curând: pe curând în Franţa, pe curând pentru Franţa, pe curând pentru republică, pe curând pentru victorie...“

Ridicate de mişcarea unanimă a mulţimii, Caroline şi Sophie se apucară să aplaude nebuneşte şi se luară amândouă în braţe, dar tresăriră când candidatul plecă de la pupitru, iar difuzoarele

râgâiră *Internaţionala*, cu atât mai mult cu cât înregistrarea părea bătrânească, gâjâită, precum Corurile Armatei Roşii, ceea ce nu împiedică mulţimea să intoneze cântecul: „Sculaţi, voi, oropsiţi ai vieţii, voi, osândiţi la foame, sus…!“. Cuvintele cu pricina o readuseră pe Sophie la mânia ei sănătoasă de mai devreme, probabil că frigiderul din apartament se golise, băieţii nu se sinchiseau niciodată să cumpere şi ei ceva, şi chiar în clipa aceea unii nu se mai dădeau duşi din barul Tortoni, bând zdravăn. Socialismul era o luptă de zi cu zi, înainte de a ajunge la fraternitate mai era de muncă, de nu cumva peste foarte puţin timp viaţa avea, cu siguranţă, să li se schimbe.

1. Organizaţie paramilitară naţionalistă bască.
2. Rachiu din trestie-de-zahăr.

Vineri, 24 aprilie 1981

La ieşirea de la miting, nu mai ştiau unde-şi lăsaseră scuterele şi bicicleta, unii ziceau s-o ia la dreapta, Antoine, Sophie şi Patrice jurau că era la stânga, dezorientarea le era veselă. Până la urmă, să militeze însemna să facă orice ca să nu fie singuri, era un egoism împărtăşit între fraţi, iar atunci, în împrejurimile prost luminate ale stadionului, se simţeau între prieteni. Caroline rămânea mai în spatele grupului, îi privea, îi vedea ca atunci când îţi aminteşti o secvenţă din viaţă, după mai mulţi ani de când ai trăit-o. Deja simţi un soi de nostalgie la gândul că peste zece ani, peste douăzeci de ani, când avea să rememoreze acel miting, acea seară, urmau să-i revină toate acele imagini, stadionul plin, discursul, fervoarea, totul avea să-i apară intact. Marile momente ale Istoriei sunt depozitarele amintirilor noastre personale. Mica gaşcă din faţa ei depăşi alt grup, vreo cincizeci de militanţi postaţi în faţa unui autobuz aşteptau să li se deschidă uşa, şoferul adormise pe scaunul lui. Ca să-l trezească, cântau în cor imnul partidului socialist de Herbert Pagani, amestec de *Bella Ciao* şi de cântec rusesc: „Să nu mai credem în cântări promise, Aici şi-acum, viaţa s-o schimbăm, Azi ne vom împlini acele vise, Aici şi-acum, viaţa s-o schimbăm...“. Păreau peste măsură de uniţi, adulţi care reluau o partitură învăţată bine, te ducea cu gândul la cântece milităreşti sau la *Ave Maria* în timpul slujbelor, atât că acel cântec era zâmbitor, despovărat de orice gravitate transcendentală.

Începură să cânte şi Sophie, Brigitte şi Patrice, doar că nu-şi mai aminteau toate cuvintele. Caroline era sigură de ceva, mai mult decât un miting, în seara aceea trăise preludiul unei reale bulversări, mai mult decât o revoluţie, începutul unei noi ere. Indiferent dacă bărbatul cu trandafirul era sau nu ales, nimic n-

avea să mai fie ca înainte, cu sau fără Mitterrand în fruntea ţării, cu siguranţă urma să i se schimbe viaţa, următorii şapte ani aveau să marcheze o nouă epocă, mai întâi, fiindcă-şi termina studiile, apoi pentru că urma să fie repartizată la primul ei post, aveau să se adauge corolarele vieţii active, un apartament, un tip, poate o nouă familie, aici, în acel oraş, sau în altul, da, următorii şapte ani aveau să redeseneze tot.

Se întâlniră toţi în apartament. Caroline sosi în urma tuturor. Într-un final, dăduse de bicicletă nu departe de terenurile de tenis, rezemată de grilaj fără lacăt, cineva poate dăduse o tură cu ea, dar n-o furase. Totul lua parte la magia acelei seri, a fraternităţii universale.

Trădătorii care-şi petrecuseră seara la Tortoni tocmai se întorseseră. Toţi erau beţi, şi deşi nu văzuseră nimic din miting, toţi aveau o părere. În primul rând, li se părea demodată ideea de a se afişa cu un trandafir, însemna să flateze poporul de rând, cu atât mai mult cu cât Mitterrand îl ţinea ca un tânăr mire, pe când forţa simbolului ar fi trebuit să vină mai degrabă din contrastul între trandafir şi pumn, ca pe emblema PS, trandafirul trebuia strâns ferm în pumn pentru a arăta că nimic nu opreşte forţele progresului, nici spinii, nici duşmanii.

— Şi totuşi, un bărbat care înaintează către putere, cu un trandafir în mână, nu vi se pare ceva frumos?

— Ce vorbeşti, te duce cu gândul mai degrabă la Wizard decât la Che Guevara!

Xabi şi ceilalţi profitară de ocazie ca să mai servească o dată acelaşi discurs, faimosul triptic: Mass-media, Guvern, Multinaţionale, iată alienarea de care trebuia să se elibereze, iar pentru aşa ceva un trandafir strâns în pumn n-ar fi fost de-ajuns. Anton nu spunea nimic. Ascultându-i, pe Caroline o cuprinse în sfârşit grija de fratele ei, poate era pe mâini rele, aşa că, decât să le răspundă cu privire la Wizard şi multinaţionale, îi întrebă dacă ştiau pe unde umbla Constanze şi de ce nu revenea în seara aceea. De răspuns, îi răspunse Anton:

— De unde ai vrea să ştiu eu? Noi, germanii, nu ne spionăm unul pe altul.

Atunci certurile se reaprinseră de mai mare dragul, cei mai

radicali denigrând fascinaţia pentru mitinguri, nişte slujbe făcute pentru adormirea popoarelor. În răspăr, Patrice şi Marc vorbiră despre Rocard, cel mai bine înarmat, după părerea lor, să bată dreapta, fără să vrea pecetluiră un compromis, făcându-i să râdă pe toţi, astfel încât nimeni nu mai ştia cum stătea, iar ca să-i destabilizeze de tot, Anton şi Xabi îi serviră cu două pahare mari de gin tonic… Atunci sună telefonul. Trecuse bine de miezul nopţii. Sophie ridică receptorul. Cum persoana de la capătul firului nu se arăta prea prietenoasă şi mai vorbea şi germană, îl chemă pe Anton. Zarva se domoli, fiecare ciulind urechea ca să afle cine putea fi, cu atât mai mult cu cât Anton părea serios şi puse foarte repede receptorul în furcă, apoi reveni în încăpere şi se năpusti spre Xabi şi Gerhard, şi pe muteşte îşi luă fiecare geanta şi lucrurile şi ieşiră fără să sufle o vorbă. Ceva mai târziu, pe la unu dimineaţa, răsună un tropăit de paşi pe scară, paşi repeziţi şi grei, semn că un grup de bărbaţi urca în mare grabă cele două etaje, uitându-se pe fereastră Caroline văzu vehicule de jandarmerie parcate pe stradă, apoi se auziră bubuituri în uşă, pumnii băteau ritmic, şi o voce foarte puternică le ordona să deschidă.

Sâmbătă, 25 aprilie 1981

Dimineaţa, cutia zăcea în iarbă, în spatele maşinii, îmbibată de ploaie. În noaptea aceea, cedând tentaţiei, Constanze şi Alexandre făcuseră dragoste în 4L-ul prea îngust, începuseră să se sărute uşor pe parcursul compilaţiei desuete din Simon & Garfunkel. După aceea, Constanze scosese ultimul album Talking Heads, caseta era pe jumătate derulată, iar ea fusese nevoită să dea înapoi banda maro cu vârful arătătorului, ceea ce prilejuise un timp mort ciudat, în care nu se mai auzea decât răpăitul sinistru al ploii. Odată caseta pusă, cu volumul la maximum, totul se ambalase. Acum nu mai voiau doar să se sărute, ci să se atingă, să se muşte, să-şi aţâţe trupurile cu limba, cu mişcări din şale, doar că-n atât de puţin spaţiu le venea tare greu să scape de haine, gesturile le erau împiedicate, dar opreliştea-i întărâta şi le sporea dorinţa. Atunci Alexandre, orbit de ardoare, deschisese haionul dând afară cutia mare, doldora de fluturaşi, care-i priva de spaţiu, atunci se putură întinde şi făcură dragoste pe Talking Heads, amândoi electrizaţi de ritmurile primitive, îndrăciţi de refrenurile vocale repetitive, o muzică în care te trezeai captiv ca într-o transă.

Alexandre se trezi la primele licăriri ale dimineţii, neîndrăznind să se clintească, de teamă să n-o trezească pe Constanze. La ora opt ea încă dormea, cu capul înfofolit în amalgamul de pulovere şi de saci care le servise de perne. Îi privi trupul lung şi delicat. Era agăţată de el, la cel mai mic gest ar fi trezit-o, cu atât mai mult cu cât se făcuse frig. Dacă s-ar fi desprins de ea, ar fi smuls-o din somn. Ploaia nu contenise, era blândă acum, Alexandre o vedea ca pe o aliată, era una dintre acele ploi de primăvară care adăpa regnul vegetal în plină creştere, una dintre acele ploi care îmbibă plantele şi care fac

bine pe loc grâului, lucernei şi ierburilor de pe izlaz. Alexandre bănuia că în clipa aceea părinţii lui binecuvântau ploaia, probabil desfundau toate scurgerile spre rezervele de apă şi cisternă, dar mai ales se întrebau unde li se putea afla băiatul, de ce nu se întorsese ieri-seară de la stagiu. Ştia că aveau delicateţea să nu-i pună întrebări la întoarcere, dar şi că aveau să fie botoşi tot weekendul.

Alexandre se ridică dintr-o mişcare, se uită afară şi descoperi cutia de care se descotorosise, atât de udă, încât totul fusese compromis. Înăuntru, miile de fluturaşi se strânseseră într-un morman de hârtie care şiroia de cerneală. În clipa aceea, Constanze deschise un ochi. Urmărind privirea lui Alexandre, păru să-şi dea seama unde se aflau, de parcă uitase de spaţiul cu desăvârşire liber şi gol din jurul lor. La rândul ei se ridică şi zări cutia care zăcea, răsturnată pe o parte.

— Ce-am făcut!

— Dragoste.

Se gândi câteva clipe la acel răspuns, de netăgăduit… Cu natura, de care îi păsa atât de mult, intrase abia acum în comuniune pentru prima dată, iar acea experienţă inedită i-o datora băiatului cu miros de copaci. În timp ce simţea c-o fură somnul, se răzgândi şi se ridică, dintr-un zvâcnet.

— Dumnezeule, Alexandre, trebuie să dau un telefon!

— Ce, aici, acum?

— Noaptea trecută am crezut că…

— Că?

— Nimic, trebuie să dau un telefon imediat.

— Dar, Constanze, nu se poate, sau ar trebui să ajungem până la o casă, să găsim o fermă, nu ştiu unde…

— Nu, nu, trebuie să găsim o cabină, nu pot telefona din casa cuiva.

— Dar cui trebuie să-i telefonezi?

Constanze nu răspunse, privi peisajul din jur, redescoperi crângul, dealurile păreau să alerge până la Atlantic sau la Pirinei, apoi se lungi uşor, cu ochii închişi.

— Ştii ceva, nu ne clintim de aici… Nu ne mai clintim niciodată de aici.

Alexandre ştia că n-ar fi fost cinstit să-i spună „da“, dar şi mai

crud ar fi fost să n-o aprobe. Dintr-odată, păru înnebunită şi tensionată.

— Alexandre, mă sperie.

— Cine?

— Ceilalţi, Anton, Xabi, toţi…

— De ce?

— Simt că vor face ceva cu ocazia alegerilor.

— A, bine, dar ce anume?

— De fapt, nu ştiu.

Alexandre se temea că o înţelege. Din nou îi reveni imaginea kilelor de bobiţe albe ce-l aduseseră aproape de Constanze, mai aproape nici că se putea.

De data asta, ea se ridică de-a binelea şi ieşi într-un suflet din maşină, cuprinsă parcă iar de o misiune, chiar trebuia să dea un telefon, dar mai întâi trebuia să se ocupe de cutie, era exclus s-o lase aşa, pe câmp.

— Alexandre, ce facem cu toţi fluturaşii ăştia?

— După părerea mea, nu putem nici să le dăm foc, nici să-i aruncăm în apă, iar să-i împărţim nici atât…

— Nu, nu glumi, dacă suntem prinşi cu aşa ceva…

Înainte să se pună în mişcare, se căzniră să urce cutia la loc în portbagaj, manevră cu atât mai delicată cu cât se înmuiase, neoferind pic de priză şi cântărind de zece ori mai mult. Apoi, fără să mai aştepte, porniră din nou de-a lungul drumului, cu cutia inertă în spatele lor. Alexandre ştia că, pentru a găsi o cabină telefonică aveau de făcut kilometri, poate chiar să ajungă la Lauzerte. Dacă s-ar fi îndreptat vremea, de acolo, de sus, cel puţin, cu vederea panoramică până dincolo de meterezele dealurilor, avea să fie frumos. Dar Constanze se gândea acum la altceva, plimbarea lor îşi schimbase tonalitatea, deşi el încă ţinea să-i arate peisajul. Conducând, el aruncă o privire spre ea, dar nu mai era atentă la decor şi părea cuprinsă de gânduri obscure. Lui i-ar fi plăcut s-o apuce de mână, să-i zâmbească, dar se temea să afişeze cea mai mică atitudine de îndrăgostit lulea, se strădui să-şi reprime orice gest către ea, cum ar fi fost s-o mângâie pe obraz ori, mai rău, s-o sărute. Înţelesese că fata aceea era sălbatică, fugea de orice oprelişte, libertatea era, la ea, ca buclele ei blonde, sărea în ochi.

Deşelat de greutatea lor şi a cutiei, 4L-ul sui, pufnind, până-n piaţa satului. Acolo se aflau o biserică, două cafenele şi o cabină telefonică, ocupată de o bătrânică. Constanze se proţăpi în faţa ei ca să ţină rândul. Mamaia de la aparat vorbea tare şi voia să i se repete tot. Alexandre se instală la Café du Commerce şi comandă două cafele mari cu caimac. Pentru cornuri trebuia să meargă la brutărie. Ziare aveau la tutungeria de peste drum. Puse cele două farfurioare peste ceşti ca să păstreze cafeaua caldă şi plecă la brutărie. Constanze îl urmări cu privirea, în timp ce el, la rândul său, o privea cum aşteaptă, se observau ca doi iubiţi îndepărtaţi. La brutărie totul mirosea bine, luă cornuri, două brioşe, în fond habar n-avea ce-i plăcea ei. Când împinse uşa tutungeriei care ţinea şi ziare, clinchetul acesteia îi făcu să se întoarcă pe cei trei clienţi care stăteau de vorbă în faţa casei de marcat. Se îndreptă spre peretele cu ziare şi se lăsă din nou prins din urmă de angoasa de a auzi vorbindu-se despre azotatul lui, consultă ziarele unul câte unul, toate titlurile spuneau că lumea era un butoi cu pulbere, colonelul Gaddafi încerca să coalizeze ţările arabe ca să protejeze Libanul de Israel, preşedintele Reagan îşi revenea încet după tentativa de asasinat săvârşită de un înnebunit după *Taxi Driver*, la Belfast un băiat de cincisprezece ani murise dintr-un glonţ de plastic tras de forţele de ordine, în Italia, la opt luni după zecile de morţi din atentatul de la Bologna, indiciile se mutaseră de la Brigăzile Roşii la Loja P2[1]. În Franţa, optzeci de morminte din cimitirul evreiesc din Bagneux fuseseră acoperite cu graffitiuri antisemite, vântul avea să sufle tot din nord şi să înteţească frigul, mâine la ora 20.00, graţie calculatorului CII Honeywell Bull, se va afla rezultatul primului tur de scrutin, treizeci şi şapte de milioane de francezi vor fi votat deja şi aveau să se ştie cu exactitate toate scorurile la secundă, dar în toate astea nici vorbă de explozie prin preajmă, nimic despre Golfech, nici despre Agen, nici despre Toulouse, nimic…

— Ce anume căutaţi, rezultatele de la cursele de cai?

— Nu, doar mă uit.

— Totuşi, n-o să-mi citiţi toate ziarele aici!

Ca să nu bată la ochi, Alexandre cumpără cele cinci-şase titluri pe care tocmai le răsfoise, apoi se întoarse la cafenea. Patronul se gândi să le reîncălzească la aburi cele două cafele cu caimac, jetul

scoase un vuiet infernal. În piaţă, situaţia bătea pasul pe loc, Constanze încă aştepta în faţa cabinei.

— Poftiţi, vor fi mai bune calde.

— Mulţumesc.

— Auziţi, prietena dumneavoastră poate veni să telefoneze de la tejghea, dacă vrea.

— Nu, cred că vrea să sune în străinătate.

— Atunci, evident, e altceva, dar, mare grijă, înghite fisele ceva de speriat. În acelaşi timp, depinde unde vrea să sune.

— Nu ştiu, cred că în Elveţia.

— Atunci mai bine i-aţi duce cafeaua, fiindcă mamaie Cadelle e fudulă de urechi şi asta poate să dureze…

— Vă mulţumesc, e-n regulă.

Alexandre deschise ziarele, dar tăcerea îl stânjenea. Avea senzaţia că patronul spiona tot, din spatele barului.

— Nu sunteţi de pe-aici?

— Nu, din Corrèze.

— Totuşi, aveţi maşina înmatriculată cu 46, nu-i număr de Corrèze, nu?

— Aşa-i, dar nu-i maşina mea.

Alexandre se felicită că-l îmbârligase pe patron. Aşa era cel mai bine. La ţară, cum faci vreo douăzeci de kilometri, se găseşte mereu cineva să te-ntrebe de unde vii, la douăzeci de kilometri de casă eşti deja un străin.

Băbuţa închise, în sfârşit. Înainte să iasă din cabină adună o grămadă de fise de pe poliţă şi le puse în geantă, fără nici o grabă. Constanze intră imediat în locul ei. Alexandre se uită la ea. Observă că înainte să bage degetul în disc, ea îşi consulta carnetul de adrese, deci nu suna la apartament, ci la un număr la care suna rareori, încercă să desluşească în atitudinea ei ceva care să indice ce fel de apel era. Părea nervoasă. Apoi puse telefonul în furcă, căută iar în carnet, formă iar numărul, sau poate un altul.

Alexandre se cufundă din nou în ziarele lui, parcurse paginile regionale din *La Dépêche*, un Renault 12 lovise un mistreţ pe şoseaua departamentală spre Montcuq, doi răniţi uşor, fotografia arăta maşina, nu răniţii şi nici mistreţul. Un marfar lovise un camion pe o trecere la nivel, pe linia Brive-Toulouse. O basculantă cu pietriş se răsturnase în cariera dinspre Caylus, o băcănie

ambulantă fusese jefuită la Villefranche. Spectaculosul rămânea limitat. Deschizând *France-Soir* dădu peste fotografia unei explozii gigantice urmate de un articol lung, o bombă de mare putere explodase în ajun la universitatea din Berlin, pagubele erau considerabile. Încremeni, întrebându-se dacă de aproape sau de departe Anton putea avea o legătură. Fără să izbutească să se concentreze, reţinu doar că un extremist apropiat de Fracţiunea Armata Roşie făcuse greva foamei în celulă, că fusese hrănit forţat şi că asta-l omorâse. Urmase o săptămână de răzmeriţe în Berlinul de Vest, sute de tineri şi de antinucleari care stăteau fără forme legale manifestaseră neîncetat, erau toţi îmbrăcaţi în negru şi se adunau într-un ghem negru, presa îi botezase *Schwarzer Block*, aruncau cocteiluri Molotov în magazine şi dădeau foc băncilor, până la acea bombă gigantică…

— N-arată deloc bine, nu-i aşa?

Alexandre tresări. Patronul stătea în picioare în spatele lui. Închise ziarul, dar patronul continuă să comenteze, îi amintea de revoltele din Brixton de săptămâna trecută, un cartier din Londra transformat în Belfast timp de patru zile, sute de răniţi şi imagini de război în capitala Doamnei Thatcher, şi mai ales teama să nu ia foc toată Londra…

— Acum bubuie peste tot, o să se ajungă la revoluţie, ascultaţi-mă pe mine, mai bine ar chema armata să-i lichideze pe toţi derbedeii ăştia…

Alexandre nu îndrăzni să răspundă, patronul aştepta să-l aprobe, dar el n-o făcu. Omul se întoarse după tejgheaua lui. Alexandre împături toate ziarele în faţa lui, nu înţelegea rostul tuturor acelor violenţe, al acelei mânii, al lumii atât de diferite de lumea lui, din faţa lui, după chipul şi asemănarea acelui sat cu dealuri profilate în depărtare. Totul se bătea cap în cap. Aruncă o privire către mica piaţă deschisă, către casele cu arcade, către satul liniştit, aici la ţară era la adăpost, fiindcă oraşul era locul comun al tuturor acelor violenţe, oraşul lega toate acele drame, Londra, Berlin, Bologna, Belfast, Washington, Beirut, Kabul…

Constanze era tot la telefon. Dintr-odată i se părea tare departe, diferită în toate privinţele. De fata aceea ar face bine să se desprindă. S-o lase baltă. Cel mai bine ar fi să se poarte de parcă n-a întâlnit-o nicicând. Fără să vrea, ea-i reamintea de

pagina dublă din *France-Soir*, clădirile prăbuşite, revoltele din Berlinul tăiat în două. Nimic binefăcător în acele lucruri. Din slăbiciune se gândi iarăşi la Bertranges, la vacile lui, la izlazuri, la bunicii care trebuiau ajutaţi cu zarzavaturile, la cei opt viţei abia fătaţi, acolo era locul lui, lângă ei. Niciodată n-ar fi trebuit să se vâre în povestea aia, toate lucrurile alea nu-l priveau.

Constanze închise nervoasă uşa cabinei, se îndreptă spre cafenea, dar dintr-odată se întoarse. Se chinui din nou să deschidă uşa vitrată, uitase ceva, apoi reveni spre el. Se vedea din prima că nu era de prin partea locului, mai întâi fiindcă era blondă, şi-apoi din felul ei de-a fi, de a merge.

— E tare frumoasă fata, nu-i aşa?...

Alexandre se întoarse, patronul îşi ştergea distrat paharele în spatele barului, uitându-se şi el tot afară.

— N-aţi putea da drumul la radio, sau să puneţi nişte muzică, ceva?

— Cum doriţi.

Patronul porni aparatul cel mare de radio şi învârti rotiţa până ce găsi un post care dădea muzică, *Dancing Queen* de ABBA, un şlagăr febril de club de noapte care, în acel decor, căpăta accente extrem de matinale.

Văzând figura crispată a lui Constanze, Alexandre pricepu că probabil se petrecuse ceva, aşa că, decât să rişte ca patronul să le audă conversaţia, ieşi după ea, iar ea-i căzu în braţe.

— Alexandre...

— Ce e?

— Nu mă pot întoarce la Toulouse...

— Ce se petrece?

— Poliţaii au venit la apartament, sunt sigură că-i căutau pe Anton şi Xabi.

— Dar Caroline e bine?

— Nu ştiu.

— Şi zici că nu-i din cauza fluturaşilor?

— Nu, Alexandre, nu.

Se aşezară amândoi la una dintre mesele de pe terasă. Constanze părea dintr-odată abătută, copleşită de o lehamite, de o nevoie de a se destăinui. Alexandre aruncă o privire înăuntru, patronul trona tot în spatele barului, probabil supărat că nu

auzea ce vorbesc.

— Ştii, eu una nu vreau complicaţii. Tot ce vreau eu e să nu fie centrala, atât… Dar violenţa lor, bombele, toate astea, nu le vreau, ne fac rău, înţelegi.

— Înţeleg, Constanze.

— Nu, nu-nţelegi, n-ai cum să înţelegi, ce-i întărâtă cel mai mult este să provoace, să provoace pentru a stârni ura, ura poliţailor, ura statului, de fapt visul lor e ca totul să ia foc, dar de ce, de ce?… Violenţă, Alexandre, nu vreau.

El o luă pe Constanze în braţe, încercă să se arate liniştitor când de fapt ea-l răscolea, dar ea părea atât de neajutorată, încât nu se vedea lăsând-o de izbelişte şi să le întoarcă spatele tuturor acelor încurcături.

— Înţeleg, Constanze. Înţeleg chiar perfect.

— Alexandre, trebuie neapărat să iau aer, acum nu mă pot întoarce în apartament, nu vrei să mă duci la tine acasă?

— Păi…

Nu luase asta în considerare, nu şi-o imagina pe Constanze la Bertranges, nici o clipă… Între privirile părinţilor şi întrebările surioarelor lui, şi Caroline care ar risca să afle, era ceva de negândit.

— Deci?

— Da, da, dacă vrei.

— Eşti sigur?

— Nici o problemă.

Când se întoarseră în cafenea, patronul avu impresia că vede un cuplu împăcat, un foarte tânăr cuplu zguduit de o criză trecătoare, nimic mai mult.

— Ia spuneţi, dacă vreţi, vă mai pot încălzi o dată cafelele.

1. Propaganda Due, lojă masonică secretă din Italia.

Duminică, 26 aprilie 1981

O duminică electorală este o zi în care nehotărârea pluteşte în aer, orele par dilatate, iar timpul, în stare gazoasă. La fel ca de revelion, întreaga naţiune îşi dă întâlnire în acelaşi punct, la ora 20.00, pentru anunţarea rezultatelor. La Bertranges, atmosfera era şi mai ireală decât prin alte părţi. Atenţia se îndrepta mereu asupra blondei înalte, cu bucle. Prezenţa ei era suficientă ca să facă weekendul excepţional, ea era atracţia, dar şi Alexandre, de obicei aşa discret, el care nu spunea niciodată nimic despre viaţa lui şi care-şi ascundea mereu prietenele, iată că nu numai că le arăta tuturor că avea iubită, dar mai şi apăruse cu ea pe nepusă masă, fără să le spună măcar cât timp avea să rămână. Părea o nebunie.

Pentru o zi de duminică, prânzul nu avea nimic extraordinar, dar aşa îl vedea Constanze. Pe chiuvetă tronau un bol mare de cartofi cu vinegretă şi altul cu ghiveci, iar în cuptor se făcea un pui mare ce răspândea în casă arome de crocant.

— Copii, trebuie pusă masa!

Nu se ştia niciodată cui îi era adresată invitaţia, asta-i partea bună când sunt mai mulţi fraţi, fiecare poate să creadă că ordinul îl vizează, sau să-şi spună că li se adresează celorlalţi.

Alexandre le auzi pe cele două surioare ale lui întrecându-se să pună farfuriile şi tacâmurile. El dădea o tură prin grădină cu Constanze. Îşi petrecuseră noaptea în aceeaşi cameră, Constanze nu văzuse în asta decât ceva foarte normal, pe când Alexandre se simţise tare stânjenit faţă de surorile lui mai mici, şi mai ales faţă de părinţi. Era cu atât mai încurcat cu cât observa cum înmugurea la ei un fel de uşurare, satisfacţia intimă de a-şi spune că fiul lor găsise în sfârşit o femeie, o fată care, poate, ar fi gata să-şi ducă traiul acolo. Din acea clipă, nu l-ar mai pune în

încurcătură gândul de a rămâne la fermă, de a-şi face viaţa acolo, cum o făcuseră dintotdeauna până atunci cei dinaintea lui.

Constanze vru să prelungească plimbarea mergând de-a lungul pajiştilor, Alexandre nu îndrăzni să i se împotrivească, de altfel, nu sufla o vorbă. Starea de disconfort i se trăgea de la toate îndoielile care-l sfredeleau, repetându-şi că, dacă fata aceea se afla acolo chiar atunci, era mai ales ca să fugă de încurcăturile din Toulouse. Ca să stea la distanţă de descinderea poliţiei. Nimic altceva n-o interesa, probabil, la Bertranges în afara siguranţei de a se ascunde într-o fermă pierdută la capătul unui drum de negăsit. Alexandre ezita să-i împărtăşească îndoielile lui, s-o întrebe direct, „Constanze, care-i motivul adevărat pentru care eşti aici?“, îi era prea frică de răspuns, care ar fi putut spulbera magia clipei. Totuşi, era ceva să se plimbe de-a lungul pajiştilor cu ea, de-a lungul gardurilor vii recucerite de primăvară, îl tot întreba cum li se spune tufişurilor sau ierburilor, arbuştilor îmbibaţi de ploaie şi de sevă, la fel cu păsările, şi de fiecare dată el ştia. Ea îl luă de mână din mers, iar lui îi fu limpede că nu se prefăcea, fiindcă-i strângea mâna cu putere, de parcă se agăţa de ea. În acel decor, era uimită de tot, nu ştia nimic despre copaci, nici despre plante, nici despre cântecele păsărilor, înainta prin natură ca printr-o lume necunoscută, descoperind totul cu aerul unei copile într-o lume fermecată. Spre deosebire de ziua precedentă nu mai era nici tristă, nici agitată, pur şi simplu se lăsa îmbarcată într-o fabuloasă paranteză, transportată de duminica în levitaţie.

— Alexandre, eşti supărat pe mine?

— Pentru ce?

— Pentru că ţi-am, cum se spune în franceză, ţi-am cam forţat mâinile…

— Nu, *mâna,* se spune a forţa *mâna* cuiva.

— Deci?

Din nou Alexandre nu răspunse. În fond, nu ştia la ce gen de riscuri se expunea, găzduind-o. Dacă jandarmii din Toulouse şi-ar fi pus în minte să-i dea de urmă, sigur ar fi ajuns până la fermă şi ar fi făcut legătura cu îngrăşământul. Zărind ferma de departe, matricea solidă de unde se trăgea întreaga familie, Alexandre fu supărat mai ales pe el, primul care trişase în poveste el era.

La prânz, mai mult decât în seara de dinainte, atmosfera era stranie. Agathe şi Vanessa păreau încă intimidate de acea tânără, acea adultă care le depăşea în orice, cu atât mai mult cu cât radioasa străină îi fascina nespus pe părinţi. Accentul care-i amplifica zâmbetele, dezinvoltura ei de fată emancipată, totul dădea de ştire că sosea de pe altă planetă. Părinţii o priveau cam ca pe o extraterestră, în primul rând fiindcă era originară din acea Germanie improbabilă aflată de cealaltă parte a Zidului şi nu le venea să creadă că maică-sa şi bunicii ei locuiau în imensa pată roşie care se vedea pe mapamonduri, blocul sovietic de care se temeau să nu se reverse cândva peste lumea liberă, cu atât mai mult cu cât, de trei săptămâni, Armata Roşie se dezlănţuia în Afganistan, imaginile erau teribile, roşul devenea mai inflamabil ca niciodată. Fata aceea întrupa o întreagă realitate geopolitică în faţa lor, aşadar, lumea aceea aparte chiar exista, şi deşi Constanze n-avea nici o problemă să vorbească despre familia ei, ea se simţi cuprinsă de un sentiment de ruşine, o vinovăţie în descrierea realităţii. Se crezu chiar obligată să spună c-o putea vedea pe mama ei oricând voia, aceasta lucra pentru echivalentul est-german al SNCF, iar oamenii din Est care lucrau în transporturi aveau acces în Berlinul de Vest, de altfel ea însăşi, dacă ar fi dorit, ar fi putut merge în Est chiar de mâine şi s-ar fi putut întoarce, minimaliza lucrurile fiindcă se simţea un pic ruşinată că venea din ţara aceea toxică… În acel capăt de masă, Constanze ocupa tot spaţiul. Fără să ştie, îi luase locul lui Caroline. În ochii tuturor, era o apariţie neobişnuită, o soră mai mare, doar Alexandre o mai vedea când şi când ca pe o pasăre vestitoare de nenorociri.

La jurnalul de la ora 13.00 se arătară imaginile cu candidaţii care votau. Preşedintele Giscard d'Estaing la Chanonat, un sătuc pierdut din Puy-de-Dôme, Chirac într-un sat de la margine de tot în Corrèze, Debré îşi făcuse datoria la Amboise, Crépeau în La Rochelle, apoi alţii la Poitiers sau prin alte părţi, în timp ce Mitterrand încă era aşteptat în cotlonul lui uitat de lume din Nièvre, fiecare îşi trăgea forţa din sevele pământurilor de obârşie, semn că din pământ îşi trăgea un Preşedinte forţa şi legitimitatea, ca să fie ales trebuia mai întâi să-şi valideze parcela de umanitate plămădită din acelaşi lut cu poporul, din acelaşi pământ. Cu cât

deveneau mai citadini oamenii politici, cu atât mai de la ţară se dădeau.

Chiar atunci, pretutindeni sub cerul înnorat se juca viitorul ţării. Franţa alegea, şi la oraş, şi la ţară cetăţenii mergeau la secţia lor de votare. Buletin cu buletin, fără ca măcar să-şi dea seama, oamenii reorientau cursul Istoriei, avântându-se în aventura socialismului, poate chiar a comunismului, votând cu Marchais, sau poate preferau securitatea întorcându-se către preşedintele aflat la final de mandat, în primul tur totul rămânea deschis. La ora aceea, nimeni nu ştia. Chiar şi acolo, aşezaţi la masă, simţeau chimia stranie ce impregnează duminicile de alegeri şi capătă adesea forma unei melancolii anticipate sau a unei încrederi nelinişțite.

Duminică, 26 aprilie 1981

Când Caroline sună la sfârşitul mesei, lui Alexandre îi veni tare greu să-i facă pe ai lui să respecte înţelegerea. Nu voia să-i spună despre prezenţa lui Constanze, se temea ca soră-sa să nu cumva să fie geloasă, să se supere pe el că nu-i ceruse voie să iasă cu colocatara ei. Iar Constanze nu voia să se ştie la Toulouse unde era. Totuşi, cele două surori lăsară să se înţeleagă, prosteşte, că ştiau unele lucruri ceva mai puţin cunoscute, făcând pe misterioasele, întrebând-o pe sora lor mai mare dacă bănuia ce lucru incredibil se petrecea aici, da, chiar aici, la fermă… Însă la celălalt capăt al firului Caroline nu asculta cu adevărat, nu bănui nimic, era prea agitată şi anxioasă, copleşită de emoţia partizană, dar şi de altceva, o tensiune pe care o ţinea sub tăcere, le spuse doar că de două zile nu mai pusese geană pe geană din cauza unor probleme din apartament. În orice caz, deocamdată, tot ce aştepta era să se facă ora 20.00 ca să afle, în sfârşit.

La momentul cafelei, la ora 14.00, cerul se lumină de o strălucire formidabilă: un soare perfect rotund strălucea pe un albastru nou. Toată lumea se ridică de la masă şi se pregăti să iasă. Mama se îndreptă spre grădină, cu puştoaicele după ea, tatăl, în schimb, spuse că trebuia să profite de vreme ca să dea la o parte copacul care căzuse mai la vale, pe drumul către moară. Alexandre simţi în vorbele tatălui un fel de indicaţie, aşa că se duse în şopron după drujbă. Constanze rămase în prag fără să ştie după cine să se ia, mai neajutorată ca niciodată. Alexandre îi citi în privire o nelinişte de orfană, cea a unei copile singure pe un peron, după ce trenul tocmai plecase. Se întrebă dacă, la urma urmei, ea nu-şi căuta cumva o familie adoptivă, un mediu potolit, cu fiinţe apropiate, iată, poate, ce-i lipsea. Îi făcu semn să vină cu el şi cu tatăl lui, iar Constanze alergă să urce, alături de ei, pe

tractor.

Coborâră spre izlazuri pe drumeagul de pământ. Zgâlţâielile uimitoare o făcură pe Constanze să râdă. Apoi tatăl începu să taie copacul cu drujba şi-l lăsă pe Alexandre să mâne vitele pe alt izlaz. Constanze descoperi zgomotul de coasă pe care-l fac vacile când retează cu limba o iarbă prea lungă, cosind tulpinile mustoase, un zgomot puternic şi sălbatic. Dintr-o creangă moartă improviză un băţ şi împreună cu Alexandre mânară turma spre izlazul de mai la deal. Viţeluşii păreau blânzi ca nişte jucării de pluş, Constanze nu îndrăznea să se apropie de ei din cauza privirilor pe care i le aruncau mamele lor, Alexandre o ajută să mângâie unul, apoi altul, ea-şi dorea să-i îmbrăţişeze, aveau gene lungi, emoţionante, care le tiveau ochii mari, uimiţi. Niciodată nu ţinuse un animal aşa de mare în braţe, era ceva extraordinar şi duios. Se ridică şi închise ochii ca să tragă, adânc, aer în piept. Alexandre o privi, fascinat de cum i se întindea bluza peste sâni.

— Ştii, dacă revii peste două luni, izlazul va fi năpădit de mireasma de mentă proaspătă, va fi acoperit de milioane de floricele de izmă sălbatică…

— Pe bune?

— Da, peste vară toată coasta e acoperită de milioane de flori albastre, când păşeşti prin ele e ca şi când ai pluti pe un ocean de mentă proaspătă…

— Nu te cred.

— Întoarce-te în iulie şi vei vedea…

Alexandre contemplă pajiştea foarte deasă, măcar în acea privinţă avea conştiinţa împăcată, îşi folosise bine azotatul de amoniu. Şi dacă Anton şi ceilalţi se foloseau de substanţă ca să fabrice bombe, el o răspândise peste câmpurile de trifoi şi de raigras, dându-le azotul necesar la ieşirea din iarnă pentru a le stimula noua creştere. Şi ţinând cont că luna martie fusese călduroasă, iar luna aprilie un pic răcoroasă, dar fără prea mult vânt, ambele cu multă ploaie, iarba era mai mustoasă ca niciodată, iar trifoiul foarte zaharat.

Constanze rămase surprinsă să-l vadă rupând firele de iarbă şi apoi muşcându-le, el îi spuse că nu toate ierburile semănau, dar aceea era excelentă, aveau cu ce hrăni vacile fără să adauge prea mult porumb, ei nu se numărau printre crescătorii care-şi

îndoapă vitele cu proteine cum sunt îndopaţi halterofilii de la Jocurile Olimpice de la Moscova sau Arnold Schwarzenegger.

Constanze trăia un fel de zi de neînchipuit, şi totuşi acum vorbea despre întoarcere, în seara aceea trebuia să revină la Toulouse, nu mai putea sta fără să ştie ce anume se petrecuse, se temea pentru ei, Anton, Xabi, Gerhard şi ceilalţi, dar mai ales se temea pentru ea.

La ora 17.00 toată lumea era acasă. Puştoaicele îşi luară gustarea, înmuiau nişte biscuiţi Pailles d’or într-un Nesquik rece, o fericire. Constanze privi din nou telefonul mult prea vizibil, chiar trebuia să plece. Părinţii îl bătură pe Alexandre la cap s-o ducă înapoi la Toulouse cu GS-ul, în ochii lor ea era deja la fel de preţioasă ca o noră. Dar Constanze voia să se întoarcă cu trenul, ştia fără s-o spună că era mai prudent pentru el. Înainte să plece către gara din Gourdon, se uitară la orarul SNCF din tabelă, fără să-şi dea seama că era cel de iarna trecută. Doar la faţa locului pricepură că trenul de 18.56 nu exista, de la Paşti pleca la ora 19.27. Cum nu era bistrou, nici bufet, nici altceva, aşteptară în maşină, în faţa gării pustii.

Constanze profită de timpii morţi ca să-i spună că acele trei zile îi făcuseră un bine inimaginabil, timp de trei zile se simţise uşoară, ca plutind, înconjurată de fiinţe simple, sincere, deloc parşive. Alexandre căută să-i citească în ochi ce anume voia să spună cu adevărat. În naivitatea lui aştepta ca ea să-i facă o declaraţie, dacă nu cumva ar fi trebuit el să îndrăznească. Dar aşa ceva nu se putea. Constanze nu deschise subiectul, aşa că şi el se strădui să facă la fel. Dacă ar fi dat glas ideii de a se revedea, ori ar fi pomenit deja de weekendul viitor, simţea că ar fi speriat-o. Era o fire prea liberă ca să se ataşeze de oricine. Totuşi, ea se apropie de el, ea fusese cea care îşi puse capul pe umărul lui. Alexandre se arătă puternic, nu cumva să lase impresia că l-ar fi rănit sau dezamăgit plecarea ei.

În timp ce mergeau spre peronul 2, el izbuti să-şi consolideze indiferenţa, la urma urmei, ea avusese parte de ce voia, venise la fermă ca să fugă din Toulouse, se pitise cât să treacă furtuna.

— Alexandre, pari cu mintea în altă parte…

Bătrânul automotor roşu pe pneuri intră în gară cu mare

zarvă. Chiar oprit, motorul termic făcea la fel de mult zgomot, degajând un fum cald şi tare murdar. Constanze urcă pe prima treaptă a vagonului, apoi se întoarse spre Alexandre de parcă dintr-odată avea o grămadă de lucruri să-i spună.

— Când o s-o văd pe Caroline, voi fi obligată să-i spun că am venit…

— Nu, dacă nu-i spun eu, o să-mi frece ridichea luni întregi, Caroline nu va suporta gândul că n-am pus-o la curent înaintea tuturor, aşa e ea.

— Dar, Alexandre, un secret este cu neputinţă de păstrat, şi-apoi, oricum, nu-i un secret, nu-i nimic rău în faptul că ne vedem, nu-i aşa?

Şeful de gară primea nişte cutii pe care i le aducea mecanicul, discutau amândoi şi nu păreau de acord. Constanze coborî din nou pe peron, se apropie de Alexandre, încercă să vorbească în şoaptă, în pofida vacarmului şi a faptului că nu era nimeni în jurul lor, nimeni în tren, ea avu grijă să nu vorbească tare.

— Alexandre, trebuie neapărat ca ea să afle că am venit la fermă, trebuie să afle toată lumea.

— Dar de ce?

— Pentru tine, Alexandre. Dacă e să fie o anchetă, poliţaii vor ajunge până la fermă, şi cum toată lumea va şti că ieşim împreună, poliţaii vor crede că eu ţi-am furat îngrăşământul, înţelegi, dacă ajung până la fermă, vor ajunge până la mine, înţelegi?…

Alexandre rămase ca lovit de trăsnet, descoperind că şi ea ştia de îngrăşământ. Ea-l luă în braţe, cuprinsă de un elan de bunătate, dar şi de dragoste. El era buimăcit de ceea ce tocmai auzise. Te pomeneşti că ea ştia totul de la bun început. Gaşca aia era un bârlog de mari conspiratori. El îşi cufundă capul în pletele ei blonde ca să înăbuşe orice întrebare, îşi dădea prea bine seama că fata aceea n-avea nici o treabă cu el, dar nu se putu abţine…

— În weekendul următor, Caroline va fi acolo. Dar peste cincisprezece zile e al doilea tur de scrutin, ea va fi la Toulouse, atunci ai putea veni, nu crezi?

Fără să-şi slăbească strânsoarea, Constanze îi şopti doar un „da“.

— Da…

— Mă suni?

— Promit…

Un fluierat strident îi desprinse din îmbrăţişare. Alexandre îi aruncă o privire şefului de gară, n-avea nici un rost să fluiere aşa de tare, de nu cumva o făcuse dinadins, ca să-i sperie. Automotorul îşi opinti motorul, scuipând şi mai mult fum, Constanze îşi flutură mâna spunând ceva, poate „pe curând“, sau dimpotrivă. El realiză, cu spaimă, că singurul număr unde putea da de ea era acelaşi cu al surorii lui, nu ştia nici măcar cum îl cheamă pe tatăl ei, sau ce nume are maică-sa, adresa lor nici atât n-o cunoştea, în afară de apartament habar nu avea unde să dea de ea. Din acea clipă avea să atârne de apelul ei telefonic.

Sâmbătă, 9 mai 1981

În familia lor toată lumea era mereu pe-afară, iar aşteptarea unui telefon devenea un coşmar. Fără să fi rămas cineva la fermă, le era cu neputinţă să ştie dacă telefonul sunase sau nu, şi nici nu se putea conta pe nimeni ca să preia un mesaj. Când telefonul suna în gol, probabil doar câinii ce-l mai auzeau şi pisicile şi găinile. Singura soluţie era să rămână în perimetrul curţii, nu prea departe de broscoiul gri, altfel n-ar fi putut şti dacă erau căutaţi sau nu.

În dimineaţa aceea, puştoaicele se duseseră să-şi pregătească spectacolul de teatru la alde Martel, iar părinţii erau plecaţi la cooperativă, după care aveau să-şi facă şi cumpărăturile de la Mammouth, înainte să dea pe la ăi bătrâni din vale ca să le ducă tot ce pusese bunica pe listă. Aşa că Alexandre rămăsese singur pe întreg domeniul. Cu tractorul, trecea la fiecare sfert de oră pe lângă casă, ciulind urechile. Trata porumbul de pe parcela cea mare din vale şi revenea de fiecare dată cu tot atelajul. De mai multe ori, de departe, crezu că-l aude sunând. Cu motorul pornit şi la peste doi kilometri de fermă, avea senzaţia foarte clară că-i aude soneria, dar, ajuns acasă, nu mai era nimic. O dată merse până pe culoar, ridică receptorul din furcă să vadă dacă telefonul mai funcţiona, apoi îi descâlci cordonul spiralat. Când firul fu la locul lui, puse mâna pe cutia de bachelită inertă, convins că telefonul chiar sunase mai devreme şi că avea să sune iar, subit.

Constanze îi dăduse de înţeles c-o să revină în weekend, c-o să-l sune. Alexandre era cu atât mai nervos cu cât profita de ziua de sâmbătă ca să trateze porumbul şi să-şi păstreze duminica liberă. Plăntuţele de porumb erau copleşite pe alocuri de rochiţa-rândunicii, floarea pe care Constanze o găsise drăguţă şi sălbatică, chiar termenul de „buruieni“ o încântase, „buruiană“ i

se părea ceva fermecător, când ei erau năpădiţi de ele. Alexandre le tratase totuşi imediat după semănat, dar ploile spălaseră erbicidul. Dacă nu ar fi luat măsuri de îndată, rochiţa-rândunicii ar fi cuprins totul, i s-ar fi adăugat ciulinii şi păiuşul şi totul ar fi sufocat tulpinile în creştere. Pe vremuri erbicidele erau grele, rămâneau în sol cu săptămânile şi puteau chiar să îndure zece ploi, eliminau buruienile arzându-le până la capătul rădăcinilor, pe când erbicidele de acum nu atacau decât frunzele, la prima ploaie erau îndepărtate. Asta-i spusese lui Constanze, dar abia dacă o liniştise.

Alexandre îşi turnă un pahar mare de sirop de portocale diluat cu apă de la robinet. Ieşind din casă, aruncă o privire către cei trei câini lungiţi în curte, păreau prost dispuşi, de parcă stătea să plouă.

— Îmi puteţi spune dacă a sunat sau nu? Câinii ridicară capetele, înţelegând că Alexandre îi întreba ceva, fără să priceapă ce anume voia de la ei, aşa că-şi puseră din nou boturile pe labe, cufundându-se la loc în reveria lor. Alexandre urcă furios pe tractor. În fond, moş Crayssac avea dreptate, telefonul era o invenţie malefică, o adevărată calamitate, fie n-aveau de ales decât să aştepte să sune, fie trăiau cu frica să nu rateze cumva apelul.

Se strădui să rămână concentrat pe ce avea de făcut. Ezită o vreme dacă să se întoarcă la fermă şi să formeze numărul apartamentului din Toulouse, dar se temea prea mult să nu dea peste Caroline. Dacă oricine altcineva ar fi ridicat receptorul, nu s-ar fi simţit jenat, dar nu putea concepe să fie nevoit să-i ceară lui Caroline să i-o dea pe Constanze la telefon.

Aşteptarea apelului de la Constanze, de fapt, îi recrea, cumva, prezenţa. Dacă-şi spunea că urma să vină, parcă era deja acolo. Nu-l speria decât un lucru: să n-o mai revadă niciodată – ar fi fost ca şi când auzise un cântec la radio, un cântec fermecător şi sublim – şi n-ar mai fi putut niciodată să-i găsească titlul, să-l mai asculte şi-altă dată. De când venise aici, o simţea prezentă peste tot, totul îl ducea cu gândul la ea, decorul, peisajele, natura, care, la urma urmei, îi semănau. I se părea c-o regăseşte în ţinutul care-o încântase, fiindcă natura era după chipul şi asemănarea ei, sălbatică, îndepărtată, tot decorul îi vorbea, acum, despre ea,

astfel încât uneori îi simţea parfumul, adierea de patchouli îi revenea în minte secvenţă după secvenţă. Acceleră, ca să termine odată cu tratarea, la aproape douăzeci de kilometri pe oră, convins că la deal avea să sune, până la urmă, telefonul. O dată chiar crezu c-o vede de cealaltă parte a gardului viu, de parcă-i putea face o aşa surpriză. Fără ca el să-şi dea seama, ceilalţi se întorseseră, rând pe rând, la fermă, mai întâi surorile lui, apoi şi părinţii, numai câinii ştiau dacă afurisitul de telefon chiar sunase sau nu.

Când sosi la fermă, Alexandre văzu cât de obsedaţi erau toţi de alegeri, puştoaicele nu aveau vârsta pentru a vota, dar întrebau la ce oră aveau să meargă mâine la primărie, voiau să depună buletinele în urnă. Alexandre rămânea prudent în legătură cu subiectul. Mâine n-avea să se clintească de acasă, până când nu răsuna bachelita avea să rămână acolo. În afară de asta, voia ca Mitterrand să fie ales, să se termine cu toate poveştile legate de centrale nucleare, de Larzac şi tot restul, măcar pentru el totul avea să fie mai simplu. Mitterrand făgăduise să repună dosarul energiei nucleare pe masă, ca un bun reprezentant al lumii muncitoreşti avea să le dea din nou de lucru minerilor din Decazeville şi din alte părţi. În acea privinţă părinţii nu erau de acord, nu minele de cărbune erau problema, pentru ei trebuia ca Giscard să continue, ca să-i oprească pe cei roşii, mai ales că Marchais lăsa să se înţeleagă că şi socialistul le oferise comuniştilor garanţii solide. Cu 20% dintre voturi în favoarea lor în primul tur, ei deveniseră făcători de regi. Deja zvonurile vesteau prăbuşirea francului, închiderea frontierelor şi că tancurile ruseşti făceau manevre în ţările din Est. Cât despre povestea cu diamantele de la Bokassa[1], era un complot al KGB ca să-l buşească pe Giscard, nu încăpea îndoială că, în umbră, comuniştii făceau orice erau în stare doar ca Franţa să vireze spre roşu, semn că acum lumea era a lor.

— Gândeşte-te că votul pentru Mitterrand înseamnă aducerea unor zăpăciţi ca Crayssac la guvernare, imaginează-ţi-i la putere, ce-o să mai râdă americanii!

Alexandre nu intră în polemică, dar nu mai avea de ales. Trebuia neapărat ca Mitterrand să câştige pentru ca Anton, Gerhard, Xabi şi toată gaşca să termine cu tâmpeniile, trebuia ca

Mitterrand să fie ales ca să se oprească Golfech şi toate celelalte proiecte de centrală nucleară. Ce mai conta dacă victoria se datora descoperirilor despre diamantele de la Bokassa, ce mai conta dacă fabula cu accente coloniale era sau nu adevărată, unele meciuri sunt câştigate graţie unui gol marcat cu mâna.

1. Jean-Bédel Bokassa (1921-1976), fost preşedinte al Republicii Centrafricane, ulterior autodeclarat împărat. I-a oferit diamante preşedintelui francez, ceea ce a provocat un scandal de amploare.

Duminică, 10 mai 1981

Constanze nu sunase. Nu era ora 20.00, dar, după expresia gravă a lui Elkabbach şi rictusul indescifrabil al lui Étienne Mougeotte, părinţii înţeleseră că avea să se întâmple ceva important. Cei doi jurnalişti ştiau, se vedea că acolo, la Paris, cunoşteau deja rezultatul, de altfel era chiar insuportabil cum dădeau ei de înţeles că, la Paris, ştiau deja ce şi cum, ba chiar aflaseră, probabil, de mai multe ore, poate chiar de la prânz, dar se prefăceau că nu sunt la curent, pe când la ţară erau nevoiţi să aştepte ca orologiul cel mare să bată de opt ori ca să afle rezultatul, iar superioritatea aceea era revoltătoare. Alexandre îl pândea mai mult decât toţi ceilalţi, fiindcă, de cum aveau să-l dea, urma să telefoneze la apartament ca să afle cum se simţeau acolo. Chiar înainte de ora 20.00, se făcu tăcere pe platou şi se porni o numărătoare inversă ca pentru rachetele de la Cap Canaveral. Apoi vârful unui craniu începu să se deseneze ca pe ecranul unui Minitel[1], o calviţie care putea să fie la fel de bine de stânga sau de dreapta, timp de două secunde Franţa rămase cu curul între doi chelioşi, şi până la urmă apăru chipul lui François Mitterrand, constituit din mii de punctuleţe electronice, albastre, albe, roşii. În casă, la fel ca la televizor, urmă o pauză. Linişte. Apoi, foarte repede, imaginea fu înlocuită cu o transmisiune în direct de pe Rue de Solférino, iar atunci tatălui i se păru insuportabil ce vedea, ebrietatea întipărită pe toate chipurile, nişte caraghioşi cu braţele pline de trandafiri care se apucau să se pupe, înţepându-se probabil cu spinii, strângându-se în braţe de se răneau. Tatăl se ridică să stingă televizorul, dar Vanessa şi Agathe voiau să se uite, la fel ca mama, de altfel, care spunea că erau la un pas de o catastrofă. Tatăl închise uşiţa de la butoanele televizorului, de parcă voia să-i fure cheiţa, apoi, scârbit, doar dădu sonorul mai

încet şi ieşi în curte. Alexandre, în loc să urmărească imaginile cu militanţi euforici, era cu ochii la telefon, spunându-şi că victoria lui Mitterrand era pretextul ideal ca să sune la Toulouse, să afle cum îşi trăiau triumful acolo, ar suna-o pe Caroline în speranţa că i-ar răspunde Constanze.

— O sunăm pe Caroline?

— La ce s-o sunăm? spuse mama.

— De când aştepta asta, probabil că acum dau o petrecere de pomină…

— Tocmai, las-o-n pace.

— Haide, mamă, nu te bosumfla, gândeşte-te că e victoria tineretului, iar tineretul e viitorul, nu-i aşa?

Mama nu răspunse, părându-i-se ciudat că tocmai candidatul cel mai în vârstă dintre toţi era în graţiile tineretului, că ideea de progres însemna să aleagă un preşedinte care depăşise el însuşi vârsta pensionării. Povestea era de neînţeles, iar ea se întreba mai ales care vor fi consecinţele la nivel european, cu subvenţiile, cotaţia bovinelor şi preţul maşinilor, fiindcă semănătorile se învechiseră bine de tot, ruginiseră straşnic pe alocuri, şi era nevoie de lucrări la clădiri pentru a se conforma normelor, iar stânga va duce agricultura spre planificare, poate chiar spre colectivizarea pământurilor, în calitate de comunist cu state vechi de plată, Crayssac, de mâine, avea să le dea clasă.

Alexandre formase deja numărul, dar nu răspunse nimeni. Atunci lăsă telefonul să sune. Cuprins de îndoială, închise şi formă încă o dată numărul, iar de data asta sună ocupat. Măcar era cineva acolo, poate chiar mai mulţi, de la distanţă îşi imagina ce petrecere încinseseră, probabil. Puse din nou receptorul în furcă, apoi formă iar: tot ocupat suna.

— Îţi dai seama că-s afară, uită-te la mine, jur că par fericiţi la Paris…

— Îţi zic că sună ocupat. Deci e cineva acasă.

— Cincizeci şi doi la sută, Doamne sfinte, nu se poate, zgârciobul ăsta bătrân, care-a pierdut la toate alegerile, nu-i cu putinţă, n-are cum să fi câştigat, acum că e la pensie…

— Se vede treaba că da.

— Ei bine, mâine o să fie răzmeriţă la Casa de economii.

Vanessa şi Agathe se plictisiseră deja de spectacolul chipurilor

pline de bucurie sau năucite care se succedau, Jospin, Pasqua, Olivier Duhamel, voiau să vadă altceva, dar nu era nimic, oricum, mama n-avea să schimbe canalul cât timp Giscard n-o să declare el însuşi că pierduse. Nimic nu era încă sigur. Aşa că fetele se retraseră în camera lor. Mama se duse la bucătărie, nu ca să facă o cafea, ci o apă de flori de portocal, în seara aceea toţi aveau nevoie de linişte, iar atunci sună telefonul. Alexandre se repezi la el de parcă îi suna Antenne 2 să le ceară părerea... Era chiar Caroline. Era nebună de bucurie. Voia să stea de vorbă cu tatăl, cât să-l sâcâie niţel, Alexandre îi spuse că ieşise, aşa că ea vru să vorbească atunci cu mama, dar Alexandre i-o reteză.

— E ocupată.

— A, bine, cu ce anume?

— Face apă de flori de portocal.

— Pentru tata?

— Nu, pentru toată lumea...

— I-auzi, sunteţi bine?

— Dar voi, acolo, ce faceţi?

— Ne luăm bicicletele şi ieşim, îţi dai seama, se petrece ceva istoric, trăim Istoria, stânga la putere, îţi dai seama...

— Da, sigur. Şi unde mergeţi?

— Păi, Alexandre, habar n-am, la întâmplare, probabil spre Capitole, toată lumea iese aici, e revoluţie, nu auzi, sunt claxoane peste tot, nu auzi?...

Caroline întinse receptorul spre fereastra deschisă, dar Alexandre nu auzi nimic. Aruncă şi el o privire pe fereastră. Nici aici nu se întunecase încă, iar afară nu se auzea nimic, nici măcar câinii nu lătrau, la limită tot ce se putea auzi era sonorul televizorului, atmosfera surescitată care punea stăpânire peste Paris, atât că în acel moment camera s-a îndreptat către sediul lui Giscard de pe Rue de Marignan, iar acolo, dimpotrivă, părea la fel de liniştit ca la Bertranges...

— Ia spune-mi, Caroline, e toată lumea acolo?

— Cum aşa?

— Adicătelea, cu cine mai eşti?

— Bine, ascultă, plec, şi aminteşte-i tatei că a pierdut pariul, nu-i aşa, promiţi...

— Aşteaptă, Caroline, vin şi eu cu voi!

— Alexandre, nu ştiu unde mergem, o să fie petrecere în tot oraşul... Pa!

Alexandre se năpusti în camera lui, lăsând televizorul pornit în salon. Se schimbă la repezeală, îşi scoase puloverul şi-şi trase tricoul cu mâneci ultrascurte, ca-n posterul cu Bruce Springsteen, îşi luă şi geaca de piele strânsă pe corp care-l făcea să pară bine clădit, apoi trecu pe la bucătărie ca să-şi încerce norocul cu maică-sa, să vadă dacă putea pleca cu GS-ul.

— Stai aşa, doar nu vrei să mergi la Toulouse acum!

— Păi, să vezi, e o petrecere monstru, Caroline m-a implorat să vin cu ei, o aşa petrecere n-are loc în fiecare an.

— Şi mai grozav!

— Deci pot să merg cu GS-ul?

— Nu, în GS nu mai e decât un sfert de rezervor, nu-ţi ajunge să te şi întorci...

— OK, am înţeles.

— Ia spune, te întorci la noapte, nu-i aşa, nu faci ca data trecută?...

Dacă avea să se întoarcă sau nu, nici măcar el nu ştia. La urma urmei, era liber. În viaţa lui, el era bossul, cam ca aici, pe câmp, pe acel pământ, pe tot acel teritoriu, în seara aceea el era bossul, mai ceva ca Springsteen... Făcu un ocol până la hangar ca să ia 4L-ul, dar acolo îl surprinse tatăl lui, care şedea pe compresorul din fund şi fuma a enşpea ţigară Gitane.

— Unde mergi?

— La Toulouse.

— Acu' eşti de stânga?

— De ce nu? Şi-apoi, ce vrei, să rămân aici, să vă văd îmbufnaţi sau cum le băgaţi la somn pe puştoaice, fiindcă mâine e zi de şcoală?

— Dacă vrei neapărat să bei ceva, n-ai decât să mergi la Paradou, e mai aproape şi sigur diseară o să fie o grămadă de turbaţi care să facă cinste.

— Nu de băut îmi pasă mie. Ce vreau eu e să văd lume, vreau gălăgie, vreau să văd lume, străzi înţesate de oameni, acum e petrecere peste tot în Franţa, petrec cu milioanele, iar eu nu vreau să trec pe lângă aşa ceva!

— Şi dacă ultimele două fată la noapte?

— Sunt din rasa Salers, ies viţeii singuri.

— În ziua în care o să fii şeful aici, ai face bine să nu te mai distrezi cu ieşiri din astea.

1. Médium interactif par numérisation d'information téléphonique: mijloc de comunicare interactiv bazat pe digitalizarea informaţiei telefonice folosit în Franţa între 1980 şi 2012, asemănător cu serviciul Teletext, şi care a prefigurat Internetul.

Duminică, 10 mai 1981

Alexandre conducea repede. În 4L, la urma urmei, se simţea pe deplin el însuşi, mai bine decât în GS. De când dormise în ea cu Constanze, maşina devenise inestimabilă. De când făcuseră dragoste strângându-se foarte tare în braţe, toată noaptea, o noapte de sfidat frigul şi de vorbit cum nu mai vorbise niciodată cu nimeni, 4L-ul devenise o lume în sine, singura rămăşiţă cu adevărat tangibilă a acelei iubiri.

Trecu prin Saint-Clair înainte s-o apuce la vale-n jos, ca să ajungă la şoseaua naţională. În seara aceea era puţină lume pe şosea. Maşinile de pe contrasens semnalizau din faruri şi claxonau în neştire, nici Marele Şlem de rugby reuşit de Franţa nu stârnise atâta bucurie cu o lună înainte. În pădure, căpriorii şi mistreţii pesemne se întrebau de ce se auzeau atâtea claxoane în seara aceea. Era o seară stranie, fiecare maşină părea apucată de nevoia de comuniune. Totuşi, Alexandre nu spre acea armonie universală gonea, nu spre acea umanitate euforică se repezea, ci spre o singură persoană.

În apropiere de Toulouse erau mult mai multe maşini, un val care se repezea spre centrul civic. Se rătăci vrând s-o ţină de-a lungul canalului, întrebându-se dacă nu cumva greşise sensul, încă se orienta cu greu în oraş. Apoi fu prins într-un ambuteiaj când se îndrepta către Place de la Daurade, zona în care Caroline şi ceilalţi ieşeau seara la băute, pierzând vremea pe malul apei când era timp frumos. Nu era cald, dar poate că în nebunia momentului ar fi venit la o băiţă. Se circula din ce în ce mai greu. Se hotărî să-şi lase maşina de-a lungul cheiului, ca s-o găsească la sigur mai târziu. Nu se simţea în largul lui, era mereu pe punctul de a fi surprins de vehiculele care ţâşneau de peste tot. Dădu să înainteze pe o trecere de pietoni, când o gaşcă de petrecăreţi

începu să zgâlţâie 4L-ul ca suporterii de rugby în serile de finală. Atunci se simţi şi mai exclus. Le făcu semne cu degetul mare, prefăcându-se că participă la sărbătoare, nu avea de ales decât să se contopească în acea veselie stânjenitoare, s-o împărtăşească, deşi pentru el singurul merit al acelei victorii era că îi scotea pe toţi pe străzi, iar Constanze s-ar fi putut afla şi ea printre ei. Din acel moment îi privi pe toţi cu atenţie, pândi toate chipurile, ştia sigur că ea era afară, pe undeva pe-acolo. Strategia lui era să meargă de-a lungul fluviului de la Daurade încolo, o făcu de două ori, dar, cum n-o găsea, nici măcar pe sora lui sau pe oricare din grup, se băgă şi pe străduţe. Se lăsă purtat de mişcarea oamenilor. Toţi acei învingători păreau că n-au altceva în cap decât să se adune în centru, la Capitole. Toate zâmbetele, strigătele, efuziunea de bucurie îl depăşeau complet, era asaltat din toate părţile de scandări cu „Mitterrand preşedinte“ şi cu „Am câştigat, am câştigat“, barurile puneau muzică şi erau şi muzicieni care cântau pe stradă. Alexandre nu trecu nici măcar o siluetă cu vederea, el era cel mai concentrat dintre toţi, cel mai prezent în Istorie, spre deosebire de ceilalţi, el nu era ameţit de alcool şi nici de euforie, cu atât mai puţin de spiritul de revanşă, nu, nicidecum, el, în mijlocul tuturor, era calm, concentrat pe un singur proiect, să nu-i scape nimic de pe toate acele chipuri. Încercă să-şi închipuie incredibila emoţie de a da peste ea, acolo, de a o repera mai întâi de departe, şi ea l-ar fi reperat în aceeaşi clipă, atunci ar fi mers unul către celălalt şi s-ar fi strâns în braţe, abia de atunci avea să fie sărbătoare cu adevărat.

De o sută de ori crezu c-o vede, în fiecare buclă blondă, în fiecare siluetă înaltă cu pulover mătăsos, în fiecare adiere de patchouli. Ce extraordinar ar fi dacă ar izbuti să se regăsească în marea dezordine din jur, era pregătit pentru un moment al vieţii lui de mii de ori mai important decât o simplă victorie prezidenţială.

Trecând prin faţa unui bar, îl recunoscu pe Patrice, cel care o lălăia adesea prin apartament, în mod vădit era singur, se rezema cu coatele pe tejgheaua barului printre o droaie de necunoscuţi mai degrabă abţiguiţi.

— Patrice, ce faci?

— Ce?

— Sunt Alexandre, fratele mai mic al lui Caroline…

— Da, ştiu.

— Păi, nu sărbătoreşti?

— Uită-te la toţi proştii ăştia… Marea baie a democraţiei, o hoţie pe faţă!

— E clară treaba. Mai eşti cu cineva?

— Uită-te la proştii ăştia.

— Îmi închipui că n-ai votat cu Mitterrand?

— Eu, să votez? Să fac un pipi mic, civic, la şapte ani, ce, mă crezi slugă?…

— Bine, bine…

— Nu asta e democraţia, puterea trebuie redată oamenilor. Chiar dacă n-au avut-o niciodată, trebuie să li se dea înapoi…

— De fapt, mi se cam rupe de toate astea.

— Eşti un tip super!

— Ia spune-mi, unde-s ceilalţi?

— Aha, m-am prins… Pe Faye Dunaway o cauţi, nu?

Alexandre înţelese că Patrice probabil bea de ceva vreme, aşa că se abţinu să reacţioneze la remarca lui batjocoritoare.

— Deci unde-s ceilalţi?

Patrice se proţăpi în faţa lui şi-i pipăi geaca cu vârful degetelor, de parcă o evalua.

— Ce vorbeşti, e piele adevărată! La tine se simte că te temi rău de tot să nu pari cumva mai de la ţară, dar nu-ţi face iluzii, omule, că tot nu-ţi iese…

Alexandre trase adânc aer în piept, cu torsul evidenţiat de geaca strâmtă, o a doua piele trasă peste muşchi, şi atunci, într-o mişcare aproape involuntară, îl înşfăcă pe Patrice de bluza K-way, lipindu-şi faţa de nasul lui.

— Auzi, băi, obositule, niciodată nu mi-a plăcut de mecla ta, iar acum ştiu şi de ce.

— Uşurel!

Alexandre îl strânse mai tare.

— Unde-s, la naiba?

— Hei, linişteşte-te…

În euforia din jur, altercaţia lor trecu neobservată, cu atât mai mult cu cât Patrice era prea beat ca să-i fie cu adevărat frică, în realitate mai degrabă l-ar fi distrat să se trezească într-o

încăierare, cât să strice atmosfera, să facă scandal în acel simulacru de sărbătoare generalizată. Doar că Alexandre îi apăsa pe bune carotida cu bluza, ceea ce-i făcea rău.

— Unde-s?

— Nu ştiu, spre Capitole, sau în vechiul bar spaniol cu jamboane atârnate din tavan, acolo se întâlnesc.

Alexandre se repezi afară din bar şi-şi croi drum prin mijlocul mulţimii euforice, toţi îl apăsau cu fericirea lor. În jurul lui nu mai vedea acum decât nişte obosiţi, nişte fanatici, o coaliţie de creduli bine dispuşi, altfel spus păreau toţi legaţi de o formă foarte concretă de fraternitate, în frumoasa lor comuniune el se ştia din alt film, de altfel o citea în privirile lor, toţi îi reproşau misiunea egoistă care-l mâna să nu caute decât o singură persoană în acea omenire plenară, în ziua aceea care schimba cursul Istoriei şi de care toţi aveau să-şi aducă aminte, lui nu-i stătea capul la nimic altceva decât la îmbrăţişarea unei fete. Totuşi, de ce nu-l sunase în ultimele două săptămâni, de ce nu făcuse nimic ca să-l revadă sau să-i vorbească?

Atunci simţi cum din spate i se pune o mână pe umăr.

— Auzi, mai devreme m-am luat de geaca ta, scuză-mă, am glumit şi eu… Acum, dacă pe Constanze o cauţi, n-ar trebui să-ţi faci sânge rău…

— Ce vrei să spui?

— Ascultă, eu n-am nici o treabă cu asta, dar soră-ta a făcut curăţenie în apartament, după descinderea poliţiei i-a dat afară pe toţi.

Alexandre pricepu de ce se dădea supărată Caroline în weekendul de dinainte. Cum i se vorbea de apartament, de colocatari, ea schimba subiectul.

— Şi?

— Nu-mi stă în obicei să le zic altora ce-au de făcut, dar cred că te-ai vârât într-un mare căcat. În locul tău aş face orice să nu-i mai revăd.

Alexandre era şocat de exprimarea uluitor de umană şi de calmă a lui Patrice.

— Crede-mă, nu încerca să-i revezi. Vor merge până la capăt în zilele următoare, Anton, Xabi şi gaşca din Mirail vor să arunce totul în aer pe şantier, se pare că au pregătit şase bombe…

— Şi Constanze?

— Nu-ţi face griji pentru ea. Ea cel puţin e sigură că nu va fi deranjată.

— Cum aşa?

— S-a întors la Berlin.

Vineri, 24 decembrie 1999

Uitându-se la bobiţele de îngrăşământ care se înmuiau în motorină, Alexandre se gândi iarăşi la seara aceea din aprilie 1986. Pe-atunci aveau tot groaznicul telefon gri cu firul lui lung, spiralat, iar în seara aceea el rămăsese două ore pe hol, mai întâi aplecat deasupra măsuţei, apoi aşezat pe jos, înainte de a se lungi de-a dreptul pe podea, ascultând cu atâta intensitate vocea lui Constanze că uneori îi simţea parfumul. În cele din urmă, îl sunase, dar după cinci ani. Graţie exploziei unei centrale nucleare avusese în sfârşit veşti de la ea, graţie Cernobîlului dăduse de urma acelei iubiri dispărute.

Fără acea catastrofă nucleară în Imperiul Sovietic, ea nu l-ar mai fi sunat, poate, niciodată, n-ar mai fi reluat niciodată legătura cu el. Fără rătăcirea acelui nor radioactiv deasupra Europei, şi fără incertitudinea nebună legată de radioactivitatea pe care o răspândea, poate că n-ar mai fi revăzut-o niciodată. Iată că, la două zile după catastrofă, Constanze telefonase, voia să se asigure că totul îi mergea bine, lui şi ţinutului din jur, voia să fie sigură că pajiştile, copacii şi mai ales florile de izmă sălbatică erau tot acolo. Era surprinsă să afle că în Franţa se credeau protejaţi de norul radioactiv, în timp ce în Germania şi în ţările nordice mulţi intrau în panică şi se repezeau la pastilele de iod. Dacă în Franţa lumea nu era îngrijorată de nimic, acolo se vorbea de mii de morţi în URSS, norul era considerat foarte grav, nu trebuia să iasă pe ploaie, să meargă cu copiii la locurile de joacă ori să atingă salatele, toate fructele şi legumele culese în ultimele trei zile erau de evitat. Iată ce cuvinte auzise Alexandre de la ea după cinci ani de tăcere, semn că de la bun început ea avusese dreptate să nu aibă încredere în energia nucleară, te pomeneşti că problemele abia începeau. Atunci ea-i vorbise despre dorinţa care nu o mai

părăsise, de a locui cândva la ţară, visa la asta, în împrejurările de atunci mai mult ca niciodată. Lui Alexandre nu-i venea să-şi creadă urechilor, dar înainte de orice nu-şi mai revenea auzind-o, regăsindu-i vocea, nu se mai sătura de ea, îi pusese mii de întrebări şi mai întâi voise să afle unde ajunsese cu studiile. Ea îşi continua studiile de biologie şi de drept, mai mult ca niciodată se felicita pentru alegerea făcută, din motive pe care nu i le putea spune la telefon. De aceea îşi dorea să se revadă, în luna iulie ar merge poate să petreacă o săptămână la Anton, de când ieşise din închisoare locuia pe podişul calcaros din Aveyron. După trei ani de detenţie acesta încerca să-şi piardă urma, retrăgându-se la nişte prieteni care locuiau într-un ungher al podişului, alăturându-se unuia dintre acele grupuri de ţărani hipioţi care apăruseră ca ciupercile după ploaie pe lângă Larzac. Se dusese acolo cu ceilalţi doi, printre care Xabi, cel care ştia să umble cu explozibilii.

Alexandre o ascultase pe Constanze povestindu-i toate astea, îi auzea vocea la celălalt capăt al firului, întrebându-se dacă nu cumva visa. Era de un exotism debusolant.

Doar că, fără apelul telefonic al lui Constanze, n-ar fi dat de urma lui Anton şi a artificierului său. Şi dacă nu i-ar fi revăzut niciodată pe cei doi, n-ar fi ajuns acolo în seara aceea, să mute saci de îngrăşământ cât mai aproape de rezervorul de combustibil şi să facă munca aceea de artificier pentru ca totul să sară în aer, aşa cum îi arătase Anton.

1986

Joi, 24 aprilie 1986

Alexandre ieşise timp de doi ani cu fiica familiei Bardane, Isabelle, care era farmacistă şi de-o seamă cu el. Se vedeau de două ori pe săptămână, cu gândul să se limiteze la atât, fiindcă ea ţinea să locuiască în apartamentul ei cu două camere din centrul oraşului Cahors, pe când el nu voia să se clintească de la fermă. Isabelle nu avea permis şi se temea să conducă, niciodată n-ar fi putut locui la ţară. Lui îi convenea să trăiască aşa, fără să mai aştepte nimic. Numai că avusese o aventură cu o olandeză în campingul din Cénevières, din cauza unui august cam fierbinte, şi când nişte prieteni ai domnişoarei Bardane dăduseră fuga să-i povestească totul, ea nu suportase jignirea. Povestea rămăsese acolo, risipind orice plan de a avea un copil şi tot restul, despre care nu făcuseră decât să vorbească. Părinţilor nu le cădea bine despărţirea lui de farmacistă, era o partidă bună.

În cinci ani Alexandre nu primise deloc veşti de la Constanze, dar pentru el ziua de 24 aprilie însemna o aniversare, o sărbătoare doar de el ştiută, prima noapte în care se culcaseră unul cu altul. Se întreba dacă şi Constanze, oriunde s-ar afla, ţinuse minte acea dată, dar probabil ea o uitase cu desăvârşire şi nici măcar nu-şi mai amintea de povestea lor. Nu numai că nu primise veşti de la ea, dar nici nu găsise mijloace să le afle, altfel decât tastându-i frecvent numele pe tastatura rece a Minitelului. De când instrumentul devenise indispensabil pentru a declara naşterile de animale şi pentru a ţine evidenţa şeptelului, Alexandre butona zilnic pe acea bijuterie a tehnologiei. Între 3614 şi 3615 obţinea chiar cotaţiile cerealelor cam de pe toate pieţele, serviciul Wilhelm Tell dădea previziuni meteo incredibil de fiabile şi de precise, o schimbare faţă de zonele întinse indicate la televizor. În fiecare seară îşi trecea vremea calculând raţiile de

alimente sau de îngrăşăminte, dar era mai ales atent la avertizările serviciului de protecţie a vegetaţiei referitoare la atacurile dăunătorilor sau la riscurile sanitare. Un serviciu de mesagerie îi permitea chiar să intre în contact cu consilieri, fapt ce-l scotea din minţi pe tatăl lui, care nu suporta ideea să apeleze la „consilieri“, şi nici să-i spună lui un Minitel cum să-şi crească vitele, o îndeletnicire dintotdeauna în partea locului. Dar minunea minunilor, motivul pentru care Alexandre îşi petrecea ore întregi butonând pe aparat, încât îl instalase în camera lui, era anuarul. Anuarul şi funcţia lui de Căutare, fie după numele de familie, fie după prenume. În şase luni tastase în căsuţă de sute de ori Constanze Lindenberg, explorase toate departamentele disponibile. În curând urma lumea întreagă. În tot timpul consacrat cercetărilor, ceilalţi credeau că el chiar lucra. Drept rezultat, până atunci nu obţinuse decât şiruri de Constance, dar nici o Constanze. La numele de familie încerca cu Lindenberg sau Lidenberg, nu era sigur cum se scria exact, şi de fiecare dată dădea peste mesajul: „Există peste 200 de răspunsuri la cererea dumneavoastră“, aşa că verifica fiecare pistă, era o misiune care te putea scoate din minţi. Şi mai mult îl fascinau noianele de mesaje matrimoniale care apăreau, se pierdea uneori printre ele, încercând s-o demaşte din spatele unor pseudonime mai mult sau mai puţin germanice. Îşi amintea că-i spusese ce semnifica numele ei: „teiul de pe munte“, sau „muntele cu tei“, sau „muntele de tei“, iar el pândea pseudonimele care semănau, fără să găsească niciodată măcar unul, nici pomeneală de Tei de pe munte ori de Munte cu tei, îşi pierdea minţile… Trecând în revistă pseudonimele, uneori se lăsa distras de anunţuri îmbietoare, fete care căutau o întâlnire sau, de ce nu, marea iubire, fie şi numai pentru o noapte, toate îi arătau un fel de lume îndepărtată, o lume care vorbea cel mai adesea de întâlniri la Paris. Toate dezmăţurile la care se putea gândi îl stârneau peste măsură, dar imediat îi părea rău pentru că se abătea de la adevărata lui misiune, trădând ceva din iubirea pentru adevărata Constanze, de care nu se putea desprinde. Cel mai rău era că Vincent, poştaşul din vale, unul dintre stâlpii de la Paradou, îi spusese că pseudonimele care abundau pe Minitel erau false, de fapt erau angajaţi ai PTT care se dădeau drept femei, sau bărbaţi, în funcţie

de ce ghiceau din aşteptările abonatului. Singurul lor obiectiv era să umfle factura. Oricum, Vincent vedea răul peste tot, nimeni nu-l credea niciodată.

Alexandre presimţea că toată căutarea lui era în zadar, Constanze nu era genul care să-şi piardă timpul pe acele servicii de mesagerie şi existau şanse mari nici să nu fi revenit în Franţa. Dacă locuia în Germania sau altundeva, avea de aşteptat ca Minitelul să cucerească lumea ca s-o regăsească. Ţinând cont că misiunea avea un cost, factura de telefon era un izvor nesecat de conflicte în gospodărie de fiecare dată când venea, iar Alexandre pretexta că venise aşa de mare fiindcă petrecuse ore întregi pe paginile din La Redoute pentru comenzile de colanţi, de bluze şi de sutiene ale mamei şi ale bunicilor din vale, fără să mai pomenească de şedinţele de plimbat cursorul ca să le găsească programul tv şi alertele de furtuni şi grindină; Alexandre era singurul care se folosea de Minitel, singurul care ştia să-l utilizeze, aşa că era nevoit să satisfacă întruna cererile unora şi altora, să le spună data şi ora următoarei averse sau ce se mai întâmpla în noul episod din *Dallas*, şi toate astea aveau un cost.

Marea lui teamă era să nu se fi măritat cumva Constanze, caz în care şi-ar fi schimbat numele, din cauza infamului obicei care le de-boteza pe femei în ziua măritişului, obicei care n-avea altă menire decât să împiedice un fost iubit să-i mai dea vreodată de urmă celei pe care o iubise, căutând-o după numele de fată.

Dacă nu izbutea să aibă veşti despre Constanze, era şi pentru că soră-sa Caroline încă era supărată pe el. Tot nu digerase faptul că el ieşise cu colega ei de apartament, ba, pe deasupra, mai şi uneltise cu gaşca activiştilor, şi toate astea pe la spatele ei, fără să-i fi suflat o vorbuliţă. Acum, când venea ea pe la fermă, amândoi se limitau la conversaţii practice şi se pupau rece pe obraz. Părinţii îşi făceau griji când îi vedeau supăraţi, ştiind totuşi că aşa se întâmplă cu fraţii în toate familiile. Angèle însăşi avea relaţii reci cu surorile ei. După trecerea la vârsta adultă, legăturile familiale se destind, între fraţi şi surori se poate chiar ajunge la ranchiună sau la supărare, la certuri, la alde Fabrier încă nu se ajunsese acolo.

Ce-o revolta cel mai mult pe Caroline, de fapt, în toată povestea asta era că el se putuse înhăita cu gaşca apropiată de

nemțoaică. După descinderea poliţiei, limbile se dezlegaseră în apartament, ceilalţi o puseseră la curent cu povestea cu îngrăşământul, lăsând să se înţeleagă că fratele ei le furnizase explozibili acelor extremişti, ceea ce o făcuse să turbeze de mânie, ba chiar se jurase să-i tragă fratelui ei una peste bot. Despre toate acele lucruri Alexandre şi cu ea nu vorbiseră decât o singură dată, şi atunci cu multă răutate. În orice caz, el nu mai călcase niciodată prin apartament, ea-i interzisese chiar să se mai vadă cu orice prieten de-ai ei, inclusiv cunoştinţele ei mai îndepărtate.

În iunie 1981, la trei săptămâni după descinderea poliţiei, jandarmii chiar veniseră la fermă. Vizitaseră zeci de ferme. De fiecare dată găseau saci de îngrăşământ, dar toată lumea folosea aşa ceva la ţară, niciodată nu dăduseră cu adevărat de un fir. Unele dintre întrebările lor se învârtiseră în jurul studentei nemţoaice aflate în legătură cu nişte activişti radicali, dosarul era stufos fiindcă în seara de 10 mai 1981, la Golfech, vreo douăsprezece utilaje de şantier, săriseră în aer, buldozere şi camioane, autogredere enorme de terasament. Dar reluarea lucrărilor tot nu fusese împiedicată. Se începuse dezbaterea despre energia nucleară în Adunarea Naţională, însă eleganţii deputaţi din valul trandafiriu se pronunţaseră în număr mare pentru continuarea programului. La rândul lui, consiliul regional făcuse tot posibilul să construiască centrala cât mai curând cu putinţă, aşa că următoarele atentate nu mai ţintiseră zona de lucrări propriu-zisă, ci de-a dreptul sediile partidului socialist. Timp de şase luni tensiunea continuase să crească în jurul orăşelului Golfech, un orăşel rural cu şase sute de locuitori. Ziua, utilaje gigantice masacrau pământul şi nivelau dâmburile, iar noaptea sute de gărzi mobile şi de paznici supravegheau situl cu câini, totul fiind îngrădit cu kilometri de sârmă ghimpată şi cu bariere antitanc, ca la Berlin. În zona rurală, plină de verdeaţă, şantierul din Golfech era un veritabil cancer. Manifestaţiile şi operaţiunile de comando se succedaseră până în noaptea nebună din 29 noiembrie 1981, când izbucnise o adevărată bătălie organizată, peste opt mii de manifestanţi veniţi cam de peste tot aruncaseră salve de cocteiluri Molotov peste forţele de ordine şi le dăduseră jandarmilor foc, faptelor de arme adăugându-li-se

acţiuni bine pregătite, sabotaje ale stâlpilor şi ale instalaţiilor electrice care cufundaseră regiunea în beznă, nimeni nu se mai regăsea în acel coşmar impregnat de praf şi de grenade cu gaz lacrimogen, focurile izbucneau peste tot, lupta era intensă, câinii urlau în maşinile în flăcări, deja nu se mai putea vorbi de o noapte albastră[1], ci de o noapte de foc… Dar nebunia cea mai mare a fost când în acel tunel de tenebre se ridicase o armată de umbre, a locuitorilor istoviţi şi a partizanilor centralei, mulţimi de oameni înarmaţi cu topoare şi cu cozi de târnăcop care dintr-odată le săriseră jandarmilor în ajutor şi începuseră, de capul lor, să-i ia la încins pe manifestanţi, o noapte apocaliptică în care toată lumea mersese prea departe.

După cinci ani, lucrurile stăteau astfel. Cea mai mare parte a construcţiei era terminată, iar primul reactor urma să devină funcţional în câţiva ani. Acordându-şi o pauză de reverie, Alexandre depănă din nou toată povestea care i-o sabotase pe-a lui, iubirea îi fusese dinamitată de energia nucleară, aşa că sărbătorea data de 24 aprilie în felul său. În ziua aceea, ca să marcheze data, nu făcea nimic altceva decât să privească peisajul ceva mai îndelung decât de obicei, se uita atent la râul mărginit de copaci care şerpuia între pajişti, urmărea cu ochii drumeagul care urma costişele, un întreg tablou făcut din verde, din cer şi din apă care o fascinase pe Constanze. Revedea uimirea pe care o citise în ochii ei în ziua în care venise acolo, păstrase în suflet uluirea ei desăvârşită. Decorul care se oglindise în privirea albastră a frumoasei blonde era tot acolo, în faţa lui, de parcă privirea fetei se întipărise pe copaci, pe râu, pe pajişti, iar el trăia în continuare în acel decor. Privind natura, Alexandre regăsea ceva din Constanze. Şi astăzi, tot prin ochii ei vedea peisajul foarte simplu de vale, cu dealurile şi râul mărginit de ulmi. Pe vremuri, Constanze încremenise în faţa acelui peisaj ca în faţa unui tablou dintr-un muzeu. Decorul era ea, în orice caz, îi semăna, inspira aceeaşi libertate, aceeaşi simplitate originală, aceeaşi prospeţime. Era frumos acolo. Fără Constanze, nu şi-ar fi dat niciodată seama. Astfel încât ea nu-l părăsea niciodată, fiindcă el îşi ducea viaţa între acele dealuri, trăia cufundat în privirea ei, chiar în inima comorii pe care ea i-o dezvăluise.

Alexandre visa cu ochii deschişi, aşteptând să se umple butoiul cu apă. În dimineaţa aceea, pompa apă din râu, pe care apoi avea s-o care la adăpătorile din deal, păstrând ce-i rămânea pentru pulverizator. Era sfârşit de aprilie, dar apa era rece ca gheaţa. Dimineaţa, trebuia să meargă să trateze cartofii bunicului din vale înainte să răsară, ca să nu mai prăşească şi să strice totul, ca anul trecut. Oricum, când le dădea o mână de ajutor bunicilor, totul mergea prost. Cu atât mai mult cu cât vântul începea să bată, până atunci nu agitase decât frunzele, dar uneori crengile începeau să se mişte, semn că se înteţea. Dacă Alexandre avea să pulverizeze în curenţii de aer, urmau problemele. Pe la ei folosirea produselor fitosanitare încă era sursă de conflicte, ori tatăl spunea că nu punea destul, ori bunicul spunea că punea prea mult, ştiind că data următoare avea să fie invers. Din fericire, erbicidul Roundup cam schimbase regula jocului: era pulverizat, acţiona şi gata. Produsul cu pricina acţiona şi se volatiliza, era magic. Măcar nu riscau să-l găsească în râu la prima ploaie. Aşa aveau să aibă parte din nou de păstrăvi sau de raci. Dar acel progres avea un cost, cerea precizie, mai mult ca niciodată îndeletnicirea de agricultor presupunea ştiinţa dozării la centilitru; la pulverizatoarele cu debit măsurat la milimetru, totul devenea chirurgical.

Doar Crayssac afirma sus şi tare că în nici un caz nu trebuiau folosite chimicalele. După el, nimic nu întrecea săpăliga sau bălegarul, ori eventuala praşilă. Toată lumea avea o idee despre subiectul respectiv, astfel încât, de fiecare dată când se folosea de pulverizator, îşi auzea vorbe. Aşa-i la ţară, unii-s mereu împotriva progresului, fălindu-se cu vechile practici validate de secole, din vremuri chipurile binecuvântate când grâul crăpa de la tăciuni sau era halit de gărgăriţe. Fără să caute să-şi facă propria lui religie în acea privinţă, Alexandre avea încredere în zecile de păreri pe care le descoperea pe forumurile de pe Minitel, măcar în conversaţiile acelea nu nimerea peste ţărani bătrâni din interbelic care nu aveau încredere în nimic, dimpotrivă, pe forumuri găsea o sumedenie de sfaturi şi de idei noi, ba chiar citise că în curând aveau să se producă larve capabile să halească faurii sau viermii din porumb, sovieticii lucrau la asta, cât să se distrugă gângăniile singure între ele, în curând aveau să semene

seminţe de porumb în care insecticidul o să fie deja prezent. Se menţiona anul 2000, fiindcă într-o bună zi aveau să planteze sămânţa în acelaşi timp cu tratamentul, măcar se termina cu toate produsele şi cu eventualele neînţelegeri între generaţii.

Cine ştie ce urma să se întâmple după ce vacile ingerau seminţele inteligente, poate că pielea lor avea să respingă muştele, te pomeneşti că nici muşte n-aveau să mai existe, cu un strop de imaginaţie totul devenea posibil. Crayssac poate nu greşea. Lumea asta, uneori, îl speria pe Alexandre.

1. Sintagma desemnează o serie de atentate cu explozibili într-un timp limitat (o noapte).

Marţi, 29 aprilie 1986

„Iarna secolului“, în ultimele luni jurnalele nu mai vorbeau decât despre asta. Aprilie adusese înapoi zăpada şi îngheţurile mai rele decât în februarie, peste tot termometrul coborâse iar sub zero grade, iar la Bertranges zăpada căzuse la trei săptămâni după Paşti, cu măzăriche şi crivăţ, de nu se mai înţelegea nimic. În chip de explicaţie, buletinele meteo desenau cu albastru marii curenţi de aer rece, de parcă zăgazurile cerului rămăseseră larg deschise, iar bunul Dumnezeu sau diavolul nu le mai închidea. Seara, la fermă, toţi se uitau spre apus, urmărind în ce nuanţe apunea soarele. Dacă tot aveau zare, dintotdeauna cercetau apusul, totuşi fără prea multe iluzii. Credeau că descifrează cerul, aerul rece era prezis de nuanţele rozalii, în schimb, dacă soarele apunea în nuanţe portocalii, vedeau în asta un semn de vreme bună. Nu-i niciodată prea limpede. Vechiul barometru răstignit pe perete nu fusese niciodată atât de ciocănit cu degetul arătător, fiecare bătea în el ca să vadă dacă nu se întorcea vremea frumoasă. La limită, reumatismele bătrânilor erau mult mai elocvente, dar de când Lucienne şi Louis locuiau pe malul râului, aveau dureri tot timpul.

În seara aceea, Alexandre mai pusese lemne în soba cea mare, le supraveghea să aibă jăratic. Agathe pierdea iar vremea în camera ei, mai bosumflată ca niciodată. Cât despre tatăl lui, era afară, repara uşa hambarului, iar mama termina de amestecat o supă la bucătărie cu mixerul enorm care făcea un zgomot de maşină de tuns iarba. Ca de multe ori, Alexandre luă iniţiativa să pună masa înainte să i se ceară, aşa încât deschise televizorul exact în clipa *jingle*-ului de la jurnalul Antenne 2, aceeaşi muzică de sintetizator emisă dintr-o altă lume, din studiouri foarte îndepărtate. De fiecare dată aprecia mica dezrădăcinare zilnică,

numai că, în seara aceea, de la anunţarea titlurilor, îl îngheţară cuvintele din gura prezentatorului, cuvinte ca nişte tăieturi de lamă, „Accident nuclear“, „Două mii de morţi“, şi mai ales „URSS cere asistenţă din partea Germaniei şi a Suediei…“. Să audă la televizor că acea URSS superputernică le cerea ajutorul unor naţiuni inamice era ceva ieşit din comun. Fără să mai îndrăznească măcar să-i anunţe pe ceilalţi, Alexandre se aşeză în faţa televizorului. Simpla vedere a mutrei livide a prezentatorului lăsa de înţeles că se petrecea ceva extrem de grav. În seara aceea, pe chipul lui Claude Sérillon nu se citea nici urmă de veselie, nici urmă de umor sau semn de speranţă. Nu-l văzuseră niciodată aşa. O centrală nucleară explodase, aşadar, în URSS, abia ce aflaseră, dar trecuseră trei zile de când miezul reactorului scăpase de sub control, de trei zile mii de tone de apă radioactivă continuau să fiarbă şi să se evapore într-un nor gata să înece Europa… Suedezii erau cei care doar ce dăduseră alerta, fiindcă aveau norul radioactiv deasupra capetelor, un nor care se-ntindea până-n Finlanda şi Danemarca şi care se revărsa acum peste Cehoslovacia şi Germania. Alexandre era împietrit de ideea că un nor se pregătea să înghită Germania, şi poate chiar oraşul, cartierul, intimitatea lui Constanze. Dacă mai locuia acolo, se afla fix în mijlocul norului chiar atunci.

Prezentatorul vorbise de mii de morţi, dar cel mai obsedant era norul portocaliu pe care îl arăta pe o hartă a lumii, un nor cu siguranţă fatal, mortal, nu se ştia, sau poate nu îndrăznea s-o spună… De mai bine de zece ani se trăia cu frica ploilor acide, măcar ploile puteau fi văzute, se puteau feri de ele, dar cu ce semăna un nor radioactiv? Pentru Alexandre şocul era imens. Traiul retras îi oferise dintotdeauna garanţia că se afla departe de toate relele de pe lume, de atentate şi de crize, de manifestaţii şi de războaie, ba chiar de grevele care izbucneau necontenit la oraş, măcar la Bertranges se ştiau feriţi de toate dereglările, dar iată că norul cu pricina punea totul la îndoială, dacă s-ar fi hotărât să treacă pe acolo, nimic nu i-ar fi protejat, nici măcar splendida lor izolare.

Mama şi tatăl sosiră să ia loc la masă. Alexandre trebui să le rezume mai întâi situaţia, explozia centralei nucleare, norul radioactiv, cele două mii de morţi anunţate la Cernobîl, Cernobîl,

cuvântul deveni deodată uşor de pronunţat, un oraş până atunci necunoscut, despre a cărui existenţă aflau în seara aceea. Dar deja un corespondent al Antenne 2 intervenea de la Moscova, minimaliza totul, precizând că autorităţile sovietice nu vorbeau decât de două victime, în schimb nu spunea nimic despre norul care se plimba pe deasupra Europei, pentru Moscova norul cu pricina nu exista, în URSS realitatea reflecta voinţa conducătorilor.

Pentru părinţi, erau multe informaţii de asimilat dintr-odată şi, decât să asculte urmarea, tatăl şi mama avură acelaşi reflex, să meargă afară, să se mai uite o dată la cerul pe care-l examinaseră deja, doar că n-aveau să se mai uite tot la apus, ci la răsărit, cercetau răsăritul ascuns de copacii înalţi, aceşti stejari care n-ar putea fugi în caz de nor radioactiv, la fel ca gardurile vii, vacile, toate pajiştile… La vest, soarele apusese, cerul era foarte roşu, mâine avea să se limpezească, doar vântul le-ar fi putut spune dacă aveau sau nu să vadă norul, numai că nu era vânt.

Un nor radioactiv care ar începe să dea târcoale ar fi mai rău decât un război, un inamic atât de viclean, încât, dacă ar debarca, n-ar putea fi auzit. Uitându-se pe fereastră la părinţii lui, Alexandre ar fi vrut să râdă de ei, dar îşi imagina cu greu ameninţarea reală a unui nor îmbibat de radioactivitate, pe primul canal nu dădeau mai multe amănunte, sau poate că ştiau, dar tăceau. Nu încăpea îndoială că sovieticii făceau tot posibilul să ţină ascunsă ameninţarea, una nevăzută prin natura ei, cât s-o iei razna. După cinci ani, Alexandre înţelegea câtă dreptate avusese Constanze, până la urmă ea era clarvăzătoarea, până la urmă făcuse bine că se înhăitase cu gaşca de activişti şi că le dăduse azotat de amoniu, măcar de data aceea aveau dovada că o centrală putea să explodeze pur şi simplu, cu atât mai mult cu cât reactoare nucleare erau acum peste tot, mâine aveau să fie cu zecile în Franţa, pe lângă Războiul Rece şi imaginile îndepărtate de la Hiroshima chiar trebuiau să se teamă de acea ameninţare, fiindcă centralele nucleare puteau efectiv să explodeze în orice clipă, la Golfech sau oriunde altundeva… Niciodată, de când se încheiase războiul, lumea nu fusese atât de înspăimântătoare.

La fel de nelămuriţi, părinţii se întoarseră ca să vadă ce urma să se spună despre asta la meteo, totuşi nu puteau să evite

subiectul. Doar că buletinul meteo din acea seară era mai sprinţar ca niciodată, Laurent Boussié chiar îl deschise spunând „Cucu, iată-l“, făcând caraghioslâcuri cu mâinile, vorbea de anticiclonul venit din vest, care din fericire avea să împingă toate formaţiunile noroase spre est. Ca să fie şi mai clar, îşi întări cuvintele cu un gest şi cu o mişcare fermă a ambelor mâini împinse norii care se vedeau la est pe hartă, de parcă la televizor aveau cu adevărat puterea să ne ferească de aşa ceva. În schimb, nu spuse nimic despre ploile menţionate la jurnal, cele care urmau să revină dinspre Suedia spre Germania şi Cehoslovacia, ceea ce însemna că în Franţa aveau noroc. Alexandre ieşi la rândul lui să evalueze situaţia şi într-adevăr norii păreau să se îndrepte spre Aveyron, de parcă urmau gestul tipului de la Antenne 2, tonurile de gri chiar se îndreptau spre Orient. Înăuntru îi auzi pe părinţi că o sună pe Caroline, apoi pe Vanessa şi cum de fiecare dată nimeriră un robot telefonic, îi lăsaseră fiecăreia câte un mesaj neliniştit, după care se supărară că Agathe era încă în camera ei, şi nu la masă, de parcă îşi dădeau seama de asta abia acum.

— Agathe, ce Dumnezeu, vino să mănânci!

Oricum, Agathe era mai presus de aşa ceva, nu ţinea nicidecum să afle dacă norul avea să treacă sau nu pe acolo, după cum n-o interesa nici finala Cupei Franţei la care tatăl şi Alexandre intenţionau să se uite în ziua următoare, ceea ce însemna că toată seara aveau să monopolizeze televizorul, cu comentatorii ăia care urlau şi cu hărmălaia de stadion, şi cu sonorul dat mereu prea tare când erau meciuri. Acum că erau şase canale, Agathe voia un al doilea televizor, fiindcă seară de seară era război când alegeau la ce program să se uite, într-un mod absolut deloc democratic… De când Caroline era la Toulouse, iar Vanessa la Paris, ea visa să meargă pe urmele lor, mai ales pe cele ale Vanessei, devenise o obsesie, Parisul era o nebunie mai mare decât Toulouse. Doar că mai avea de terminat două clase de liceu, pe moment se simţea prinsă ca într-o capcană acolo, prizonieră între părinţii ei, care nu vorbeau decât despre fermă, şi Alexandre, care nu vorbea decât despre cum să răscumpere casa lui moş Crayssac şi care nu dădea o ceapă degerată pe faptul că avea să ajungă holtei, chestiuni care n-o interesau. La limită, şi

dacă ar fi venit norul, asta nu l-ar fi deranjat prea mult, aşa ar fi curmat toate tulburările şi nelămuririle cu care îl copleşea lumea.

Miercuri, 30 aprilie 1986

A doua zi dimineaţă, tatăl găsi două păsări moarte în pragul uşii. Oricine altcineva ar fi văzut în asta un semn rău, fiind convins că norul dracului bântuise noaptea. După un mic moment de dezgust, înţelese că era vorba de o nouă crimă săvârşită de Madonna, pisoiul ucigaş al Agathei.

Agathe voise o pisică, nu una vagaboandă, fiindcă aveau deja la fermă, ci una ca din calendarul Poştei, cu un cap fin şi-o blană mare. De când plecaseră surorile ei de acasă, părinţii o alintau mai rău ca pe un copil unic. Ei i-ar fi plăcut ca pisoiul să rămână cu ea în cameră, doar că mica sălbăticiune tot ieşea. Îi pusese numele Madonna, cu toate că era mascul. Deşi îi stătea la dispoziţie natura vastă, se întorcea sistematic să-şi facă nevoile în litieră, ceea ce era ciudat. Că umbla creanga nu era o problemă, doar că tiranul nu contenea să le facă felul păsărilor şi şoarecilor de câmp pe care-i lăsa de fiecare dată în faţa uşii. Madonna nu ducea lipsă de Whiskas, plus o bucată de plămân de două ori pe săptămână, dar nu se putea abţine să ucidă şi să lase corpurile neînsufleţite în faţa uşii. Câinii adulmecau micile cadavre fără să înţeleagă nimic. Doar Agathe avea dreptul să-l certe, îl închidea în camera ei, însă după o jumătate de oră vedeta îşi făcea iar valiza. Veterinarul spusese că motanului i se părea că nu foloseşte la nimic, îşi găsea cu greu locul în fermă, între oameni şi vaci, găini, câini şi celelalte pisici, Madonna se simţea obligat să arate că e bun şi el la ceva.

La sfârşitul zilei, Alexandre îngropă cele două păsări în fundul grădinii. Dintr-un soi de respect săpă chiar gropi adânci. Noroc că motanul era un ucigaş, măcar asta le îngăduia să restabilească ordinea lucrurilor, fiindcă Agathe, după ce mai crescuse, nu se

mai abţinea să le spună că nu era nimic glorios în creşterea bovinelor, în îngrijirea vacilor care o sfârşesc la abator, în ultima vreme puţin mai lipsise să lase de înţeles că trăia într-o familie de asasini. Cel puţin acum, de când ea însăşi adăpostea un *serial killer*, era părtaşă la cercul infernal al crimei, în calitate de complice.

Fără să înfigă totuşi şi o cruce, Alexandre bătători bine pământul, apoi ridică ochii spre cer. Norii erau din ce în ce mai rari, ziua era dintre acelea care strălucesc abia la ora optsprezece. La vederea mormintelor minuscule sub norii care se retrăgeau, se gândi iarăşi la cei care preziceau că Golfech avea să explodeze într-o zi şi că atunci aveau să asiste la moartea copacilor pe o rază de zeci de kilometri, încât ar fi devenit necesar să fugă nu doar timp de câteva zile, ci secole. Ei bine, poate că vizionarii aveau dreptate, poate că umanitatea era pieritoare. De dimineaţă spuseseră pe France Info că oraşul de lângă centrala de la Cernobîl fusese evacuat, cincizeci de mii de locuitori tocmai îşi părăsiseră locuinţele fără nici o speranţă de a se mai întoarce vreodată în ele. Alarmiştii spuneau adevărul, energia nucleară este un coşmar. Alexandre se întoarse la fermă, cu cazmaua pe umăr, aruncând priviri către cer, dintotdeauna la ţară cerul fusese înfricoşător, dar de ieri mai mult ca niciodată.

Părinţii erau deja în faţa televizorului, dar nu izbuteau să-l deschidă. Cum Bertranges se găsea la capătul liniei EDF, curentul ajungea uneori cu dificultate până acolo. Însemna, probabil, că în seara aceea, peste tot prin satele şi pe la fermele dimprejur, toţi dăduseră deja drumul la televizor. Atunci tatăl îi ceru lui Agathe să oprească combina hi-fi şi să închidă toate luminile, stinseră orice beculeţ, pompă sau motor, până şi de prin hambare, iar televizorul se aprinse. Jurnalul tocmai începea. Lui Alexandre aproape că-i părea rău. Fiindcă, în acea zi de miercuri, la telejurnalul de pe Antenne 2 şi la cel de pe TF1, totul se vădea dintr-odată înspăimântător şi grav. Fotografii făcute de un satelit american arătau că un al doilea reactor tocmai explodase în URSS. Din spaţiu se distingea perfect un al doilea punct roşu. Adevărul era că centrala ardea în continuare şi nu putea fi stinsă nicicum. De patru zile, în cel mai mare secret, sovieticii bombardau centrala cu saci de nisip aruncaţi din elicoptere, dar

fără nici un folos. Unica soluţie era, aşadar, să trimită soldaţi şi pompieri în inima acelui iad, totuşi, de la arsuri şi de la radiaţii, oamenii cădeau pe capete, după două minute se prăbuşeau, atunci era nevoie să trimită repede alţii, care proveneau din oraşe mai îndepărtate, deoarece, dacă ar mai fi ars cuvele de uraniu şi de grafit, s-ar fi produs alţi nori şi mai răi. Armata Roşie se sacrifica, batalion după batalion, se arunca în gura focului veşnic ca să astupe vulcanul de gaze radioactive, era ceva ireal şi nebunesc, şi totuşi se dădea la televizor.

Alexandre şi părinţii lui stăteau în picioare în faţa televizorului, cu masa încă nepusă. Totuşi, ar fi trebuit să mănânce repede, fiindcă în seara aceea era finala Cupei Franţei, Bordeaux înfrunta Marseille, nu era de colo, doar că, la aflarea veştii că mai explodase un reactor la Cernobîl şi că şi celelalte două riscau s-o ia pe urmele primelor, fotbalul devenise extrem de neimportant.

Cealaltă sursă de nelinişte era absenţa chipului liniştitor al lui Claude Sérillon. Zâmbetul acelui om, veselia lui sinceră relativizau totul, pe când prezentatorul din seara aceea păstra o expresie gravă, semn că lumea era propulsată de acea catastrofă în necunoscut. Oare planeta avea să-şi revină? Oare focul urma să dureze cu săptămânile, iar radioactivitatea cu lunile, cu anii, cu mileniile? Cât despre faimosul nor care dădea târcoale se spunea că mâine risca să se apropie de Monaco, de Monaco, dar nu de Franţa… Cum de putea un nor mai întins decât o ţară să fie aşa de precis, să ajungă în principatul monegasc, dar să cruţe Franţa? Totul graţie anticiclonului din Azore, cel aşteptat de săptămâni întregi, care venea la ţanc să le protejeze lor ţara, dar nu şi principatul Monaco. Pentru tată, părea ciudat un nor atât de francofil…

— Minte!

— Cine?

— Ăsta, minte, se vede cu ochiul liber.

— Dar este Bernard Rapp, tati!

— Şi ce dacă?

Pe măsură ce curgeau reportajele, aflară că ţările nordice recomandau să nu se iasă din casă în caz de ploaie, nici să se

consume legume, în schimb actualităţile ruse nu ziceau nimic de Prîpeat, oraşul evacuat de lângă centrală. Atunci sună telefonul, probabil era Caroline sau Vanessa, măcar aveau să se liniştească spunându-şi că în familie toţi erau bine, atât la Toulouse, cât şi la Paris, deşi Parisul era totuşi mult mai la nord… Înainte ca părinţii şi Alexandre să reacţioneze, Agathe o şi zbughise din camera ei ca să ridice receptorul, prea fericită să stea de vorbă cu una dintre surorile ei, dar, în mod bizar, de treizeci de secunde tăcea, nu vorbea, asculta nu se ştie pe cine, nu se ştie ce. În cele din urmă, se ivi de pe culoar cu o mină indescifrabilă şi îi spuse lui Alexandre cu seriozitate:

— Pe tine te caută.

Miercuri, 30 aprilie 1986

Jurnalul se încheiase de o oră. Părinţii şi Agathe terminaseră cina, dar Alexandre încă vorbea la telefon. La început stătuse în picioare, aplecat deasupra telefonului, cu braţul înţepenit de cât se sprijinise de măsuţa prăpădită, apoi se aşezase şi în cele din urmă se lungise pe podeaua rece. Era stânjenit, convins că ceilalţi ciuleau urechile, că ascultau tot. Mama se prinsese repede că era nemţoaica şi-i şoptise şi tatălui, mai degrabă surprinsă decât încrezătoare. Agathe, de data aceasta, era entuziasmată, era un eveniment în sine că fratele ei vorbea aşa de mult la telefon. În capătul lui de culoar, Alexandre încerca să se retragă din mediul familial, închidea ochii ca să se lase învăluit de vocea lui Constanze. Pe lângă receptor, îşi lipea şi difuzorul suplimentar pe cealaltă ureche, cufundat în intonaţiile nemţoaicei blonde, cât să-i simtă parfumul, chiar dogoarea buclelor. I se păru că accentul îi era mai pronunţat decât acum cinci ani şi văzu în asta semnul îndepărtării lor radicale, de data asta trăiau în două lumi total diferite.

Ea era în Berlinul de Vest. În RFG toată lumea părea mult mai neliniştită decât în Franţa, întrucât în RDG erau mai multe centrale precum cea de la Cernobîl, ba încă mult mai vechi, centrale de primă generaţie furnizate de URSS. Constanze se simţea încercuită de acea lume veche şi dereglată. La o sută de kilometri vest de Berlin, RDG era pe punctul de a inaugura o hipercentrală, cea mai mare dintre toate, patru reactoare de producţie sovietică de tip Cernobîl, iar împotriva acelui lucru nu se putea face nimic, nu se putea manifesta în nici un fel. De două zile avea viziuni apocaliptice, vedea oraşe golite de locuitorii lor, păduri cu copaci uscaţi, râuri fără viaţă, de aceea simţise nevoia să sune, fiindcă pentru ea universul lui Alexandre simboliza

exact opusul, o lume făcută din pajişti, din coline şi din aer pur, care nu-i mai ieşea din minte. De altfel îl şi întrebase imediat după aceea dacă pajiştile miroseau la fel de bine a izmă proaspătă. Alexandre îi răspunsese că încă nu le venise vremea, mai aveau de aşteptat încă două luni să înflorească menta, dar da, iarba creştea la fel de sănătoasă şi de îmbibată de clorofilă.

În sufragerie tatăl îşi urmărea acum meciul. Stadionul care urla, comentatorii care ridicau tonul, „Tigana, Giresse, intrare a lui Di Méco…“. Pentru Alexandre era ca un paravan în spatele căruia se putea refugia. Constanze începu să vorbească despre ea, de cinci ani nu mai văzuse natură sau spaţii largi, cel mult parcuri. Nu se mai plimbase de-a lungul unor drumeaguri de pământ mărginite de garduri vii, nu mai revăzuse dealuri cât vezi cu ochii. Alexandre o simţi sincer marcată de primăvara anului 1981, de plimbarea în 4L, cele trei zile în aer liber, în mod vădit amintirea n-o mai părăsea. De altfel i-o spuse limpede, nu putuse uita cele trei zile petrecute împreună, primul ei contact adevărat cu natura.

Alexandre nu ştia ce anume trebuia să înţeleagă din acea fidelitate îndepărtată. Chiar se întrebă dacă nu cumva îl sunase doar ca să se intereseze de natură, şi nu tocmai de el. Cu atât mai mult cu cât el nu avea mare lucru de spus despre sine, nimic nu se schimbase, se ruşina de acea stabilitate, pe când ei tocmai asta i se părea minunat. Pentru ea totul era dat peste cap, tatăl ei lucra acum în Statele Unite, nu-l mai vedea. În schimb, o vedea deseori pe maică-sa. Bunicul ei murise, bunica era într-un spital din Est, nu voia să plece din Leipzig, deşi ar fi putut. În afară de asta, Constanze avea de gând să lucreze în domeniul umanitar, dar de-acum înainte totul o readucea la afurisita de centrală, se întreba dacă nu cumva era cazul să plece din Berlin, era înnebunită de nelinişte, convinsă că urmau alte explozii. Tatăl ei îi spusese mereu că energia nucleară era sigură, dar ea refuzase să-l creadă, chiar dacă în fond avea încredere în el, însă acum că ştia că se înşelase, nu mai ştia pe cine şi nici ce să creadă despre toate astea, era pierdută.

Pe la ora zece, tatăl păşi peste Alexandre pe culoar ca să meargă în camera lui, era limpede că meciul nu-l interesa, de vreme ce adormise în faţa televizorului, ca de fiecare dată. Nu se

uitară unul la altul. Mama schimbase pe alt canal, ceva mai liniştit. Închizând ochii, Alexandre se cufundă din nou în vocea venită din Germania, ţara de sub norul cel mare, îşi dorea s-o simtă aici pe Constanze, s-o îmbrăţişeze, s-o strângă la piept, însă ea era la celălalt capăt al firului, la sute de kilometri depărtare. Îi spuse că nu mai primise veşti de la Caroline şi că Anton şi ceilalţi trei ajunseseră la închisoare, iar pe Alexandre îl cuprinse un acces de angoasă retrospectivă. Ştia sigur că nu spuseseră nimic despre îngrăşământ. Vorbind despre Anton, Constanze se mai înveseli un pic, de când fusese pus în libertate se alăturase unei găşti de hipioţi foarte practici, foşti militanţi de pe Larzac care preluaseră o fermă de lângă Saint-Affrique, undeva prin Aveyron. La început Anton se dusese acolo ca să-şi piardă urma, iar apoi se obişnuise cu viaţa aceea şi se hotărâse să rămână. Constanze era din nou veselă, o umplea de bucurie să ştie că planul acelui berlinez pur era să trăiască la ţară, să facă brânzeturi, să le vândă la piaţă, îl cam invidia. Lui Alexandre nu-i venea să creadă, în timp ce-o asculta îşi dădea seama că moş Crayssac era, fără s-o ştie, un avangardist, modelul tuturor exaltaţilor din noul val.

— Ia spune, ai putea veni?

— Unde anume?

— Să mă vezi.

— Nu, tu.

— Nu, tu.

La rândul ei, mama păşi peste Alexandre, se schimbase în capot şi mergea să se culce. La ora zece şi jumătate seara, aici era târziu. Doar muzica de la Agathe mai dădea un pic de viaţă încăperilor cufundate în beznă. Alexandre nu ştia cum să răspundă la invitaţia lui Constanze. Ar fi o întreagă daraveră să meargă la Berlin, cu atât mai mult cu cât se jurase să nu ia niciodată avionul, va fi nevoit să lipsească o săptămână şi să-şi găsească înlocuitor, sau să aştepte iarna, oare chiar avea chef să se piardă într-un oraş unde totul avea să-l depăşească, acolo s-ar fi simţit cu desăvârşire exclus, numai gândul de a fi nevoit să meargă acolo l-ar chinui luni întregi – atunci îl auzi, de pe culoarul scufundat în tăcere, pe tatăl lui bătând de trei ori în peretele camerei lui Agathe ca să dea muzica mai încet, aşa că se văzu nevoit să-şi coboare vocea şi mai mult, dacă afurisitul de fir

spiralat ar fi fost mai lung cu zece metri, s-ar fi putut retrage în bucătărie sau chiar afară, să nu se mai simtă iscodit din toate părţile…

— Sau, mai bine, la vară aş putea veni la Anton, şi aşa ai putea veni şi tu, e departe de tine?

— Nu, dacă-i spre Saint-Affrique, nu-i departe, nu-i departe deloc.

Pentru Alexandre totul se lumină. Era mai firesc s-o regăsească în Aveyron. Dar imediat îşi înghiţi entuziasmul, peste trei luni oare ea chiar avea să vină, şi mai ales era o idee bună să se revadă cu tipii ăia, cu Anton şi mai ales cu bascul, nu era sigur că se potoliseră cu adevărat. De altfel, poate că aveau să-i ceară socoteală, dacă fuseseră la răcoare era un pic şi din cauza lui. Din nou totul se complica.

Agathe îşi pusese probabil căştile, să facă mai puţin zgomot, totuşi se mai auzea ceva din muzica ei, fiindcă dădea volumul la maximum, asculta ceva cu nerv, de câteva săptămâni punea U2 în buclă, nişte irlandezi hipertensionaţi, o muzică de flăcăi dintr-o ţară în război.

Înainte să închidă, Alexandre aşteptă să spună Constanze ultimul cuvânt, ştia că, după ce va pune receptorul în furcă, totul îi va reveni în minte: Cernobîlul, culoarul rece, ferma cufundată în beznă, tăcerea totală care domnea afară. Când avea să lase receptorul, n-o să mai rămână un miligram din vocea aceea. Şovăiră amândoi un timp şi, când să pună Constanze receptorul în furcă, el avu, *in extremis*, reflexul să-i ceară numărul de telefon, faimosul număr pe care-l căutase luni întregi fără să-l găsească niciodată… Îşi notă pe întuneric combinaţia inestimabilă de cifre pe vechiul carneţel care stătea mereu pe măsuţă, noroc că găsi şi un pix care să meargă, bine că părinţii erau organizaţi.

Într-un final, ea închise cea dintâi. Când puse receptorul în furcă, lui Alexandre îi fierbea urechea, îi zumzăia timpanul. Apelul telefonic retrezea la viaţă mii de speranţe în el – şi mii de îndoieli. Era ceva miraculos că-l sunase, şi în acelaşi timp ar fi fost de o mie de ori mai simplu să n-o fi făcut niciodată.

Luni, 23 iunie 1986

— Fratele meu e un pădurean veritabil! Când eram mici, toată ziua se cocoţa prin copaci, pare el sălbatic, dar e un tip super, o să vezi…

Alexandre nu şi-ar fi închipuit în veci că una dintre surorile lui ar fi putut gândi de bine despre el. De când locuia la Paris, Vanessa căpătase o siguranţă uimitoare şi era mai comunicativă ca niciodată. Nici măcar nu se supăraseră pe ea pentru că se îndepărtase radical de fermă.

Venise cu fotograful pentru care lucra de un an, avea o agenţie mare la Paris şi pare-se una în străinătate, la început trebuia să fie un stagiu, dar o angajase, cu salariu adevărat. Tipul avea vreo cincizeci de ani, se pare că era o personalitate în domeniul publicităţii, se vedea că era pe val, fie şi numai după maşina lui, un Jaguar vintage *type E* incredibil, o bijuterie numai crom şi lacuri. Doar văzând Jaguarul în curte, lângă hambar, cădeai pe spate. Mai nostim era că vechitura lui se cam hărtănise pe drumeagul denivelat, cauciucurile aruncaseră pietricele pe dedesubt, nu încăpea îndoială că zgâriase şi baia de ulei, dar pe marele Édouard nici vorbă să-l neliniştească.

Probabil era cineva în profesia lui, chiar prin simplul fapt că se numea Édouard Revel de Montchamin, ceea ce nu era totuşi de colo, dar mai ales pentru că făcuse fotografiile reclamelor care se vedeau peste tot, în ziare, pe afişe, pentru DIM, Yoplait, Vittel şi multe altele, cu manechine. Doar că, atunci când trebuia pregătit echipamentul şi găsit decorul potrivit, se ocupa Vanessa, de parcă ea-i spunea ce trebuia făcut, unde să pună spoturile, unde să conecteze cablurile şi să instaleze reflectoarele, ce obiectiv să scoată din cutia neagră şi ce aparat să folosească.

Pentru marea ocazie, mama gătise un pui. Era nostim să

mănânce pui când, cu două zile mai devreme, Montchamin le trimisese un răcitor enorm plin cu zeci de pachete de jambon, felii decupate frumos, ambalate în plastic transparent.

Tatălui tot nu-i venea să creadă că era plătit doar ca să se poată fotografia nişte felii de jambon pe pajiştile lui.

— Lăsaţi, e normal să fiţi remuneraţi, ferma dumneavoastră este un decor şi credeţi-mă că-s scumpe decorurile, când închiriez un studio pentru o şedinţă, nu dau niciodată sub două mii de franci pe zi, iar pentru un film e chiar dublu...

În timp ce înfuleca salata de sfeclă şi de ţelină pe care mama o servise ca aperitiv, marele Édouard le dezvălui că tipul de la agenţia publicitară care venise cu o săptămână mai devreme era directorul artistic şi că, la momentul validării proiectului, chiar îi spusese directoarei de producţie că nu trebuia să ezite cu stabilirea preţului, chiar ţinea ca totul să se petreacă bine. Fără să fie încă oficial, Montchamin le dădu de înţeles că intenţionau să filmeze tot acolo, la toamnă, un spot de treizeci de secunde.

— Nu vă faceţi griji, vă vor plăti, în publicitate banii curg în valuri, ei, da, cumpărarea de spaţiu este o mină de aur!

— Cu atât mai bine pentru dumneavoastră. Totuşi, e bizar că aţi venit la noi ca să faceţi fotografii cu jambon!

— Şi de ce anume?

— Fiindcă niciodată nu s-au crescut porci prin partea locului, în regiune nu există nici o fermă de porci pe o rază de două sute de kilometri...

— Fiindcă pute?

— Nu, dar cum porcii sunt hrăniţi cu făină de peşte şi soia americană, este logic ca fermele să fie lângă mare!

— Cu atât mai bine, se nimereşte la fix. Când se face o reclamă pentru jambon, în nici un caz nu trebuie arătaţi porcii, altfel consumatorii s-ar speria. Pe consumatori nu cu ajutorul realităţii îi facem să viseze, sunt zilnic în mijlocul realităţii, cu şomaj, inflaţie, Cernobîl, SIDA, explozia navetei Challenger, realitatea e tot ce ne explodează în faţă...

— Aşadar, pentru a vinde iaurturi nu trebuie arătate vacile?

— Exact! Niciodată vaci pentru iaurturi, ci, în schimb, trebuie arătată lăptăreasa, o blondă frumoasă rumenă-n obraji, şi flori pe pajişte, iarbă, un pârâu, cer albastru, dar mai ales fără paie şi fără

ugere… Publicitatea e făcută să vândă visuri, nu vaci. Iar porci cu atât mai puţin.

Omul vedea lucrurile în felul lui. Manierele lui, felul de a vorbi erau cam snoabe, dar cu ditai bocancii şi hainele militare, împopoţonat ca un flăcău care chiar ar lucra în aer liber, părea din partea locului, simpatic. Era şi generos, fiindcă preciză că ideea să pozeze aici, la Bertranges îi venise graţie fotografiilor făcute de Vanessa. De când era mică, Vanessa fotografiase împrejurimile din toate unghiurile, albumele ei erau pline cu poze în care apăreau râul, pajiştile, copacii cei mari şi muncile câmpului, iar când el îi văzuse munca, se jurase să lucreze cândva în acel colţ de lume.

— Oricum ar fi, domnule Fabrier, nu vă faceţi griji, pe afişe nu se va vedea că e izlazul dumneavoastră.

— A, da?

— Da, vedeta e produsul, în noul ambalaj roz cu alb şi cu noul font de literă. Tot restul, ţinutul, cu frumoasele lui pajişti, va fi în plan secund.

— Cam ca afişul lui Mitterrand.

— Întocmai, „forţa liniştită", dar voi încadra jambonul ceva mai strâns decât pe Mitterrand, şi cu ceva mai multă lumină, verdeaţă, vă daţi seama că un jambon nu se vinde ca un preşedinte[1]. Şi-apoi vom face altă serie la vale, lângă râu, şi încă una de-a lungul drumeagurilor, pentru mapele de prezentare pentru vânzări, materialele *business to business*, fiindcă aici e raiul pe pământ.

— Dacă ziceţi.

Montchamin îşi mai puse pui în farfurie, pentru a doua oară. Avea un porc întreg în răcitor, dar prefera puiul. Îşi mai puse şi cartofi rumeniţi şi sos.

— Pe vremea asta însorită, de ce nu mâncaţi afară?

— Afară sunt viespi, muşte, găini şi vrăbii, nici vacile n-ar înţelege…

— Glumiţi?

— Aici n-am mâncat niciodată afară.

Mama nu se arăta chiar cordială cu Édouard, ceva o stânjenea la tipul înalt cu maşina prea lungă. Bănuia că era ceva între Vanessa şi el, iar la cei cincizeci de ani ai lui nu era ceva de dorit.

De aceea, ca din întâmplare, lansă întrebarea:

— Diseară, unde dormiţi?

— Eu, în camera mea, spuse Vanessa. Iar Édouard ar putea dormi în cea a lui Caroline.

— A, nu, eu mă duc la hotel, aşa e prevăzut. Ador hotelurile şi-apoi am nevoie de o cadă…

— La castelul Mercuès?

— Exact!

— Dar e la patruzeci de kilometri, i-o întoarse mama. Rămâneţi aici să dormiţi.

— Cu siguranţă nu.

În mod bizar, mama luă destul de rău refuzul lui categoric, de parcă ferma nu era îndeajuns de şic, iar el se credea prea bun ca să doarmă acolo. Aşa că, în momentul în care servea tarta cu mere, îi spuse lui Montchamin că-i pregătea un pat pentru diseară, de vreme ce prevăzuse să stea trei zile acolo pentru fotografiile cu jambonul, măcar să doarmă la faţa locului.

— Oricum, nu aveţi maşina potrivită pentru drumurile noastre, este prea lungă pentru viraje, iar seara mişună de mistreţi pe-aici, o să v-o buşiţi.

Auzind aşa ceva, Montchamin păru să se afunde în scaun, imaginându-şi coşmarul unei pene prin partea locului, cu primul service auto Jaguar la o oră de avion.

— Nu, mulţumesc, chiar nu, am tabieturile mele, mă culc târziu, iar seara îmi place să citesc în baie, răspunse el, totuşi.

— E o cadă nouă-nouţă la bunici, mai la vale, n-a fost folosită niciodată.

— Ştiţi ceva, vom vedea asta mai târziu, mai întâi să lucrăm…

— Domnule Édouard, bem ceva lângă cafea?

— De ce nu?

1. Posibilă aluzie la Churchill, care dorea să-l promoveze pe Charles de Gaulle ca pe un săpun.

Luni, 23 iunie 1986

După prânz, mama scoase GS-ul din garaj. Îi plăcea să-l conducă. Când se urca la volan, nu era niciodată pentru drumuri extraordinare, mergea fie să-şi vadă mama în micul ei apartament din Gourdon, fie la coafor, în Souillac. În după-amiaza aceea avea întâlnire la bancă, în Cahors. Timpul petrecut la volan făcea parte dintre rarele clipe în care era singură, perfect liniştită şi, mai ales, stătea jos.

Avea acelaşi consilier de zece ani, care îi spuse încă o dată că era un moment bun să se împrumute, dobânzile scăzuseră şi mai mult, „Sub 10%, vă daţi seama?“, ei uneia i se părea tot enorm. Apoi, conducând-o la uşă, o întrebă dacă se gândise la donaţia-partaj, în cazul în care cele trei surori i-ar cere cândva bani fratelui lor.

— Cum aşa?

— Păi, da, dacă într-o zi îşi cer partea…

— Dar fetele mele nu vor avea nici o pretenţie!

— Câtă vreme e înţelegere în familie, totul merge bine, dar când copiii cresc şi încep să aibă datorii, trebuie să ne pregătim pentru orice eventualitate.

Angèle îi spuse rece „la revedere“, nu ştia în ce măsură sfatul individului era interesat, dacă-i vorbise omul sau bancherul. Tot ce ştia era că nu aveau să fie probleme legate de bani între Alexandre şi surorile lui, niciodată.

Totuşi, povestea cu donaţia-partaj o tulburase, iar pe drumul de întoarcere nu-i mai ieşi din minte. Decise să treacă prin Cénevières şi se opri la Paradou ca să-şi mai schimbe ideile. Se străduia mereu să dea pe la cafeneaua-băcănie ca să vadă şi tanti Suzanne că hipermarketul Mammouth nu măturase cu totul vechile obiceiuri. De fiecare dată erau aceiaşi doi clienţi la

tejghea, Raymond şi André, uneori ajungeau la patru sau cinci, dar în sală nu mai găsea niciodată pe nimeni, şi rareori în magazinul alăturat, unde se depozitau pâinea şi articolele de băcănie. Acolo plutea mereu acelaşi miros nedefinit, dar proaspăt, un iz de unt amestecat cu miresme de banane prea coapte. Lungul şir de borcane cu dulciuri era din ce în ce mai dezolant, nici nu mai erau plozi pe-acolo.

Cât să facă un bine, Angèle cumpără două pachete de pâine prăjită şi o cutie de Ricoré la optsprezece franci, adăugă două cutii de ton şi de sardine, foarte scumpe şi ele, apoi trecu în partea cu barul ca să comande o cafea şi să schimbe o vorbă cu tanti Suzanne.

Un al treilea client intră. Era moş Crayssac, zgomotul scuterului său pârâitor i-o luase înainte. Angèle avea o oarece afecţiune pentru bătrânul cioban de capre, totuşi ştia că el îi afurisea, pentru el, alde Fabrier nu erau ţărani, ci exploatatori. Nu se simţea prea în largul ei în prezenţa lui.

Crayssac se aşeză la tejghea şi comandă un pahar de vin alb. Tanti Suzanne se mişca mereu ca ochiul mortului. Orice comandă era precedată de o grămadă de zgomote, cel al sticlei pe care o ciocnea când o scotea din frigider sau cel sec al plesniturii cu care curăţa zaţul din filtru. Angèle se aşeză la celălalt capăt al barului, lângă casa de marcat şi, ca să evite să se amestece în conversaţie, luă ziarul şi începu să-l răsfoiască.

În jurul ei discuţia reîncepu, se plângeau de toate, criza, starea vremii, inflaţia care le bântuia zilele ca un colesterol rău, măcar cu asta erau de acord, mâine banul n-avea să mai aibă nici o valoare, ca-n Germania din anii ’20, fără să mai ia în calcul că preţul petrolului nu mai cobora, ţările din OPEC voiau să îngenuncheze Occidentul. Şi, colac peste pupăză, pe viitor Europa decidea totul, şi-aşa oamenii din Paris nu-i înţelegeau nici cât negru sub unghie pe ţărani, dar spilcuiţii de la Bruxelles erau şi mai pe dinafară.

— Nu ştiu ei ce-nseamnă să faci o oră pe scuter pentru un dărab de pâine.

— Da, încuviinţă Crayssac. Iar acum că nu mai sunt comunişti la putere, nu mai dau nici o ceapă degerată pe oameni!

— Ce vorbeşti, ne-am lămurit şi cu comuniştii, roşii pe

dinafară şi moi pe dinăuntru, ca roşiile…

— Ce ştii tu despre roşii, doar n-ai cultivat niciodată!

Angèle era tare mulţumită să se sustragă acelui gen de conversaţii. Totuşi, ciuli urechea atunci când începură să vorbească de autostradă, un proiect care tot apărea de douăzeci de ani, cam ca monstrul din Loch Ness, dar acum că Chirac era prim-ministru, ar vrea să nu mai fie Corrèze o enclavă.

— Chirac e un mare tolomac, peste trei luni îşi dă demisia, ca-n 1976!

— Păi, cu atât mai bine, răspunse Crayssac, suspectându-l pe băcan că visa în taină că autostrada avea să treacă într-o bună zi prin apropiere, crezând probabil că urma să-i relanseze afurisita de afacere.

În canton mulţi doreau autostrada, ca să-şi vândă pământurile societăţii concesionare, şi la preţ bun. Vestul Masivului Central era încă neatins de marile axe rutiere, unii vedeau izolarea ca pe un noroc, dar alţii ca pe un blestem.

Angèle îi privi. Aveau toţi câte o ţigară uitată în colţul buzelor, când deschideau gura li se mişca, vorbeau fără să li se desprindă vreodată, curios lucru. Apoi aruncă o privire către bar, la sticlele de Côtes-du-Rhône, la sala cea mare, toate urmau s-o sfârşească în acelaşi întuneric ca gara din faţă. De când SNCF închisese linia, şinele aproape că nu se mai vedeau de pir şi de mărăcini, cum muncitorii de la calea ferată nu mai stropeau cu erbicid Roundup, natura biruise, năpădind mai întâi şinele, apoi balastul, iar în curând toată gara. Acolo era lumea celor uitaţi. Şi dacă ar fi trecut cândva o autostradă peste râu, tot nu s-ar fi schimbat nimic, doar ar fi duduit camioanele cu o sută treizeci de kilometri pe oră sus pe viaduct, n-ar fi adus decât zgomot şi poluare, oamenii n-aveau să se oprească, ar fi stricat pământurile, ar fi fost ultima lovitură de ciomag care-ar fi ucis valea.

— O vom sfârşi ca indienii, spuse tanti Suzanne. Dacă ne bagă pe gât autostrada lor, ne şterg definitiv de pe hartă.

Învinsă de fatalismul dimprejur, Angèle se ridică, scoţând doi franci pentru cafea, iar la atingerea tejghelei, moneda ei răsună în atmosfera îmbibată de fumul ţigărilor Gauloises fără filtru. Atunci o ajunse din urmă vocea lui Crayssac, tocmai el, care nu le mai vorbise de douăzeci de ani.

— Nu vă faceţi griji, Angèle, eu unul am arma absolută împotriva autostrăzii lor şi vă jur că n-o vor construi niciodată.

Hotărârea şi afectarea lui surprinseră, într-o primă fază. Apoi ceilalţi trei îl contraziseră, luându-l peste picior.

— A, da, şi care ţi-e arma, un tun de 100 adus de pe Larzac? Piese de artilerie şterpelite de la Regimentul 122 de infanterie, aşa-i?

Crayssac nu reacţionă la zeflemele, rămase calm şi impasibil, înainte să proclame solemn, privindu-i pe toţi:

— Mai bune ca astea, credeţi-mă, mai bune ca astea.

Luni, 23 iunie 1986

Cum Jaguarul nu avea cârlig de remorcare, Alexandre urcă tot echipamentul în tractor după ce terminară de mâncat. Pe lângă răcitorul plin de jambon mai erau tot felul de trepiede, reflectoare, un fel de bliţuri uriaşe – tot echipamentul pe care un curier îl adusese cu două zile mai devreme, precizând că era o avere –, precum şi trei buturugi enorme care aveau să le servească drept suport feliilor de jambon şi două pietre mari ca elemente de decor. N-ai fi zis, dar meseria presupunea efort fizic, de aceea Montchamin se îmbrăca în haine de lucru. Alexandre nu strâmbase din nas să le dea o mână de ajutor, dimpotrivă, brambureala îl distrăgea. Când să urce pe tractor, Édouard îl asigură că avea să fie şi el remunerat, că urma să primească un onorariu în calitate de „asistent al asistentei". Chiar îi vorbi de o bancnotă de cinci sute de franci, o ditamai suma, dar Alexandre îi răspunse că o făcea în mod benevol, i se părea mai corect aşa faţă de sora lui, pe când chiar aceasta se holba la el ca să accepte.

Porni tractorul şi plecară spre versantul cu văiuga zisă a doamnelor, intrară pe izlazul orientat către apus, o pajişte cu iarbă înaltă. Lumina se schimbase, pentru fotograf era perfect, valea pe fundal, râul mărginit de ulmi în partea de jos, un colţ de cer, Montchamin anticipase bine, doar că de dimineaţă, când reperase locul, nu văzuse vaca acea enormă, o dihanie impresionantă care se uita la ei din capătul izlazului.

— Ce naiba caută acolo?

— Cine?

— Vaca ta, acolo!

— Nu-i vacă.

— Atunci, ce-i?

— Taur.

— Aveţi un taur?

Alexandre încercă să-l liniştească:

— Tatălui meu nu-i prea place inseminarea artificială cu pipeta, toate astea… Édouard, suntem în natură aici!

Fotograful se uita fix la dobitoc, deloc convins de acest aspect natural al lucrurilor.

— Om fi noi în natură, dar eu unul nu vreau animale în câmp.

— Spune-i lui!

— În câmpul vizual, vreau să zic!

— Ei bine, care-i problema, ne întoarcem cu spatele la el…

Dintr-odată lui Édouard i se cam risipiră aerele de superioritate. Împreună cu Vanessa începu totuşi să scoată echipamentul, apoi Vanessa puse un pachet de jambon peste buturugi, în timp ce Édouard se uita prin aparat să vadă ce poză ar ieşi, se străduia să rămână concentrat chiar dacă, la fiecare treizeci de secunde, se întorcea ca să arunce o privire spre capătul izlazului unde Cosmos stătea lângă copaci. Vanessa montase o sursă enormă de lumină pe un trepied. Era singura care rămânea perfect concentrată, total implicată în imaginea care trebuia creată. Lumina feliile de jambon foarte rozalii, de parcă erau nişte relicve sacre. Ca să ajusteze lumina, deplasă un reflector ale cărui reflexii îi gâdilară retina lui Cosmos care, din depărtare, părea intrigat de marea umbrelă luminoasă şi nu-şi mai lua ochii de la ea.

— Totuşi, Alexandre, n-ai putea să-ţi legi taurul?

— Pe Cosmos îl stăpâneşte tata. Pe mine nici măcar nu mă ascultă.

— Vorbeşti serios?

Cu un ton în care se simţea un dram de superioritate, Vanessa îl calmă pe Édouard.

— Dar nu-ţi face griji, nu se va clinti.

Atunci Alexandre adăugă:

— În cel mai rău caz, Édouard, dacă se repede la domnia ta trebuie lăsat să vină şi, în ultimul moment, înhăţat de inelul din nas, asta-l va opri scurt…

Fotograful se ridică, se uită la Alexandre, apoi la Vanessa, două fiinţe uimitor de unite faţă de el. Ei măcar erau de la ţară, pentru ei vitele, izlazurile şi copacii cei mari, tot decorul ţinea de mediul

natural, erau în elementul lor.

Lăsă feliile de jambon, se roti o dată, trăgând aer adânc în piept, cu braţele larg deschise, şi dintr-odată încremeni, de parcă văzuse ceva.

— Auziţi?

— Nu, ce anume?

— Nimic. Tocmai că nimic. Aici nu se aude nimic, nici o maşină, nici un scuter, nici cea mai mică motocoasă, nici Dumnezeu ştie ce altceva…

— Édouard, e ceva normal, suntem la douăzeci de kilometri de primul oraş, iar prin vale trec zece maşini pe zi, şi o dată din două o conduce unul dintre noi.

Édouard reîncepu să tragă adânc aer în plămâni, cu braţele larg deschise.

— Doamne, rareori m-am simţit atât de bine. Ce mai privelişte! Ce teren de golf s-ar putea trage aici, cam ca la Divonne-les-Bains, dar fără Mont Blanc…

Alexandre se uită uimit la el. Omul trăia exact uluirea pe care o simţise Constanze, doar uitându-se la dealuri şi la vale părea să descopere cadrul de viaţă perfect, fără să-şi imagineze o clipă că şi-ar putea duce traiul acolo.

— În ziua exploziei de la Cernobîl eram la New York şi când am văzut asta la televizor, pe moment chiar mi-a fost teamă ca nu cumva radioactivitatea să pârjolească toată Europa, să nu mai găsesc nimic la întoarcere… Ştiţi, e ca o bombă care explodează într-un oraş, la televizor ai impresia că a sărit în aer tot oraşul… De aceea îţi face bine să vezi aşa ceva, dacă e ceva pe acest Pământ care nu se va schimba niciodată, asta este.

Îşi petrecură după-amiaza fotografiind feliile de jambon puse pe buturugi. Jambonul era vedetă. Grija cu care îl înconjurau Vanessa şi Édouard era de-a dreptul uluitoare. La fiecare fotografie, declanşau reflectoarele lor mari, deşi era încă lumină afară. În timp, jambonul începu să asude în ambalajul lui de plastic, aşa că luară un nou pachet aruncându-l pe celălalt. Alexandre le propuse să pună nişte muzică, tractorul lui era echipat cu boxe, doar că bateria era slabă şi trebuia să lase motorul pornit ca să aibă curent. Puse caseta cu Supertramp, dar Édouard scormoni în stocul din torpedou şi extrase un Pat

Metheny. Vacarmul îl trezi un pic pe taur şi le aruncă din nou nişte priviri vagi, dar cu detaşarea masculului de prăsilă care ştie că treaba-i gata, a masculului care nici măcar nu-şi mai caută rival.

Pe la ora 18.00 încărcară totul în remorcă şi coborâră la râu să refacă aceeaşi scenografie, doar că de data asta jambonul era pus pe malul apei. Şi acolo, Édouard vru să arate „lucrurile simple“, era sloganul jambonului, „Lucrurile simple“, şi se nimerea bine, fiindcă, aici, altceva nici nu exista. După ora 19.00 cerul era tot senin, dar lumina începu să scadă, chiar cu toate bliţurile nu mai mergea. Scoaseră din răcitor nişte beri depozitate sub feliile de jambon-vedetă şi ciocniră. Édouard, intrigat, îl întrebă pe Alexandre cu oarece condescendenţă dacă nu-i venea prea greu să trăiască acolo, fie şi numai pentru ieşit prin cluburi, găsit o prietenă… Cu o tresărire de orgoliu Alexandre declară că n-avea nevoie să-şi *găsească* o prietenă, era deja cineva în viaţa lui, o nemţoaică, o blondă splendidă care locuia la Berlin.

— A, bine. Dar, ia spune, ca să vă vedeţi, nu-i chiar la-ndemână.

Iar atunci, peste măsură de gâdilat în orgoliu, Alexandre afirmă că nu era problemă, de altfel avea s-o regăsească în curând, fie mergea el la Berlin în iunie, fie venea ea în iulie în zonă, era foarte simplu. Vanessa se îndoi de straşnica siguranţă a fratelui ei, dar nu lăsă să se vadă nimic. În acelaşi timp, de când nu mai locuia aici, nu ştia tot, habar n-avea dacă faimoasa blondă se întorsese sau ba. Oricum, dacă aşa stăteau lucrurile, ea era fericită pentru el, dar mai ales uşurată să-şi spună că se puteau baza pe el, că măcar frăţiorul îşi asuma dăinuirea acelor pământuri, fără interese, fiindcă, dacă lăsa afacerea, dacă se tira sau dacă i s-ar fi întâmplat ceva, Vanessa nu s-ar fi văzut întorcându-se ca să le fie părinţilor de ajutor. Nu mai mult decât Caroline. Cu siguranţă nu. Aşadar, trebuia să se roage ca frumoasa nemţoaică să mai existe şi să-şi dorească să se mute cândva aici…

Luni, 23 iunie 1986

Seara, mama se crezu din nou obligată să pregătească o masă copioasă, găti chiar *pommes dauphines*[1] ca garnitură pentru cotletul de vită. Văzând toate pregătirile, Édouard fu din nou cuprins de un reflex de om de afaceri, îi rugă să-i promită că-l vor lăsa să achite şi cu portofelul scos, ţinea să plătească.

— Ba da, cum să nu, de data asta vreau să plătesc!

— Nici vorbă! Dar puteţi în schimb să puneţi masa.

Replica mamei îl descumpăni pe marele Édouard, care în mod vădit nu ştia de unde să înceapă. Agathe era fascinată de individ. Pentru ea, care voia să lucreze în industria modei, fotograful se pogorâse ca un mesia, fiindcă, totuşi, lucrase la New York, avusese shootinguri cu manechine cunoscute, Caroline de Monaco şi Inès de la Fressange chiar pozaseră pentru el, era aproape un zeu.

În aşteptarea zilei în care avea să deseneze rochii şi să le regăsească fotografia în reviste, în vara aceea Agathe urma să lucreze două luni într-un butic din Rodez sau din Villeneuve, poate chiar în noul magazin Benetton. Édouard îi spuse că se ştia cu familia Benetton, i-ar putea pune nişte pile la Paris, şi chiar la New York sau la Tokyo, chiar dacă Villeneuve ar fi numai bine, adăugă el, simţindu-se privit de Angèle.

După ce mâncară, tatăl îşi aprinse ţigara Gitane la masă. Édouard riscă să scoată un trabuc, fără să îndrăznească totuşi să-l aprindă, şi, temându-se să nu deranjeze, prefera să-l fumeze afară.

— Ce idee!

Pentru tată, când făceau un chiolhan, plăcerea de la sfârşit era să fumeze la masă. În pofida acestui lucru, îl urmă pe fotograf în curte.

Mama plecă atunci spre bucătărie, iar Vanessa se apropie de Alexandre, mânată de curiozitate.

— Ce spui, te mai vezi cu Constanze?

— Da, sigur că ne mai vedem. De altfel o voi reîntâlni în curând.

— A, da, unde?

Ca să nu se facă de râs, lui Alexandre i-ar fi plăcut să zică „la Berlin". Doar că, dacă ar fi anunţat asta acum, de faţă cu Agathe şi Vanessa, ar fi însemnat că se angajează să meargă acolo, cândva.

— Va veni la vară în Aveyron, o să mă duc după ea la nişte prieteni, vom petrece câteva zile împreună.

Vanessa se uita ţintă la fratele ei, nu părea să meargă la cacealma, în orice caz mincinos nu era.

Jean şi Édouard se aşezaseră pe banca de piatră de lângă zid. În faţa lor, soarele nu contenea să se dilueze în portocaliu, un gălbenuş de ou gigantic năpădea tot cerul. La dreapta, pe de altă parte, dealurile erau învăluite de umbră, valea părea mai adâncă, umplând de pace întreg spaţiul.

— Niciodată o fotografie n-ar putea reda toate astea.

— A, da, nici măcar o fotografie cu jambonul dumneavoastră?

— Am impresia că nu vă place cine ştie ce jambonul meu...

— Ştiţi, domnule Édouard, vă respect, graţie dumneavoastră fiica mea are o slujbă adevărată, învaţă multe lucruri şi-şi câştigă existenţa, dar poveştile dumneavoastră cu jambon tras în plastic mi se par dubioase.

— Şi de ce, mă rog?

— Pentru-nceput fiindcă jambonul dumneavoastră e roz. Dacă nu cumva îţi creşti porcul cu coacăze negre, jambonul alb n-are cum să fie roz. Şi-apoi, ca să reziste cu săptămânile în plastic, probabil e plin de azotaţi, de coloranţi şi de arome, de fapt este orice, mai puţin simplu, un astfel de jambon e orice, mai puţin simplu.

Tatăl ştia prea bine că lucrurile simple legate de creşterea animalelor deveneau tot mai complicate, mai întâi fiindcă micile măcelării se închideau unele după altele de când hipermarketurile Mammouth şi Euromarché prinseseră să răsară cam peste tot, iar apoi fiindcă lumea nu mai cumpăra decât carne

preambalată uitându-se la preţ, fără să-şi mai pună problema provenienţei.

— Ca să ştiţi, domnule Édouard, „lucrurile simple“, cum spuneţi, sună drăguţ, dar nu mai există. Nimeni nu mai ştie de unde vin animalele, între crescătorii din Nièvre care trimit vaci din rasa Charolaise de cealaltă parte a Mediteranei înainte să le aducă înapoi îngrăşate, englezii care-şi umflă vacile cu soia şi făină din America de Sud şi tonele de fripturi congelate care se plimbă cu avionul, astăzi un biftec poate să fi făcut douăzeci de mii de kilometri înainte să se trezească în farfuria dumneavoastră, aşa că lumea aceasta, credeţi-mă, este orice, mai puţin simplă.

— Dar, domnule Jean, e sensul Istoriei, trebuie să ne deschidem către lume, uitaţi-vă la fetele dumneavoastră, doar mişcându-se şi-au găsit de lucru, chiar fiul dumneavoastră, care a rămas aici, e îndrăgostit de-o nemţoaică! Spuneţi-vă că globalizarea ne face mai buni, mă iertaţi că vă zic asta, domnule Jean, dar în viaţă trebuie să te mişti, trebuie să ne mişcăm… Oricum, nu-i niciodată bine să rămâi în ungherul tău.

— Vedeţi câinele meu de acolo, cel roşcat, ei bine, are un avantaj faţă de ceilalţi trei.

— A, da, şi care anume?

— E surd. Măcar nu vă aude tâmpeniile! Mişcare, mişcare, dar, Doamne sfinte, ce sens are să te tot mişti, acum toată lumea se apucă să se mişte…

— Să spunem că asta deschide spiritul.

— Ce contează nu-i să te mişti, ci să fii aici.

— Aşa o fi, dar una n-o împiedică pe cealaltă.

— Ascultaţi aici, ştiu acest decor de-a fir a păr. Totul. Trăiesc aici, la țară, de când mă ştiu. Pe copacii de acolo îi cunosc cu ochii-nchişi, doar văzându-i îl simt pe cel slăbit, pe cel sufocat de iederă, pe cel căruia i-e sete, pe cel care-i respinge pe ceilalţi, aşa că, dacă m-aş apuca şi eu să mă mişc, toţi copacii, toate vitele, pajiştile, grădina şi căţeii ce s-ar face fără mine, ia spuneţi, ce s-ar face?

— Domnule Jean, voiam doar să vă spun că… în fine, ăsta-i mersul Istoriei.

— Lumea aceea eu o duc în spate. Singură nu s-ar descurca.

— De acord, dar asta nu le interzice celorlalţi să călătorească.

— Doamne sfinte, dar astăzi trebuie să călătorească totul, cerealele, vacile, televizoarele, microundele care vin din Hong Kong, walkmanurile care-s *made in Taiwan*, şi în tot acest timp noi ne vindem laptele la chinezi, toate se încrucişează în aer sau pe vapoare, ce aiureală!… Ştiţi unde ne va duce mania voastră de a vă mişca întruna, ia spuneţi, ştiţi ce ne va aduce mie, copacilor mei, găinilor mele, câinilor mei?

— Nu, nu ştiu.

— O autostradă.

Édouard nu înţelegea.

— Acolo, da, chiar deasupra văii, proiectul e făcut, dar stagnează. Mai mult, vorbesc despre o autostradă, dar ar trebui să-i spună *camiostradă*, zece mii de vehicule pe zi dintre care şase mii de camioane, doar nu vă-nchipuiţi că fac autostrăzi pentru maşinile mici, nicidecum, pentru camioane le construiesc, aşa că vedeţi unde ne duc dorinţele voastre de mişcare, ne vor vârî camioane şi avioane peste tot.

— Dar, ce mai tura-vura, Jean, nu vor face niciodată o autostradă aici, nu?

— Este în master-plan, cu un viaduct acolo, la stânga, mai sus de valea râului Rauze, sau poate chiar aici, unde stăm noi…

— Nu pot să cred aşa ceva.

— De când e Chirac prim-ministru, a scos iar dosarul, s-ar zice că-i urgent să lege Corrèze cu Spania în jos şi cu Germania în sus, vor să facă din Franţa un nod rutier, un sens giratoriu gigantic între Anglia, Ţările de Jos şi Africa, cu camioane frumoase pline de jamboane trase-n plastic care vor trece pe-aici…

Édouard nu ştia ce să mai zică. Mătură cu privirea tot decorul care tocmai se cufunda în întuneric.

— O autostradă, poate, dar nu aici.

— Da, *nu aici*, toţi spun asta acum, *nu aici*. Ca despre norul de la Cernobîl în aprilie, *acolo, nu aici*…

Édouard nu mai spuse nimic. Niciodată nu-şi închipuise asta în timp ce conducea pe o autostradă, niciodată nu se gândise la miile de mici dezastre pe care se vede treaba că le prilejuise, fiecare kilometru de autostradă acoperea o sumedenie de drame, ferme tăiate în două, agricultori izgoniţi, păduri despicate şi case

sacrificate, drumuri retezate şi râuri deturnate, pânze freatice secate… Lăsă subiectul baltă, dar mai ales îşi reţinu gândurile adunate de-a lungul interminabilei şosele naţionale 20, şi mai apoi conducând pe drumeagurile alea, fiindcă era totuşi ditamai traseul să vină de la Paris până aici, iar o autostradă nu i-ar prinde rău regiunii, iată ce-şi spusese.

1. Mâncare de cartofi.

Sâmbătă, 19 iulie 1986

Alexandre conducea liniştit. Îşi propusese să sosească pe la ora 10.00 pe lângă Saint-Affrique, dar de când ajunsese în zonă, se învârtea de mai bine de-o oră în cerc. Probabil locuiau într-un ungher tare ascuns, ferma lor n-avea nume, locul lor nici măcar nu apărea pe hartă, iar de-a lungul drumurilor nu erau nici indicatoare, nici case. Atunci se lăsă ghidat de intuiţie, încercând să ghicească ungherele unde s-ar fi putut creşte capre şi oi. Se întoarse spre sud într-o zonă mai puţin pietroasă, iar la dreapta dădu peste un drum de pământ care părea circulat. O luă pe el şi, după un kilometru, reperă mai jos un grup de clădiri. De data aceea simţea că-şi atinge scopul, cu siguranţă grupul îşi ducea viaţa în acea fermă, cu desăvârşire ascuns.

Existau şanse mari, într-adevăr, să fie sediul comunităţii lor, mai întâi fiindcă pe pajiştile din jur erau oi şi capre, iar în curte vreo cinci-şase maşini nu foarte în formă, dar mai ales pentru că haine de toate culorile se uscau pe sârme, rufele stătuseră afară peste noapte, iar un ţăran adevărat n-ar fi făcut niciodată aşa ceva. Pentru o tabără de bază, clădirile păreau în stare bună, doar cea din dreapta era în construcţie. Faţă de acei hipioţi ţărani, el nutrea aceleaşi prejudecăţi ca tatăl lui: ca să lucrezi pământul, trebuie să te fi născut acolo, ca pescarii care ies în larg sau inuiţii pe banchiza lor, ca să fii ţăran, mediul trebuie să fie elementul tău natural, fără de care ţi-ar fi greu să-l ghiceşti.

Trecuse de ora 11.00, Alexandre opri motorul 4L-ului şi rămase acolo, deasupra cătunului, ca un cowboy care observă tabăra indienilor. Nu se zărea un suflet, în afară de câinii tolăniţi prin curte. Cel mai surprinzător era corpul de clădire din dreapta, cu prelate de plastic pe acoperiş, o clădire cu două etaje, dar nu în stare prea bună. O fi fost vreun schit sau ce mai rămăsese dintr-o

comanderie a Templierilor. Lângă ea se mai aflau o fermă numai pe lungime, precum şi câteva mici hambare. Şi i-ar fi imaginat în condiţii mai rudimentare. Totodată Constanze îi spusese că acolo îşi duceau viaţa vreo zece inşi.

Alexandre ezită să coboare, nu se vedea intrând într-o casă unde toată lumea trage la aghioase. Nu se împăca prea bine cu gândul de a se amesteca în acel grup, de a-i revedea pe unii, şi la fel de neliniștit era şi s-o revadă pe Constanze. Nu ştia dacă aveau să se îmbrăţişeze sau să se sărute, dacă mai erau iubiţi sau nu. Chiar se temea să nu fi venit însoţită de altcineva. La telefon simţise totuşi că voia să-l revadă. În definitiv, ea-i dăduse un semn de viaţă. Dar o lipsă naturală de încredere îl prinsese din urmă ca întotdeauna, ajunsese chiar să-şi spună că poate era o capcană, te pomeneşti că mai voiau să-i ceară ceva. La urma urmei, tipii ăia îl ţineau de beregată, l-ar fi putut şantaja uşor, i-ar fi putut cere orice în schimbul tăcerii lor, totuşi făcuseră pârnaie din cauza îngrăşământului de la el…

Acum era sigur, alăturându-se acelui trib înainta către o capcană, dar pentru a ajunge la Constanze era nevoit să se arunce în gura lupului, ca în *Căutătorii*, trebuia să înfrunte comanşii. Doar că acei comanşi erau puturoşi, la douăsprezece şi un sfert încă nu erau în picioare.

Se lăsă cât mai bine pe scaunul maşinii, să se odihnească puţin, nu pusese geană pe geană toată noaptea. Nu era un cowboy adevărat. Câtă vreme nimeni nu se mişca acolo, n-avea să calce nici el, efectul de surpriză l-ar fi stânjenit mai mult ca orice altceva.

Doar că cel surprins fu el. Când să aţipească, auzi un zgomot de motor din spatele lui. Drumul cotea, făcea un viraj printr-un crâng şi nu vedea ce venea spre el. Se ridică să iasă din maşină, zgomotul semăna cu cel al unui motor de dubă ambalat la maximum, imediat se gândi la jandarmi, dar când se ivi vehiculul, observă că erau indieni. Un vechi Citroën tip H venea blană spre el în pofida drumului haotic, era portocaliu cu verde şi lăsa în urmă o dâră de fum murdar plin de ulei. Nu era sigur că-l ştia pe tipul de la volan, în schimb, cu toată mustaţa, îl recunoscu pe Anton pe scaunul din dreapta, îi reperă fără şovăire privirea de oţel, iar celălalt, aşezat la mijloc, era Xabi, îşi aminti

prenumele lui când îl văzu. Dubiţa se năpustea către el, şoferul ţinea ferm volanul, părând concentrat, Alexandre se dădu la o parte în ultimul moment, din cauza 4L-ului trecerea era strâmtă şi, ajungând în dreptul lui, Anton îşi scoase capul pe geamul portierei:

— Dacă ne oprim, aici rămânem… Vino după noi!

Duba continua să coboare, ca o cometă murdară şi gălăgioasă, Constanze sigur nu era cu ei, probabil că încă dormea într-una dintre casele din vale.

Sâmbătă, 19 iulie 1986

Se întâlniră în curte. Băieţii doar ce se întorceau de la piaţă. Îşi vânduseră toate brânzeturile. Două fete din grup, Kathleen şi Lorraine, rămăseseră acolo cu legumele, ceilalţi erau înăuntru, se treziseră mai târziu. Anton avea aceeaşi strângere de mână prea apăsată, totuşi lui Alexandre i se păru că avea vocea mai blândă, mai ales că acum vorbea bine franţuzeşte. Nu-i venea să creadă că tipul făcuse doi ani de pârnaie, la fel ca Xabi, care-l salută fără căldură. Nu ştia ce să mai creadă despre cei doi, trebuia să se simtă vinovat sau îi puteau fi recunoscători că-i ajutase pe vremuri? Iar tipul de la volan se tot agita să scoată echipamentul din dubiţă, era un tip nervos care făcea multă gălăgie.

— E Adrien. O să te salute când va avea timp. Nu te supăra pe el, e mereu pe baricade.

— Bine.

— Ai văzut unde locuim acum, nu-i rău, nu?

— Da, nu-i rău… Dar Constanze?

— Ce e cu Constanze?

— Doarme?

— Nu. Soseşte mâine.

— A, bine, îmi spusese că astăzi.

— Mda, dar tatăl ei a dat o fugă la Toulouse, au profitat de asta ca să se vadă. Şi-apoi are cunoştinţe acolo.

Dezamăgit crâncen, Alexandre merse după ei. Intrară în încăperea cea mare, doi tipi şi o fată erau la masă, se vedea limpede că abia făcuseră ochi.

— Ţi-i prezint pe Frédéric, Antoinette şi Thomas, care ni s-a alăturat în primăvară, spuse Anton.

Alexandre îi salută, nu foarte în largul lui, cu alura cam de la ţară care-l caracteriza, deseori îşi masca jena prin asprime. Se

aşeză lângă ceilalţi, iar Xabi puse de cafea.

— Vezi, Alexandre, reluă Anton, suntem ca tine acum, ţărani puri…

— Văd.

— Ştii, ţi-am cam urmat exemplul!

Alexandre ştia bine cum proceda Anton, întâi te linguşea cu complimente, apoi, după ce te îmbrobodea bine, te făcea să nu-i poţi refuza nimic.

După un sfert de oră, Alexandre observase uşurinţa cu care Anton se manifesta în mijlocul grupului. Probabil influenţabili, ceilalţi îl cam ştiau de şef, un fel de guru. Xabi devenise mai sumbru şi nu mai vorbea deloc. Adrien, flăcăul cu dubiţa, şi Kathleen, prietena lui englezoaică, erau cei doi pionieri ai fermei, locuiau acolo de zece ani, li se alăturaseră Frédéric şi Antoinette, care creşteau oi. Restul găştii venise mai târziu şi părea cu geometrie variabilă.

Pentru Alexandre, erau multe informaţii noi de asimilat, dar când Adrien înţelese că şi el avea o fermă, ţinu să-i arate locurile. Aici nu aveau telefon, nici apă curentă, ci doar electricitate. Apa venea din trei bazine şi dintr-un mic izvor aflat la o sută de metri de acolo. De la caprele lor se pare că scoteau trei sute de bucăţi de brânză pe lună, iar laptele de oaie deocamdată îl colectau, dar în curând aveau să facă ei înşişi tomme, feta şi un soi de Roquefort sută la sută natural fără Penicillium, pe care aveau să-l numească Roquedoux. Problema era că n-aveau pivniţă, ar fi fost, aşadar, nevoiţi să închirieze una mai spre est, ca să se apropie de Roquefort. Alexandre încuviinţa totul. După care Adrien îi arătă grădina de zarzavaturi, Alexandre nu spuse nimic, dar pământul era tare uscat, cu pietricele, fasolea era însetată, iar frunzele cartofilor erau ciupite de gândaci de Colorado, la fel ale căpşunilor, nu văzuse niciodată o grădină mai prăpădită. Probabil aduseseră pământ de pe fundul unei văi, fiindcă acolo era calcar, Adrien era mândru nevoie mare că scotea atât de mult dintr-un sol atât de zgârcit. Aveau cu ce hrăni grupul şi le mai şi rămânea să vândă la piaţă, e drept, doar o dată pe săptămână.

— Deci ce spui?

— Nu-i rău.

— Şi totul, băiete, totul e curat!

— Cum vine asta, curat?

— Curat, adică natural, aici nu folosim chimicale, nimic…

— Acum înţeleg…

— Auzi, Alexandre, nu ştiu cum procedezi tu cu vitele tale, dar totul începe de la respectul faţă de pământ. Uită-te la căpşunii ăştia, nu mă ating de melci, de obicei nu aveam, dar anul ăsta, la atâtea nopţi senine, e plin de ei. Ei bine, cu atât mai rău, natura decide, vom mânca mai puţine căpşune, dar niciodată n-o să pun cupru sau vreo porcărie din alea… Animăluţele nu se omoară!

Tipii ăia aveau idei foarte fixe despre produsele fitosanitare, nu merita să se bage în discuţie, aşa că Alexandre optă pentru umor.

— Oricum, dacă ai melci, părerea mea e că stropești.

— Ce bine că stropesc, totuşi.

— Ei bine, nu mai stropi, aşa nu vei mai avea melci.

— Corect, dar nici căpşune n-ar mai fi.

— Tocmai, deci ai fi în acelaşi punct în care eşti astăzi…

Alexandre observă că Adrien nu ştia de glumă, afişa aerul circumspect al celor care se simt luaţi de proşti.

— O, glumeam şi eu, acum, dacă pui răsaduri de căpşuni ca să nu mănânci căpşune, măcar nu mai răsădi…

— Mie nu-mi vine să râd. Ştii că anul ăsta se fac teste cu porumb transgenic în Lot-et-Garonne, e pe la tine, nu?

— Nu-i departe.

— Mda, cu toate astea sunt sigur că de mâine le veţi folosi cu toţii…

În loc să se destindă, Adrien începu să vorbească despre seminţe, dintotdeauna agricultorii făcuseră ce voiau cu seminţele lor, dar de când Curtea Supremă a SUA decretase că se puteau breveta organisme vii, seminţele erau sub cheie.

— Îţi dai seama, nici măcar nu mai poţi semăna după o recoltă, lumea a luat-o razna, poate tu nu vrei să vezi asta, dar eu o văd…

Alexandre se gândi iarăşi la Crayssac, a cărui dăinuire îi era asigurată fără ca măcar s-o ştie. În orice caz, ca să se contopească în grup, cel mai bine ar fi să nu iasă în evidenţă, să fie de acord cu toate.

Plecă atunci să-i dea o mână de ajutor lui Anton la refacerea

zidului de piatră fără mortar, cu care se chinuia de săptămâni întregi. După care îi ajută cu adunarea animalelor pentru muls, nu erau decât capre, dar le luă tare mult timp, era foarte mulţumit că nu avusese niciodată treabă cu laptele, fiindcă mulsul la ore fixe era nebunie curată. N-avea nimic în comun cu acei ţărani, dar îşi găsise uşor locul printre ei, şi mai ales era impresionat de forma de respect cu care îl tratau doar pentru că era ţăran.

Fără să mai aştepte seara, Antoinette şi Kathleen îl întrebară unde ar fi vrut să doarmă peste noapte, ar prefera să se instaleze într-un colţişor din fermă sau să stea liniştit în clădirea cea mare aflată în construcţie, parterul era locuibil, era o saltea zdravănă pe podea, şi oricum nopţile erau blânde. Alexandre alese clădirea cea mare, măcar avea să fie la distanţă de ceilalţi.

Când sosi ora cinei, Alexandre pricepu iute că obiceiul casei era să dea o mână de ajutor. Atunci spălă cele trei salate, le scurse de apă pe stil vechi, într-un coşuleţ din metal, fiindcă strecurătorile din plastic erau toxice. Apoi începu să taie în felii un jambon ţărănesc frumos, cu un cuţit bun, ascuţit pe cremene, ca să fie bine, dar atunci Antoinette şi Frédéric se luară de el, spunându-i că trebuia să taie felii subţiri, foarte subţiri, ca foiţa de ţigară. Ceea ce însemna că, pentru nouă persoane, ar fi trebuit să taie cel puţin treizeci de feliuţe…

— Nu, răspunse Kathleen, nu pentru nouă, Frédéric, Antoinette şi cu mine nu mâncăm carne. Şi nici Lorraine.

— Deci tai pentru cinci.

Luară cina la masa cea mare pusă afară. Alexandre nu se simţea ca acasă, podişul calcaros era al naibii de arid, tot calcarul emana dogoare, iar seara temperatura era la fel de ridicată ca-n plină zi. Se mai simţea exclus şi pentru că, uneori, unii se apucau să vorbească în engleză sau să dea de la unii la alţii jointuri pe care nu îndrăznea să le refuze.

Adrien şi Frédéric tot voiau să revină la subiectul agriculturii, semn că Alexandre le trezea curiozitatea, faptul că creştea într-o vale aproape o sută de vite pe mai bine de cincizeci de hectare făcea din el un ţăran cu stare.

— Astăzi cei care au vaci de reproducere sunt obligaţi să precizeze că-şi cresc viţeii cu lapte de vacă, de parcă i-ar putea

hrăni cu lapte de altceva…

— Asta pentru că unii adaugă ouă sau zahăr, spuse Frédéric.

— Şi făină de origine animală, preciză Adrien.

— Mda, unii fac aşa ceva.

De la începutul discuţiei, Kathleen se abţinea, dar îi venea peste mână să vadă în Alexandre un aliat, aşa că tranşă definitiv dezbaterea, spunând rece:

— Acum două luni, în ţara mea, o vacă a luat scrapie, uite unde s-a ajuns cu felul ăsta tâmpit în care creşteţi animalele, vacile iau scrapie de la oi!

— Nu ştiu eu ce se petrece în Anglia, i-o întoarse Alexandre. În plus, scrapia nu-i ca o gripă, nu se transmite, o vacă nu poate lua virusul de la o oaie.

— Ba da.

— Pupând-o?

— Nu, halind-o. Din oile moarte se face făină, cu care hrănesc apoi viţeii…

— În Anglia da, dar nu în Franţa.

Ca să închidă dezbaterea, Anton îi ceru lui Frédéric să cânte la chitară, apoi toţi se îndreptară către stejarul cel mare sub care erau puse resturile unor canapele. Kathleen şi Antoinette aprinseră lumânări cam peste tot, în noaptea neagră efectul era frumos. Alexandre fumă cum nu-i stătea în obicei, cel mai simplu era să facă abstracţie de toate, să se contopească în mişcare, cu atât mai mult cu cât păreau să-şi rupă minţile într-un mare fel. Văzu că fetele care se duseseră o clipă înăuntru aveau pupilele dilatate, probabil fumaseră *manali* sau opiu sau altceva, nu voia să afle. Periodic Anton îl privea, să se asigure că totul era bine. Chiar Xabi îi făcu cu ochiul de două ori, pentru el era un maximum de cordialitate. Cei doi îl considerau pesemne un vechi tovarăş de luptă. Alexandre nu îndrăznea să le vorbească despre asta. În vremea din urmă fuseseră din nou atentate, şi în turnul Eiffel, şi pe Champs-Élysées, apoi într-un TGV Paris-Lyon în plină viteză, chiar şi fără ei tot ploua cu bombe peste Franţa… Se temea să deschidă subiectul cu atât mai mult cu cât nu ştia cum să se poarte cu nişte tipi care făcuseră pârnaie, trebuia să vorbească sau nu despre asta, să-i întrebe cum fusese? Totuşi, Anton îl privea ciudat, Alexandre simţea că avea să-i spună ceva, că

aştepta momentul potrivit.

Pe la ora două dimineaţa Kathleen şi Antoinette îl însoţiră până la „castel“. La parterul clădirii erau încăperi mari fără uşă, iar unele fără tavan. Îi dădură o brichetă şi o lumânare, ca să se spele în curte. Alexandre se prăvăli pe salteaua veche pusă direct pe jos, realizând că fumase prea mult din răşina lor, o chestie artizanală adusă de Antoinette din Himachal Pradesh, ea spunea că-i un fel de Aveyron, dar din India, acolo ţăranii recoltau chestiile alea *ca pe vremuri*, amestecate cu tutunul mieros al ţigărilor Camel făcuseră să-i explodeze capul şi-i tăiaseră picioarele. Odată lungit, nu mai izbuti să se clintească. Mai ales că se ştia spionat într-un mare fel, ca nou-venit, dar mai ales ca ţăran *modern*. Sau, dimpotrivă, ţăran *ca pe vremuri*. Nici nu mai ştia. Dar măcar mâine Constanze avea să fie acolo. Totul urma să fie mai simplu. Sau şi mai puţin confortabil.

Duminică, 20 iulie 1986

Alexandre se uită de două ori la ceas. Chiar era ora două după-amiază, iar el abia se trezise. Nu i se mai întâmplase niciodată aşa ceva. Văzând soarele strălucitor care stăpânea afară, dogoritor, înţelese că fusese expulzat din spaţiu-timp. Când să se ridice, se simţi năucit, sângele îi zvâcnea cu putere în tâmple, gâtul i se uscase.

Ieşi fără să-şi închipuie că va nimeri peste cineva, dar, spre marea lui surprindere, îi găsi pe toţi sub copacul cel mare. Mutaseră masa, ca să mănânce la umbră. Iar atunci, pe lângă soarele care-l fulgera, pe lângă disconfortul de a fi fost prins în flagrant delict de dormit până târziu, avu o viziune improbabilă, îi sări în ochi imaginea unor plete blonde, Constanze era acolo cu ei, şezând turceşte pe bancă. Toţi se întoarseră, făcându-i semne să vină la ei, dar Alexandre n-avea ochi decât pentru ea. În orice caz, ar fi preferat o regăsire discretă, la adăpost de priviri şi de soare, de greieri şi de câinii care lătrau în jurul lui…

Constanze se ridică, merse spre el şi înaintă ca o vedenie, o himeră himalayană, totuşi era parfumul ei, îl îmbrăţişă, fără să-l pupe şi-l strânse şi mai tare, apoi se desprinse brusc din strânsoare şi, cu un zâmbet imens, îi şopti ceva în germană, din care Alexandre nu pricepu o boabă. Trecu la franceză: voia o cafea sau să treacă direct la ce mâncare mai rămăsese pe masă? Brânzeturi, o parte din tarta cu frunze de sfeclă elveţiană sau cu spanac. Totuşi, trebuia să urce la suprafaţă, aşa că, silindu-se să pară natural, o întrebă pe Constanze:

— Când ai sosit?

— Ieri. Ieri la amiază.

— Ce?

Atunci izbucniră toţi în hohote de râs. Alexandre chiar era

gata să creadă că dormise patruzeci şi opt de ore, de patru ori turul cadranului…

Atunci ea-i spuse, cu o afecţiune tulburătoare:

— Ia mai întâi o cafea.

În următoarele trei ore, Constanze se simţi obligată să rămână cu gaşca, să discute cu Anton şi cu ceilalţi. Abia pe la ora 17.00 izbuti să se retragă. Şi-atunci plecă cu Alexandre la o plimbare, luându-l imediat de mână. Având atâtea lucruri să-şi spună, tăcură o clipă, neştiind de unde să înceapă. El avea atâtea s-o întrebe, despre ultimii cinci ani şi despre viitor. Ea-i spuse că ar fi trebuit să plece în India anul trecut, însă după ce aflase că bunică-sa era îngrijită, în mod bizar, în Est, în condiţii dezastruoase, preferase să rămână la Berlin ca să le lămurească pe toate…

— Alexandre, îţi pot spune ceva, dar numai ţie?

— Da, desigur…

Fără s-o arate, se bucura la gândul că ea avea să-i încredinţeze un secret, oricare ar fi fost acela, i-ar fi legat pe veci, ca un pact, ca o modalitate intimă de a se contopi, de a deveni inseparabili. Doar că ea păstra suspansul, ezitând.

— De fapt, am vrut să mă văd cu tata la Toulouse, fiindcă el cunoaşte bine grupurile farmaceutice, ca Bayer, dar, de fapt, ei bine, n-am îndrăznit să-i vorbesc despre asta… oricum, nu sunt sigură de nimic.

Alexandre nu-şi dădea seama unde voia să ajungă, aşa că ea-i spuse limpede că era de părere că laboratoarele farmaceutice din Vest îşi testau medicamentele pe bolnavii din Est, şi asta se petrecuse şi în cazul bunicii ei.

— Şi cu ce s-ar schimba lucrurile dacă ai avea dovada?

— Dar am dovada! O, iartă-mă, te irit cu poveştile-astea…

— Ba nu, dimpotrivă.

— Nu, nu ne-am văzut de cinci ani, iar eu… Iartă-mă, toate astea sunt prea apăsătoare, mult prea grave. Strânge-mă-n braţe.

Şi ea i se aruncă din nou în braţe, doar ei se mai aflau în acel decor, ajunseseră departe, se mai auzeau uneori sunetele unor tălăngi îndepărtate, ale oilor, erau în cel mai atemporal cadru cu putinţă, nu mai exista zi, nici an, nici măcar secol, nimic altceva

decât un podiş calcaros şi nişte oi în depărtare, cadrul însuşi al leagănului omenirii.

În timpul cinei, lui Alexandre i se păru că se afla într-un trib foarte izolat de lume, o ascunzătoare din care toţi se uitau cu groază la societatea modernă. Toţi vorbeau despre ea ca despre o sferă opresivă, concentrată doar pe profit, gata să explodeze. Dacă stăteai şi-i ascultai, toate veştile erau groaznice. Ceva mai concretă în criticile ei, Constanze regreta fabulosul parcurs al Germaniei de Vest la Cupa Mondială de fotbal de luna trecută, fiindcă supremaţia Vestului înjosea şi mai mult RDG, asta umilea tot Estul, de fapt, lumea sovietică despre care se ştia, de când cu Cernobîlul, că nu era aşa de puternică, şi deci era mai riscant ca niciodată s-o umilească. Kathleen îi pomeni pe cei treizeci şi cinci de deputaţi de extremă dreaptă care doar ce fuseseră aleşi în Franţa, la care se adăugau ascensiunea mişcărilor naţionaliste în Iugoslavia, asta nu prevestea nimic bun pentru viitor, cu atât mai mult cu cât imaginea lui Thatcher era exagerat de umflată de când scăpase cu viaţă dintr-un atentat, cât despre Mitterrand, înecat în coabitare, bătrânul elefant era definitiv tras pe linia moartă a Istoriei…

— Imaginaţi-vă şi voi, spuse Kathleen, că Mitterrand e scos din joc, iar thatcherismul a devenit noua dogmă, când văd că Tonton[1] e terminat şi capra aia bătrână va mai rezista poate încă douăzeci de ani, zău de nu-mi vine să fac moarte de om…

— Stai aşa, i-o întoarse Frédéric, doar n-o să ne spui acum că te-ai dat cu Mitterrand, ne-a trădat cu energia nucleară!

— Poate, dar între Doamna de fier şi el, se ştie al cui cap ar trebui zburat de pe umeri, se scăpă Xabi… De altfel, au ratat-o cu puţin.

— Thatcherismul va cuceri Europa, e limpede, dar de acolo la o explozie cu cinci morţi într-un hotel, *cinci morţi*, la naiba, mi se pare ceva dezgustător…

Adrien îşi strecurase remarca fără să ridice capul şi fără să se uite la nimeni, dar pe un ton ferm. Probabil se lua deseori la harţă cu Xabi, care se aprindea numaidecât. Cu convingere sinceră, Kathleen nu se putu abţine să adauge:

— Acum, ca britanică, nu-s naivă, între irlandezii din

Vincennes şi Rainbow Warrior[2], ştiu prea bine că nici Mitterrand nu-i vreun îngeraş.

Atunci Adrien se ridică să declare, sec:

— Nu trebuie să uităm că, fără el, aici ar fi o bază militară, iar în seara asta în loc de greieri am auzi tiruri de blindate… Şi-apoi, voi toţi de-aici, cu aiurelile voastre antinucleare de atunci, cu manifestaţiile şi cu bombele voastre, voi aţi adus smintirea în capetele oamenilor, voi aţi semănat frica, precum Cousteau care abera jurând că tone de plutoniu dispăruseră în Niger, suficient cât să arunce în aer un oraş ca New York, aţi băgat toată lumea-n sperieţi cu tâmpeniile voastre, şi niciodată nu-i bine să semeni frica… Rezultatul curselor, după cinci ani ecologiştii au zero deputaţi, iar Frontul Naţional treizeci şi cinci…

— Dar despre Cernobîl ai auzit vorbindu-se?

— La naiba, nu pot să cred, iar începeţi, vedeţi copacii, dar nu vedeţi pădurea, problema de la Cernobîl n-a fost a energiei nucleare, ci a ruşilor…

— Nu vedeţi că, dacă vă tot înverşunaţi toţi împotriva energiei nucleare, aşa nu mai vorbim niciodată despre adevăratele probleme, ploile acide, stratul de ozon, gazele cu efect de seră care încălzesc planeta, fisurile din banchiză şi raportul Meadows, la naiba, se ştie de douăzeci şi cinci de ani că societatea de consum e principalul pericol al planetei, nici Clubul de la Roma nu vă spune nimic? Nu trebuie să avem memoria scurtă, băieţi…

Alexandre se uită la Anton, surprins că nu intervenea, probabil că se abţinea să răspundă ceva, că mii de remarci i se învârtejeau în cap, mii de mânii sau de regrete, dar tăcea. De fiecare dată când li întâlneau privirile, lui Alexandre i se părea că Anton îl fixa cu subînţeles, de parcă i-ar fi spus „Acum că te-ai întors, eşti al meu“…

Conversaţia revenea la politică. Ideea de revoluţie îi făcea pe toţi să fie de acord. Alexandre păstră tăcerea pe durata mesei. Uneori, schimba câte o privire cu Constanze, amândoi se simţeau aparte, însufleţiţi de o cu totul altă miză, neliniştiţi de ideea că aveau să se regăsească singuri mai târziu, într-un pat.

Adunarea se culcă iar târziu, cu toate că în ziua următoare ar fi trebuit să fie măcar doi care să pună ceasul deşteptător la ora

6.00 pentru muls. Constanze îl luă pe Alexandre de mână şi se îndreptară spre castel. Bagajele ei fuseseră totuşi lăsate în fermă, dar ea voia să doarmă acolo, cu el. Totul cu cea mai mare naturaleţe din lume.

În încăperea cea mare, Alexandre nu aprinse lumânarea, nu se vedea nici o geană de lumină, dar el înţelese că ea se dezbrăca, apoi se strecura sub cearşafuri. O urmă şi se prăbuşiră deodată în noapte, în deplina uitare a timpului şi-a locului, îşi luară zborul din încăperea fără uşă şi fără decor în vârtejul din sfera ireală a înfruntării corp la corp. Lui Alexandre nu-i venea să creadă, timp de cinci ani nu-şi mai luase gândul de la ea, fără nici cea mai mică speranţă s-o revadă, fără vreo iluzie, iar acum se sărutau. Constanze chiar era acolo, îi adulmeca părul şi-i simţea pielea, dar, nici atunci, în întunericul deplin, n-o vedea, ca de-a lungul celor cinci ani, să înnebunească şi mai multe nu. Bine că-i simţea parfumul, îi regăsea seva de aur a miresmei sale dogoritoare şi adânci ca pădurea, îşi dorea să se piardă definitiv în ea, iar clipa aceea să fie punctul culminant al vieţii lui, din acel moment nimic să nu se mai compare vreodată cu dorinţa care-i înălţa pe amândoi. Se rostogoliră de pe saltea în aceeaşi mişcare şi se strânseră cu şi mai multă ardoare în braţe, nu mai era nimic între corpurile lor, contopiţi cum erau în aceeaşi dogoare, Alexandre se simţea şi mai tare simţindu-şi sexul atât de dur; în braţele lui, cu gândul aiurea, Constanze se unduia de parcă odaia era făcută din apă, apoi, dintr-odată, se ridică, înghiţi în sec, ca-n preajma unei drame, şi înlemni cu totul, Alexandre înţelese că-i căuta privirea şi încerca să se uite drept în ochii lui.

— Alexandre, nu putem…

— Cum aşa?

— Iartă-mă, nu ştiu cum să-ţi spun, dar… ai prezervative?

1. „Unchiul“/„Nenea“: poreclă a lui Mitterrand.
2. Navă a organizației ecologiste Greenpeace, scufundată în 1985 de DGSE (serviciul francez de informații externe) în Auckland, Noua Zeelandă.

Luni, 21 iulie 1986

Să se trezească lângă ea, s-o privească în timp ce doarme în lumina dimineţii, de mii de ori visase la scena aceea, dar acum c-o trăia se împotmolea în regrete. Constanze avusese poate dreptate să-i oprească. În ce-l privea, prezervativul nu era primul lucru care-i venea în minte când se gândea la dragoste, până atunci crezuse că SIDA era o boală de oraş, ba chiar de oraş mare, dar cu siguranţă nu una de la ţară. Iar dacă apărea zilnic la ştiri, dacă dădeau acum reclame la Durex la televizor, ca aceea a iepurilor care fac dragoste într-o vizuină, niciodată n-ar fi crezut că virusul l-ar fi putut privi cândva.

De când ştia că urma s-o revadă pe Constanze, nici o clipă nu se gândise la prezervative, de altfel, dacă ar fi avut prezenţa de spirit să ia măsuri de precauţie, nu le-ar fi adus oricum, din superstiţie. Şi-apoi, ca să-şi cumpere, ar fi trebuit să găsească o farmacie unde nu era cunoscut, o farmacie unde nu i se dădea bineţe de la intrare şi unde nu i se spunea pe numele mic.

Dincolo de iubirea pentru o fată fără s-o vadă timp de cinci ani, dincolo de zguduirea incredibilă a reîntâlnirii, într-un sfârşit, ar fi trebuit să se gândească la zece grame de latex, era o totală lipsă de romantism. Omisiunea îl coborâse crunt cu picioarele pe pământ. Constanze îşi ţinea capul pe umărul lui, iar el nu îndrăznea să se clintească. Luase în calcul toate stratagemele ca să facă rost de prezervative. Constanze îi spusese să-i ceară cuiva din grup, ea una, nu putea, ar fi stânjenit-o. Pe de altă parte, nici Alexandre nu se vedea cerându-i aşa ceva lui Adrien, nici lui Anton, iar lui Frédéric sau fetelor nici atât, asta ar fi presupus o apropiere pe care n-o aveau. Şi mai ales l-ar fi făcut să pară un tâmpit, un neprevăzător, dar cel mai rău era că l-ar fi obligat faţă de ei. Dacă i-ar fi dat un prezervativ, le-ar fi rămas dator că

putuse să facă dragoste. Şi, de altfel, de ce unul singur? Dacă le-ar fi cerut mai multe, două sau patru, sau cinci, le-ar fi oferit un indiciu foarte precis… Binecuvântata trezire deveni teribilă, ba chiar mai rea, când îşi dădu seama că era luni. Pe acolo, nu se găsea în general o farmacie la mai puţin de-o oră, pe când într-o zi de luni putea să-şi ia gândul… Lunea, la ţară, era închis peste tot, ar trebui să aştepte ziua de mâine, ba chiar seara de mâine, înainte să se iubească, doar că mâine trebuia să plece!

De la bun început ştiu că gândul cu pricina avea să-i otrăvească mintea toată ziua. Când se alătură grupului, îşi spuse că era prea devreme să pună problema, să ceară un prezervativ, nu era genul de subiect despre care să aduci vorba la micul dejun. Cel mai rău era că, unii după alţii, îl întrebară dacă avea nevoie de ceva, dacă mai voia cafea, dulceaţă, dacă dorea mai multă pâine, mai mult unt, un joint… De fiecare dată spunea că nu, n-avea nevoie de nimic. Pe Constanze o amuza situaţia şi-i trecea mâna prin păr, cu un gest afectuos, dar un pic supărător.

În cursul dimineţii avu mai multe ocazii să se vadă cu unul sau cu altul între patru ochi cât să se poată deschide în legătură cu misiunea lui. Începu cu Adrien, care lucra în grădina de zarzavaturi, dar nu ştiu cum să pună problema, cu atât mai mult cu cât Adrien avea un chef nebun să polemizeze, dintr-odată îl atacă în legătură cu porcăriile pe care le răspândeau ţăranii; simţindu-se vizat, Alexandre nu mai îndrăzni să aducă vorba despre prezervative.

— Aici pământu-i tare, chiar buruienile cresc greu, pe când la şes văd cum fac, trântesc îngrăşământ înainte să semene, iar la semănat e-atâta îngrăşământ, încât buruienile cresc înainte de seminţe, aşa că bagă erbicid ca să omoare buruienile; după zece zile afidele se năpustesc peste plăntuţe, ei da, fiindcă buruienile au mierlit-o, afidele nu se mai pot băga în altă parte, aşa că bagă insecticid, şi tot aşa…

Alexandre nu răspunse nimic, dar n-avea nici un chef să-i rămână dator acelui tip că putea face dragoste. Se întoarse în casă şi acolo se trezi singur cu Lorraine, pe care o întrebă, inocent, dacă era vreo farmacie de gardă prin partea locului sau dacă aveau vreun tovarăş farmacist.

— Te doare pe undeva?

— Se poate spune şi aşa.

— Vezi cu Kathleen, cu plantele ei îngrijeşte orice.

Nu credea că ar fi avut mai mult succes cu Frédéric, iar cu Xabi nici atât, aşa că, în disperare de cauză, merse după Anton, care în pofida căldurii, se apucase din nou să-şi repare zidul de piatră fără mortar.

— Spune-mi, Anton, te pot întreba ceva?

— Ştiam că urma să-mi vorbeşti despre asta.

Anton răspunsese spontan, fără să lase din mâini pietroiul pe care încerca să-l înţepenească între alte două pietre.

— Despre ce anume să-ţi vorbesc?

Atunci Anton lăsă jos pietroiul, trase o duşcă mare de apă, cugetă un timp, apoi se lansă într-un fel de confesiune despre explozibili, despre toată povestea, spunea că accidentul de la Cernobîl venise cu cinci ani prea târziu, în urmă cu cinci ani ar fi fost o binecuvântare pentru lupta lor, atunci toată Franţa li s-ar fi alăturat, pe când acum era prea târziu, oamenii se obişnuiseră cu energia nucleară, cu ideea că o centrală explodează, era supărat pe el că-şi pierduse trei ani din viaţă şi că-l amestecase şi pe Alexandre. În cinci ani avusese vreme să le pună pe toate cap la cap, evident la pârnaie, dar mai ales de când era acolo, în linişte, la aer curat.

— Violenţa doar înteţeşte fricile, şi cu cât sporesc fricile, cu atât ele îngroaşă rândurile în tabăra neliniştiţilor, ca în final extrema dreaptă să ia caimacul…

Alexandre era stânjenit de solemnitatea discursului său. În faţa unei asemenea confidenţe, nu-şi imagina cum să readucă în discuţie problema lui cu prezervativele. Anton continuă să vorbească, lui Alexandre îi trecu prin minte că mâine-dimineaţă avea să pornească la drum, o va fi revăzut pe Constanze, vor fi avut patru zile pentru ei, dar fără să facă dragoste. De nu cumva depăşeau problema diseară, era gata s-o facă, în orice caz ştia bine că-n nebunia momentului s-ar putea întâmpla, diseară, la noapte, doar să se îmbrăţişeze cu ardoare, să se înlănţuiască fără să le mai pese de povestea cu virusul, de moartea de la capătul sărutului… Doar că dragostea fără prezervativ ar fi stricat totul, dar oare e mai bine să se iubească fără să şi-o pună sau să şi-o pună şi să strice totul? În timp ce-şi tortura spiritul, Anton îi

explica cum lupta împotriva societăţii însemna să existe în funcţie de ea, şi prin urmare să i se supună, să i se subordoneze, însemna să-i facă un cadou mult prea frumos.

— Îmi doream să mă bat, dar nu să schimb lumea. Lupta trebuie dusă fără să-ţi desemnezi un inamic, acţionând în jur, reparând un zid vechi, de pildă.

Alexandre se apleca să-l ajute să fixeze, în sfârşit, afurisita aia de piatră.

— Ştii, Anton, mai bine ai pune un pic de ciment, e voie totuşi cu ciment.

Dar Anton nu voia, ţinea ca zidul lui să fie neprihănit, curat.

— Natură: înţelegi?

— Cum vrei tu, Anton, cum vrei tu.

Iar atunci Anton se proţăpi în faţa lui Alexandre, privindu-l drept în ochi.

— În schimb, Alexandre, nu am uitat, şi să ştii că, dacă într-o zi te pot ajuta, dacă într-o zi vei avea o luptă de purtat, voi fi acolo.

— Ce luptă?

— Nu se ştie niciodată, Alexandre… Eşti expus, ştii, cu munca ta eşti expus.

Marţi, 22 iulie 1986

Alexandre avea să plece în seara aceea, cât mai târziu cu putinţă. Conducând noaptea, ar fi putut petrece o ultimă după-amiază alături de Constanze. Se gândea la fata aceea de cinci ani, iar de trei zile se abţinea să-i pună prea multe întrebări. Totuşi, ardea să afle ce credea despre el, dacă erau împreună într-un fel sau altul. Dar dacă ar fi pus acel gen de întrebări, ar fi trecut drept un naiv, un pueril, la urma urmei, doar vedea că ţine la el, chiar îi spusese că se gândea la el deseori şi că, dacă nu-l sunase până atunci, n-o făcuse ca să nu complice totul. Însă Alexandre nu se mulţumea cu asta, înainte să-şi ia din nou rămas-bun credea că ar fi trebuit să stabilească noi întâlniri, ca să fie siguri că nu se vor pierde.

Luară toţi prânzul în jurul mesei celei mari. Adrien fripsese o ciozvârtă de oaie, Lorraine şi Kathleen nu-l aprobau, doar mirosul le îngreţoşa. Alexandre se simţi foarte legat de pământ dintr-odată, mult mai puţin vioi decât toţi. În timp ce mâncau, se întreba ce-avea să se-aleagă de ei peste cinci ani, peste zece ani, câţi aveau să mai fie în ferma aceea şi câţi aveau să plece. I se părea că deja putea ghici. În cazul lui Anton, de pildă, cu încălţările lui din piele cu talpă subţire, cu pantalonul lui de tergal, la fel ca Xabi, cu tricourile lui negre, purtate în ciuda soarelui, era limpede că oraşul nu-i părăsise de tot şi că într-o bună zi avea să-i prindă din urmă. Cât despre Constanze, viitorul ei era cel mai uşor de citit dintre toate, poimâine avea să ia avionul de Berlin, nu vorbea decât despre cum să salveze lumea, să ajute India.

Ca să-şi petreacă restul după-amiezii singuri, departe de ceilalţi, Alexandre şi cu ea plecară spre Văgăuna zânelor, un izvor

aşa-zis ascuns într-un hăţiş de ierburi înalte şi de arbuşti. Lui Alexandre nu-i păru rău că luase 4L-ul, fiindcă refugiul acela de pace era departe, în plus drumul era strâmt şi plin de făgaşe, ajungea la un canion îngust, la capătul căruia un pârâu dădea viaţă unei naturi minunate. Nu era destulă apă pentru scăldat, de aceea nu era nimeni acolo, turiştii preferă să meargă pe malul râurilor şi al lacurilor. Micile izvoare erau ca nişte planete de origine, despovărate de prezenţa omenească.

Se opriră acolo. Alexandre fu uimit de spontaneitatea cu care Constanze se dezbrăcă. Dintr-o singură mişcare dăduse jos totul de pe ea. Era obligat să facă la fel, dar nu putea. De trei nopţi dormeau împreună, sigur, caşti, însă dezbrăcaţi, şi totuşi, să se dezbrace la piele, în aer liber, în faţa ei, i se părea ciudat.

— Ce francez eşti tu, îi spuse ea, înainte de a-l lua de mână şi de a-l trage spre o băltoacă mare, micul bazin de retenţie pe care îl forma apa izvorului înainte s-o ia domol la vale.

Alexandre intră în joc, îşi scoase blugii, încălţămintea şi tricoul, dar nu şi chiloţii, înainte s-o urmeze în apă.

— Îţi dai seama că-i apă pură, izvorâtă din străfundurile pământului, de necrezut…

Constanze se minuna de izvor ca de o oază în plin deşert, iar Alexandre îi spuse că ea pesemne nu prea mai văzuse izvoare…

— Ba da, am văzut o grămadă, băile Széchenyi din Budapesta, Baden-Baden, dar nu-s aşa, în plină natură… *Komm, meine Liebe*.

Pentru ea, erau singuri pe lume. Dar Alexandre resimţea prezenţa arbuştilor, a ierburilor înalte, a păsărilor şi a celorlalte animăluţe din jur ca şoimul din înaltul cerului, se simţea aţintit de privirea sălbăticiei înconjurătoare şi-i venea tare greu să-şi scoată chiloţii, ca la rugby, niciodată nu fusese relaxat ca aceia care rămâneau la pielea goală fără nici o umbră de ezitare. Văzând-o însă pe Constanze care se întindea cât era de lungă în balta adâncă de douăzeci de centimetri, rostogolindu-se în ea ca la marginea plajei, îl cuprinse un chef nebun să i se alăture. Pielea ei de miere, odată udată, avea şi mai multă strălucire, ispititoare ca o turtă dulce, iar din acea clipă nu mai există interdicţie, limită, frontieră, Alexandre se lăsă stăpânit de corpul lui care nu mai cugeta, regăsind-o în iazul minuscul. Apa era rece, dar soarele arzător, se înlănţuiră şi se cufundară pe dată într-o

ameţeală fulgurantă, apa li se amesteca în fiecare gură de aer, mâinile nu le mai conteneau să se caute, se atingeau fără să-şi vorbească şi, prinsă de joc, Constanze începu să râdă, dar Alexandre nu râdea, se dăruia cu înverşunare marii rostogoliri, uneori câte o piatră îl zgâria, dar soarele îi ştergea pe dată durerea, apa rece înviora pielea, natura ieşea din nou învingătoare. De fiecare dată când încerca s-o îmbrăţişeze pe Constanze, ea-i scăpa, lunecoasă ca un peşte, îi dăruia gura uneori, el o prindea de sâni, apoi de fese, dar când îşi strecură mâna între coapsele ei, ea-l opri din nou ferm, ridicându-se, cu trunchiul sprijinit pe ambele braţe.

— Alexandre, iartă-mă, dar nu pot.

Iar atunci, probabil ca să se justifice, ea-i spuse că la Berlin avusese mai multe aventuri, nici o relaţie serioasă, doar aventuri, iar privind în urmă asta o teroriza. Sexul o speria acum. Iubirea o speria, de parcă libertatea de a face sex fără obligaţii redevenise condamnabilă. Lumea pe care izbutiseră s-o uite pentru o vreme îi prindea din urmă, ea-i spuse ce-i povestise maică-sa, despre medicamentele experimentate pe bolnavi, tăcerea stânjenită a infirmierelor, laboratoarele farmaceutice din Vest care testau noi molecule pe bolnavii din RDG, de când se întorcea deseori în Est frica dădea târcoale în ea ca o obsesie şi nu se mai încredea în nimic, în medicamente, boală, medicină, sex, nu mai avea nici o încredere în lume…

Degeaba te ţii tu la distanţă de Istorie, că ea tot te ia mereu în cătarea armei. Vremurile te prind mereu din urmă. Întorcându-se la ferma comunitară, Alexandre începu să-i invidieze pe toţi, ei aleseseră să iasă din Istorie, se credeau eliberaţi de orice, ţintind un soi de autarhie fericită, fără hipermarketuri, fără norme, fără control, cel puţin deocamdată.

În seara aceea, înainte să plece Alexandre, Constanze îi repetă de mai multe ori că aveau să se revadă în curând, că avea să-l sune negreşit, că avea să-l sune tot timpul.

Vineri, 24 decembrie 1999

De-o săptămână, la radio se vorbea despre mareea neagră provocată de Erika, petrolierul eşuat în largul Bretaniei din cauza furtunii. Iar în dimineaţa aceea se anunţau noi intensificări ale vântului, poate şi mai puternice. Prognozele meteo deveneau din ce în ce mai precise, menţionând vânturi violente rareori întâlnite.

De la eclipsa totală din luna august, natura se simţea mai dereglată ca niciodată. Alexandre îşi aminti că, pentru a vedea soarele negru, în urmă cu cinci luni, urcaseră toţi la fermă. De când părinţii locuiau în vale, era prima dată când se regăseau toţi acolo, la Bertranges, patru generaţii reunite. Fiindcă şi Lucienne voise să vadă luna care înghiţea soarele, ceva unic într-o viaţă de om. Cât despre ţâncii lui Caroline şi Vanessei, fuseseră insuportabili, mamele lor se temeau de un singur lucru, să nu-şi scoată cumva ochelarii împotriva razelor infraroşii în momentul eclipsei. Dar cei mai nervoşi erau Angèle şi Jean. Ideea că soarele ar putea să dispară, fie şi numai pentru câteva minute, nu era, după ei, semn bun. Nu mergeau până la a-i crede pe toţi vizionarii care vorbeau despre sfârşitul lumii, cei care prevesteau că staţia orbitală Mir avea să se prăbuşească peste Gers exact în acel moment, cu atât mai mult cu cât Gers era la o sută de kilometri distanţă, şi totuşi pentru ei eclipsa nu aducea nimic bun. Tatăl spunea că văzuse, cu o zi mai devreme, o droaie de mistreţi şi de căpriori ieşind din pădure, de parcă dihăniile fugeau din păduri de teamă să nu cadă copacii peste ele, niciodată nu mai văzuse aşa ceva.

Când vântul bătea dinspre nord, ca în seara aceea, se auzeau lucrările. Şantierul era iadul pe pământ, treisprezece milioane de

metri cubi de pământ deplasate, mii de hectare de exploataţii agricole devastate, crearea a sute de taluzuri, de tuneluri şi de poduri, fără să mai vorbim de toate animalele sălbatice care, din cauza autostrăzii, n-aveau să mai poată ieşi din păduri seara ca să meargă spre pajişti şi spre locurile de adăpare, toate astea pentru ca Toulouse şi Parisul să comunice cu Barcelona, Haga şi Londra. Încă o dată trebuia să accepte ca oraşele să-şi dicteze legea, să saboteze satele ca să-şi potolească dorinţa de liber-schimb, să comunice, să se viziteze între ele, să aibă schimburi comerciale, ceva de un egocentrism greţos.

Alexandre verifică mortierele de 75, înainte să tragă cu ele trebuia să le îngroape pe jumătate, ca să fie stabile. Xabi meşterise o rachetă căreia îi triplase sarcina explozivă. Alexandre urma să-şi vadă scrupulos de plan, iar efectul avea să fie garantat. Moş Crayssac nu mai era pe lumea asta şi, de atunci, Alexandre simţea că-i calcă pe urme.

Făcu un duş înainte să se vadă cu toată familia, în vale. Şi totuşi n-avea nici un chef să îndure revelionul acela. Pe France Info se vorbea acum despre depresiunea care se căsca deasupra oceanului Atlantic, despre curenţii ascendenţi care aveau să sosească dinspre coastele bretone, stârnind vânturi puternice din sud-vest. N-a fost să fie, ajutoarele nu puteau pompa cuvele petrolierului Erika din cauza valurilor de peste şase metri. Hotărât lucru, secolul se sfârşea într-un naufragiu.

1991

Luni, 4 martie 1991

Acum că-şi vânduse caprele, Crayssac nu se mai alegea cu nimic de la natura de pe urma căreia trăise. Din cauza şoldurilor, fusese nevoit să se lase şi de zarzavaturi, pe lângă brânzeturi, renunţase la cules şi, evident, şi la vânătoare. Natura care-l hrănise dintotdeauna nu-i mai dădea nimic altceva decât ciuperci. Altfel, noroc cu băcanul ambulant. Câtă vreme dubiţa albă mai făcea un ocol şi-şi zgâlţâia marfa urcând până acolo, încă se putea reaproviziona.

De când cu norul de la Cernobîl, toată lumea spunea că nu mai e bine să se atingă de ciuperci. Hribii, gălbiorii şi bureţii şerpeşti ar fi fost contaminaţi cu cesiu 137, viciaţi până-n negura vremurilor. Asta nu-l împiedica pe Crayssac să-i culeagă în continuare. Experimentat, ştia locurile bune, de unde aducea ciuperci cu sacii. În tot cantonul doar el ce le mai culegea, şi cum natura era bine tocmită, ciupercile nu atârnă greu, iar el putea căra kilograme întregi.

— La vârsta mea, crede-mă că nu mai pot eu de cesiu 137, sau de 138 sau de 139… Nu trebuie să asculţi toate bla-bla-urile de la radio.

Uneori, unchiașul ţicnit îl dispera. Alexandre era singurul care îl mai vizita în mica lui gospodărie. Unii spuneau că pusese ochii pe pământurile lui, că de-asta mergea să-l vadă pe moşneag, pe când lui Alexandre i se rupea de toate izlazurile lui pline de pietre. Nimeni din familia Fabrier n-ar fi vrut hectarele cu pricina. Pur şi simplu, avea sentimentul că regăseşte în acel om sursa de inspiraţie a tuturor contestatarilor pe care-i întâlnise, atât a activiştilor antinucleari, cât şi a revoluţionarilor generalişti din Toulouse sau a găştii lui Anton, fermierii hipioţi de pe Larzac, la care se întorsese vara trecută. Prin Crayssac, găsea un soi de

filiaţie, o familie de spirite libere în care-i plăcea să-i înscrie şi pe Constanze, pe Anton şi pe Adrien, ba chiar şi pe Kevin Costner din *Dansând cu lupii*. N-ai fi zis, dar Crayssac era precursorul tuturor celor care făcuseră un pas în lateral, care se retrăgeau din societatea de consum prezentată mereu drept singurul viitor posibil. Acum că Zidul Berlinului căzuse, liberalismul rămânea singurul model valabil organizat şi cu vad bun, singurul proiect de civilizaţie ce oferea necesarul de sucursale şi de puncte de vânzare cam peste tot în lume, o lume în care orice marfă se putea vinde la nesfârşit.

În schimb, căderea Zidului nu schimbase deloc povestea lui cu Constanze. La început, crezuse că totul avea să fie mai simplu, că se puteau vedea mai des, că evenimentul urma să-i apropie, cumva. Dar nimic din toate astea nu se petrecuse. Încă se ţineau de ritualul celor câteva zile de vară petrecute împreună la Anton, o săptămână în care le venea greu să se izoleze şi mari promisiuni nu-şi făceau, până la urmă. Alexandre fusese o dată la Berlin de sărbători, două zile de tren pentru dus, plus alte două pentru întors. Iar din cele şase zile petrecute acolo reţinuse soarele care apunea la ora 16.00, şi două-trei cuvinte în germană pe care nu izbutea niciodată să le pronunţe corect, Constanze îl prezentase la o grămadă de prieteni, ar fi trebuit să vadă în asta un semn de iubire, dar el o trăise ca pe o corvoadă din cauza limbii, doar nopţile ce erau magice, în vechiul hotel rococo de lângă Kurfürstendamm, o cameră cu draperii mari de culoare roşie care se pogorau din înălţimile tavanului şi trasau contururile unei lumi a lor, doar a lor…

— Hei, mă asculţi?

— Da.

— Atunci, ia spune, de ce ciupercile atrag cele mai mari cantităţi?

— De ce?

— Păi, de cesiu 137!

— N-am idee.

— Deoarece ciupercile curăţă, depoluează solurile, absorb toate substanţele rele pentru pământ, le pompează şi le dau înapoi, prin carnea lor…

— Tocmai de-asta nu trebuie mâncate!

— Dar de minerale sigur e nevoie, nu mai asculta ce se spune la televizor…

Alexandre nu verifica niciodată ce-i spunea moşneagul nebun, însă văzuse de mai multe ori că nu minţea. Aşa se face că faimoşii stâlpi de telefon trataţi cu arsenic nu mucezizeră şi nici nu fuseseră sfredeliţi de carii în douăzeci şi cinci de ani, semn că buştenii aceia erau insensibili la orice, că erau probabil îmbibaţi de o grămadă de porcării chimice care probabil se răspândiseră şi în sol. Moş Crayssac era un bătrân vizionar, dar care spunea adevărul. De aceea venise Alexandre să-l vadă în acea dimineaţa. France Info tocmai anunţase primul caz de „vacă nebună“ în Bretania, fără să mai aştepte sacrificaseră toată turma, la cel mai mic semn de vacă bolnavă într-o crescătorie, noul ordin era să le sacrifice pe toate ca nu cumva să rişte o epidemie.

— Ştii, flăcău, n-aş vrea să fiu în locul tău. Când a murit pisica aia în Anglia acum doi ani, îţi spusesem c-o să se sfârşească prost, ei bine, vei vedea, într-o zi oamenii vor ajunge să ia şi ei boala vacii nebune, cam ca pe o răceală, iar în ziua aia te rog să mă crezi că va fi mare panică…

Crayssac critica mereu totul degeaba, tot spunea că lumea nu-i în regulă, era din ce în ce mai greu să i se spună că greşeşte.

— Când pisica aia a crăpat, au interzis făina de origine animală, iar astăzi se depistează animale bolnave fătate după interdicţie, ceea ce înseamnă că Europa închide ochii, îi lasă pe englezi să ne bage pe gât scârboşeniile lor, cât să pună botul la Piaţa Unică, altfel englezoii s-ar tira… Ascultă-mă pe mine, tot ce ştiu englezii despre vaci e că au patru picioare, în rest n-au habar de nimic, doar că se vând la kilogram… Iar ei au acelaşi cuvânt[1] pentru greutate şi pentru marafeţi, de-aia amestecă totul!

La vârstnici, profetizarea catastrofelor este de multe ori o stratagemă de naufragiat, fiindcă spunând sus şi tare că lumea e pe punctul să se saborddeze, n-au de ce să le mai pară rău după ea. Alexandre se uită la ceas şi sări în picioare.

— Mergi la comitet, aşa-i?

— Nu ţi se poate ascunde nimic.

Moş Crayssac se ridică greoi de pe scaun, apoi îl ajunse din urmă pe Alexandre, care era deja în pragul uşii.

— Pe tine pot să te asigur, fiindcă ăilalţi mă cred nebun, dar

crede-mă că nu vor trage niciodată autostrada pe-aici, chiar dacă vrea statul, nu vor putea…

— Şi de ce anume?

— Fiindcă am comoara mea.

Când moşneagul o lua pe arătură, Alexandre prefera s-o lase aşa, chiar prefăcându-se că nu-l mai auzea. Doar că, odată afară, unchiașul îl chemă pe un ton uimitor de domol, aşa că se-ntoarse, mai degrabă surprins de acel acces de bunătate.

— Ştii, Alexandre, şi tu ai aceeaşi comoară la capătul pământului tău, dar încă n-o ştii. Într-o bună zi o să-ţi spun. Nu acum. Vă las să-i daţi voi de cap, vă las cu întrunirile şi cu bla-blaurile voastre…

— Nea Joseph, ce anume vrei să mă faci să cred?

— Stai liniştit, când o veni momentul, o să-ţi spun.

1. *Pound*: livră (aprox. 0,5 kg) sau liră sterlină.

Luni, 4 martie 1991

Alexandre luă din nou 4L-ul ca să coboare la Cénevières. Cu siguranţă întrunirea începuse. Mergând de-a lungul câmpurilor acum necultivate ale lui Crayssac, se întrebă ce fel de idei îi mai treceau bătrânului cioban de capre prin cap, şi chiar dacă moşneagul delira, ştia că nu vorbea niciodată în van, era mereu ceva adevărat în elucubraţiile lui. Totuşi, nici o clipă nu s-ar fi putut crede că hăţişul de mărăcini, de ienuperi şi de bălării ar fi putut ascunde vreo comoară, nici măcar apă, cu atât mai mult aur sau petrol, s-ar fi aflat de mult.

Paradou nu mai era băcănie. Nici bistrou nu mai era cu adevărat, doar la bar se mai putea face consumaţie, cât despre tanti Suzanne, ea şedea în sală, nu se ridica decât rareori, în cea mai mare parte a timpului clienţii erau nevoiţi să se servească singuri. Pentru cafea era mai bine să ştii cum să utilizezi bătrânul espresor, să brodeşti mişcarea mânerului de fixat sistemul de presare. Altminteri, toată lumea ştia să desfacă o sticlă sau să-şi toarne o măsură de Ricard. În schimb, ca să încaseze, tanti Suzanne se ridica, o fi avut ea încredere în omenire, dar în sertarul cu pricina doar ea avea dreptul să cotrobăiască.

Europa celor Doisprezece avea de gând să se lărgească, iar Franţa era sortită să devină sensul giratoriu al continentului unit, inima întregii Europe, cu atât mai mult cu cât Marea Britanie urma să fie în curând legată de un tunel, iar mâine aveau să ajungă mai iute de la Londra la Paris decât de la Rodez la Decazeville. Doar că, pentru a fi răspântia între Nord şi Sud, între Est şi Vest, Franţa ducea lipsă de autostrăzi. Din acest motiv proiectul A20 chiar se lansase de data asta.

De când autostrada era înscrisă în master-plan, iar statul era foarte hotărât s-o construiască, Paradou devenise punctul de

întâlnire al comitetelor. Cafeneaua nu fusese niciodată aşa plină, vreo cincizeci de persoane erau prezente la fiecare întrunire. Când bătrânul bistrou era pe punctul să-şi dea duhul, ironia sorţii îl transformase într-un loc vital pentru teritoriu, raza lui de influenţă întinzându-se de-acum cu mult mai departe de târg şi de canton.

Cum primăriile erau prea mici şi prea risipite, tot la Paradou se ţineau şi întrunirile de informare ale satelor din împrejurimi, cel puţin a celor care se mobilizau împotriva trecerii fâşiei de asfalt pe deasupra lor. De la începutul anului, totul se accelerase, proiectul nu era decât în stadiul studiilor preliminare, dar autostrada bântuia deja spiritele. Cei mai vorbăreţi la întrunirile cu pricina, cei mai iscusiţi în luările de cuvânt erau mereu aceiaşi, adică aleşii. Vorbeau pe rând, ilustrându-şi vorbele cu desene, un *paperboard* se afla în fundul cafenelei, adăugându-i decorului un miros suplimentar de alcool, de la markere.

— O, dar poate să mai dureze, deocamdată se studiază mai multe culoare de trecere pe o zonă largă de treizeci de kilometri, autostrada ar putea trece la fel de bine pe la est, spre Assier, sau pe la vest, dincolo de Bouriane, dar ipoteza preferată de ei e să o facă să treacă chiar pe deasupra văii.

— Când se va şti?

— La finalul primei faze de studii vor restrânge posibilităţile, vor determina o zonă largă doar de un kilometru, după care o zonă de trei sute de metri, şi doar atunci vor putea începe lucrurile serioase.

— Cum adică lucrurile serioase? Lucrările?

— Da, odată ce vor trasa fâşia de trei sute de metri, nimic nu-i va mai opri.

— Pe cine anume?

— Statul!

În seara aceea, ca să le explice situaţia în detaliu, se deplasase deputatul în persoană. Toată lumea avea încredere în marele Bernard, mai întâi fiindcă avea accent, apoi pentru că vindea utilaje agricole. Cunoştea pământurile acelea, acolo se născuse, totuşi nu se opunea autostrăzii, nici vorbă.

— Aşadar, trebuie să pricepeţi că autostrada răspunde interesului public, aş spune chiar interesului public general, şi

astfel este deci prioritar faţă de micile noastre interese particulare, înţelegeţi. Ei, da, asta-i democraţia, fiindcă mereu trebuie să avem un lucru în minte: nu suntem singuri pe pământ…

— Ba aici, suntem.

— Ei bine, nu la fel de mult pe cât credeţi.

Pe asta, primarul din Cénevières n-o mai înghiţea. Pământurile, satele, drumeagurile erau neglijate de ani buni, gările se închideau unele după altele, bistrourile începeau să facă la fel, aici faimosul interes public general nu zămislea decât închideri, a poştei, a băcăniei, în curând a bistroului. Economiile pentru satisfacerea interesului public general îi făceau pe oameni să se simtă din ce în ce mai izolaţi, din ce în ce mai departe de orice, şi iată că, hodoronc-tronc, în numele aceluiaşi interes public general, ar fi trebuit să accepte ca o autostradă să le desfigureze valea… Deci nu, el unul pe asta n-o mai înghiţea.

În pofida vociferărilor care zguduiau adunarea, deputatul aminti că treaba lui era să apere atât interesele oamenilor de aici în faţa statului, cât şi interesul statului în faţa oamenilor de aici.

— Aşadar, să fim clari: să te opui trecerii unei autostrăzi e ca şi când împiedici maşinile să meargă pe ea după ce e construită, mă înţelegeţi?

— Nu.

— Ei bine, să împiedici autostrada să fie construită este ca şi când ai bloca una care există deja, altfel zis e interzis, in-ter-zis…

— Dar noi nu vrem să blocăm autostrada, vrem doar să treacă prin altă parte… La est, sus pe podiş, nu-s decât ienuperi, cui îi pasă de ienuperi, în timp ce aici, pe vale, sunt pământuri bune, nu-i aşa greu de înţeles.

— Dar cu oameni ca voi, nu s-ar fi construit niciodată liniile de cale ferată din secolul al XIX-lea, vă daţi seama, pe vremuri era mai rău, căi ferate s-au construit cu zecile de mii de kilometri, aceleaşi pe care le jeliţi acum, deşi nimeni dintre voi nu mai ia trenul.

— Evident că nu mai luăm trenul, ai văzut ce-a mai rămas din căile tale ferate…

— Nu contează, nimeni nu are dreptul să se opună interesului public general, altfel e egoism… Alexandre se uită la tatăl lui.

Ascultau fără să intervină, fiindcă pe dinăuntru erau enervaţi. Nimeni nu dădea doi bani pe ei, la fel ca pe moş Crayssac, părerea lor nu avea nici o importanţă. De altfel, fără s-o spună, mulţi o gândeau, cel mai simplu ar fi să aducă autostrada pe sus, pe la alde Fabrier. Cu atât mai mult cu cât soluţia le-ar conveni proprietarilor care aveau pământuri pe traseu, atât la nord, cât şi la sud, toţi cei care nu aşteptau decât asta, ca societatea concesionară să le răscumpere pământurile ca să facă autostrada, altminteri nu şi le-ar fi putut revinde niciodată, pe acolo nu se putea construi, iar de mâine, fără ţărani care să le lucreze în continuare, ar fi rămas cu ele pe cap. Moş Taillade era chiar gata să cedeze zece hectare către Asociația Societăților Franceze de Autostrăzi ca să deschidă o carieră, fiindcă trebuie pietriş pentru a construi o autostradă, aşa ar avea tot la faţa locului, ar face rambleurile cu pietriş local, ar putea chiar ridica o staţie de betoane, toată lumea ar fi avut doar de câştigat…

— O să fiu sincer cu voi, declară moş Taillade, ştim cu toţii că până-n anul 2000 numărul de exploataţii agricole se va-mpărţi la doi. Aici n-o să mai fie decât terenuri necultivate şi copaci sălbatici, aşa că, decât să îngheţ pământuri care nu aduc nimic, eu unul vă spun că prefer să le vând pentru autostradă, pe bani buni, şi cu asta basta…

Alexandre şi tatăl lui se simţeau izolaţi amarnic. Descopereau că în jurul lor cei mai mulţi erau gata să vândă. Nu voiau să-şi facă sânge rău înainte să fie siguri, totuşi ar fi fost o dramă dacă autostrada ar fi trecut pe deasupra văii, fiindcă, pe lângă tăierea pământurilor şi un zgomot infernal, ar fi necesitat şi construirea unui viaduct la optzeci de metri înălţime care să treacă peste vale, ceea ce ar fi adus cu sine ani de pregătiri şi de lucrări, fără să mai vorbim de poluare şi de daune nesfârşite, aşa că tatăl se decise să ia cuvântul, dacă tot era deputatul de faţă, spunându-i că traversarea văii n-avea sens, cel mai simplu ar fi fost totuşi să construiască autostrada pe şes, trecând prin est…

— Nu, greşiţi, dacă ar trece prin est, s-ar adăuga nişte kilometri, pentru ei cel mai simplu ar fi să treacă pe deasupra văii, le-ar permite să iasă fix pe axa Brive-Cahors, în linie dreaptă.

— Dar, în fine, un viaduct costă o avere!

— Pentru ASFA asta nu-i o problemă. Dimpotrivă, cu cât îi

costă o autostradă mai mult, cu atât mai rentabilă va fi.

Tatăl rămase fără glas. Alexandre nu interveni, dar pe dinăuntru se jură că niciodată un viaduct n-avea să se ridice lângă Bertranges, niciodată n-ar îngădui schimonosirea peisajului. La nevoie le-ar fi cerut ajutor lui Anton, lui Xabi şi întregii găşti, şi chiar lui Crayssac şi tuturor celor căliţi în luptă, cât să înveţe să coordoneze o mişcare de rezistenţă, deocamdată nu ştia cum să facă, dar în orice caz buldozerele n-aveau să distrugă câmpurile de izmă sălbatică şi nici să-i schimonosească tabloul lui Constanze, făcându-i-l de nerecunoscut.

Şezând în mijlocul încăperii, tanti Suzanne urmărea dezbaterile fără să participe niciodată la ele, în fond, era copleşită să vadă atâta lume în cafeneaua ei. Atât că, din ce pricepuse ea, marea diferenţă dintre tren şi maşină era că trenurile aduceau lume pe acolo, pe când maşinile le permiteau să plece. De altfel, odată întrunirea încheiată, cele pe puţin treizeci de maşini din faţa bistroului îşi luară toate zborul, aproape în acelaşi timp. Nu mai rămaseră decât cei trei obişnuiţi ai localului, cu coatele pe bar, care, de data asta, nu mai puseră ţara la cale, ci autostrada. Tic-tacul ceasului se putu auzi iarăşi, umplu din nou toată încăperea, iar pufnitul boilerului reîncepu să cadenţeze plictisul.

Vineri, 15 martie 1991

Vanessa adusese un *cordless phone* AT&T din Statele Unite, un telefon alb fără fir, dar cu o antenă mare, telescopică, precum cea a maşinii. Graţie soră-sii, Alexandre putea în sfârşit să vorbească mult şi bine, fără a fi nevoit să stea proţăpit pe culoar. Dacă întindea antena la maximum, putea chiar să meargă afară.

Cu Constanze se auzea la telefon măcar o dată la cincisprezece zile, în general ea îl suna, de la muncă. Alexandre putea da de ea când voia, cu condiţia s-o facă în orele de birou şi cu taxă inversă. I se părea umilitor să fie nevoit să treacă printr-o telefonistă şi să aştepte de la interlocutoarea lui să accepte sau nu apelul, dar tot o făcea, cu atât mai mult cu cât el şi Constanze se întindeau uneori la vorbă, şi dacă ar fi plătit el toate apelurile alea, l-ar fi costat o avere.

Fata îi deschidea o perspectivă nemaiauzită, şi faptul că locuia departe de el îi îngăduia lui însuşi să se simtă un pic altundeva. Prin intermediul ei, făcea parte, de la distanţă, din oraşele, lumea, tot universul care-i scăpa. Totuşi, vizitase Berlinul, nu era de colo, ditamai călătoria pe care îşi dorea s-o facă din nou într-o bună zi, cu mai multă siguranţă de data aceea, dar ca s-o revadă pe Constanze, nu oraşul. La rândul ei, Constanze găsea în Alexandre un om simplu, al obârşiilor, pe care şi-l închipuia liber fiindcă trăia în plină natură, era singurul ei punct fix şi sigur, mai ales de când bunica ei murise, căderea Zidului nu fusese de-ajuns s-o vindece, şi de la toate bulversările care urmaseră, maică-sa îşi pierdea pur şi simplu minţile. Toate reperele îi dispăreau, totul se mişca fără încetare, tatăl ei cutreierând lumea pentru Airbus, ţara reunificată, dar rămasă tăiată în două şi ea însăşi lucrând acum într-un ONG pentru care avea să călătorească din ce în ce mai mult.

Alexandre nu făcea decât să constate nevoia de mişcare, care le apuca pe toate, atât pe surorile lui, cât şi pe Constanze. Ţările se deschideau unele către celelalte, lumea părea să se potolească, marile puteri vorbeau acum de dezarmare, în sfera aceea mare, calmă şi prosperă, fiinţele, la fel ca mărfurile, nu mai ştiau de frontiere, globalizarea fericită arunca milioane de inşi în avioane. În fiecare noapte vedea din ce în ce mai multe în înaltul cerului, îl îngreţoşau. Marea accesibilitate a întregii planete îi privea pe toţi, până şi Alexandre, cu telefonul lui mare şi alb, cu antenă, de fiecare dată când îl suna Constanze, era cu mintea la Berlin, se cam simţea acolo. În orice caz ritualul era stabilit. Două vineri pe lună ea rămânea mai târziu seara la muncă şi-l suna la fermă. Retras în camera lui, Alexandre îi auzea pe părinţi spunându-i, din sufragerie, să vină la masă, că se răcea mâncarea, nu se puteau abţine. Avea acum treizeci de ani, dar ei continuau să-i vorbească de parcă era un mucos.

În seara aceea Alexandre sosi la masă după ora 21.00. Televizorul era stins, ceea ce însemna că nu le ardea de distracţie. Părând ostenită, mama îi aduse o friptură rece din bucătărie, o salată şi nişte cartofi rumeniţi, tot reci.

— Nu-ţi bate capul, pot să mănânc foarte bine şi-n bucătărie.

— Ia loc.

Alexandre înţelese imediat că părinţii voiau să stea de vorbă cu el. Cotaţia vitei scăzuse din nou. Părinţii îi spuseră asta de parcă şi el era cumva răspunzător de situaţie, în orice caz de la căderea Zidului importurile de carne din Est îi băgaseră pe toţi în sperieţi, de parcă el fusese la originea convertirii fostelor ţări comuniste la economia de piaţă, ori de parcă faptul că iubea o nemţoaică îl transforma într-un complice al acelor schimbări. Ca de fiecare dată, răspunse că soluţia ar fi să crească şi mai mult parcelele de porumb ca să aducă mai multe venituri, dar pentru asta ar trebui să cumpere un tractor nou, Massey tocmai scosese unul de 170 de cai, ar fi trebuit să se bage la plata unor cambii de zece mii de franci pe an, dar era fezabil… Doar că de data asta era ceva mai grav, tatăl era îngrijorat, noul director al hipermarketului îi arătase un raport, un document plin de tabele şi de fotografii unde se vedea că roşul cărnii vacilor crescute în

aer liber era mai puţin frumos decât al celor care-şi petreceau viaţa fără să se mişte. În pofida iluminării bine gândite a marilor magazine, o carne faină bogată în pH era mai puţin strălucitoare decât o bucată de vită amorfă, aşa că vitele din natură ca ale lor, vite care trăiau la aer curat pe vastele pajişti, vite cu muşchiul marmorat, ei bine, produceau o carne care, odată ajunsă sub celofan, prezenta un roşu mai puţin comercial, mai sumbru. Acea carne era totuşi de o sută de ori mai bună, dar, trasă-n plastic, sub neoane, se vindea mai puţin bine. Iar pe tată asta-l scotea din minţi.

Duminică, 14 iulie 1991

Văzându-i pe toţi în curte, Angèle îşi reaminti presimţirea îndepărtată pe care o avusese, teama că într-o zi familia ei ar putea-o sfârşi ca toate celelalte, risipită în cele patru colţuri ale Franţei sau ale lumii, întrunindu-se doar pentru marile ocazii, revelion, vacanţe, căsătorii şi înmormântări. Era cu atât mai tristă cu cât nici atunci familia nu era completă, lipsea Agathe. Ar fi trebuit să fie acolo, doar că, de când îşi pusese în minte să deschidă un magazin în sistem de franciză la Rodez, nu prea ştiau cum o duce, doar înţeleseseră că se asociase ca să facă rost de bani, şi părea prea tânără ca să se împovăreze cu atâtea datorii.

Cel mai mult o întrista pe mamă să vadă că fetele se înstrăinaseră cu totul de fermă, n-ai mai fi zis că trăiseră între acei pereţi până la majorat. Când veneau, nici măcar nu mergeau să vadă pajiştile şi vacile, nu porneau pe drumuri în căutarea copilăriei. Abia dacă mângâiau câinii, fără fraternitate reală, fără să-şi amintească faptul că animalele acelea ieşiseră din aceleași decoruri ca ele, din acelaşi aer.

De când Caroline era mamă, se comporta mai mult ca niciodată ca o soră mai mare. Şi de când le preda unor elevi de gimnaziu, răspândea mai mult ca niciodată autoritate. Se ocupase ea de prânz, după arşiţa din ultimele zile, voia să profite de ziua frumoasă şi să pună masa afară, dar părinţii nu se dăduseră bătuţi, mai ales că Lucienne şi Louis veneau şi ei la masă, niciodată nu i-ar fi supus chinului de a mânca în mijlocul viespilor.

— Micuţa Chloé seamănă cu bunica ei ca două picături de apă…

— Ba nu, cu străbunica, ia uită-te, are aceiaşi ochi căprui.

— A, bine, tu aveai părul creţ când erai mică…

— Dar tu, Alexandre, ce zici?

Alexandre nu mai putea cu nepoata lui. De când se născuse fetiţa, conversaţiile se învârteau mereu în jurul mutrişoarei ei, al părului, al dinţilor, al rochiţei sau al noii ei păpuşi. Totuşi, la Bertranges nu se prostiseră niciodată atât de mult în legătură cu cei mici, niciodată nu fuseseră atât de fandosiţi cu un plod, de parcă nou-născuta ţinea de miracol, când de fapt ferma colcăia de viaţă, naşteri erau tot anul, peste treizeci de viţei pe an, fără să mai numere braţele de pisicuţi şi de puişori, căţeluşii fătaţi, o droaie de animale domestice cărora li se adăugau fazanii care-şi făceau cuib prin gardurile vii, mistreţii şi căpriorii care aveau culcuş prin apropiere, şi-apoi perechile de hulubi din nucii cei mari din faţă, în ferma aceea erau naşteri peste tot, viaţa tot înflorea, o adevărată fabrică de vieţi, fără să mai vorbească despre tot ce creştea pe hectare întregi, legume şi cereale, şi totuşi venirea pe lume a micuţei părea de mii de ori mai extraordinară decât toate astea… Cei din jurul mesei, cu îndobitocirea lor, îl aduceau pe Alexandre în ultimul hal de nervi.

Din fericire exista Vanessa. Ca o pariziancă asumată, ea-şi juca rolul de mătuşă cu un entuziasm măsurat. Uneori Alexandre încerca să readucă discuţiile la subiectul fermei, al autostrăzii care de data asta chiar se profila la orizont, dar nu găsea nici un ecou la angoasele lui. Caroline punea ca din întâmplare întrebări despre indemnizaţii în caz de vânzare, despre preţul la care societatea concesionară propunea răscumpărarea hectarelor de teren de care ar avea nevoie, cât despre Vanessa, şi ea vedea autostrada cu ochi buni, convinsă că avea să intensifice activitatea, să trezească regiunea. Alexandre nu ştia cui să i se mai destăinuie. Părinţii, în ce-i privea, erau mult prea fatalişti, mult prea respectuoşi faţă de ordine ca să le dea prin cap să se opună unui proiect al statului. Părinţii, ca şi bunicii, erau cetăţeni docili, regula lor de conduită în viaţă a fost mereu să nu facă valuri.

La sfârşitul prânzului, părinţii acceptară să scoată scaunele ca să bea cafeaua afară, iar Alexandre profită de asta ca să revină la subiectul autostrăzii, însă din nou tatăl şi mama nu avură nici o reacţie, în timp ce Caroline i-o reteză scurt, mai existau şi alte

motive de preocupare, mai grave, de altfel, într-o Europă în care şuierau gloanţele în Iugoslavia, într-o lume în care George Bush şi Saddam Hussein riscau să dea foc la tot Orientul Mijlociu, doar n-aveau să facă o dramă dintr-o autostradă…

— Că doar n-o s-o facă prin mijlocul casei!

— Ce ştii tu?

Caroline nici măcar nu încercă să-şi arate compătimirea, tot ce voia era ca Alexandre să nu le strice ziua de 14 Iulie cu povestea asta, cum o făcuse şi la Crăciunul trecut.

Singurul care părea sincer dispus să-l asculte era Philippe. În calitate de soţ al lui Caroline avea totuşi grijă să n-o contrazică, dar ca profesor de istorie avea o viziune mai curând panoramică a lucrurilor, în orice caz înţelegea că o autostradă în vale ar fi o calamitate şi căută să afle mai multe detalii.

— Dar, în cel mai rău caz, pe unde-ar trece, la o sută de metri de aici, la două sute de metri? Şi-n primul rând, se aude o autostradă la două sute de metri?

— Am pierde între cinci şi zece hectare din pământurile noastre, dar cel mai rău ar fi viaductul, ar fi nevoie de ani de lucrări, iar după aceea ar face o gălăgie ca la nebuni, chiar dacă l-ar pune la cinci sute de metri de fermă, tot l-am auzi, e de neconceput să trăieşti cu aşa ceva în apropierea locuinţei…

Readucerea subiectului în discuţie era pentru Alexandre şi o modalitate de a afla ce poziţie mai aveau surorile faţă de fermă. Într-o seară, din cauza acelui business cam dubios pe care-l avea cu tipul ei, Agathe îi sunase pe părinţi cerându-le pe faţă partea ei în avans, partea ei din exploataţie. De atunci, Alexandre se temea să nu le-apuce pe toate să-i ceară socoteală, deşi plecaseră, ar fi putut cere să afle dacă semnase un contract de închiriere cu părinţii sau dacă era deja proprietar, lucruri care nu le priveau, pentru că renunţaseră la exploataţie. Dar surorile aveau să se întrebe cândva: de ce ar fi fost Alexandre singurul beneficiar al patrimoniului, ştiind că, pe deasupra, el şi locuia acolo şi-şi scotea un salariu? Ajunsese să se simtă vinovat faţă de toate trei, deşi, în ce-l privea, nu şi-ar fi permis niciodată să-i întrebe pe Caroline sau pe Philippe cât câştigau ca profesori şi unde mai ajunseseră cu creditul lor.

Era cald, dar în loc să trândăvească la umbră, Alexandre vru să vadă dacă vitele mai aveau destulă apă. Philippe se oferi să-l însoţească. După o primăvară ploioasă şi răcoroasă, soarele domnea în lege de trei săptămâni. Iarba de pe pajişti se simţea înaltă, deasă, de un verde aproape normand. Rareori se putea vedea aşa ceva la jumătatea lunii iulie. Philippe nu era foarte în largul lui pe tractor, îi venea greu să stea aşezat, zgâlţâit cum era, dar Alexandre îşi putea da seama că se desfăta din plin cumnatul său, avea un fond de rusticitate ascunsă şi, cum nu avusese niciodată contact cu natura, iar cu o fermă nici atât, gusta atunci savoarea unei experienţe inedite.

Ca să le dea de băut vacilor, trebuia să umple butoiul la sursă, dar debitul nu era suficient, aşa că Alexandre decise să meargă să pompeze apă din râu. Philippe se agăţa de stâlpii tractorului, simţindu-se ca într-un western.

— În fond, eşti puţin ca un cowboy...

— Zici tu?

— Păi, da, viaţa ta e cu vaci, aer curat, râu... ba chiar şi cu indieni!

Alexandre crezu că Philippe voia să vorbească despre surorile lui, în rol de duşmani sau de indieni, dar de fapt el se gândise la dezvoltatorii autostrăzii. Ca să-şi facă mai bine o idee, îi ceru lui Alexandre să-i arate pe unde ar veni viaductul dacă l-ar construi.

— Cel mai logic pentru ei ar fi să-l tragă chiar pe deasupra, peste vale, pe axa nord-sud.

Alexandre branşă furtunul la cisternă şi porni pompa. Philippe contemplă frumoasa panoramă şi, ridicându-şi capul, încerca să-şi imagineze chestia, un pod la optzeci de metri înălţime.

— Dar trebuie să vă organizaţi un comitet de apărare, trebuie să acţionaţi, în fine, trebuie să vă implicaţi toţi...

— Care toţi?

— Ei bine, toţi cei pe care îi priveşte situaţia.

Alexandre îi explică cum stau lucrurile, pământurile de la deal nu mai interesau pe nimeni, cele mai multe ferme îşi încetaseră activitatea unele după altele, în afară de Bertranges, ţăranii nu mai făceau nimic cu pământurile lor şi mulţi vedeau cu ochi buni oportunitatea de a le revinde concesionarului autostrăzii.

Pompa se opri brusc. Philippe îl lăsă pe Alexandre să reporneească motorul şi plecă să se plimbe de-a lungul râului, părea totuşi ceva nebunesc, să-ţi imaginezi că în mijlocul acelei naturi s-ar ridica un pod de asfalt, care ar atrage un flux necontenit de maşini şi de camioane, era ceva ciudat. Nu înţelegea cum de nu era Caroline mai şocată de-atât. Întorcându-se, îl văzu pe Alexandre chinuindu-se să reporneească pompa. Cumnatul lui, în aparenţă voinic, la urma urmei era fragil, de mii de ori mai fragil decât părea, şi complet singur, niciodată n-ar fi la nivelul sutelor de tone de beton şi de asfalt, n-ar cântări nimic în faţa statului, a unui stat care decide pe unde îşi construieşte drumurile, un stat nemilos în acele privinţe, care expropriază de zor şi fără nici o reţinere, în spatele întregii autostrăzi erau mii de drame, de regrete şi de poveşti de exproprieri. Cowboyul acela nu era decât un pai în faţa atacului conjugat al societăţii concesionare, al master-planului rutier şi al inginerilor de la drumuri şi poduri, aşa că Philippe îşi jură să studieze un pic cazul, fără să vorbească despre asta cu nimeni, deşi de la bun început se temea că nu se poate face nimic împotriva procesului care, într-o bună zi, se finalizează cu decizia statului de a construi o autostradă pe terenurile tale, chiar prin faţa casei.

Ajunse la Alexandre şi urcară înapoi pe drumul spre izlaz. Butoiul era plin şi greu, aveau cu ce să umple până-n buză cele trei adăpători.

— Ia zi, cam consumă!

— Când bate soarele, trebuie să ai grijă, o vacă poate să bea peste o sută de litri, mai ales ale mele, mănâncă sărat!

Philippe descoperea acea realitate fără să-l intereseze cu adevărat, dar cu aceeaşi curiozitate care-l făcuse să studieze mult, să descifreze lumea mai degrabă prin intermediul cărţilor decât pe teren. Îi plăcea mult genul acela de experienţe, unde el vedea doar fire de iarbă, Alexandre îi vorbea de păiuş, de trifoi sau de raigras.

— Şi faceţi lapte?

— Lapte? Eşti nebun… N-aş fi putut niciodată să fac aşa ceva.

— A, bine, totuşi mai rămân destule vaci.

— Vacile de lapte trebuie mulse şi dimineaţa, şi seara, tot timpul tre’ să stai după ele, pe când astea, uită-te la ele, sunt

libere, fac ce vor, nu le încurcă nimeni.

Se întoarseră pe un izlaz, iar Alexandre manevră tractorul ca să se alinieze de-a lungul unei adăpători şi s-o umple. De la celălalt capăt al izlazului, vacile începură să înainteze domol.

— Ştii, Alexandre, istoria e ca natura, contează mai puţin să înţelegi totul cât să tragi învăţăminte, iar despre lupte eu am reţinut că trebuie organizate.

— De ce-mi spui asta?

— Pentru autostradă, pare c-ai fi pe cont propriu, mai ales că părinţii tăi nu par să vrea să se bată…

Philippe observă priveliştea care-i înconjura, cu desăvârșire pustie, apoi se apropie de Alexandre având grijă să vorbească în şoaptă.

— Ştii, într-o zi sora ta mi-a vorbit, vag, despre nişte poveşti ale tale de acum mult timp, dacă am înţeles eu bine, ai făcut un pic de activism?

Alexandre simţi că-i bate inima mai tare, observaţia îl şocă profund, dar nu vru să arate nimic. Cum putea crede soră-sa aşa ceva despre el, că ar fi fost un activist adevărat, şi de ce nu un extremist, sau unul care pune bombe… Se abţinu de la orice reacţie.

— Şi?

— Şi nimic. În orice caz, n-am suflet de răzvrătit.

— Păcat pentru tine.

Alexandre opri apa şi urcă iar pe tractor, mai că nu aşteptă să se urce şi Philippe înainte să pornească din nou în direcţia câmpului următor. Iar atunci îi trecură mii de lucruri prin cap, la urma urmei, îi invidia pe cei trei, Caroline, Philippe şi fetiţa lor, la o adică ar fi dat orice să aibă acelaşi lucru alături de Constanze, să trăiască micile bucurii atât de simple ale zilelor libere, să facă parte dintr-o familie pe care şi-ar fi făurit-o singur.

Deocamdată, ştia doar c-avea s-o revadă în august. Doar că de data asta ea n-avea să mai rămână decât două zile la Anton, trebuia să fugă după aceea în Grecia, apoi să plece iar în India. Ea nu era o pasăre care trăieşte în colivie, dar ştia că într-o bună zi avea să-şi dorească să se aşeze, să se instaleze într-o viaţă calmă. Oricum, ea-i spusese odată că fugea de ideea de familie, că nu înţelegea nevoia de obiceiuri, de îngrădiri, dar că nu-i plăcea mai

mult nici viaţa la comun ca a lui Anton, de la fermă, i se părea şi mai rău, o comunitate era ca o familie ultradebordantă, total invazivă. Pentru ea era esenţial să rămână liberă. Într-o zi, când mergeau amândoi pe Larzac, ea-i mărturisise asta, că viaţa de cuplu era culmea conformismului, iar Alexandre încuviinţase, ca să dea bine şi mai ales să nu arate cumva ce gândeşte.

Philippe habar n-avea ce întrebări iscau în mintea cumnatului său vorbele lui, aşa că îşi continua discursul, stând în picioare pe treapta tractorului lansat cu peste treizeci de kilometri la oră, despicând mândru aerul.

— Ştii ce zicea nenea Ho pe vremea în care se mai pitea prin pădurile din Tonkin, în Nord?

— Cine?

— Ho Şi Min!

— Nu, nu-mi spune nimic.

— „Cine are puşcă să se folosească de ea, cine are cuţit să se folosească de el“, ei bine, aş adăuga: „Cine are tractor să-l pună la treabă!“.

Alexandre îi aruncă o privire nedumerită, cumnatul se dădea mare exaltat şi, cum stătea pe treapta tractorului pornit la vale, se visa la prova unei revolte…

— Ştii ceva, te cam invidiez…

— A, da, de ce?

— Tu măcar ştii ce luptă ai de dus. Alexandre încetini, ca să coboare cumnatu-său, şi-l întrebă dacă nu cumva îşi bătea un picuţ joc de el.

— Ba nu, îţi zic, te invidiez… Cu sora ta m-am întâlnit la UNEF, pe vremea în care voiam să răsturnăm lumea, s-o punem la picioarele noastre.

— Şi?

— Şi totul s-a petrecut pe dos. Astăzi, nu că mi-am pierdut dorinţa de-a mă bate, dar nici nu mai ştiu împotriva cui, până şi socialismul e de dreapta, pe când tu măcar ţi-ai identificat inamicul, te asigur, nici nu ştii ce noroc ai, crede-mă, ar trebui să te mobilizezi ca pe vremea când îi ajutai pe cei care puneau bombe…

Sâmbătă, 3 august 1991

Când o văzu în gara din Albi, Alexandre simţi că se schimbase ceva, fie şi numai în uşoara stânjeneală cu care se îmbrăţişară. De data asta, regăsirea le era împovărată de privirile celorlalţi, ale turiştilor aflaţi în gară. Nu mai era ca înainte. Rămaseră o clipă îmbrăţişaţi, fără să-şi vorbească, fără să se privească măcar. Alexandre se simţi strâns tare în braţe, Constanze îl îmbrăţişa fără un cuvânt, cum ar fi procedat cu cineva care ar fi avut nevoie de consolare.

Le venise tare greu să se pună de comun acord unde să se întâlnească, două săptămâni studiaseră toate ipotezele, ştiind că ea trebuia să treacă mai întâi prin Paris. Doar că, pentru a veni din capitală până la Anton, nu mai era la fel de simplu ca înainte, şi acolo lucrurile se schimbaseră, pe de o parte, fiindcă erau mai puţine trenuri, pe de altă parte, fiindcă Rodez era departe de Bertranges, iar Millau din ce în ce mai prost deservit, risca să aştepte corespondenţa două ore şi să ajungă la un traseu de aproape unsprezece ore cu totul, astfel încât Constanze luase un avion foarte devreme din Orly pentru Toulouse, apoi trenul de la Toulouse până la Albi, unde sosise la prânz. În lumea care nu înceta să se deschidă, legătura între poalele Masivului Central devenea tot mai greu de înfăptuit, liniile erau mai prost deservite, gările se închideau, de parcă totul îi punea din ce în ce mai multe piedici lui Constanze în drumul ei către el.

În loc să meargă imediat la Saint-Affrique, la mica lor comunitate, Constanze vru mai întâi să facă un ocol prin Rougier de Camarès, ţinea neapărat să vadă marile întinderi de pământ roşiatic mărginite de coline verzi, i se vorbise adesea despre ele ca despre un ungher din Franţa care semăna cu Africa sau cu India. Era mai ales un pretext ca să fie singură cu Alexandre, nu-

şi dorea chiar aşa de mult şi chiar aşa de repede să se vadă cu toată gaşca, Anton, Xabi, Adrien şi toţi ceilalţi, grupul de care se distanţa uşor-uşor, de-a lungul anilor.

Alexandre primi cu neîncredere brusca ei nevoie de a fi singură cu el, se temea că avea să-i spună ceva, că voia să-i vorbească despre relaţia lor mult prea destinsă, poate că ea nu mai ţinea la continuarea acesteia.

Porniră pe drumeagurile scăldate în lumină, copacii se întindeau spre soare, cu umbrele lipite de trunchi. Geamurile 4L-ului erau larg deschise, le venea greu să se-audă de la viteză. Constanze scoase caseta pe care Alexandre o băgase deja şi fără să ştie, răsună *Cowboys and Angels*, iar Alexandre se simți stânjenit că fusese surprins ascultând George Michael, nu anticipase asta, altminteri ar fi pus o casetă cu Bowie sau cu Nirvana. Constanze îşi lăsă mâna pe genunchiul lui, aruncându-i o privire care părea să spună „E-n regulă“.

Ca să se piardă în faimoasele pământuri sângerii, trebuia să urce spre nord cincizeci de kilometri. La un moment dat trecură printr-un sătuc unde Constanze observă un restaurant la marginea pieţei, numele-i plăcu, Hotelul Călătorilor. Pe terasă era o plăcuţă de ardezie pe care scria, cu litere albe, „Aici meniu VRP“.

— Ce înseamnă „meniu VRP“?

— Înseamnă că au un meniu pentru voiajori şi reprezentanţi comerciali.

— Dar „P“ de unde vine?

— Nu ştiu, Constanze.

— Nu vrei să ne oprim aici, mie mi-e foame, ţie nu?

De cum se întorcea în acele ţinuturi îndepărtate, Constanze se lăsa de fiecare dată prinsă din urmă de senzaţia de timp oprit, fapt care i se părea exotic şi odihnitor. Intrând în sala restaurantului, trecu în revistă, ca într-un muzeu, mesele melaminate, duşumeaua spălăcită, tapetul cu motive repetate de mii de ori, o fermă cu un peisaj, o scenă colorată pe fond alb. Îşi trecu mâna peste caloriferul masiv din fontă vopsit în alb, îi simţi răcoarea, îi făcea bine. Ambianţa desuetă o linişti şi imediat se simţi bine. În pofida căldurii, luară loc până la urmă pe terasă şi chiar fără să stea pe gânduri optară pentru meniul zilei, aperitiv,

fel principal, desert.

Constanze se minuna din orice, de piaţeta din faţa lor, de vechiul pod care trecea peste un râu aparent foarte înghesuit, de casele zugrăvite în culori calde ale căror acoperişuri din piatră se confundau cu dealurile. Fără să vrea să-i stăvilească în vreun fel entuziasmul, Alexandre îşi imagina, în schimb, cum avea să arate satul peste trei luni, cu terasa închisă, când şuvoiul în creştere avea să schingiuiască stâlpii vechiului pod, când ceaţa urma să înteţească frigul, iar pietrele caselor să pară negre. Ea-i ceru veşti de la fermă, iar el îi vorbi despre povestea cu autostrada pe care voiau s-o construiască pe deasupra văii, despre cotaţiile care se prăbuşeau, se simţi aiurea că-i prezenta un tablou sumbru, deşi adevărat, aşa că, pentru a-l nuanţa, îi spuse că anul acela florile de izmă sălbatică miroseau mai frumos ca niciodată, că erau cu miile, când mergea pe izlazul cel mare de pe dealul din faţă parcă se cufunda într-o mare de izmă proaspătă.

Chelneriţa aduse picioarele de broască pe un platou de inox. Femeia, pe la vreo cincizeci de ani, purta o fustă bleumarin şi un şorţuleţ alb, de parcă lucra într-un mare restaurant plin de lume. În timp ce-i servea, Constanze o întrebă ce însemna VRP, în chip de răspuns femeia îi încredinţă că nu mai erau mulţi VRP, în zilele noastre nu mai aveau timp să se oprească sau luau avionul.

— Cu turiştii e la fel, oamenii vor acum să plece departe, eu îi înţeleg, cu Club Med se cred miliardari, acolo au totul, bufet la liber şi schi nautic gratuit, pe când în camping la Camarès nu-s decât două duşuri pentru toată lumea…

Constanze tot nu aflase ce însemna acel P. Îl privi pe Alexandre care le umplea paharele cu vin şi cu apă proaspătă, redescoperind felul lui de-a sta ţeapăn pe scaun, foarte drept faţă de farfurie, cu cotul stâng pus pe masă ca să-şi echilibreze corpul înalt. Atunci simţi nevoia să-i facă o destăinuire, să evoce momentul precis al întâlnirii lor, aşa cum se revine, după ani şi ani, asupra unui eveniment determinant.

— Ştii, în vremea în care ne-am întâlnit, ieşeam cu Anton.

— A, da?

Lui Alexandre nu-i venea să creadă, pe vremuri nu observase, dimpotrivă, ulterior se temuse deseori de asta, fiindcă Anton era un tip expansiv pe care toată lumea îl asculta, o personalitate

puternică, un lider.

— Ei bine, vezi tu, cel mai amuzant e că el mi-a vorbit de tine. Imediat după întâlnirea voastră din bucătărie, mi-a spus: „Tocmai am întâlnit un băiat bun, un tip limpede“, îmi amintesc foarte bine că a spus asta, un tip limpede, *ein klarer Kerl*, iar asta mă intrigase… De fapt, cam mulţumită lui am plecat împreună la distribuit de fluturaşi.

Din acea clipă, Alexandre fu convins că ea voia să-i spună ceva. De data asta, nu se mai vedeau în desăvârşita atemporalitate care, de zece ani, îi învăluia în ireal, de data asta totul părea ancorat în concret, îşi spuse că poate avea şi vârsta un cuvânt de spus, acum că mergeau pe treizeci şi ceva de ani. Totuşi, lui i-ar fi prins bine s-o mai ducă aşa, să se vadă puţin, să se iubească mult şi să-şi telefoneze în restul timpului. Dar atunci ea-ncepu să-i vorbească mai grav. Ascultând-o, îi admise măcar curajul, intenţia de a vrea să lămurească lucrurile, în timp ce el, la rândul lui, nu dorea să schimbe nimic din relaţia lor tare diluată, situaţia îi convenea, era gata s-o mai ducă aşa încă zece ani.

— Dar, Alexandre, peste opt ani vine anul 2000, îţi dai seama?

— Şi ce-i cu asta?

— Păi, timpul trece, iar eu nu vreau să-ţi zic să mă mai aştepţi ani întregi, nu vreau să-ţi blochez viaţa, avem treizeci de ani acum, înţelegi, treizeci de ani e o vârstă la care în mod normal se pun temeliile, este vârsta la care oamenii se aşază la casa lor, pe când, vezi tu, noi doi continuăm să trăim ca nişte adolescenţi care nu se văd decât în vacanţa mare şi care, în fiecare lună august, îşi spun pe anul viitor, nu te deranjează asta?

Alexandre n-avea chef să încuviinţeze stupid, nici să nege. Poate ea avea dreptate, cumva îi bloca viaţa, dar oricum viaţa lui era deja blocată, prin natura lucrurilor era limitată la un spaţiu departe de tot, şi totuşi asta nu-l deranja.

— Constanze, tu însăţi mi-ai spus într-o zi că ideea de a locui cu cineva te speria, simpla idee de cuplu te deprima, adevărat sau nu?

— Da, şi aşa cred în continuare.

— Ei bine, nimic nu ne împiedică să continuăm aşa, tu şi cu mine suntem orice mai puţin un cuplu, nu locuim împreună, ar

trebui să fii super mulţumită!

Constanze tăcea, nu părea în largul ei, era stânjenită. Chelneriţa le aduse fripturile de miel cu garnitură de fasole verde şi roşii. Chiar la umbră pe terasă era din ce în ce mai cald.

— Alexandre, nu vrei să rămânem aici?

— Unde anume?

— Aici. N-am chef să-i văd pe ceilalţi, nu acum, nu în seara asta, ne-am putea petrece noaptea aici, hai să luăm o cameră şi să dormim aici la noapte.

— Ca doi VRP?

— Nu, ca un cuplu.

Sâmbătă, 3 august 1991

În dimineaţa aceea tatăl văzu că o vacă şchiopăta. Decât să vadă în asta un blestem al dalei îngropate adânc pe câmp, scoase tractorul, orbit de mânie, şi profită de absenţa lui Alexandre ca să monteze cuţitul rotativ pentru curăţat vegetaţia în exces. De data asta chiar se hotărâse să cureţe hectarele în paragină pe care Crayssac le lăsase în voia lor de când nu mai avea animale. Marea de bălării înalte devenise pentru Jean o obsesie, ştia că jungla adăpostea o droaie de sălbăticiuni, printre care vipere şi vulpi, cărora li se adăugau cu siguranţă generaţii întregi de bursuci şi mistreţi, ierbăria debordantă dădea necontenit naştere unui veritabil bestiar infernal. În ultimii trei ani, tatăl îl rugase de o sută de ori pe Alexandre să cureţe hăţişul, dar, din respect pentru Crayssac, Alexandre n-o făcuse niciodată, îi amintea vag despre asta celui Roşu când îl vizita, dar ţăranul voia neapărat ca totul să rămână aşa. La urma urmei, era dreptul lui să-şi lase postaţele de izbelişte, pădurea lăsată în voia ei, cu atât mai mult cu cât avea multe pământuri, un întreg sector al podişului calcaros de acolo până la falezele de peste Cénevières. Doar că astăzi tatăl găsise un edem la o vită, şi chiar dacă se spune că viperele nu omoară vacile, îşi amintea de o juncă muşcată de bot când era el mic, în ziua aceea Louis nu mai chemase veterinarul fiindcă i-ar fi luat ore întregi să vină, iar bietul animal crăpase în chinuri groaznice. Din copilărie tatăl rămăsese bântuit de acea imagine, fiindcă fusese ceva groaznic de văzut, enorma vacă Limousin cu piele frumoasă, roşie, care nu mai izbutea să respire, Louis îi arătase urmele de muşcătură, o viperă tocmai o omorâse.

Jean se năpusti peste câmpuri, jurând că pământurile lui moş Crayssac n-aveau să mai fie un refugiu pentru reptile, ca să nu mai vorbească de viesparele care se înmulţiseră. Şezând lângă

aparatul de radio, bătrânul ţăran zări în depărtare tractorul cel mare care se zorea peste izlazul lui. Mai întâi, îşi spuse că trebuia să şteargă ochiurile de geam, nu se vedea bine prin fereastra pe care o ţinea închisă ca să păstreze răcoarea la interior. Dar când îşi dădu seama că utilajul îşi făcea drum pe câmpul lui, că enormul cuţit rotativ se pregătea să-i cureţe pajiştea, se săltă cât putu de repede şi se pregăti să iasă, în pofida şoldului care nu-l mai ţinea. Când deschise uşa îl izbi căldura de afară, apoi se întoarse spre cutia de pâine sub care îşi pitise puşca, stătu în cumpănă dacă merita s-o ia cu el, ca să-l pună pe fugă pe prostălău, dar gândindu-se din nou la jandarmi, la toate poveştile vechi, o lăsă baltă. De emoţie, îşi scăpă bastonul, şi cum nu izbutise să se aplece ca să şi-l ridice, merse aşa, fără baston sau armă, fără nimic, merse cu mâinile goale în faţa tractorului.

Văzându-l pe pustnic ieşind din cocioabă şi şchiopătând în direcţia lui, Jean simţi o strângere de inimă, nu ştia că moş Crayssac mergea cu atâta greutate, mai ales prin mărăcinişuri. Bietul moşneag era emblema ţăranului atemporal, a celor care trăiseră dintotdeauna pe acele pământuri fără alt gând ascuns decât să se hrănească de pe urma lor. Atât că se săturase de panarama aia, călcând acceleraţia slobozi din nou cei şaptezeci de cai putere ai tractorului Massey, năpustindu-se în mijlocul arbuştilor şi a ierbăriei care se zdrenţuiau sub cuţitele rotative ale atelajului. Când luă curba la capătul izlazului, îl observă pe moşneag la două sute de metri mai la stânga, şchiopătând şi mai abitir, înainta anevoie în hăţişul cu buruieni înalte şi mărăcini, dar se îndrepta spre el. Jean preferă să se uite în altă parte. Decât să discute sau să se certe cu el, decât să încerce să-l sperie, mai bine era să termine de curăţat tot câmpul şi să nu mai vorbească despre asta. Aruncă o privire la stânga şi nu-l mai văzu. Probabil că moşneagul se blocase, prins în capcană de propriul lui hăţiş. Jean luă piciorul de pe pedală, cât să facă mai puţin zgomot, un pic ruşinat, îl căută pe Crayssac cu privirea, se uită de jur împrejur să-l vadă pe moşneag, apoi opri tractorul decuplând utilajul, dar probabil cam forţase cuţitul rotativ, fiindcă pedala nu mai debreia, lamele continuau să se învârtă odată cu motorul, maşinăria infernală nu se mai oprea. Se ridică în picioare ca să cuprindă cu privirea peisajul şi zbieră din toţi bojocii:

— Joseph! Hei, Joseph…!

Cuţitul rotativ huruia atât de tare, încât Jean nici măcar nu putea şti dacă moşneagul îi răspundea sau nu, aşa că, fără să mai încerce să debreieze, opri motorul. Prin contrast, tăcerea i se păru mai adâncă decât era.

— Hei! Joseph…

Neprimind răspuns, Jean începu să meargă prin acel viespar, cu picioarele împiedicate de mărăcini şi spini. Pe căldura aia era în pantaloni scurţi, iar mărăcinii i se prindeau de pulpe, înainta tare greu în harababura aia. Probabil că moşneagul se prăbuşise pe undeva pe acolo, şi la gândul că ar fi fost din pricina tractorului său, Jean avu o strângere de inimă. Te pomeneşti că-l omorâse! Se mustra în sinea lui, Doamne sfinte, mânia, mânia nu-i niciodată bună. Acum îi era frică să nu fie muşcat de şarpe sau căpuşe, la fiecare pas nu ştia pe ce pune piciorul, era un adevărat calvar.

Îl descoperi pe moşneag în spatele unui ienupăr, prăbuşit în ierburi, cu piciorul într-o gaură, stătea acolo, lungit pe spate, la fel de inert ca o piatră, cu ochii larg deschişi spre cer.

— La naiba, nu puteai răspunde?

Jean era aşa de speriat, că-l cuprindea din nou mânia, doar că moşneagul nu mai izbutea deloc să se mişte, de parcă-i cedase şoldul de tot.

— Mi-ai paradit piciorul!

— De unde, nici măcar nu te-am atins…

Jean se aplecă să-l ridice, dar moşneagul avea dureri şi cântărea o tonă. Cu o atenţie de infirmieră, Jean îşi trecu o mână pe după spatele unchiașului, cu cealaltă îl înşfăcă de curea, apoi îl săltă ca pe o mortăciune. Bătrânul se ridică, în cele din urmă, iar Jean simţi că natura, greierii, păsările, şoimul din înaltul cerului, totul revenea brusc la viaţă, le auzea din nou, de parcă timp de două minute timpul se suspendase, iar acum totul repornea.

— Mi-ai paradit piciorul.

Jean nu răspunse. Nu era medic. Acum nu voia decât să-l mute pe Crayssac la umbră, să-l ducă înapoi acasă cum se pune statueta unui sfânt în firida ei, nimic mai mult, fără ca măcar să caute explicaţii.

În timp ce înaintau încet, în tăcere, Crayssac, cu chipul

schimonosit de durere, începu totuşi să vorbească, deopotrivă cu durere şi vehemenţă.

— Te dai şmecher, aşa-i? Cu tractorul tău, te crezi cel mai tare… În schimb, când e vorba să pui problema la întruniri, atunci te faci mic.

— Ce tot spui acolo?

Crayssac avea braţul pe după ceafa salvatorului său, se chinui din greu să-i întoarcă faţa lui Jean spre el şi să-l privească drept în ochi.

— Autostrada, mori de frică, aşa-i? Dar când trebuie să te aperi în comitet, se pare că nu mai zici nici pâs. Eşti ca tac-tu şi ca bunică-tu înaintea lui, mereu aţi dus-o pe cont propriu, e tare frumos să fii pe cont propriu, mai puţin când dă beleaua peste tine, nici măcar nu ştii să te baţi şi n-ai pe cine să te bazezi, aşa-i?

Jean îi aruncă o privire încurcată. Era lac de sudoare, năucit să-l vadă pe moşneag aşa de paradit, să-l simtă atât de greu în braţele sale, pentru prima dată era aşa aproape de vecin. Ajunseră în faţa casei, dar rănitul nu putu să pună piciorul pe pământ. Jean îl ajută să se aşeze pe banca de lângă uşă, la umbră, apoi, groaznic de încurcat de situaţie, merse înăuntru după un pahar de apă.

— De ani întregi mă secaţi la culme cu tractoarele voastre, cu stâlpii voştri, cu antenele şi cu maşinile voastre, iar acum vii să-mi defrişezi mărăcinii? Te-ai ţăcănit, sau ce?

Jean îi întinse paharul.

— Apă? Îţi baţi joc de mine?

— Joseph, n-ai dreptul să-ţi ţii pământurile în halul ăsta, aşa ceva nu se face.

— Lasă natura să-şi urmeze cursul.

Jean observă piciorul moşneagului, glezna îşi dublase volumul, pielea cianozată i se făcuse albastră cu vinişoare gri, probabil avea o rană mai veche, un fel de ulcer cu puroi.

— Trebuie să te vadă un medic.

— Niciodată!

— Joseph, trebuie să mergi la medic.

— Ticălosule! Vrei să-mi faci vânt într-un spital, nu-i aşa, vrei să m-azvârle la azilul de bătrâni din Saint-Sauveur, nu-i aşa, vrei să mă car…

— Dar piciorul matale e rău de tot, chestia asta nu-i de azi, de ieri, începe să se cangreneze.

Jean îl examină cu spaimă, îi amintea de piciorul vacii doborâte de viperă, se albăstrise la fel.

— Şi dacă crăp, ce? Doar n-o să-mi spui că te-ar seca la ficaţi, de patruzeci de ani nu mai vorbeşti cu mine!

— Mă duc după maşină.

Joseph îl prinse pe Jean de încheietură, îl strânse tare, dureros.

— Crede-mă că nu-n maşina ta o să plec de aici, mă-nţelegi, nici într-a altuia, nimeni n-o să mă mişte de aici, nici măcar doctorul, şi nici pompierii…

Jean nu reacţionă.

— Dacă-i să crăp, aici o să crăp. Nu într-un azil, poţi să pricepi?

Bătrânul îi dădu drumul din strânsoare. Jean rămase locului o clipă, în linişte, după care se răsuci pe călcâie şi o luă din nou pe câmp, cu gambele goale prin mărăcini. Joseph îl privi îndepărtându-se, convins că omul îşi înţelesese lecţia. Poate că avea să plece aşa, pe muteşte, că urma să facă stânga-mprejur şi să-şi ambaleze iar tractorul. Se amuză să-l vadă cum se chinuia prin mărăcinişuri, apoi îl văzu în depărtare scormonind prin tractor, dar fără să-l pornească, pe urmă se întoarse iarăşi prin mărăcini, cu gambele însângerate, ţinând în mână o trusă albă.

— Ai tu habar de îngrijiri medicale?

— Am îngrijit mai multe vaci decât ai muls matale capre…

Joseph nu-l mai repezi. Jean îmbibă un tampon mare de vată cu alcool de 90° şi-l trecu peste glezna violetă, era evident că Joseph nu simţea nimic, nu zicea nimic, din acel moment se lăsă îngrijit, cum fac căpriorii răniţi, toate animalele bolnave care se lasă pe mâna îngrijitorului, fără o singură privire neîncrezătoare, şi chiar fără gând de fugă sau de supărare. Era prea galben ca să fie puroi, doar apăsând un pic pe rană ieşea din ea un lichid dubios. Absorbit de îngrijiri, Jean se străduia să facă totul bine, dar mai ales să identifice ceva clar, trebuia măcar să afle dacă moşneagul avea febră, deja evalua stratagemele ca să meargă să-i cumpere antibiotice, dar pentru asta ar trebui să ajungă până hăt departe, la farmacia din Villefranche, sau să aştepte părerea veterinarului, trebuia să vină joi în control, da, îl aştepta pe veterinar…

— Ştii, te-am văzut când săpai.

Jean nu asculta, era total înnebunit de pielea care se zdrenţuia de fiecare dată când ridica vata, şi de mirosul de puroi pe care îl emana.

— Nu-ţi aminteşti? Cu vechea ta cupă de excavator…

La acele cuvinte Jean tresări oleacă, nu se mai atinsese de vechea lui cupă de excavator de ani buni.

— A, bine, dar când?

— Când săpai? Acum zece ani, acum exact zece ani.

De data asta Jean se opri, mai degrabă surprins că moşneagul îl văzuse în ziua aceea, că-l observase, pitit cine ştie pe unde.

— Da, şi ce-i cu asta?

— În ziua aia ar fi trebuit să nu te opreşti, ai fi ajuns până la mine, pe izlaz, şi, dacă mai continuai, ai fi ajuns la capătul celălalt, din dreapta, în hăţişurile pădurii Vielmanay, jungla mea, cum îi spuneţi.

Jean se uită la Joseph. Nu-i venea să creadă. Îi vorbea fix de dala de gresie pe care o găsise la doi metri sub pământ, se referea fix la conducta sudată cu mortar, toată chestia pe care o crezuse un mormânt sau un izvor secat…

— Nu i-am spus niciodată nimic băiatului tău, fiindcă e încă un puştan şi n-am încredere. Dar de tine sunt sigur c-o să ştii să-ţi ţii gura, fiindcă nu vorbeşti cu nimeni, ştiu că n-o să spui nimic.

— Dar ce anume să zic?

— Vezi maşinăria aia a ta?

— Motocositoarea?

— Ei bine, în ziua-n care o să mi se-ntâmple ceva, ai să mergi cu maşinăria până la capătul pădurii Vielmanay, o să cureţi crângul de salcâmi şi de rugi de mure, iar atunci ai să-nţelegi.

— Ce anume să-nţeleg?

— O să-l anunţi pe primar, care o să-l anunţe pe prefect.

— Bine-bine, dar ce anume o să-nţeleg?

— De ce n-o să facă niciodată o autostradă pe aici.

Duminică, 4 august 1991

Era primul lor mic-dejun adevărat între patru ochi, la masă, după o noapte adevărată într-o cameră adevărată, doar ei doi, în cuplu. Fără s-o ştie măcar, trăiau un fel de pregustare a vieţii în doi. Atât că acea parte de cotidian, trăită de cineva în obişnuinţa curgerii zilelor, era, pentru ei, ceva extraordinar. Avuseseră spontan aceeaşi dorinţă să ia micul-dejun în sală, şi nu în cameră, erau instinctiv de acord cu privire la orice. Pentru Constanze asta însemna ceva. Nu se mai aflau şi alţi clienţi în sală, sau poate se ridicaseră de la mese între timp.

— Alexandre, la ce fel de viaţă visezi?

— Ce vrei să spui?

— În jurul meu văd din ce în ce mai mulţi oameni care nu mai visează, nu mai regăsesc nimic din nebunia anilor 1970, s-a trecut de la Pink Floyd la Enigma, de la Roxy Music la Nirvana… Acum cei care visează, ei bine, visează să aibă o viaţă ca toată lumea…

— Mie, oricum, o viaţă ca toată lumea nu mi-ar izbuti. Nu-i pentru mine.

— Din cauza fermei?

— Da. Dar şi pentru că nu-mi doresc aşa ceva.

— Eşti sincer acum?

— Da.

Iar atunci el îşi jucă mai degrabă cartea sincerităţii decât pe cea a seducţiei, mărturisindu-i că singura lui preocupare adevărată era sănătatea animalelor, a părinţilor, apoi a pământurilor lui, că-l bântuiau non-stop calculul indemnizaţiilor compensatorii, borderourile de completat şi cererile de aducere la normative, fără să mai vorbească de autostrada care risca să treacă fix prin mijlocul câmpurilor lui, trebuia să se bată necontenit ca să-şi protejeze colţul de rai, se simţea în

permanenţă cuprins de angoasă, de parcă nu era responsabil doar de bucata lui de teritoriu, ci de întreg Pământul…

— Să veghezi asupra câtorva zeci de hectare de costişe, de pajişti şi de maluri de râu înseamnă să veghezi asupra unei lumi în sine.

Constanze nu mai spunea nimic. Ţinea cu ambele mâini un pahar mare de suc de portocale proaspăt stoarse, îl savura de parcă era un nectar rarisim, gândindu-se că ea voia să salveze lumea, şi el pe-a ei. El simţea că ea-l privea fix pe deasupra paharului, de parcă încerca să-i ghicească gândurile, dar îşi pregătise deja răspunsul, dacă l-ar fi întrebat: „La ce te gândeşti?“, i-ar fi răspuns: „La nimic“…

Doar cu ea simţea acel gen de paranteză, când ieşise cu Aline, în urmă cu doi ani, fata de la asigurări, nu încercase aşa ceva, mai întâi fiindcă Aline nu vorbea, apoi pentru că ea nu visa la nimic, nici măcar să meargă la restaurant, doar să se uite seara la televizor. În schimb, Véronique, cu care se vedea mai mult sau mai puţin din iarnă, era cu totul diferită de Aline, Véronique era expansivă, de trei ori pe săptămână mergea la Metropolis sau la Sherlock, vorbea mult cu prietenele şi cu colegii, dar mereu despre turele lor pe raioanele „dulceţuri“ sau „pesmeţi“, despre părţile lor de piaţă. La douăzeci şi nouă de ani, era şefă de raion la Carrefour, avea ambiţia să-şi construiască o casă, părinţii ei i-ar fi dat terenul. Era sexy Véronique, putea să-i încerce pe toţi tipii, oricum, obiectivul ei era să aibă un copil în anul în care împlinea treizeci de ani. Tuturor prietenelor ei li se părea ceva normal. Iar cele care, una după cealaltă, nu mai veneau la bowling, n-o mai făceau pentru că aveau grijă de nou-născutul lor.

— La ce te gândeşti?

— La noi, minţi el.

Urcară din nou în cameră să ia lucrurile lui Constanze şi se aruncară pe patul cel mare încă nefăcut, pentru ei era ca o duminică. Fereastra era deschisă, iar camera, scăldată în lumină, aerul era blând, se înlănţuiră, rostogolindu-se, pe rând, se strângeau tare. Constanze văzu cutia de prezervative pusă pe noptieră, asta-i displăcu. Totuşi, făcând din nou dragoste, ar fi

putut lesne amâna clipa în care ar fi trebuit să-i vorbească, fiindcă trebuia să-i zică acestui băiat care-i plăcea mai mult decât orice că nu le folosea la nimic să continue să se tot vadă, să se tot sune, sau ar fi trebuit s-o facă altfel, fără gânduri ascunse, doar ca să afle veşti, ca nişte prieteni, da, ca prieteni, dar era imposibil, n-ar putea-o înţelege şi n-ar renunţa nicicând la iluziile lui. De altfel, totul era din vina ei, ieri ea se jurase că n-aveau să mai facă dragoste, că avea să-i vorbească înainte, dar în cele din urmă se lăsase dusă de valul acela de senzaţii, de vară, de căldură, de camera atât de simplă din acel mic hotel pierdut, ca în afara timpului.

— Alexandre, cred că e mai bine să nu ne mai vedem.

— Ce?

— Vreau să… în fine, voi pleca să lucrez pentru o asociaţie în India, iar acum, că am reuşit să lansăm proiectul, va trebui să mă mut acolo pentru mai mulţi ani.

— Şi ce? Există avioane, aeroporturi, ştiu şi eu?…

— Nu mi-ai spus tu că ţi-e frică de avioane?

— Nu. Doar că nu vreau să mă urc în vreunul. Niciodată.

Erau lungiţi pe spate, amândoi se uitau la tavan, în timp ce pe fereastra deschisă intra gălăgia înviorătoare a orăşelului, cu frânturi de conversaţii pe terasă, zgomotele maşinilor care treceau, ale râului de mai la vale care curgea peste stânci, pe deasupra cărora ţâşneau ţipete de rândunici şi de grauri. Constanze vorbea cu blândeţe, Alexandre o asculta, vorbele ei i se păreau cam visătoare, ea descria fărădelegile revoluţiei verzi, răul făcut de ţările occidentale ţărilor în curs de dezvoltare vrând să le ajute să se hrănească. De atunci, pământurile erau îmbibate de sare, pline ochi de produse fitosanitare, scoseseră acele ţări din foame ca să le apere de comunism, dar, acum că se terminase comunismul, nu le ajutau să-şi readucă pământurile la viaţă. Ea credea că poate îl linişteşte pe Alexandre spunându-i că în Africa subsahariană optzeci la sută din populaţie trăia în mediul rural, iar în India aproape trei sferturi, cumva ea îi împărtăşea preocupările, şi ea revenea la pământ, doar că la altul, foarte îndepărtat. Se întoarse spre el, cu faţa către faţa lui.

— Prefer să fim clari, tu şi cu mine, acum, fiindcă eu n-am fost mereu clară. Uneori, la Berlin îmi doream tare mult să vin la tine,

de fiecare dată când vorbeam la telefon aveam senzaţia că dau o tură pe la ţară, lăsam receptorul alinată, de parcă trăiam cu tine în mijlocul naturii, chiar am visat la asta.

— Ei, bine, vezi, nici tu nu mai visezi!

— Ba da, tocmai, dar să fiu utilă, viaţa mea să folosească la ceva. Împotriva comunismului n-am putut lupta niciodată, a liberalismului, nici atât, aşa că vreau să ajut ţările care trag ponoasele lăcomiei noastre.

Lui Alexandre nu-i venea s-o contrazică, să-i ceară să rămână cu el în loc să salveze lumea. Era imposibil. Se simţea demodat, dar mai ales ştia că, dacă ar fi încercat să-i schimbe părerea, s-o reţină într-un fel sau altul, ar fi întărâtat-o, aşa că nu îndrăzni. Oricum, o văzuse mereu ca pe o fată care nu era de nasul lui, prea inteligentă, prea frumoasă… Niciodată n-ar mai avea ocazia să întâlnească o fată ca ea, să-i fie-n preajmă, să-i fie prieten şi să-i devină iubit, era de parcă fusese definitiv trimis înapoi la condiţia lui, la soarta lui de ţăranoi, pierzând-o pe ea, pierdea şi accesul la o cu totul altă lume decât a lui, constatarea îl ameţea, dar nu vru s-o arate. La urma urmei, poate că omul nu trebuie să-ncerce să iasă din lumea lui, poate că nu-i ceva de dorit. De data asta, avea dovada, chiar exista o porţiune din societate la care el n-avea acces.

— Deci mergem? întrebă el.

— Unde anume?

— Ei bine, la Anton, doar n-o să mergi pe jos, totuşi!

— O fi vreun autobuz sau o să fac autostopul, nu-ţi bate capul.

Alexandre se ridică, un pic marţial, îşi luă portofelul, ceasul, cele câteva lucruşoare.

— Constanze, trebuie să mă văd cu Anton şi Xabi.

— A, da, dar de ce?

— Ştii, şi eu am lupte de dus şi am nevoie de un sfat.

— Alexandre, să n-ai totuşi încredere în ei, nu mi-a plăcut cum s-au folosit de tine acum zece ani, pentru tine s-ar fi putut termina tare rău, nu uita asta…

Alexandre primi observaţia ca pe un afront, de parcă nu fusese nimic altceva decât o paiaţă, iar pe vremuri îl manipulaseră cu povestea cu îngrăşământul. Se simţea cu atât mai jignit cu cât totul era adevărat.

— Ei, bine, tocmai că acum o să mă folosesc eu de ei, îmi datorează asta.

— Pentru povestea cu autostrada? Doar nu-i vei întreba cum se foloseşte îngrăşământul!

— De ce nu? Şi eu am o lume de salvat, a mea.

1996

Marţi, 18 iunie 1996

De când părinţii lui se mutaseră în casa de mai la vale, Alexandre rămăsese singur la fermă. Dimineaţa nu se mai abţinea să dea radioul cât de tare voia şi să treacă de la un post la altul de cum intra o reclamă sau nu-l interesa subiectul. Voci, avea nevoie de voci, schimba de pe RTL pe France Inter, de pe Europe 1 pe France Info. În fiecare dimineaţă era urmat de un alai de voci familiare din dormitor în baie, după care lua aparatul Telefunken cel mare de mâner şi-l ducea la bucătărie, unde-şi pregătea o cafea. France Info îi convenea de minune, fiindcă îl anunţa întruna cât e ceasul, iar *jingle*-urile îl ajutau să se trezească, ritmându-i ziua cu informaţii mai mult sau mai puţin uluitoare.

În dimineaţa aceea, India se declara gata să primească milioanele de vaci pe care Anglia trebuia să le sacrifice. Acum că se dovedise că vaca nebună ucidea şi oameni se instalase panica, nimic nu îngrozeşte mai mult popoarele decât să se redescopere muritoare, aşa că vor trebui să sacrifice peste două milioane de vite de cealaltă parte a Canalului Mânecii. Văzând în asta semnul mâniei zeilor, în India se declara că voiau să primească vacile condamnate, măcar să profite de timpul care le rămânea de trăit şi să moară când le vine sorocul, totuşi cu condiţia ca britanicii să le plătească transportul, ceea ce ar presupune afectarea a sute de cargouri. Şi Cambodgia îşi propunea să primească vacile blestemate ca să le dea voie să pască liniştite, fără nici cea mai mică intenţie să le mănânce, dar lăsându-le în zonele încă nedeminate ale ţării, cât să scape în sfârşit pământurile de explozibilii care continuau să mutileze sute de ţărani în fiecare an… În timp ce-şi bea bolul de cafea fierbinte, Alexandre se uita afară. Nimic de pe lume nu-l mai mira. Ştia dinainte că psihoza

urma să ia proporţii, iar creşterea vitelor să sufere, şi chiar dacă el nu le dădea vacilor lui decât iarbă, avea să plătească pentru greşelile celorlalţi.

Auzind vorbindu-se despre India, gândul îi zbură negreşit la Constanze. Îl sunase în urmă cu o lună, tocmai din Bengal. De cinci ani îl suna periodic. Dar ca prietenă. Şi în acea privinţă câştigase. Uneori îi scria o scrisoare, însoţită de fotografii cu câmpurile de care avea grijă ONG-ul ei, într-una era şi ea, într-un sari alb, frumoasă, splendidă. Fotografia cu ea îl rănise. Când o apuca să-l sune pe Alexandre, de obicei o făcea ca să-i ceară părerea de agricultor, dar el habar n-avea de pământurile acelea îmbibate de apă sărată, nici de cultura de manioc sau de orez. Telefonul o făcea accesibilă, dar şi de neuitat, omniprezentă, deşi complet absentă. Deseori se gândea la una dintre ultimele fraze rostite de moş Crayssac în legătură cu televizorul: „Astăzi ne deschidem uşa către lume ca să nu mai ştim ce se petrece acasă". Nu se mai putea mişca deloc din cauza şoldului, dar refuza să se opereze. Într-o seară, Alexandre dăduse pe la el să-i aducă de-ale gurii şi, lucru de necrezut, Crayssac îi vorbise despre dorinţa lui de a-şi cumpăra un televizor. Două zile mai târziu, bătrânul răzvrătit se rostogolea pe lumea cealaltă, cu puşca lui cu tot.

Acum că gardurile vii erau tăiate scurt, din curte se vedea în depărtare moşia lui Crayssac. Alexandre observă că era o dubiţă în faţa fostei ferme mici. Căsuţa ciobanului de capre devenise spaţiul de depozitare al echipamentelor de şantier arheologic. Şantierul de săpături cică era important, deşi rareori se găseau la lucru mai mult de două persoane, iar cea mai mare parte a timpului nu era nimeni. Alexandre luă 4L-ul ca să meargă la ei, ocoli şi coti la dreapta. Pădurea Vielmanay era de-acum total curăţată, copacii fuseseră tăiaţi, iar rădăcinile lor scoase din pământ pe aproape două hectare, eliberând spaţiul, ca să aibă cei doi arheologi front de lucru. Alexandre se distra urmărindu-i pe tolomacul înalt şi pe fata în ţinută de camuflaj, erau tot timpul în patru labe, de departe aduceau a ţânci ocupaţi cu reconstituirea unui puzzle gigantic. De luni întregi tot scormoneau pământul, nu cu cupa de excavator, ci cu mistria, cu pensula, cu măturica şi uneori chiar cu scalpelul, şi milimetru cu milimetru scoseseră la

suprafaţă subsolurile şi podelele construcţiilor care fuseseră aici într-o epocă îndepărtată. I se părea o poveste nebunească, şi mai nebunească şi mai exotică decât India, ideea că exact acolo, în urmă cu fix două mii de ani, fusese o vilă uriaşă cu case de jur împrejur, cu clădiri agricole, dar şi cu terme şi cu bazine alimentate de două apeducte, părea ceva cu totul aberant.

— Iar vă faceţi griji pentru pajişte!

— Nu, nici vorbă. Veneam doar să vă salut.

Fata şi băiatul se ridicară să-i răspundă.

— Ştiţi ceva, am găsit sâmburi.

— Sâmburi de ce?

— De strugure.

— Şi ce-i cu asta?

— Ce-i cu asta? Ei bine, asta înseamnă că făceau vin aici, că erau podgorii de jur împrejur, bănuiam noi, dar de data asta avem dovada… probabil chiar era o cramă pe aici, e o descoperire ameţitoare.

Alexandre le asculta mereu explicaţiile deopotrivă cu curiozitate şi neîncredere. Cei doi îi vorbeau despre o lume şi mai îndepărtată decât India, Cambodgia sau Africa, o lume pierdută la două mii de ani distanţă şi care totuşi se dezvăluia în continuare, chiar acolo, în faţa ochilor săi, sub picioarele sale. Marea lui îngrijorare era să nu se apuce să sape şi pe izlazurile lui, ca să scoată la suprafaţă apeductul îngropat pe toată lungimea, caz în care i-ar prăpădi culturile. Din fericire aveau deja mult prea mult de lucru acolo, cel puţin pentru doi ani. Alexandre se lăsă ghidat în zona lor cu caroiaj, unde mergeau ca pe o tapiserie preţioasă. Erau tare mândri să-i arate ici şi colo vestigiile unui bazin, ale unei piscine, ale unei brutării, când lui niciodată nu i-ar fi dat prin cap că acolo se făcea pâine în urmă cu două mii de ani, şi, de o parte şi de cealaltă a sitului, o infinitate de fragmente de urcioare, de carafe, de amfore, inclusiv în straturile mai profunde. Cu cât săpau mai adânc, cu atât descoperirile erau mai numeroase.

— Dar după ce veţi curăţa totul, cui îi va aparţine locul?

— Statului!

Alexandre îi lăsă, plecând în 4L. Trecând prin faţa bătrânei ferme abandonate, se gândi la fostul rebel. Chiar şi mort, Crayssac

îi dădea o lecţie frumoasă, până la urmă numai graţie pădurii Vielmanay fusese deviat traseul autostrăzii. La moartea ciobanului de capre, în primăvara anului 1992, Jean îşi ţinuse promisiunea făcută moşneagului şi, împreună cu Alexandre, se apucase să cureţe hăţişul impenetrabil de mărăcinişuri, de copaci culcaţi la pământ şi de liane, o adevărată junglă lăsată în plata Domnului dintotdeauna, şi atunci nimeriseră peste acele ruine şi zidării ciudate, astupate bine de vegetaţie. De îndată ce fusese pus la curent cu descoperirea, primarul transmisese informaţia pe linie ierarhică până la prefect. De atunci se stopase orice idee de autorizaţie de construcţie; chiar dacă societatea concesionară a autostrăzii ar fi prevăzut cumpărarea terenurilor, ea ar fi fost responsabilă cu săpăturile şi ar fi trebuit, prin urmare, să-i plătească pe arheologi, dar cel mai rău ar fi fost că acele cercetări ar fi blocat toate lucrările la terasament timp de cel puţin doi ani. Aşa că împinseseră „zona celor trei sute de metri“ ceva mai la vest, spre Cénevières, şi dacă se spusese că o autostradă urma să treacă peste valea râului Rauze, ea avea să se afle la cel puţin doi kilometri distanţă de Bertranges.

Ce nu ştia Alexandre era cât de zgomotoasă putea fi o autostradă aflată la doi kilometri de casa lui, nu avea cum să afle dacă maşinile şi camioanele care treceau fără întrerupere peste un viaduct vor produce un vacarm infernal sau un simplu zgomot de fundal. În glumă, primarul îi spusese: „Aşa măcar vei putea să prevezi vremea, în serile cu vânt din vest, vei auzi autostrada, semn de ploaie, pe când în zilele cu vânt din est, nu vei auzi nimic, semn de vreme bună.“

În orice caz, era sigur că bătrânul cioban de capre, graţie pădurii lui şi a subsolului ei milenar, izbutise să respingă viaductul, la fel cum contribuise la salvarea podişului Larzac în urmă cu cincisprezece ani; acel rătăcit în lumea modernă chiar avea puterea de a influenţa cursul lucrurilor.

Marţi, 18 iunie 1996

De la o vreme, de fiecare dată când Alexandre ajungea pe la Véronique îl cuprindea o straşnică oboseală. De când cu scandalul vacii nebune, nu mai dormea. Abia ajuns la ea acasă, se aşeza pe canapeaua cea mare şi albă şi se simţea cât ai clipi inert, epuizat, lucru care nu i se întâmpla niciodată înainte, în orice caz niciodată la fermă, poate fiindcă acolo nu avea canapea.

Véronique ţinea tot timpul televizorul aprins. Îi dădea drumul de îndată ce se întorcea de la muncă. Spunea că era pentru cea mică, s-o ţină ocupată, chiar dacă fetiţa nu părea deloc interesată de ecran. Totuşi, o sumedenie de desene animate în culori turbate se agitau întruna pe ecran, o caracatiţă albastră, ţestoase galbene, alde Babalous şi Iznogoud, o hărmălaie straşnică de voci susţinute de muzici nervoase, dar asta n-o împiedica pe copilă să se joace pe covorul ei, perfect indiferentă, cu grozăvia de Hippos Gloutons, o jucărie din plastic goală pe dinăuntru care şi ea făcea un zgomot teribil.

Alexandre ar fi preferat ca Véronique şi micuţa să vină să locuiască la fermă, doar că femeia era prea îndrăgostită de casa ei şi de grădina ei din zona rezidenţială, de viaţa ei din satul fals aflat la şase kilometri de Cahors. De când fusese promovată la Carrefour, seara termina la ora 19.00. Alexandre înţelegea că pentru ea era un drum lung să urce până la Bertranges după muncă, cu atât mai mult cu cât trebuia s-o ia şi pe puştoaică de la dădacă sau de la tatăl ei, viaţa ei era şi-aşa destul de complicată.

De când erau din nou împreună, păstrau acelaşi ritm. Alexandre venea să doarmă la ea de două ori pe săptămână şi un weekend din două. Adesea Véronique îl ruga să-i repare ceva, Alexandre îi spunea că data viitoare, dar după cinci minute se ridica să vadă ce nu mergea. Véronique n-avea totuşi cine ştie ce

teren, dar era echipat cu o grămadă de ustensile care se stricau tot timpul: sistemul automat de irigare, iluminatul peluzei sau obloanele cu motor, fără să mai vorbească de gazon, de gardul viu sau de florile care nu mai creşteau, cu cireaşa de pe tort – mica piscină în al cărei filtru mereu se găsea câte-o mortăciune... În cei opt sute de metri pătraţi era aproape la fel de multă treabă ca pe întreaga exploataţie.

După ce adormea cea mică, Véronique şi Alexandre se aşezau la masă ca un cuplu adevărat, dar cu televizorul fără sunet. Graţie cuptorului cu microunde şi mâncărurilor semipreparate câştigau o grămadă de timp. Fără să fie îndrăgostiţi, se regăsiseră totuşi, partenerul lui Véronique plecase la trei luni după naşterea fetiţei. Alexandre tot auzea astfel de poveşti, cu tipul care-şi ia tălpăşiţa după ce se naşte copilul. Pe când el, dimpotrivă, se întorsese. Şi totuşi, nu ca să îndeplinească rolul de tată.

Véronique dădea pe dinafară de energie, pentru Alexandre mai bine nici că se putea, mai ales că era şi singura care se interesa de fermă, de meseria lui, adesea îl ruga să-i vorbească despre munca lui. Numai că avea idei tare fixe. De când ajunsese şefă de sector, căpătase o veritabilă siguranţă de femeie de afaceri, şi nimic nu-i plăcea mai mult decât să-i spună lui Alexandre ce trebuie să facă, de parcă succesul ei profesional o înzestrase cu o formă de expertiză în orice.

Cu siguranţă, prin natura muncii ei, se pricepea la vânzări şi cumpărări, la negocieri. La vaci, ceva mai puţin. Dar, după ea, o exploataţie trebuia condusă ca un comerţ, iar în timp ce pe Alexandre îl deprima criza vacii nebune, din cauza căreia cotaţiile erau la un minimum istoric, şi încrederea consumatorului se pierduse, ea vedea în asta o oportunitate de relansare. Chiar spunea că pentru Alexandre era un mare noroc, că măcar acum oamenii aveau să fie ceva mai atenţi la ce cumpărau, că deja aflaseră diferenţa dintre vacile de carne şi vacile de lapte.

— Te asigur, oamenii au înţeles bine că problema era de la vacile de lapte, nu de la cele care alăptează, vei vedea, când piaţa îşi va reveni, va trebui să ne adaptăm, e normal să creşti volumul, eşti mult mai interesant pentru circuit când îi propui o sută de vaci în loc de una singură...

Acum că domnea peste sectorul de produse proaspete de la Carrefour, ea avea informaţii de primă mână despre viitoarea centrală de achiziţii, avea să fie enormă, spunea chiar că abatorul din Murat urma să fie cumpărat de o companie mare care avea să prelucreze carnea la faţa locului, că Sodavia avea să fuzioneze cu Codéviandes formând o întreprindere mare care va acoperi întreaga Franţă şi se va numi Coopavia.

— Ştii, Alexandre, pentru tine chiar este un mare noroc, peste cinci ani o să ai o autostradă chiar alături, crede-mă că băncile te vor împrumuta uşor, numai să urci la două sute de vaci, atunci ai fi rege!

Alexandre o asculta, convins că are dreptate, dar temându-se să se avânte în acea direcţie, să se lase pradă acelei lumi. Trebuia totuşi să se adapteze, piaţa era dirijată de mijloacele de comunicaţie, de drumuri, precum şi de porturi şi de aeroporturi, lumea era o reţea.

Când se culcau, Alexandre nu adormea imediat, bulversat de toate schimbările pe care ar fi trebuit să le facă. Cât despre dragoste, făceau doar în weekend şi, chiar şi aşa, doar în cele în care cea mică nu era acolo. Véronique zicea că-i mult prea perturbată de prezenţa ei în camera alăturată. De fiecare dată când Alexandre se apropia de ea şi încerca s-o îmbrăţişeze pe sub cearşafuri, având grijă să nu facă zgomot, în camera vecină micuţa se trezea şi începea să miorlăie. Véronique se simţea cu musca pe căciulă.

Neizbutind să adoarmă, Alexandre se gândea la tot ce-şi spuseseră aseară. Până la urmă, poate că ea avea dreptate, de altfel şi surorile lui ziceau acelaşi lucru, să înmulţească vitele, să nu le mai hrănească doar cu iarbă, ci şi cu turte de soia, în deal aveau destul loc să crească până la două sute de vaci, cu condiţia să construiască staule moderne şi ventilate, două clădiri de optzeci de metri lungime şi o clădire de carantinare pentru vitele noi. Şi chiar dacă le vedea rar, ştia ce gândeau surorile lui, îi tot băteau la cap pe părinţi cu asta, trebuiau să profite de autostrada care avea să treacă ca mâine prin partea locului, ba chiar să-şi dorească să nu treacă prea departe de ei, fiindcă autostrada era o şansă care trebuia folosită, avea să le înlesnească schimburile şi livrările… Alexandre bănuia că, dacă surorile lui îl împingeau

astfel să investească, era şi pentru că, pe baza donaţiei-partaj făcute de părinţi, aveau să-şi ia partea după realizarea lucrărilor, or, toate trei aveau nevoie de bani.

Surorile lui aveau întotdeauna câştig de cauză. Până şi-n legătură cu Constanze se lăsase, în cele din urmă, convins de Caroline şi Agathe, ele-i deschiseseră ochii, fiindcă însemna să fie orb ca să mai aştepte ceva, orice, de la nemţoaică. În fond, fata aia îşi bătea joc de el rău de tot, altfel n-ar fi plecat să-şi ducă viaţa la celălalt capăt al lumii. Graţie lor măcar pricepuse că-n viaţă există lucruri pe care nu vrei să le vezi şi că, de multe ori, sunt cele mai evidente.

Duminică, 14 iulie 1996

Ca pentru a onora memoria unchiului Pierrot şi a lui moş Crayssac, Alexandre pusese peştişori roşii pe fundul adăpătorilor. Atât în străvechile uluce de pe terenurile din vale, cât şi-n jgheaburile cu apă de pe coastă. Peştişorii împiedicau proliferarea algelor şi a larvelor de ţânţari, doar că trebuia să aibă grijă ca apa să fie mereu curată şi nivelul ei suficient de ridicat ca nu cumva să-i înghită vacile. Uneori, Alexandre îşi observa vitele când beau apă, nu dădeau doi bani pe peştii roşii care forfoteau pe dedesubt, pe când ei păreau mereu agitaţi când se adăpau vacile.

Profita de zilele în care surorile lui erau acolo, ca de acel 14 Iulie, ca să cureţe fundul tuturor cuvelor ălora. Dinadins nu se grăbi, ca să stea cât mai puţin posibil la fermă, cu toate trei.

Ca să se regăsească toţi în acelaşi timp la Bertranges, chiar trebuia ca situaţia să fie excepţională. În afară de moartea lui Louis, cu trei ani înainte, de mult nu se mai adunaseră fraţii în casa copilăriei. De când părinţii lui locuiau în casa de mai la vale, ferma devenise lumea lui Alexandre, iar instalaţiile, care oricum nu erau noi, acum chiar îşi arătau vârsta. De când părinţii nu mai locuiau acolo, casa căpătase un aer bătrânicios ceva de speriat, podeaua verde-gălbui din baie părea şi mai bolnăvicioasă decât înainte, probabil că becurile galbene şi abajururile nu foarte bine curăţate nu ajutau deloc. Cât despre bucătărie, nu mai era folosită şi se vedea, aragazul avea suflul scurt, iar uşiţele dulapurilor se clătinau toate.

Alexandre ajunse la fermă pe la ora 19. Erau toţi afară. Scoţând în curte scaunele şi masa, surorile se comportau în continuare aici ca la ele acasă. Dar Alexandre nu spuse nimic. Nu-l răbda inima să le strice bucuria şi, de fapt, îl durea în cot că-i

scoseseră mobilierul afară, singurul lucru care-l deranja era că Agathe sau Caroline îi scoseseră Telefunkenul cel mare şi-i lăsau pe copii să se joace cu el. Mai ales că cei trei ţânci tot puneau afurisita de *Macarena* ca să danseze pe ea, de două zile de când erau acolo băgaseră caseta aia oribilă de o sută de ori, de două zile nici că mai ascultau altceva. Pentru Alexandre era un mare chin să tot audă chestia aia de fiecare dată când se întorcea acasă. De parcă cei trei plozi preluaseră puterea. Dar cel mai dureros era că rumba aceea mecanică se revărsa tocmai din radiocasetofonul lui, din acel difuzor-prieten.

Decât să se enerveze, îşi propuse să-i aducă pe părinţi şi pe bunică din casa lor de mai la vale. Caroline ţinea neapărat să facă o cină festivă la fermă ca să se adune cu toţii la Bertranges, ca pe vremuri. Împreună cu Vanessa pregătise tarte toată după-amiaza, cu cartofi, cu brânză, cu dovlecei, o droaie de bizarerii a căror coacere, chipurile, mirosea mai puţin aiurea decât cea a unei ciozvârte de oaie. Alexandre le povesti asta când sosi la casa lor din vale.

— Ce zici c-au pregătit?

— Cinci tarte!

— Dar o să mâncăm doar deserturi?

— Nu, bunico, ţi-am spus că erau tarte cu dovlecei.

— Dovlecei la desert… Nu, dar nu-s zdravene la cap surorile astea ale tale.

Lucienne nu prea mai judeca bine. De când îi murise soţul, nu mai avea repere în afară de Angèle şi de Jean. De la trezire la culcare, cei doi o ghidau în toate. Cât se pregăteau de plecare, Alexandre ieşi să arunce o privire la culturile lor. Încă se descurcau cu grădinăritul deocamdată, dar la intrarea în noul secol împlineau şaptezeci de ani, Alexandre bănuia că nu mai dura mult până când tatăl şi mama aveau să-i ceară ajutorul, sau ar fi trebuit să angajeze pe cineva, asta era problema cu acele culturi, pământul e jos, iar cu vârsta e din ce în ce mai greu să te apleci. Fasolea, salata, ceapa, căpşunele, pătrunjelul, toate alimentele vegetale care se cântăresc la gram solicită corpul ceva de speriat. Fără s-o arate, îşi supraveghea părinţii, după cum se aşezau sau se ridicau le pândea durerea de şale, cea pe care el însuşi o resimţea din ce în ce mai des, mai ales iarna. De altfel, se

simţea vinovat că la treizeci şi cinci de ani îl apucau deja, uneori, durerile. Cercetă pe îndelete căpşunii, gândindu-se la cei ai lui Adrien şi Anton, măcar aici nu erau melci, frunzele erau intacte…

— Deci mergem?

Când se întoarse, îi văzu pe toţi trei, stând în faţa casei lor foarte pătrate, era bizar, dar când părinţii lui se îmbrăcau frumos, parcă îmbătrâneau. Tatăl lui cu sacou, maică-sa cu bluză şi un colier, păreau mai mult bunici decât părinţi. Ceea ce şi erau.

Duminică, 14 iulie 1996

În seara aceea, Alexandre se simţea şi mai spectator decât de obicei cu prilejul mesei. Pe vremea când erau copii, asista în fiecare seară la spectacolul oferit de cele trei surori ale lui, dar acum li se adăuga cel al fetiţelor lui Caroline şi al ţâncului Vanessei. Era atâta gălăgie că nici nu mai dăduseră drumul la televizor. Cina de pe 14 Iulie era cumva o masă festivă. Agathe sosise în întârziere, ca de fiecare dată. Foarte repede le dădu veşti despre Greg, asociatul ei, primise interdicţie să mai fie administrator şi-i propusese ei să le administreze afacerea, ceea ce însemna că în capul ei aveau să se spargă oalele în caz de noi probleme. Între timp fuseseră nevoiţi să-şi vândă primul lor magazin, iar celălalt n-o ducea nici el mai bine, Benetton voia să rezilieze contractul de franciză. Ca să fie clar că nimic nu era din vina ei, Agathe lămuri că gigantul italian îşi pierduse interesul pentru haine şi avea de gând să investească în companiile de autostrăzi, poduri şi aeroporturi. Adăugă, ca să-şi justifice nereuşitele, că sectorul modei suferea de pe urma unei noi găselniţe de marketing, *fast fashion*, oamenii voiau acum să cumpere ţoale cu carul, dar ieftine, ca să le schimbe non-stop. Şi acolo concurenţa era mare, începând cu Zara, cu Naf Naf şi cu Kookaï, firme care fabricau din ce în ce mai mult în afară, în curând totul avea să se facă în Asia. În orice caz atât la Rodez, cât şi la Villefranche se simţea pierdută în centru, înghesuită între magazinele chipurile de lux, cu *merchandising* bine conceput şi ambalaje frumoase, pe când la periferie, La Halle aux vêtements şi hipermarketurile ofereau rochii de blugi sub douăzeci de franci, se considera atacată de peste tot. Vanessa preluă ştafeta, nici pentru ea nu era mai bine, în publicitate nu mai erau bani, contractele se topiseră, nu se mai punea problema ca un fotograf

artist să-şi petreacă zile întregi cu fotografierea unor felii de jambon, publicitarii nu mai făceau campanii costisitoare ca înainte, iar mâine tehnologia digitală avea să complice şi mai mult lucrurile, decorurile de fermă aveau să fie recreate pe calculator pe bani mult mai puţini...

Alexandre doar stătea şi asculta. Conversaţia era mai animată ca niciodată, îşi spuse că familia era ca o planetă cu ale cărei actualităţi se delectau ştiind că nu erau decât probleme, surse de conflict. În toată hărmălaia, îl observă pe Victor. Se recunoştea în nepoţelul lui tăcut, copilul pe care Vanessa îl avusese cu un *publicitar*, cum spunea ea, de parcă micuţul nu se născuse dintr-un tată, nici măcar dintr-un bărbat, ci dintr-un publicitar. Vanessa nu trăise niciodată cu tipul ăla şi, desigur, nu voia să-i ceară o centimă, totuşi ea nu mai avea un sfanţ şi, dacă afacerile nu-şi reveneau, avea să fie obligată să renunţe la studioul ei foto, obiectul muncii ei, iar viaţa la Paris era scumpă.

De când nu se mai vedeau decât de două ori pe an, cele trei surori aveau să-şi povestească mii de lucruri. Alexandre auzea tot ce-şi destăinuiau, surorile lui nu se temeau să dezvăluie orice subiect personal, mai că nu-ţi despătureau sub nas extrasele lor de cont sau rezultatele analizelor medicale. Doar Caroline cu Philippe al ei ce-i mai liniştea pe părinţi, celelalte două fete se treziseră că făcuseră alegeri proaste în viaţă, cam în răspărul bunului-simţ. Ascultându-le părinţii erau năuciţi, spunându-şi că totul ar fi fost atât de simplu dacă ele ar fi rămas să locuiască acolo, în loc să dea năvală spre oraş.

La sfârşitul mesei compuse din tarte şi din salată verde, la fel ca anul trecut, ţâncii se plânseră că nici de data asta, nu aveau focuri de artificii. Şi de data asta, Alexandre îşi asumă răspunderea, cu atât mai mult cu cât surorile îl învinovăţiră, punând paie pe foc.

— E-adevărat că unchiul ar fi putut să cumpere rachete!

— O, da, unchiule, rachete, rachete!

— Unchiul vostru nu-i de treabă!

Alexandre se abţinu. Totuşi, se săturase să audă reproşurile surorilor, insinuările că nu se ocupa destul de nepot şi de nepoate, că nu se străduia destul când erau acolo.

— Haide, unchiule, un foc de artificii, un foc de artificii, un foc

de artificii!

Ca să încheie revendicările, Alexandre se ridică şi spuse pe un ton sever:

— Nu. Nu trebuie să ne jucăm cu aşa ceva. Focurile de artificii sunt explozibili, nu-i de glumit cu ele.

Simţi privirile celor trei surori aţintite asupra lui, „explozibili“, folosise cuvântul respectiv, acel tabu desăvârşit înţeles doar de ei patru. Cel puţin deocamdată.

În cele din urmă, coborâră cu toţii, în patru maşini, la Cénevières, ca să asiste la retragerea cu torţe. Paradou era închis de doi ani, iar în sat rămăsese o mână de oameni, aşa că retragerea cu torţe era restrânsă faţă de cum fusese în urmă cu douăzeci de ani. Pe vremea când erau mai bine de cincizeci de copii în târg, era amuzant la o adică să vezi toate flăcăruile care şerpuiau la apus, cu multă lume avea sens, dar atunci nu erau decât opt în cortegiu şi nici măcar nu păreau să se distreze prea tare.

Luni, 15 iulie 1996

În ziua următoare, reproşurile reîncepură de mai mare dragul. De la micul-dejun, surorile tăbărâră pe Alexandre, spunându-i că, totuşi, ar fi putut face un efort, la o adică dacă banii erau problema, data viitoare aveau să-i dea ele bani, dar s-ar fi putut gândi să cumpere vreo zece rachete trasoare, cozi de cometă sau ploi de aur scânteietoare, rachete cu potop de stele şi fântâni trosnitoare, cu străluciri tricolore, cât să fie ceva festiv pentru cei mici, fiindcă pe vremuri mereu era un foc de artificii… Alexandre încasă fără să răspundă, surorile lui deveneau abstracte, ca dematerializate, în timp ce le asculta îi trecea prin minte că violetul vine de la salpetru, că azotatul de potasiu face, când explodează, scântei violete, pe când albastrul ar veni mai degrabă de la sulfatul de cupru, care este, de altfel, un pesticid puternic, cât despre frumoasele comete verzi, sunt aşa de la clorura de bariu, iar galbenul vine de la azotatul de sodiu care se pune şi în mezeluri, ca să arate jambonul proaspăt şi roz…

Se nimerea bine că 14 iulie picase anul acela într-o duminică, nu era nici o punte, nici o altă zi liberă la începutul săptămânii, astfel încât surorile nu mai zăboviră, iar părinţii putuseră stabili întâlnirea la notar pe 15, ca să recitească propunerea a cărei redactare le luase luni întregi. Cu atât mai mult cu cât Caroline şi Vanessa făcuseră o droaie de manevre, ambele la telefon, iar Agathe venise de mai multe ori pe şest din Rodez, Agathe care de doi ani îi vizita regulat pe părinţi, dar nu urca niciodată la fermă. Din deal, Alexandre vedea tot, observa, fără să vrea, Austinul Mini roşu al soră-sii parcat în faţa casei. Ştia bine că ea pregătea terenul.

Notarul trona la jumătatea mesei celei mari de şedinţă, singur

cu stivele de hârţoage răsfirate dinaintea lui. Familia Fabrier în formulă completă şedea de cealaltă parte, toţi şase cu faţa la el. Alexandre îl cerceta cu privirea, stătea ciudat de drept. Era mic, dar atât de ţeapăn pe scaunul lui, încât odată aşezat, părea înalt. Câştiga cu atât mai mult prestigiu cu cât părinţii îi spuneau „maestre“. Caroline şi Agathe îi spuneau „domnul Loupiac“, dar părinţii nu-l scoteau din „maestre“. Philippe rămăsese la fermă, cumnatul lui îi supraveghea şi pe bunică, şi pe strănepoţi.

Maestrul Loupiac era fără cusur în exerciţiul funcţiunii, vorbea clar, cam ca un medic sau un preot, un medic care i-ar fi auscultat pe toţi, sau un preot foarte atent, ca oamenii Bisericii care ştiu cum să se poarte când au de pregătit o înmormântare. Întrunirea aducea un pic cu o astfel de ceremonie, doar că, în împrejurarea dată, nu se ştia bine pe cine înmormântau. Ferma, pe părinţi, pe Alexandre sau pe surori? Oricum, procedura fusese demersul lor, ele voiseră să fie totul pus în ordine încă din timpul vieţii părinţilor, iar graţie donaţiei-partaj părinţii îi vor vinde ferma lui Alexandre, astfel încât ei ar putea primi banii şi le-ar putea vira de îndată ce li se cuvenea celor trei fete. Totuşi, cu condiţia ca Alexandre să se îndatoreze până peste cap.

Până atunci exploataţia le aparţinea tot părinţilor, doar că i-o închiriau fiului lor. De fapt, devenise fermierul lor şi le vira lunar o redevenţă, totul era clar. Doar că părinţii nu întinereau, şi toţi erau acum convinşi, în urma multor manevre şi discuţii, că era mai bine să pregătească viitorul, să fie totul în regulă înainte să intre în noul mileniu. Dar, mai ales, Agathe şi Vanessa ar fi putut beneficia neîntârziat de banii lor.

— Vă voi mărturisi ceva, dacă-mi îngăduiţi, fireşte.

— Desigur, maestre!

— Ei bine, vă voi spune un lucru, şi credeţi-mă că n-o spun deseori, aveţi o fermă foarte frumoasă, cu adevărat foarte frumoasă, pământurile sunt bune şi nefragmentate, priveliştea este splendidă, clădirile sunt mari, atât că, ştiţi asta la fel de bine ca mine, instalaţiile trebuie aduse la normative, şi nu vă ascund că, la anii dumneavoastră, băncile nu v-ar mai acorda uşor un credit, pe când cu fiul dumneavoastră n-ar fi acelaşi lucru, aş spune chiar dimpotrivă, l-ar primi cu braţele deschise… Este deci mai bine să fie el proprietarul.

— Categoric.

Maestrul Loupiac nu contenea să le cânte-n strună surorilor, de parcă era avocatul lor. Sub pretextul viitorului, al progresului, la fiecare cinci minute nu se jena să le spună din nou că iniţiativa ţinea de un pur bun-simţ, de îndată ce Alexandre avea să obţină împrumutul, urma să le vireze fiecăreia dintre cele trei surori partea cuvenită, adică aproape o sută de mii de franci de căciulă. Totuşi, ca să obţină creditul, mai trebuia să se aprobe proiectul, ceea ce depindea de întocmirea unui dosar consistent, şi toate astea ar mai fi necesitat puţin timp...

Alexandre avea să se conformeze, oricum n-avea de ales, hambarele luau apă, îngrăditurile se stricau, iar staulele nu mai erau conforme. Atât că, auzindu-i pe toţi reluând întruna aceeaşi constatare, îl apuca o transpiraţie rece. Nu voia să arate nimic din îndoielile, din teama de a se lansa în astfel de investiţii, dacă şi-ar fi împărtăşit îngrijorările, toţi ar fi crezut că nu era la înălţime, că n-avea ce-i trebuia. Cu atât mai mult cu cât, pe lângă ei toţi, mai era una care-l tot împingea de la spate, Véronique. Ea ştia totul despre noile pieţe, cunoştea totul despre diferitele filiere şi despre ajutoarele din Politica Agricolă Comună, şi ştia bine că umflând şeptelul urmau să salte mult de tot primele şi subvenţiile, cu cât aveau mai multe vite, cu atât le veneau şi mai multe subvenţii de la stat...

— Deci, domnule Fabrier, domnule Fabrier fiul, ce spuneţi despre asta?

— Despre ce anume?

— Ei bine, să ducem închirierea până la final de 1999 şi să stabilim data de 1 ianuarie 2000 ca termen pentru donaţie, simbolic vorbind e totuşi ceva, nu?

— Da, foarte bine, domnule notar, aşa facem.

— Oricum, iese din discuţie orice grabă, trebuie ca proiectul domniilor voastre să fie bine pregătit, dar îi puteţi mulţumi totuşi cerului, să ştiţi că graţie autostrăzii vă veţi convinge foarte uşor partenerii din marile lanţuri de distribuţie, vă veţi putea afilia fără nici o grijă, dimpotrivă.

— Da, dar până construiesc ei autostrada, mai trec cel puţin cinci ani.

— Ei da, în anul 2000, vă spun, în anul 2000, veţi vedea, pentru

dumneavoastră noul mileniu va schimba totul, nu ştiu ce se va petrece în lume, dar vă pot spune totuşi un lucru, că la Bertranges, în anul 2000, totul se va schimba!

Miercuri, 6 noiembrie 1996

În dimineaţa aceea, France Info anunţă că Bill Clinton tocmai fusese reales preşedinte al Statelor Unite ale Americii şi avea să meargă la jogging ca de obicei. În aceeaşi clipă Boris Elţîn era din nou internat pentru un bypass coronarian cvintuplu. Alexandre era în întârziere, dar îşi făcu timp de-o cafea adevărată. Ce reţinuse din acele ştiri pe scurt era că Bill Clinton avea fix cincizeci de ani, iar Boris Elţîn şaizeci şi cinci. Detaliul îl marcase. După toate chestionarele cerute de bancă în ultima vreme, era preocupat de vârstă, nemaiştiind dacă la treizeci şi cinci de ani mai e tânăr sau nu chiar. Probabil că era pe la mijloc. Lansându-se într-un proiect cu amortizare pe cincisprezece ani, îşi băga pielea la saramură până la cincizeci de ani, nu avea să mai fie doar legat de pământul din jur, ci captiv de-a binelea, legat fedeleş, trup şi suflet.

Véronique spusese că urma să vină la ora 8.30 cu tipul de la Coopavia. Alexandre nu putuse muta acea întâlnire, aşa că era obligat să facă vizita domeniului în marş forţat. Probabil că lui Véronique nu avea să-i cadă bine, părându-i-se bizară graba, dar n-avea de ales, dacă voia să fie la ora 11.30 la aeroport, trebuia să plece de acolo cel târziu la ora 10. Constanze nu-l anunţase decât cu o zi înainte că vine la Toulouse, totul se hotărâse în mare grabă, iar ea sărise în primul avion; neştiind ce i se întâmplase cu adevărat tatălui ei, înainta în necunoscut. Când aflase despre asta, cu o zi mai devreme, Alexandre nu îndrăznise să amâne întâlnirea din acea dimineaţă, Véronique se străduise rău de tot s-o obţină, ca să poată veni în persoană chiar preşedintele de la Coopavia, de altfel ca să ajungă acolo la ora 8.30, sărmana sigur sărise peste micul dejun, pe lângă faptul că bătea atâta amar de drum şi mai şi întârzia la întrunirile ei matinale de la Carrefour.

La ora 8.35, Alexandre îi văzu micuţul Clio roşu ivindu-se la capătul drumului, urmat de un BMW 4x4 uriaş. Tipul de la Coopavia nu se abţinea să afişeze că o ducea bine, că era bogat. Alexandre înaintă spre Véronique ca să-i deschidă portiera, fu surprins când ea-l sărută pe gură în faţa tipului, la urma urmei, nu trebuia să afle că ieşeau împreună.

Alexandre le propuse întâi o cafea, pe care o băură repede în sufragerie, apoi îi duse să viziteze clădirile. Nu avea sens să arunce o privire la toate pământurile, dar tipul de la Coopavia voia totuşi să vadă izlazurile aflate de-a lungul coastei, pe cele din deal şi pe cele din vale. Pentru asta urcară toţi trei în uriaşul BMW 4x4, era surprinzător de curat la interior, iar tipul n-avea cizme. Descoperind proprietatea, acestuia nu-i venea să creadă, pajiştile erau vaste, bine împărţite, adăpostite de garduri vii, dar mai ales islazurile erau incredibil de bogate pentru luna noiembrie, cu o iarbă încă înaltă pe alocuri. Alexandre se uita întruna la ceas. De mai multe ori Véronique îl întrebă dacă totul e în regulă, el îi răspunse că „da“, deşi nu-şi dorea decât s-o şteargă la Toulouse. Trebuia totuşi să-şi vadă de turul proprietăţii.

După ce tipul văzu destul, le propuse să revină la fermă ca să le arate planuri, grămezi de planuri de clădiri, ale sistemului de distribuţie a furajului, a paielor, ale diferitelor modele de staule, ale clădirilor de carantinare cu boxe bine izolate, dar mai ales largi, totul fiind conform cu cele mai moderne norme. Alexandre nu putu refuza. Atunci se întoarseră la fermă unde tipul scoase din portbagaj suluri mari de hârtie, pe care le întinse pe masa din sufragerie. Alexandre se simţi obligat să mai facă o cafea. Tipul preconiza să ia în calcul două noi clădiri, una de optzeci de metri lungime pentru viţei, şi alta pentru vacile de reformă sau care alăptau, de ce nu, totul era posibil, după el la Bertranges aveau cu ce face o ditamai frumuseţea de şantier de îngrăşare.

— Un şantier?

— Da, acesta este termenul. Ştiţi, cu locul pe care-l aveţi, fără să mai vorbim de autostradă, puteţi ţinti de-a dreptul la două sute de vite, şi poate chiar la trei sute, fără probleme, în viaţă trebuie să ai planuri mari… Véronique îi tot cânta în strună patronului de la Coopavia, încuviinţa totul, fiindcă tipul obişnuia să lucreze cu hipermarketuri, de altfel ea lucra deja cu el. Alexandre îi asculta

pe amândoi, îi dădeau cifre de-l apuca ameţeala, încât începu să-şi ia notiţe ca să fie sigur că nu-i scapă nimic, în orice caz, dacă adera la Coopavia, aceasta se angaja să-i achiziţioneze 75% din producţie, şi totul garantat de preţuri minimale, pe lângă care ar încasa şi toate subvenţiile pentru îngrăşarea bovinelor tinere, şi cum se spune că *e bună şi nenorocirea la ceva*, graţie vacii nebune urmau să implementeze în curând o etichetă roşie pentru evidenţierea vitelor de calitate. În privinţa masculilor, era tot treaba Coopavia, cum francezii nu mănâncă decât bovine femele, Coopavia se însărcina să expedieze tăuraşii în Italia la un preţ bun, ca să-i sacrifice acolo, iar cu autostrada aveau să câştige ore întregi, astfel încât bovinele ar pierde mai puţină greutate în timpul călătoriei şi n-ar apuca să se îmbolnăvească.

Lui Alexandre nu-i stătea mintea decât la ceas. Mizele discutate erau totuşi cruciale, enorme, angajau ferma pentru viitorii treizeci de ani, doar că era deja ora zece fără zece, iar el nu-i putea spune lui Véronique că trebuie să fugă la Toulouse ca să ia o *fostă* de la aeroport. Oricum, nu se simţea în stare să mintă, fiindcă îi ieşea mereu prost când minţea, i se învălmăşeau ideile şi de fiecare dată ajungea să se dea de gol. Fără să arate nimic, toate îl deprimau, lunganul cu planurile lui de clădiri înalte ca hangarele de avion şi broşura lui în culori unde se vedeau vite îngrădite pe loturi, tăuraşi superbi, splendide bovine din rasa Charolaise, cu etichete la urechi, dar fără prenume, asta era cel mai rău, crescând vite pe termen scurt, timp de trei sau nouă luni, punând la îngrăşat bovine în tranzit, nici n-ar avea vreme să le aleagă un nume, s-a zis cu Caramel, cu Blondie, cu Trompette sau cu Venus… Constatarea îl îngrozea, dar n-avea de ales, pe termen lung avea să se obişnuiască. Ca să meargă mai repede, spunea „da“ la orice, tipul n-avea contractul la el, altminteri l-ar fi semnat pe loc ca să fie liniştit şi să poată fugi la Toulouse.

În cele din urmă, Véronique spuse că trebuie să plece, aveau o întrunire a responsabililor de sectoare la ora 10.30 şi era în întârziere, iar Alexandre oftă uşurat. Dintr-odată totul se dădu peste cap, nici măcar nu-şi terminară cafeaua, tipul îşi uită planurile şi broşura pe masa din sufragerie, sau poate le lăsă acolo dinadins. Alexandre luă cheile de la CX, la început se

gândise să meargă cu 4L-ul, pentru plăcerea de a se regăsi înăuntru cu Constanze, să răscolească amintiri şi să-i trezească ceva emoţii, dar CX-ul era mai rapid, iar el se grăbea.

Tipul spuse că avea să-l sune săptămâna viitoare, era inutil să se grăbească, autostrada încă nu era construită, iar noul centru Coopavia urma să fie deschis în 1999, ideal ar fi ca totul să fie gata până atunci, iar anul 2000 să înceapă cu o exploataţie nouă-nouţă.

— Facem aşa?

— Aşa facem.

Miercuri, 6 noiembrie 1996

După ce trecu de Caussade, văzu că pe şoseaua naţională 20 se aglomerase, la fiecare zece kilometri se lucra. Alexandre nu băgase până atunci de seamă câte şantiere erau pe lângă Caussade, iar apoi pe lângă Montauban, toate zonele acelea periferice deveneau interminabile succesiuni de hipermarketuri, de magazine de sport sau de bricolaj, de grădinărit sau de mobilă, iar pentru a pune ordine în circulaţia apărută după toate parcările şi noile rute se construia câte un sens giratoriu la fiecare cinci sute de metri… Peisajul urban se schimba cu totul. Partea cea mai nebunească era că toate pământurile pe care le betonau, pământurile de la ieşirea din oraş, erau pământuri de luncă, lângă o apă, altfel spus cele mai bune, prin urmare, pe nişte pământuri agricole de cea mai bună calitate se turnau betoane în neştire ca să ridice nişte hipermarketuri.

Era ora 11.21 când Alexandre sosi la Blagnac. Ca să nu piardă timp, parcă pe o staţionare interzisă, apoi se năpusti pe culoar şi privi panoul de afişaj, credea cu naivitate că avionul urma să vină direct din Delhi, pe când, în mod evident, Constanze făcuse probabil escală la Paris, la Bruxelles sau la München, nu ştia, se simţi pierdut printre toate acele nume de *origini,* dar mai ales n-avea nici un mijloc de a da de ea, şi doar din pură întâmplare îi zări spatele chiar în capătul aeroportului, era la telefon în şirul de cabine publice, cu o valiză mică la picioare. Închise chiar când el ajungea în dreptul ei, întorcându-se îl văzu şi, fără să-şi poată reţine un mare oftat de uşurare, îl strânse puternic în braţe.

Miercuri, 6 noiembrie 1996

Luaseră loc la braserie, în Place du Capitole, Constanze avea poftă să mănânce carne şi mai ales cartofi prăjiţi. Nu-l putea vedea pe tatăl ei până a doua zi, când avea să iasă de la reanimare, însă era liniştită, ştiindu-l într-un spital francez. Lui Alexandre i se părea cu desăvârşire pierdută, mai întâi fiindcă nu avea decât rupii şi câţiva dolari la ea, n-avusese vreme să treacă pe la o casă de schimb şi nu-şi găsea cardul bancar, iar în plus nici nu avea cheile micului apartament pe care tatăl ei îl avea acolo şi nu ştia cum să le ia. În seara aceea voia să doarmă la hotel, fiindcă nu avea chef să revadă foste cunoştinţe, să fie nevoită să le explice de ce venise, îşi dorea doar să-şi vadă tatăl, să se liniştească în privinţa stării lui, înainte să se întoarcă la Delhi unde tocmai îi lăsase baltă pe toţi de la muncă. Era supărată pe ea însăşi, fiindcă de doi ani nu-l mai suna prea des pe tatăl ei, şi nici pe mama ei, se simţea un pic vinovată.

— Dar ce-a avut, mai exact?

— Un bypass cvintuplu, m-a sunat secretara lui.

Alexandre se gândi la ştirile pe scurt de pe France Info din dimineaţa aceea, la alergătorul reales şi la Elțîn operat. Constanze continuă, spunând că avusese noroc să i se întâmple în timp ce se afla în Franţa, după ea era ţara în care îngrijirile medicale erau cele mai bune din lume. N-o văzuse niciodată devorându-şi mâncarea cu atâta lăcomie, înfulecă farfuria de cartofi prăjiţi, ospătându-se ca de o trufanda, de altfel chemă chelnerul ca să mai comande încă una. După orele de zbor, teama de a-şi şti tatăl operat de urgenţă se întorcea încet-încet la viaţă. Zâmbetul îi reveni. Alexandre nu se putea împiedica s-o privească, observând că se schimbase ceva la ea. Bănuia că şi ea credea exact acelaşi lucru privindu-l, atât că ea nu-l privea, privirea ei îl evita tot

timpul, de parcă se temea ca el să nu-şi facă iluzii, să reînceapă să creadă.

— În orice caz, mulţumesc. Îţi mulţumesc că ai venit să mă iei, că ai avut grijă de mine… Şi că mi-ai dat de mâncare.

— E ceva normal.

Oricum, era puternică. Sărise într-un avion ştiindu-şi tatăl între viaţă şi moarte, traversase o bună parte a planetei ca să vină la căpătâiul lui, în plus nu avea bani la ea şi nu ştia unde să doarmă, şi totuşi stătea dreaptă în faţa lui şi nu părea aşa de dată peste cap, deşi oricine în locul ei probabil ar fi fost abătut, copleşit de oboseală şi de diferenţa de fus orar, cu siguranţă prost dispus.

— Alexandre, nu e cel mai bun moment să ţi-o spun, dar… la început nu era sigur, iar apoi n-am îndrăznit să-ţi vorbesc despre asta, de aceea nu te-am mai sunat din vară, însă de o lună e ceva sigur…

— A, da, ce anume?

— Sunt însărcinată.

I-o spusese fără bucurie, cu privirea stinsă, de parcă îşi cerea iertare. Alexandre era stupefiat. Pur şi simplu pentru că nu se gândise niciodată la acea eventualitate. În mod abstract, el crezuse tot timpul, în taină, că într-o bună zi Constanze avea să revină acolo, la Toulouse, şi poate chiar la Bertranges. Chiar dacă era ceva de neînchipuit, el îşi păstrase acea iluzie în cap. Dar de data asta măcar era clar, mai ales când ea îi vorbi un pic de tip, un german cu care lucra în asociaţie, îl întâlnise acolo, în Delhi, era cu cinci ani mai în vârstă decât ea, dar Alexandre primi a doua lovitură la ficaţi, şi mai nemiloasă decât prima, când ea-i spuse, cu inocenţă, că el era inginer. Inginer agronom. Alexandre simţi atunci că el nu era decât un simplu agricultor. Nu se putea compara cu tipul ăla.

Ca să nu lungească subiectul, începu să vorbească despre munca ei, despre misiunea asociaţiei ei, „ajutorul pentru ţările în curs de dezvoltare“. Alexandre nu lăsa să se vadă nimic, dar lumea tocmai se prăbuşise în jurul lui. Braseria, Capitole-ul, tot oraşul Toulouse tocmai fusese aspirat de un seism mut. Îşi lăsă privirea să-i rătăcească pe-afară. Se uită pe geam la femeile care treceau prin piaţă. La Toulouse erau o droaie de femei, şi totuşi el

n-avea ochi decât pentru ea... Cum se făcea că de cincisprezece ani avea convingerea că erau făcuţi unul pentru celălalt şi că niciodată n-avea să se simtă la fel de apropiat de oricine altcineva, la fel de intim? Nici o iubire, niciodată, nici o legătură n-ar fi putut fi la fel de completă, de compatibilă precum cea pe care o avea cu fata aceea. La urma urmei, Constanze le umbrea pe toate celelalte femei, le ascundea pe toate, de altfel şi stătea cu spatele la geam şi-i masca vederea.

— Iartă-mă că te întreb, dar crezi că vei putea trăi acolo, pe termen lung?

— Nu ştiu, Alexandre, ca germană mă simt datoare, am impresia că am ajuns acolo ca să repar greşelile făcute de Hoechst şi toate întreprinderile chimice care-i intoxică pe indieni de douăzeci de ani cu endosulfan, toate insecticidele cu care i-au înecat... Ştii, acolo trei sferturi din populaţie trăieşte din agricultură, doar că toate pământurile sunt distruse de pesticide, iar guvernul nu zice nimic, dimpotrivă, îi îndeamnă pe micii agricultori să utilizeze tot mai multe produse fitosanitare, la nesfârşit. La început am mers acolo crezând că pot repara erorile revoluţiei verzi, subvenţiile chipurile generoase care le fuseseră oferite ani la rând, dar de fapt nu-i putem da de cap...

Alexandre era profund rănit s-o vadă acolo, în faţa lui, devotată altcuiva, altor pământuri, din India, o ţară atât de îndepărtată, încât devenea improbabilă. Nu-şi putu reprima un sentiment aiurea de gelozie. Atunci, de teamă ca nu cumva să-i spună ceva despre tipul cu care era, se strădui din răsputeri s-o facă să vorbească despre agricultura din India, ce se semăna, ce creştea, din acel moment nu mai vru s-o vadă altfel decât ca pe o colegă îndepărtată, o cultivatoare de un soi puţin diferit de al său. Ea spuse că-n India erau vegetarieni, fiindcă erau săraci, dar ca mâine, din 2020, două treimi din clasele de mijloc ale planetei aveau să locuiască în India şi în Asia, iar atunci urmau să treacă toţi de la o alimentaţie bazată pe cereale la o alimentaţie bazată pe zaharuri, uleiuri şi proteine animale.

— E o nebunie, te asigur, lumea aleargă spre pieire, planeta o va sfârşi intoxicată de organocloruraţi. De aceea îmi face bine să te sun din când în când, nu-ţi dai seama, dar tu, acolo sus, trăieşti într-un eden, un adevărat mic rai pe pământ...

Alexandre se gândi la dimineaţa aceea, la Véronique, cu tocurile şi taiorul ei, însoţită de voinicul fără cizme, amândoi abia îndrăznind să iasă din BMW ca să calce pe pajiştile din deal, apoi la planurile clădirilor imense, la broşură, apoi la autostrada funcţională peste cinci ani, la colţul lui de natură…

— Şi mai există la fel de multe flori de izmă sălbatică?

— Da. Mă rog, nu acum, fiindcă suntem în noiembrie, dar vara da, chiar mai multe.

— Ştii, ar trebui să te lansezi în cultivarea plantelor vechi.

— Ce anume?

— Îmi spuneai că înainte cultivaţi şofran, salvie, şi că aveaţi multe boabe şi fructe roşii, ei bine, toate plantele medicinale şi aromatice vor fi din nou la modă, va exista o întoarcere la toate acele culturi, la toate boabele pe care mi le-ai arătat, şi teii, nucile, fructele sălbatice, spre ele ar trebui să mergi, trecutul are viitor.

Atunci Alexandre n-avu încotro decât să-i vorbească despre surorile lui, despre părţile pe care trebuia să le vireze acestora, apoi îi vorbi despre cele două clădiri mari pe care avea să le ridice, despre creşterea animalelor mai vastă decât natura, despre toate investiţiile pe care le prevedea ca să pregătească viitorul, cât să abordeze anul 2000 într-un spirit cu totul diferit de lumea veche, să meargă cu pas sigur în direcţia progresului. Constanze nu răspunse nimic.

La ieşirea din braserie, nu ştiură unde să meargă. Alexandre scoase două sute de franci din bancomat, apoi, ca s-o ştie în siguranţă, îi propuse să ajungă până la hotelul de pe cealaltă parte a străzii, s-o conducă până pe hol, nimic mai mult, avea să-i plătească el camera. Constanze îi spuse că era o idee bună, avea să facă o siestă de o oră-două ca să revină un pic cu picioarele pe pământ, după toate astea, iar în seara aceea avea să se culce devreme, fără să mănânce, ca să fie în formă mâine. Alexandre oricum trebuia să meargă la fermă ca să închidă vacile, două din rasa Salers erau gata să fete, vacile se descurcau de minune şi singure, dar la cât plouase, nu mai lipsea decât să-şi fete viţelul într-o băltoacă de apă. Uneori natura, de una singură, poate să strice totul.

Constanze avea bilet de întoarcere peste două zile. Îi spuse lui Alexandre că urma să-l sune, nu diseară, ci mâine, totul în funcţie

de starea tatălui ei. De la bun început, ştiu că nu avea să-l mai sune.

Vineri, 24 decembrie 1999

„O să primească ce-şi doresc, de toţi banii…“

Alexandre îşi tot repeta nervos fraza în timp ce verifica lăzile mortierelor. Surorile şi plozii lor îl tot bârâiau cu focurile de artificii pe care şi le doreau, măcar o să poată spune că avuseseră parte de unul, ba chiar de unul dat naibii, cu o sută douăzeci de mortiere calibru 75, fără să mai vorbească de tot ce avea să mai sară în aer odată cu ele, avea să fie chiar un foc de artificii infernal.

Alexandre puse tot echipamentul la loc în hambar. Îl închise cu cheia, adăugând un lacăt, apoi se întoarse să se schimbe înainte să coboare din nou la casa părinţilor. Totuşi, n-avea nici un chef să îndure ajunul Crăciunului, să stea între ei toţi în acel simulacru de sărbătoare era un mare chin pentru el. Mesele în familie erau rare şi aveau loc mai la vale, în casa părinţilor, cu surorile şi cei patru ţânci ai lor. Încă o dată, pentru ei era totul, deveniseră unicul centru de interes al familiei. Pentru seara aceea, Alexandre le spusese deja că n-avea să le pună nici un cadou sub brad, în schimb le promisese un faimos foc de artificii pentru a celebra anul 2000, o pirotehnie dementă care avea să se declanşeze exact la miezul nopţii, de anul nou, cât să marcheze trecerea în noul mileniu.

În fermă era cam vraişte. Caroline şi familia ei dormeau la parter, Vanessa, Agathe şi copiii lor se instalaseră la etaj, dar cum nu mai aveau încălzire de când cu lucrările, nu veneau acolo decât ca să-şi petreacă noaptea. Nici părinţii nu mai urcau la fermă, fiindcă detestau cele două clădiri înalte abia ivite din pământ, staulele abia construite care se înălţau ca două hale imense, două catedrale fără ziduri. Din casa lor, părinţii le vedeau când îşi ridicau privirea şi, în pofida şarpantei de lemn şi a

panourilor din lemn stratificat, noutăţile îi îngrozeau. Totuşi, ei îl obligaseră pe Alexandre să răscumpere exploataţia, ei voiseră să fie totul reglat din timpul vieţii lor, ei voiseră partajul şi despăgubirea pe care Alexandre ar fi trebuit să le-o vireze foarte repede surorilor lui, de fapt din cauza lor răsăriseră acele clădiri, clădirea pentru vaci de reformă, cea pentru viţei, înaltă de şase metri până la culme, plus o clădire a-ntâia de carantinare pentru vitele noi, şi două clădiri tehnice, deci cinci clădiri noi care dădeau decorul peste cap şi desfigurau pe de-a-ntregul ferma Bertranges. Acum chiar că semăna cu o exploataţie, dar nu prea mai aducea a fermă.

Alexandre se lăsase în voia lucrurilor. Timp de un an îndurase toate acele lucrări, cărora li se adăugase, din vara aceea, începerea terasamentului pentru viitoarea autostradă, la doi kilometri de acolo, cât era ziua de lungă auzea huruind zeci de buldozere şi de excavatoare, fără să mai vorbească de exploziile zilnice pentru fragmentat stânca şi de urletul utilajelor pentru săpat şanţuri echipate cu superlame de trei metri diametru. Peste şase luni aveau să înceapă construcţia viaductului, vacarmul ăla infernal avea să mai dureze doi ani. Şi dacă se lăsase în voia lucrurilor, de un an simţea cum creşte în el mânia, o turbare care nu mai contenea să se umfle, o turbare înzecită în toamna aceea, după ce vânduse vacile ca să facă loc şi să termine lucrările.

Problema era că el nu-şi dorea acea viaţă care-l aştepta. Atunci îşi jurase să arunce totul în aer ca să încaseze asigurarea, măcar aşa toţi aveau să se vadă cu bănuţii, fiecare şi-ar lua partea şi l-ar lăsa naibii în pace. Niciodată n-ar fi putut să crească două sute de vaci care stau pe loc de dimineaţa până seara, caietul de sarcini al asocierii era formal, să nu scoată niciodată vitele ca să le poată controla total alimentaţia, să le organizeze carantina, să nu cumva să le lase vreodată să iasă ca să nu-şi strice picioarele sau să ia gălbează sau cine mai ştie ce altă boală, să le lase în staul şi să le dea paie pe deasupra, să le hrănească la gram trecând cu distribuitorul mecanic, ceea ce ar fi însemnat, pentru el, la fel ca pentru vite, să lucreze în uzină. Caz în care, decât să trăiască aşa, prefera să nu mai existe nimic din Bertranges, să fie distrus totul, niciodată n-avea să îngraşe două sute de vaci ca pe o linie de asamblat automobile.

Ideea era să primească destui bani cât să răscumpere de la stat micul domeniu pitit în apropiere, izlazul şi pădurea lui Crayssac, şi să nu mai facă nimic altceva decât să-şi vadă liniştit de viaţă în coliba cea veche, cu atât mai mult cu cât arheologii o mai renovaseră un pic înainte să părăsească tabăra.

Pentru ca totul să bubuie conform planului, pe 1 ianuarie 2000, la ora 0.00, Anton şi Xabi îi dăduseră un ajutor preţios. Îi datorau asta. De altfel, nici nu clipiseră când le ceruse ajutor şi le explicase planul lui. Singura lor cerinţă, la început, fusese să nu calce cumva pe la Bertranges, ca să nu fie luaţi la ochi de jandarmi sau de cine mai ştie cine. Alexandre fusese să-i vadă de trei ori, de trei ori bătuse drumul până la Saint-Affrique şi înapoi. Totuşi, ca să aibă conştiinţa împăcată, având în vedere precizia cerută de montarea explozibilului pentru ca asigurările să nu strâmbe din nas, Xabi venise marţea trecută. După el, punctul sensibil era instalarea detonatorului, pe care Alexandre îl şutise într-o noapte de pe şantierul autostrăzii. În rest, Anton îl învăţase să spargă ţiglele de pe acoperişul vechiului hambar, apoi să pună totul la adăpost în noul local tehnic, să adune toate produsele în aceeaşi încăpere, iar apoi să umezească îngrăşământul cât să se îngreuneze, să pună rezervorul de motorină şi produsele fitosanitare cât mai aproape unele de altele ca să asambleze, cumva, cocteilul. Xabi pregătise tot, la milimetru. Chiar definise axa de tir a tuturor mortierelor focului de artificii pe care Alexandre avea să-l declanşeze la miezul nopţii, dar mai ales calculase unghiul rachetei care, numai ea, avea să pornească la ora 0.08, nu în direcţia astrelor ca precedentele, ci pe orizontală, spre localul tehnic.

În vale, urmau să iasă toţi în faţa casei ca să asiste la spectacol, de când voiau ei să vadă un foc adevărat de artificii, măcar n-aveau de ce să se plângă, de nivelul de intensitate nu puteau fi dezamăgiţi, cu atât mai mult cu cât, după Anton, la cât azotat de amoniu era acolo, avea să se producă o sferă de foc gigantică, totul avea să sară în aer pe o rază de două sute de metri, şi totul avea să se prăbuşească, noile clădiri laolaltă cu cele vechi, nici măcar corpul fermei nu avea să reziste la şoc, la cât azotat de

amoniu era, explozia avea să sufle şi casa făcută din moloane vechi de peste un secol, şi acoperişul din lespezi de piatră.

Înainte să coboare la ei, la masa cu clapon, Alexandre voia să arate bine. Luă Telefunkenul cel mare pe baterii cu el în baie, unde se bărbieri, făcând un duş cu apă rece. În seara aceea avea să-şi pună un pantalon adevărat din tergal şi o cămaşă albă, cât să le închidă gura la toate trei. De o săptămână, la radio nu se vorbea decât despre Erika, despre mareea neagră gigantică din Bretania, dar lumea se panica din ce în ce mai mult în legătură cu eroarea anunţată pentru anul 2000. Un expert spunea că trecerea în anul 2000 risca să fie dramatică, un fel de sfârşit al lumii! Lui Alexandre îi veni să zâmbească, fiindcă anul 2000 de care tot auzea de când era copil, anul 2000 care era prezentat dintotdeauna ca un orizont fabulos ce vestea miliarde de promisiuni, era cu atât mai înfricoşător cu cât se apropia mai mult. Franţa chiar investise o sută douăzeci de miliarde de franci ca să prevină eroarea informatică ce avea să dea totul peste cap la miezul nopţii, maşinăriile urmau să se strice, la fel şi cuptoarele cu microunde şi trenurile, avioanele şi centralele nucleare, planeta întreagă s-ar fi oprit. Dar dacă Alexandre zâmbea, era pentru că avea măcar o certitudine, eroarea de la Bertranges urma să fie gigantică, aveau să-şi vadă bănetul zburând în ţăndări înainte să se volatilizeze în mii de mici fragmente incandescente. Un duş rece iarna nu e ideal, aşa că se şterse energic ca să se încălzească şi, cum făcea de fiecare dată, ciuli urechea să asculte buletinul meteo după *jingle*-ul bibilicilor de fermă din Gers, Joël Collado anunţa o intensificare puternică a vântului, rafale de peste o sută de kilometri la oră în nordul Loirei, şi asta încă nu era nimic faţă de vântul aşteptat pentru ziua următoare, cu puterea unui uragan. Poate era o glumă, o bârfă de dinaintea revelionului, în orice caz Alexandre nu recunoscu vocea acelui Joël Collado care conta atât de mult pentru el, una dintre vocile familiare care-i erau cele mai apropiate, fiindcă-l asculta cu sfinţenie în fiecare zi, sau poate că în seara aceea vocea îi era ceva mai gravă, ciudat de sugrumată.

Luni, 27 decembrie 1999

Să vezi Parisul cu susul în jos la televizor, să vezi capitala la pământ, cu copaci prăvăliţi de-a curmezişul străzilor, maşini strivite şi acoperişuri luate de vânt, să vezi Bois de Boulogne şi Bois de Vincennes parţial devastate ţinea de un spectacol de neînchipuit. În jurul Parisului, 80% dintre punctele de distribuţie ale EDF erau scoase din uz, astfel încât nu mai aveau electricitate acolo, regiunea favorizată Île-de-France era nevoită să trăiască fără curent, cu toate acestea studiourile TF1 şi France 2 funcţionau în continuare. Văzut din vale, spectacolul o nelinişte şi mai mult pe Vanessa, care se panică atât de tare, încât se întrebă dacă apartamentul de la ultimul etaj pe care-l închiria în Montmartre mai rămăsese în picioare. Începu să sune oameni care de fiecare dată nu răspundeau, nici vecinii de bloc şi nici prietenii din vecinătate, de fiecare dată nimerea peste un robot telefonic. Ca să destindă atmosfera, Alexandre îi spuse că, dacă într-o zi Parisul chiar ar fi rupt de lume, nici nu s-ar şti acest lucru, fiindcă în Franţa toate posturile de radio şi canalele de televiziune erau în acelaşi perimetru, exact la Paris.

Deşi nu le plăcea Parisul, părinţii nu vedeau nimic amuzant în asta, fiindcă totuşi o furtună de acea intensitate, cu vânt de două sute de kilometri pe oră şi un întuneric beznă cu trei zile înainte de anul 2000 nu erau a bună. Cu siguranţă era vorba de un semn, un fel de prevestire rea despre secolul următor.

De la începutul ştirilor de la ora 20.00, toţi erau în faţa televizorului, chiar şi copiii. Fiecare reportaj arăta noi imagini incredibile, cum ar fi parcul castelului de la Versailles complet la pământ, cu hectare de stejari centenari smulşi din rădăcini, precum şi specii rare care erau dintotdeauna acolo, ca arborii

lalea plantaţi de Maria-Antoaneta şi pinii Napoleon, dovadă că o furtună ca aceea nu se mai pomenise nicicând până-n acea zi. Prin urmare, chiar era o premieră. Franţa nu mai îndurase niciodată o astfel de dezlănţuire a forţelor naturii. Un inginer de la Météo-France evocă un fenomen nu numai excepţional, dar şi „la limita posibilului“. Şi, într-adevăr, bilanţul era copleşitor, se vorbea deja de zeci de morţi şi de mii de răniţi, numeroşi şoferi fuseseră ucişi de căderi de copaci, alţii fuseseră victime ale prăbuşirii unor ziduri, ale unor căderi de hornuri sau ale prăbuşirii locuinţei lor, dar bilanţul ar fi putut fi de zece ori mai copleşitor, morţii s-ar fi putut număra cu sutele dacă furtuna n-ar fi avut loc noaptea, în ziua de după Crăciun, ci în timpul săptămânii, sau mai târziu, pe lumină. Totuşi, la ora aceea, încă nu se cunoştea în întregime cum fusese afectată ţara.

Acum Alexandre nu mai zâmbea. În faţa panoramei catastrofei, măcar o dată era la unison cu întreaga familie, se regăseau în acelaşi punct, încremeniţi, în faţa televizorului. Îi trecu prin cap că, dacă vântul acela turbat ar fi suflat în ziua de după Cernobîl, măcar norul radioactiv ar fi fost trimis pe bune în afara Franţei, izgonit cu peste două sute de kilometri pe oră… De aici îi sări gândul la Constanze, în trei ani nu-l sunase decât o singură dată ca să-l anunţe că născuse o fiică, spunea că se teme s-o crească acolo, în India, din cauza poluării, şi că Franţa îi lipsea, mai ales peisajul rural. Dar, din ziua aceea, nimic altceva. Ieri Caroline îl sufocase întrebându-l dacă mai primise veşti de la ea, aşa, hodoronc-tronc, aproape cu amabilitate. Atunci Alexandre îi răspunsese că locuia în India de opt ani şi că de trei ani nu avea veşti de la ea, nu-l mai suna. Iar atunci Caroline îl surprinsese peste măsură cu o revelaţie, aducând la lumină o ipoteză intuitivă pe care nu o luase niciodată în considerare: te pomeneşti că nu-l mai suna, de fapt, fiindcă nu era fericită şi voia să-i ascundă asta. Alexandre o privise pe sora lui, disimulându-şi cu greu profunda recunoştinţă pe care o simţea dintr-odată faţă de ea. Nu-i trecuse niciodată aşa ceva prin gând.

Începură totuşi să-şi mănânce supa care avusese timp să se răcească, dar îşi lăsară toţi lingurile jos când, la sfârşitul jurnalului, Claude Sérillon făcu din nou faţa lui din vremea

Cernobîlului şi, cu o voce plată, declară că o nouă furtună urma să se abată asupra Franţei, cam incredul anunţă sosirea unui nou ciclon, cel puţin la fel de puternic ca precedentul, dar mai la sud de data aceasta, părea o glumă, fiindcă inimaginabilul nu se poate reproduce de două ori la rând, la interval de câteva ore, extraordinarul nu se repetă. Totuşi, un prefect care intrase în direct din La Rochelle spunea că deja vântul bătea tare şi că nu mai aveau deloc curent, că nu trebuia să iasă din case, gara îşi luase zborul şi muzeul marinei la fel, numărul morţilor sporea, în fine, îi ruga pe oamenii care aveau un telefon mobil să nu se folosească de el şi să lase reţelele libere pentru salvatori.

Pe harta meteo era o nouă depresiune deasupra Atlanticului, peste noapte avea să se îndrepte rapid către est şi să degenereze în furtună, pe la miezul nopţii vântul avea să se intensifice, ajungând până la peste o sută cincizeci de kilometri la oră pe alocuri, nu pe coaste, ci în zona continentală. Adică acolo... Aşa că Sérillon nu mai avu când să vorbească despre Erika, celălalt dezastru ecologic al zilei, în clipa reluării titlurilor, imaginile salvatorilor care adunau petrolul de pe plaje se amestecară cu blindatele jandarmeriei care îndepărtau copacii prăbuşiţi pe o autostradă, chiar televizorul începu să dea semne de oboseală, imaginea să cârâie, probabil că antena de pe acoperiş se înclinase rău de tot, apoi ecranul nu mai oferi decât un pârâit de puncte albe. Aşa că la alde Fabrier înţepeniră bine uşile şi obloanele, se izolară înăuntru, mai făcură nişte cafea, să fie.

La ora 22, vântul începu într-adevăr să bată nebuneşte. Tatăl şi Alexandre ieşiră totuşi pe scara exterioară, din fundul văii nu se distingea nimic, dar se auzeau copacii biciuiţi de vânt, copaci care nici măcar nu mai aveau frunze, dar care simţeai că se agită, unii pârâiau deja, iar unele crengi cedau. Foarte rar se puteau vedea copaci desfrunziţi atât de scuturaţi de vijelii. Alexandre înaintă ceva mai mult afară, o ploaie orizontală îl şfichiui, vârfuri de crengi săgetau prin aer. Văzând ce urgie punea stăpânire pe cer, decise să urce neîntârziat la fermă. Părinţii şi surorile încercară să-l descurajeze. Când să-şi tragă hanoracul K-way şi să-şi pună gluga, gata să pornească, nepoţeii şi nepoţelele izbucniră în plâns. Zgomotele erau acum terorizante, rafalele urlau ca-n filme, casa părea lovită la răstimpuri, copacii din jur se aplecau până la

pământ, totuşi trebuia neapărat să urce acolo, fiindcă nu trebuia ca tornada îmbibată de ploaie să pătrundă în clădirea tehnică, să-i facă praf uşa sau acoperişul şi să dezorganizeze toată chimia pe care o pregătise înăuntru, dându-i toate planurile peste cap. De altfel, nici nu ştia dacă noile clădiri rezistă la vânt şi cum reacţionau chiar în acele clipe.

— Oricum, nu poţi face nimic, la ce bun să mai urci până acolo, din moment ce nu mai sunt vacile, ce-ţi mai pasă?…

— Dar, mamă, vreau să arunc o privire, şi în plus nici măcar n-am tras obloanele.

Brusc, lumina din casă pâlpâi, iar apoi curentul se întrerupse scurt, dintr-odată. De data asta bezna era totală. Fără televizor, fără lumină în nici o încăpere. Casa părea acum un barcaz în bătaia furtunii, complet în derivă, în bătaia curentului de aer care se isca în vale, fără electricitate nimic nu mai mergea aici, centrala se oprise, în curând avea să se răcească şi casa, totul era cufundat în beznă, în plus îi aveau şi pe cei patru ţânci care-şi înteţeau reciproc spaimele, într-un cor de smiorcăieli… Ca să calmeze situaţia, Alexandre închise uşa şi-şi scoase cizmele, hanoracul K-way; văzându-l că-şi lasă lucrurile, măcar ţâncii se opriră din plâns. Mama scoase lumânări şi vechiul felinar. În casa aceea nu era nici măcar un aparat de radio pe baterii ca să poţi afla ce se mai petrecea pe afară şi prin alte părţi ale lumii. Şi uite-aşa toată familia stătea şi pândea zgomotele din ce în ce mai violente la lumina lumânărilor, ca pe vremuri.

Marţi, 28 decembrie 1999

Dimineaţa, la trezire, doar deschizând fereastra, Alexandre înţelese amploarea dezastrului. Se vedea că noile clădiri nu rezistaseră, în orice caz cea mai mare, fiindcă celelalte, din vale, nu se puteau zări. Fără să-şi ofere măcar răgazul să bea o cafea, porni la deal, spre fermă, în 4L, dar mai mulţi copaci căzuseră de-a curmezişul drumului, şoseaua se întrerupea, aşa că fu nevoit să ocolească peste câmp. La jumătatea coastei văzu că postaţe întregi din pădurea din Noailles erau la pământ, şoseaua de pe fundul văii probabil era şi ea blocată, în mod evident nu trecea nici o maşină.

La fermă, cele două clădiri mari nou construite erau la pământ, iar mai departe până şi acoperişul vechiului hambar îşi luase parţial zborul, clădirea tehnică era descoperită şi totul luase apă înăuntru, totul era distrus. Doar corpul fermei era intact, numai uşa se deschisese, iar vântul trăsese obloanele, parcă le închisese furtuna, s-ar fi putut crede că voise să protejeze casa. Nici aici nu mai era curent electric. Alexandre se îndreptă către baie, aprinse Telefunkenul cel mare, pe baterii, doar el mergea, de parcă nu se petrecuse nimic.

De la radio află că furtuna din noaptea trecută fusese mult mai rea decât furtuna din ajun, peste tot prin ţară sute de stâlpi ai liniilor de înaltă tensiune erau secţionaţi, dislocaţi, de parcă zeci de mii de mici atentate izbutiseră toate, astfel încât milioane de francezi aveau să rămână fără electricitate timp de mai multe zile sau săptămâni, ceea ce însemna că aici, la Bertranges, avea să fie cu siguranţă ultimul loc unde urmau s-o restabilească. Alexandre văzu dinainte scena, părinţii, surorile, nepoţii şi nepoatele, toată familia care se întorcea la fermă, refugiată în acel ţinut străvechi, fiindcă aici măcar existau hornuri, lumânări şi buturugi, toată

familia care avea să-şi petreacă revelionul ca pe vremuri, încălzindu-se cu lemne şi luminându-se cu lampa cu gaz, nu era altă soluție, fiindcă ştia bine că EDF avea să se concentreze mai întâi pe Paris şi marile oraşe, apoi în suburbiile cu case, însă casele izolate în văgăuni pierdute de la ţară aveau să fie depanate cele din urmă…

Nu mai izbutea să gândească. În schimb, era sigur de ceva, că avea să-l sune Constanze. Avea să telefoneze aşa cum făcuse în ziua de după Cernobîl, avea să telefoneze ca să afle dacă totul e bine, dacă ferma e tot în picioare şi dacă mai sunt flori de izmă sălbatică. Te pomeneşti că făcuse ca Véronique, se despărţise deja de tatăl copilului ei. Nu încăpea îndoială că şi ea trecuse pe acolo, cu atât mai rău, de data asta avea să i-o spună pe şleau, avea să-i ceară să înceteze să mai bată lumea-n lung şi-n lat şi să vină să se aşeze acolo, de data asta avea să-i spună lucrurile verde-n faţă, avea să-i spună că trebuie să înceteze să mai bată lumea-n lung şi-n lat, să înceteze să mai fugă şi să se aşeze la casa ei, chit că avea s-o surprindă, s-o facă să se îndoiască, avea să-i spună că era gata să nu mai recolteze decât flori de izmă, roiniţă şi flori de păducel, că era gata să nu mai cultive decât fructe cu coajă, tuberculi şi şofran, de altfel ar fi făcut ce-ar fi dorit ea cu pământul, i-ar fi cerut puţin şi ar fi făcut-o curat, cât mai natural cu putinţă.

Din precauţie ridică telefonul din furcă să vadă dacă are ton, dar, aşa cum se temea, nu auzi nimic, nici un sunet, nici un bip, nimic. Atunci se repezi spre hambar să-şi scoată trusa de scule, niciodată nu s-ar fi atins de un fir electric căzut la pământ, dar un cablu de telefon întrerupt ar fi ştiut să-l ridice, să-l dezizoleze şi să refacă legătura cu ajutorul unor conectori, pachetul de conectori Scotchlok folosiţi de Xabi ca să racordeze firele detonatorului electric, îi lăsase un pumn întreg, spunând că nu voia să se plimbe cu aşa ceva la el, fiindcă nu se ştia niciodată, la ce trecut avea.

Alexandre găsi firul de telefon chiar la marginea drumului, pe pământ, de-a lungul pajiştilor lui moş Crayssac, toţi stâlpii căzuseră şi ei, iar firul zăcea pe jos, secţionat într-un loc. Alexandre se aplecă să apuce legătura, biet animăluţ rănit care nu cerea decât să trăiască din nou, un fir care, peste câteva ore, ştia bine, avea să-i deschidă lumea ca o ultimă gură de aer

proaspăt. Constanze urma să sune, iar lui Crayssac n-avea să-i poată mulţumi niciodată îndeajuns că nu trăsese asupra jandarmilor, că până la urmă îngăduise ca într-o bună zi, şi pentru totdeauna, să treacă acele fire lungi, cauciucate prin faţa pajiştilor sale. Ea îl va suna, iar el va trebui să-i spună că ea-i o poveste pe care timpul nu o va şterge, şi că, deşi-i departe, şi nu dă nici cel mai mic semn de viaţă, alaiul zilelor de la Bertranges e mereu însoţit de-o adiere de patchouli.